

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Kovács Ferenc – Szilágyi Tibor

A magyar katonai felsővezető-képzés három évtizede

Kovács Ferenc – Szilágyi Tibor

A magyar katonai felsővezető-képzés három évtizede

Kovács Ferenc – Szilágyi Tibor

A magyar katonai felsővezető-képzés három évtizede

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2023

Szerzők
Kovács Ferenc – Szilágyi Tibor

Szakmai lektor
Padányi József

Kiadja a Nemzeti Közszerzői Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Pordány Katalin
Olvasószerkesztő: Szabó Ilse
Korrektor: Nagy Judit
Tördelőszerkesztő: Tihanyi József

DOI: https://doi.org/10.36250/01120_00

ISBN 978-963-531-876-6 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-877-3 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-878-0
(ePub)

© A szerzők, 2023
© A kiadó, 2023
Minden jog védve.

Tartalom

Előszó	7
Bevezetés	9
A magyar katonai felsővezető-képzés története a kezdetektől 1991-ig	13
A változás kényszere	14
Vezérkari tisztképzés a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián	14
Vezérkari tisztképzés a Honvéd Hadiakadémián	19
Az 1993-ban újraindult magyarországi katonai felsővezető-képzés elmúlt három évtizedéről	25
A tanfolyam neve, avagy a katonai hivatásrend Vezérkari Tanfolyama	26
A képzés helyszínei	28
A képzés evolúciója	31
A tanfolyamparancsnokok, tanfolyami központparancsnok és intézetparancsnokok visszaemlékezései	77
A tanfolyamon részt vett hallgatók visszaemlékezései	109
A Primus inter Pares Zrínyi-emlékdíj díjazottjai	131
A díjazottak	132
Az elmúlt 30 év tancsoportjai	135
Befejezés	165
Köszönetnyilvánítás	167
Függelékek	169
Felhasznált irodalom	181
Felhasznált képzési dokumentumok	182
Felhasznált jogszabályok	183

Vákát

Előszó

A biztonság létezésünk elengedhetetlen feltétele, amelynek egyik őrzője és garántálója hazánkban a Magyar Honvédség. Korunk kihívásokkal teli környezetében a biztonságot megnyugtatóan akkor tudja fenntartani egy haderő, ha a személyi állomány motiváltsága, lojalitása mellett a haditechnika modern és korszerű, valamint az irányítás is megfelel a kor kihívásainak.

Napjainkban a Magyar Honvédség tudatos átalakítása, modernizációja, valamint az állomány elhivatottságának és kiképzettségének magas szinten tartása történelmi léptékű. Olyan mértékű fejlesztés zajlik a magyar haderőben, amelyre évtizedek óta nem volt példa. A 21. századi technológiai eszközök mellett elengedhetetlen, hogy a magyar katonák részére is biztosítva legyen a folyamatos fejlődés, az élethosszig tartó tanulás lehetősége, kiváltképp a felsővezetői körökben.

A korszerű ismeretek, szaktudás és megfelelő készségek elsajátítása végett 1920 és 1949 között már folytattak vezetői tisztképzést Magyarországon, amely a politikai rendszerváltozás következménye és igénye által, új célokat kitűzve 1993-ban indulhatott újra.

A magyar katonai felsővezető-képzés – mint a Magyarországon elvégezhető legmagasabb szintű katonai képzési forma – 2023-ban ünnepli fennállásának 30. évfordulóját. A kötet ezen három évtizednek állít méltó emléket. Megtiszteltetés számomra, hogy a magam, illetve a Magyar Honvédség vezetése nevében megköszönhetem a szerzőknek a könyv létrehozásában végzett áldozatos munkáját.

A könyv fejezetei átfogó képet nyújtanak a képzés történetéről, az oktatási program fejlődéséről, a tanfolyam vezetőinek személyes benyomásairól és a hallgatók által szerzett tapasztalatokról, élményekről. Emellett a kiadványban megtalálhatók az évfolyamok legkiválóbb hallgatói, a Zrínyi-émlékdíjjal kitüntettek is.

Kívánom, hogy ez a kötet váljon hasznára minden olvasónak, és kérem, hogy a következő gondolatot mindig tartsák szem előtt: Egy kiváló vezető ismerve a szüntelen tanulás és tapasztalatszerzés, a szellemi éhség fáradhatatlan igénye kell hogy legyen!

*Dr. Ruszin-Szendi Romulusz
altábornagy,
a Honvéd Vezérkar főnöke*

Vákát

Bevezetés

Meglehetős elszántságot és jó adag önbizalmat igényelt alkotó szándékkal hozzányúlni a magyar katonai felsővezető-képzés történetéhez, hiszen számosan, a hadtudomány szakavatott művelői, hadtörténészek és akadémiai/egyetemi oktatók sora dolgozta már fel tudományos igénnyel és precizitással a katonai oktatás e legmagasabb szintjének történetét. Tették ezt különböző céllal, formában és terjedelemben. Születtek teljes kötetek, és íródtak tanulmányok; konferenciák sora vitatta meg és elemezte azt az immár több mint egy évszázadot felölelő időszakot, amely sorsfordító politikai, társadalmi és gazdasági események útján írta át újra és újra Magyarországot – főként 20. századi – valóságát.

Az államformák és politikai rendszerek több esetben külső kényszerek hatására történő radikális változásai évszázados értékeket kérdőjeleztek meg, amelyek relativizálták azokat a zsinórmértékül szolgáló ossztársadalmi fogódzókat, melyek az egyes ember, de kisebb-nagyobb közösségei számára is addig szilárd útmutatót jelentettek. Az értékválságok jelentős társadalmi és politikai átalakulásokat eredményeztek, amelyek az élet valóságához szabott új értékeket alakítottak ki, mi máson, mint a régiek repedező és kopott, vagy éppen a történelem próbáját kiálló alapjain.

A nemzeti haderő – a *hon* fegyveres védelmezője – pedig együtt mozgott, változott és szenvedett az országgal és a nemzettel. Hiszen a haderő létrehozásának és felhasználásának célját mindig az adott politikai/társadalmi valóság határozza meg, amely elsősorban – de kortól-ideológiától és politikai rendszertől függően más és más – értékalapú döntések sorozatából áll. Ha a nemzeti haderő társadalmi elfogadottsága és beágyazottsága is megfelelő – hiszen ez nem magától értetődő –, értékei, a katonai ethosz, a civil társadalom értékrendjét kellően leképezik, sőt azt gazdagítják, akkor rendelkezésre áll mindaz, ami a célok elérését lehetővé teszi: a hazájáért még a legdrágábbat, az életét is feláldozni kész ember, az esküt tett katona.

A *Vezérkari képzés múltja* című konferencia¹ bevezető előadásában prof. dr. Csikány Tamás dandártábornok, a Nemzeti Közszerológati Egyetem tudományos rektorhelyetese a következőket mondta: „Szerencsések vagyunk mi, magyar emberek, mert van egy gazdag történelmünk, van mit elemezni és volna miből tanulni a régi események alapján.” Abban mindenképpen egyet kell értenünk, hogy a magyarság ismert története fordulatokban és eseményekben gazdag volt ez idáig. Az is megszívlelendő, hogy a múlt tanulságainak levonása megkönnyítheti a jelen megalapozott döntéseinek meghozatalát.

Könyvünk megírásakor magunkénak valljuk és továbbvisszük a konferencia vezérmotívumát, miszerint a magyar nemzeti katonai felsővezető-képzés múltját és jelenét dolgozzuk fel, és nem térünk ki sem az Osztrák–Magyar Monarchia időszakának vezérkari

¹ A magyar nemzeti vezérkari tisztképzés százéves évfordulója alkalmából, 2021. szeptember 13-án, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar által – a COVID–19-járvány miatt 2020-ban hatályban lévő járványügyi rendszabályok vonatkozó korlátozó intézkedéseinek következtében az évforduló után egy évvel – megrendezett konferencia.

tisztképzési rendszerének ismertetésére, sem pedig a Szovjetunióban 1952–1991 között, magyar főtisztek részvételével (is) folyó vezérkari képzés bemutatására. Tesszük ezt azért, mert egyik sem volt sem magyar, sem nemzeti.

Ami jelen esetben azt jelenti, hogy sem a magyar nemzeti katonai felsővezető-képzés előzményének tekinthető, a monarchia intézményeiben² megvalósult – magas színvonalú – képzés, sem a magyar katonai felsővezető-képzés 1947–49 közötti,³ illetve az 1993-ban kezdődött és jelenleg is folyó időszakai közé „beékelődő”, a Szovjetunió haderőnemi akadémiáin, illetve a Vorosilov Vezérkari Akadémián folyó vezérkari képzés nem vette figyelembe azokat a sajátosságokat, amelyek – az 1920-at, illetve az 1945-öt követően létrejött magyar állam geopolitikai és geostratégiai meghatározottságaiból, a társadalom tűrőképességéből és a gazdaság teherbírásából, valamint az előbbiekből is következő, a magyar nemzeti értékekből és érdekekből eredő nemzeti érdekérvényesítés egyik eszköze – a nemzeti haderő fejlesztésének és alkalmazási módozatainak egyedi jellemzőiben és törvényszerűségeiben foghatók meg.

Elhatározásunkban megerősítettek azon – a jelenig vezető, jogfolytonosságot biztosító és történelmi rehabilitációnak is tekinthető – felsővezetői döntések is, amelyek eredményeképpen az 1955–1996 között működő, előbb főiskolai, majd egyetemi szintű képzést nyújtó Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (ZMKA) a Honvéd Hadiakadémiát,⁴ míg az 1996–2011 között képzést folytató Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémiát,⁵ a Honvéd Hadiakadémiát és a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát⁶ tekintették jogelődjeknek.

Még mielőtt rátérnénk a két világháború közötti, valamint a II. világháborút követő két év magyar katonai felsővezető-képzésének bemutatására, szükségesnek tartjuk nyomatékosítani: világégek és politikai rendszerváltoztatások egyenes következményeként változott korszakról korszakra a nemzeti haderő és vele szinkronban a nemzeti katonai felsővezető-képzés rendszere, ami minden esetben paradigmaváltozást eredményezett mind a képzés szerkezetében, mind annak tematikájában és elérni kívánt céljaiban.

Könyvünk írása során elsősorban a témát előttünk már tudományos igénnyel feldolgozó kutatók és oktatók forrásértékű műveire, illetve a tanfolyamparancsnokok és egykori hallgatók visszaemlékezéseire támaszkodtunk. A bemutatott három évtized történetét

² Oroszi Antal: *A Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia története (1920–1945)*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2001.

³ A Honvéd Hadiakadémián 1949. január 6-án felfüggesztett vezérkari képzést követő három év szerkezetében, tematikájában és oktatott tárgyaiban az addigra dominánssá vált szovjet modellt követte, így nem tekintjük ezen kötetben tárgyalandó időszaknak.

⁴ 1947. december 1-jétől kisebb megszakításokkal és jelentősen átalakult képzési struktúrával és tematikával, 1955. március 15-ig folytatott képzést.

⁵ 1920. szeptember 27-től 1945. májusig folytatott képzést. Csikány Tamás: *A magyar katonai felsőoktatás 200 éve – dióhéjban. Nemzet és Biztonság*, 1. (2008), 10. 78.

⁶ 14/2000. (HK 9.) HM határozat a költségvetési szerv megnevezéséről és tevékenységének meghatározásáról, 2. bek. (A HM határozat még felsorolja a Kossuth Lajos Katonai Főiskolát, a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolát és a Szolnoki Repülőtiszt Főiskolát is a ZMNE jogelőd intézményei között, ugyanakkor a könyv narratívájába nem illeszkednek az 1967–1996/1999 között alapszintű tisztképzést folytató katonai főiskolák.)

még fellelhető és kutatható okmányokkal és fényképekkel egészítettük ki. A függelékben felsorolt adatok kiterjedt kutatómunka eredményei, ugyanakkor számos információ már nem volt megtalálható a könyvtárakban, irattárakban sem. Az események, nevek és titulusok esetében a történések időpontjában érvényes és hatályos megnevezéseket használtuk. A kötetben fellelhető, erőfeszítéseink ellenére bekövetkezett mindennemű pontatlanságért a szerzőket terheli a felelősség.

Vákát

A magyar katonai felsővezető-képzés története a kezdetektől 1991-ig

„[...] az emberi elme mind vitézi mesterségre,
mind más minden dologra
sehonnan annyi segítséget nem vészen,
mint a tanulásból és a históriaolvasásból.”⁷
Zrínyi (VII.) Miklós⁸

A 20. századi Magyarországot alapjaiban megváltoztató két világégés pontosan azokat a politikai, társadalmi, gazdasági és etnikai alapokat változtatta meg soha vissza nem állítható módon, amelyeket a háborúba elvonuló honvédek – mint védendőt és biztos háterszágot – hátrahagytak. Hiszen a padovai fegyverszünet,⁹ majd azt követően a belgrádi konvenció¹⁰ aláírását követően az olaszországi és a balkáni frontokról kivont, bevagonírozott, majd hazaérve – a hősiek helytállást ünneplő tömegek ovációja helyett néhol a nyílt megvetéssel szembesülő – már a vasútállomáson lefegyverzett és felosztott gyalogezerdek állománya a belső meghasonlottság és a külső értékválság skizofrén állapotában kereste helyét az új, de idegen magyar valóságban. Ezután következett a Tanácsköztársaság¹¹ egykor dicsőségesnek mondott 133 napja, illetve az 1920. június 4-én aláírt trianoni békeszerződés¹² és annak messze ható következményei.

Nagyon hasonló osztársadalmi lelkiállapot fogadta a II. világháborút a neki rendelt/jutott viszontagságaival megharcoló Magyar Királyi Honvédség frontról visszavonult, vagy utóbb hadifogolytáborokból kiszabadult és hazatért – a romokban álló és kifosztott országgal, a nyomorgó és éhező lakossággal és a jaltai megállapodás¹³ magyar

⁷ Zrínyi Miklós: Vitéz Hadnagy. In Padányi József (szerk.): *Zrínyi Miklós hadtudományi munkái*. Budapest, HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2021. 34.

⁸ Zrínyi (VII.) Miklós (1620–1664): hadvezér, politikus, hadtudós, a magyar nyelvű hadtudomány megteremtője.

⁹ 1918. november 3-án az Osztrák–Magyar Monarchia Császári és Királyi Hadserege Főparancsnokságának képviselője által az olaszországi Padovában aláírt, a monarchia haderejének a kijelölt demarkációs vonalak mögé való kivonásáról rendelkezett.

¹⁰ 1918. november 13-án Belgrádban, Linder Béla magyar hadügyminiszter által aláírt dokumentum, a padovai fegyverszüneti megállapodásnak Magyarországgra vonatkozó rendelkezéseit foglalta magában.

¹¹ A Magyar Tanácsköztársaság – a Magyar Nemzeti Tanácsot alkotó pártok bázisán, 1919. január 19-én megalakult Berinkey-kormány lemondatását követően – 1919. március 21. és augusztus 1. között fennálló, névleg a munkás- és katonatanácsok által irányított állam, valójában ideológiáját és megvalósulását tekintve kommunista diktatúra.

¹² A trianoni békeszerződés a Párizs környéki békeszerződések rendszerén belül, a vesztes Osztrák–Magyar Monarchia utódállamaként létrejött Magyarország és a győztes antantországok között megkötött és az I. világháborút lezáró békeszerződés.

¹³ 1945. február 4–11. között Jaltában megrendezett konferencia, amelyen az Amerikai Egyesült Államok, az Egyesült Királyság és a Szovjetunió vezetői – Franklin D. Roosevelt, Winston Churchill, Joszif V. Sztálin – a Szovjetunió Japán elleni hadba lépése feltételeiről, illetve a II. világháborút követő nemzetközi rendszer új elemének, az Egyesült Nemzetek Szervezetének létrehozásáról egyeztettek. Az előbbi tárgyalási célok elérése érdekében a Szovjetunióknak tett engedmények vezettek a „jaltai világrendként” elhíresült hidegháborús európai megosztottsághoz. A Teherán–Jalta–Potsdam konferenciasorozat második eleme.

vonatkozásait eleve betartani nem szándékozó szovjet-orosz kommunista ideológia által a hagyományos értékrendjétől erővel megfosztott Magyarország keservével szembeülvő – honvédeit is.

A változás kényszere

A haderő pedig hűen követte és becsülettel megszenvedte országának sorsát. Az Osztrák–Magyar Monarchia közös hadseregének és a honvédségnek ugyanaz lett a sorsa, mint a dualista birodalomnak: szétesett, feloszlott, majd romjain újjáalakult. A trianoni békeszerződés előírásai által biztosított – vagy kreatívan kihasznált – szűk keretek között újjáépült Magyar Királyi Honvédség immár egy önálló, de méretében, lehetőségeiben és potenciáljában akaratlagosan meggyengített Magyarország értékei és érdekei szerint szerveződött újjá, lépésről lépésre – eleinte rejtve, majd nyíltan felvállalva – építve fel képességeit, benne a gerincét képező új tiszttalakkal.

A II. világháborút követő első évek, 1945–1949 között, a király nélküli Magyar Királyságból és a többpárti demokrácián alapuló második Magyar Köztársaságból¹⁴ a Rákosi-féle Magyar Népköztársaságba¹⁵ való átmenetnek lehettek tanúi. Ahogy változott az államforma és az azt megalapozó ideológia, úgy követte a folyamatokat a Magyar Honvédség, később a Magyar Néphadsereg is. Ahogy az ország, úgy a haderő is múltjának világháborús romjaiból kezdte szervezeti, hadfelszerelési és eljárásrendi újjászerveződését, felhasználva mindazt, ami megmaradt és még használható volt.

Ez így volt igaz a személyi állományra is. Hiszen csak a „régisereg” túlélő és tenni akaró – legénységi vagy altiszti-tiszti-főtiszti állománykategóriába tartozó – katonáira lehetett alapozni az új értékekre épülő ország új célokat elérni hivatott haderejének humán képességeit.

Ez a megállapítás – mármint a politikai rendszerváltoztatás eredményeképpen felépő és szükségszerű változási kényszer – igaz lesz az 1993-ban kezdődő és máig tartó képzési szakaszra is.

Vezérkari tisztképzés a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián

Az I. világháborút Magyarország számára lezáró trianoni békeszerződés radikálisan új geopolitikai és geostratégiai helyzetbe kényszerítette az országot.

¹⁴ Magyarország államformája 1946. február 1. és 1949. augusztus 18. között.

¹⁵ Magyarország államformája 1949. augusztus 18. és 1989. október 23. között.

A világháborúban vesztes Osztrák–Magyar Monarchia utódországaként a szuverén állami lét alapvető eszközeitől tevőlegesen megfosztva,¹⁶ gazdaságilag és demográfiailag megroppantva kellett az immár független Magyarországot újrarendíteni. Tenni mindezt úgy, hogy az ország területe és lakosságának létszáma a Trianont megelőző harmadára csökkent, az ipari termelés nyersanyagbázisának zöme, valamint az üzemek gépparkja az elcsatolt területekkel egyetemben elveszett, és a köz- és vasúti hálózatok mind szerkezetükben, mind a szállító eszközparkot tekintve alig tudták kiszolgálni a felmerült igényeket. Tetézte mindezt a monarchiától örökölt, 1892 óta fennálló korona pénzrendszer addig soha nem tapasztalt *vágtató* inflációja, amelynek a Magyar Nemzeti Bank 1924-es megalapítása, valamint az 1926-ban bevezetett pengő pénzrendszer vetett véget.

Ez volt az a politikai, társadalmi és gazdasági környezet, amelyben a Magyar Királyi Honvédségnek a trianoni békeszerződés megszorításai közepette kellett biztosítani az ország területi integritását, a szuverén államiságot és az ország lakosságának biztonságát. A főleg támadó jellegű fegyvernemek és azok hadfelszerelésének tiltására vonatkozó előírásokon túl a trianoni tiltólistán szerepelt a vezérkari képzés tiltása is.

Ennek következményeként az 1920. szeptember 27-én, a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián megindult vezérkari tisztképzés 1938 végéig a Ludovika Akadémia Tiszti Továbbképző Tanfolyam, majd Magyar Királyi Budapesti Tiszti Szabályzatismertető Tanfolyam néven folytatódott, mígnem 1939. szeptember 1-jétől a képzés végéig ismét valódi megnevezését használhatta.¹⁷

A Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia logója

Forrás: hhk.uni-nke.hu

A Hadiakadémián megindult képzés – más előképe nem lévén – mind értékrendjét, mind a tananyag szerkezetét és az oktatás módszertanát tekintve a bécsi Kriegsschule (Hadiiskola) akkor majd 70 éves, porosz-német vonásokat is magán viselő hagyományait követte. A képzést a Hadiiskola tanterve alapján készítették elő és folytatták le az első

¹⁶ A megszálló cseh és román csapatok a megszállt területek termelő egységeinek gépeit leszerelték, és a Magyar Királyi Államvasutak mozdony- és gördülőanyag-állományával, az előtárolt nyers- és alapanyagokkal, valamint az élelmiszerkészletekkel egyetemben, jogellenesen országaikba szállították.

¹⁷ Oroszi (2001): i. m. 83.

évek során. A kezdeti időkben a tanítás is a Kriegsschule német nyelvű szabályzatainak és tankönyveinek magyarra fordított változataiból folyt, egészen 1926-ig. 1927-től felmenő rendszerben és fokozatosan vezették be az oktatásban a magyar szabályzatokat és tansegédleteket, amelyekben egyre inkább teret nyert a nemzeti jelleg hangsúlyozása.¹⁸ A képzés célja a középosztály társadalmi értékrendjét követő, azt a katonai hivatásrendre jellemző konzervatizmussal gazdagító, az értelmiséghez széles körű általános műveltsége révén tartozó, elmélyült és korszerű szakmai tudással rendelkező olyan hivatásos tiszti kar kinevelése volt, amely képesítése megszerzését követően azonnal alkalmas a vezérkari szolgálat teljes körű ellátására, a katonai felsővezetők döntéshozatalának közvetlen szakmai támogatására, majd idővel önálló vezetői feladatok ellátására. A Hadiakadémia kiváló minősítéssel történő elvégzése a Magyar Királyi Honvédség kiváltságos és megbecsült csoportját alkotó vezérkari testületbe kerüléssel járt, amely státusz megtartása – a feszes szolgálatellátás mellett – állandó elméleti és gyakorlati (ön)képzést követelt meg tagjaitól.¹⁹

A hadiakadémiai képzés székhelye Budapesten, a Hungária körúti Pálffy tüzérlak-tanyában volt. A vezérkari képzésre 30. életévüket még be nem töltött, kiváló fizikai erőnlétben lévő, nőtlen csapattisztek önkéntes jelentkezéssel, többéves csapatszolgálatot követően „kiváló vagy igen jó” minősítéssel kerülhettek be, feltéve, ha teljesítették a kétlépcsős felvételi vizsgát.

A Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia főépülete

Forrás: hhk.uni-nke.hu

¹⁸ Oroszi Antal: A vezérkari tiszti értékrendek alakulása 1920–1950 között. *Új Honvédségi Szemle*, 51. (1997a), 9. 43.

¹⁹ Csikány (2008): i. m. 78.

A vegyesdandár, majd a hadtestparancsnokságok szintjén megtartott elővizsgákat sikeresen teljesítő tisztek kerülhettek be a Hadiakadémiára, legalább egy hétig tartó fővizsgára. A fővizsgán mért területek/tárgyak az általános műveltség, a harcászat, a repüléstan, a földrajz, a hadseregszervezés, a tereptan és a német nyelv voltak, amelyek többsége esetében a vizsgázónak mind írásban, mind szóban számot kellett adnia tudásáról. A vezérkari képzésre való bekerülésről a vezérkar főnöke hozta meg a döntést a fővizsgát sikeresen teljesítők között az elért eredmények alapján felállított rangsor szerint.

A képzés időtartama több ízben változott. 1920–21-ben egyéves, 1921–24 között kétéves, 1925–40 között hároméves, 1941–43-ban ismét kétéves volt, míg 1944–45-ben ismét egy évet (rövidített képzés) vett igénybe.²⁰

A Hadiakadémiára bejutott tisztek képzése három főtantárgy köré szerveződött: hadászat-hadtörténelem, harcászat és hadművelleti vezérkari szolgálat. A hadászat-hadtörténelem tantárgy alapját a Clausewitz²¹ által megfogalmazott elmélet szilárd ismerete jelentette. A hadászat elméletének oktatása/tanulása hadtörténelmi témák feldolgozásán, illetve az akkori közelmúlt háborús tapasztalatainak elemzésén alapult. A képzés súlypontját a harcászat képezte, amely módszertanilag gyakorlatcentrikus volt, és az elméleti anyagok terepi feldolgozására, egy adott mozzanat/eljárás gyakorlati végrehajtására összpontosított. A hadművelleti vezérkari szolgálat elsajátítása eleinte a logisztikára – anyagi-technikai, illetve hadtáp szakági ismeretek – koncentrált, míg az 1930-as évektől a vezérkari szolgálat során végzendő feladatok kaptak egyre növekvő hangsúlyt.

A fentiekén túlmenően olyan kiegészítő tantárgyak, mint a tűzér- és fegyvertan, a hadseregszervezés és hadigazdálkodás, a katonai földrajz és térképészet, valamint a jogi ismeretek, a híradó ismeretek és gyakorlati tárgyak, úgymint gépkocsivezetés, lovaglás, vívás és löismeret szerepeltek az évfolyamok képzési rendjében.

A különböző tárgyak elsajátítása során különösen ügyeltek az elméleti és a gyakorlati foglalkozások megfelelő egyensúlyára, valamint egymásra épülésére, ezeken túlmenően kiemelt jelentőséget tulajdonítottak az önálló gondolkodáson, a gyors helyzetfelismerésen, valamint a komplex összefüggések felismerésén alapuló kezdeményezés érvényre jutásának. Az elméleti oktatás – a frontális oktatáson túlmenően – kiemelt hangsúlyt helyezett a viták és alkalmazói megbeszélések lefolytatására, az önálló témafeldolgozásokra. A számonkérések rendszerébe beletartozott a rendszeres írásbeli munka (dolgozat, kidolgozói és térképmunka, tanulmányok összeállítása). A megfelelő elméleti alapok elsajátítását követte a képzés gyakorlati szakasza, amely a hadijátékoktól a terepi alkalmazói megbeszéléseken keresztül a harcászati utak végrehajtását foglalta magában.

A képzés egésze szempontjából kiemelt jelentőséggel bírt a külföldi tanulmányutak beépítése a vezérkari képzés menetébe, amelyek az 1930-as évek közepétől egyéves időtartamban, csapatszolgálat formájában jelentették a hadiakadémiai képzés kezdetét.

²⁰ Oroszi (2001): i. m. 117.

²¹ Carl Philipp Gottlieb von Clausewitz (1780–1831): porosz katona, hadtörténész, katonai teoretikus. Legismertebb munkája a hadtudomány egyik alapművének számító *Vom Kriege* (A háborúról).

Ezen tanulmányutak során a tiszteknek lehetőségük volt egyrészt tanulmányozni más országok hadseregeinek haderőszervezési elveit, megismerhették harceljárásaik elméletét és gyakorlatát. Másrészt ezen utak kiváló alkalmat jelentettek a nyelvgyakorlásra, más kultúrák és szokások megismerésére és nem utolsósorban a kapcsolatrendszer kiépítésére. A csapatszolgálatok helyszínéül Németország, Olaszország és Franciaország szolgált, aminek csak a II. világháború kitörése vetett véget. Ezt követően a hallgatók képzésében a hazai csapatszolgálat vette át az ellehetetlenült külföldi tanulmányutak helyét, amely során az eredeti fegyvernemüktől eltérő fegyvernemi egységeknél szolgáltak egy évet, megismerendő más fegyvernemek és szakcsapatok szervezetét, eljárás- és alkalmazásrendjét, valamint hadfelszerelését. Magyarország hadba lépését követően az egy hónap időtartamú harcászati utak rendszerébe beépült a bécsi döntésekkel visszacsatolt területek bejárása, felvonulás/bevetés szempontú szemrevételezése is.

A képzés végét és egyben csúcspontját a záróvizsgák lefolytatása jelentette, amelyeket egyrészt megelőztek, de részüket is képezték – beleszámítottak – a különböző szinten levezetett hadijátékok és törzsvezetési gyakorlatok. A záróvizsgán elért eredményt súlyozottan egészítette ki a csapatszolgálat során kapott minősítés, valamint a tanulmányi/harcászati úton nyújtott teljesítmény értékelése. Előbbiek képezték azokat az értékelendő képzettségi/jártassági/képességi területeket, amelyek összesített eredménye alkotta azt a tanulmányi eredményt, amely meghatározta a hallgatónak az évfolyami rangsorban elfoglalt helyét, és egyben a vezérkari szolgálatra való alkalmasság megítélésének alapját is jelentette. A hallgatók összegzett egyéni tanulmányi eredményét felterjesztették a Honvéd Vezérkar főnök részére, aki ezen objektív mérőszámok, valamint személyi beszélgetés alapján döntötte el, hogy ki kerüljön a vezérkari testületbe beosztott szolgálatra, illetve próbaszolgálatra.

A hadiakadémiai képzést csapatszolgálat követte, amelynek egyéves időtartama alatt, vezérkari próbaszolgálat keretében, különböző parancsnoki beosztásokban kellett folyamatosan „kiváló”, de legalább „igen jó” minősítést elérni ahhoz, hogy a tiszt végül a vezérkari testület tagjává válhasson, és viselhesse a fekete alapon piros bársonyparolit, amelyet a századosi rendfokozat három csillaga ékített.²²

A vezérkari testületbe a tisztikar 2-2,5%-a tartozott,²³ amely tudása, tartása és külső-belső megbecsültsége alapján a haderő elitjét alkotta. Ugyanakkor a tiszt karrier csúcsát jelentő vezérkari testületi *tagság* az ismeretek, a tudás és a készségek állandó gyarapítását, illetve fejlesztését követelte meg a tisztektől, amelyeket szigorú minősítési rendszer útján folyamatosan számonkértek és értékelték. Ez a folyamatosan gyarapodó, letisztult és korszerű tudás biztosította a két világháború közötti Magyarországon a vezérkari tisztek megbecsültségét és társadalmi státusát.

²² Oroszi Antal: *A rendszerváltás és a vezérkari tisztképzés története: 1993–2002*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2002. 9.

²³ Oroszi (1997a): i. m. 46.

Vezérkari tisztképzés a Honvéd Hadiakadémián

A II. világháború befejeztével a romokban lévő, termelőeszközeitől megfosztott Magyarország egy emberöltőn belül immár másodszor szembesült a teljes újrakezdés nemzetpróbáló feladataival. A jaltai világrend néven elhíresült hidegháborús nagyhatalmi felosztásban a Szovjetunió politikai, gazdasági és katonai érdekszférájába került ország mindhárom előbbi területen szinte a nulláról kezdett el felépíteni egy új országot. Azért csak *szinte*, mert a második világégésben ismételten kivéreztetett lakosság volt az az állandó az *újjáépítés sokváltozós egyenletében*, amely nem változott, és történelmi gyökereire, kultúrájára és hagyományos értékeire támaszkodva – más lehetősége nem is lévén –, az aktuális államformától és uralkodó ideológiától függetlenül újra akarta kezdeni. A társadalom részeként az országot fegyverrel megvédeni hivatott haderő, a Magyar Honvédség is hozzáfogott valami új felépítéséhez.

A haderő újjáépítésében kulcsfontossággal bírt a honvédség új vezető állományának kinevelése, ami annak fényében sem volt egyszerű, hogy „1945 májusa és 1946 októbere között elbocsátották a tisztikar mintegy 60%-át”.²⁴ Mind a csapattisztek, mind a katonai felsővezetők képzésének szükségessége megkívánta a katonai tanintézetek újjászervezését, a képzés beindítását. Az új követelményeknek megfelelő vezérkari képzés megszervezésére Sólyom László vezérőrnagy, a Honvédelmi Minisztérium katonai csoportfőnöke 1947 elején kidolgozta a hadiakadémiai oktatás megindításának tervét,²⁵ amely a II. világháború előtti Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián folytatott képzésre alapozva, de az új politikai és katonai elvárások figyelembevételével kétéves időtartamban vázolta fel a képzés rendszerét.

A Tiszti Továbbképző Tanfolyam²⁶ pályázati felhívását tartalmazó közrendelet szerint: „Vezérkari képzésre tekintetbe jönnek őrnagyi rendfokozatig és 35 év életkorig, az 1947. október 1-jével betöltött három év csapattiszti szolgálattal rendelkező ht. szolgálatot teljesítő fegyvernembeli tisztek (nők is), önként jelentkezés alapján.”²⁷ A jelentkezőknek felvételi vizsgát kellett tenniük a következő tárgyakból: általános műveltség, politikai ismeret, történelem, harcászat, fontosabb fegyvernemek gyakorlati szabályzat-ismerete, földrajz, fegyvertan és terepen végrehajtott térképolvasás.²⁸

A felhívásra 350 pályázat érkezett, amelyből 70 pályázót hívtak be, és közülük 18-cal közölték, hogy felvételt nyertek az első évfolyamba.²⁹ A párizsi békeszerződés 1947. szeptember 15-i hatálybalépésével, és ezzel a hadiakadémia felállítását ellenző Szövetséges Ellenőrző Bizottság megszűnésével – a Tiszti Továbbképző Tanfolyam megnevezés helyett – eredeti megnevezésével, Honvéd Hadiakadémia néven állt fel a legfelsőbb szintű

²⁴ Szabó Miklós: A Honvéd Hadiakadémia története (1947–1949). *Új Honvédségi Szemle*, 56. (2002), 3. 70.

²⁵ Oroszi Antal: Ötven évvel ezelőtt... *Új Honvédségi Szemle*, 51. (1997b), 12. 59.

²⁶ A Szövetséges Ellenőrző Bizottság nem járult hozzá a hadiakadémia megnevezés használatához.

²⁷ 5.013/el. Kat. – 1947. számú közrendelet. Vezérkari képzésre pályázati felhívás. *Honvédségi Közlöny*, (1947), 12.

²⁸ Oroszi (1997b): i. m. 59–60.

²⁹ Oroszi (1997b): i. m. 60.

katonai képzés végzésére hivatott katonai tanintézet, amelynek falai között³⁰ került sor az intézmény és a vezérkari képzés ünnepélyes megnyitójára.

Az 1947. december 1-jei ünnepélyes megnyitón – amelyen részt vett Dinnyés Lajos miniszterelnök és Veres Péter honvédelmi miniszter – a megnyitó beszédet Sólyom László vezérőrnagy tartotta, aki eredeti beosztásának megtartása mellett lett a Honvéd Hadiakadémia parancsnoka.³¹

Megnyitójában Sólyom vezérőrnagy a képzés közvetlen céljaként és távlatos küldetéseként a következőket fogalmazta meg:

„A Hadiakadémia a legmagasabb fokú tisztképző iskola, melynek végzett hallgatói előbb a honvédség vezetőinek belső munkatársai lesznek, később pedig arra hivatottak, hogy a honvédség vezetését maguk gyakorolják. Ebből következik, hogy az iskola falai között kialakuló szellem rányomja a bélyegét a jövőbeni honvédség szellemére, az a látókör és szaktudás pedig, amit a hallgatók itt két év alatt elsajátítanak, egy generációra előre meghatározza a fegyveres erő katonai színvonalát.”³²

Sólyom László altábornagy (1908–1950)

Forrás: Magyar Távirati Iroda

A meghatározott cél elérését egyrészt a tanári kar tudása és felkészültsége, másrészt a tananyag biztosította.

³⁰ A Honvéd Hadiakadémián a vezérkari képzés a Térképészeti Intézet 4. számú épületében indult meg, mivel a hadiakadémia Hungária körúti épületének felújítása addig nem fejeződött be. Szabó (2002): i. m. 72.

³¹ Móricz Lajos: Adalékok a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia történetéhez. *Honvédelem*, 38. (1987), 11. 77.

³² Sólyom László: Az új Hadiakadémia. *Honvéd*, 2. (1947), 12. 29.

Az első évfolyamot oktató tanári kar az alábbi személyekből állt³³ (név, oktatott tantárgy):

Sólyom László vezérőrnagy: hadászat
Vértessándor vk. ezredes: harcászat
Lőrincz Sándor vk. ezredes: hadműveleti anyagi szolgálat
Réczey László vezérőrnagy: hadseregszervezés
Györgypál László vk. alezredes: műszaki ismeretek
Horváth Barna vk. őrnagy: repülőismeretek
Kulay Sándor őrnagy: gépkocsiismeret
Nagy Tamás egyetemi tanár: politikai gazdaságtan
Bóka László egyetemi tanár: magyar irodalom
Molnár Erik egyetemi tanár: magyar őstörténelem
Mód Aladár egyetemi tanár: magyar történelem
Beér János egyetemi tanár: állam- és jogismeret

A tantárgyak felsorolását látva szembeötlő, hogy a politikai gazdaságtan kivételével a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián oktatott tantárgyak többsége megjelenik a Honvéd Hadiakadémián oktatott tárgyak között. Természetesen ez joggal és okkal történt így, hiszen a Honvéd Hadiakadémia előképe a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia volt, katonatanárainak nagy többsége nemcsak végzettségét szerezte meg ott, de azt a tartást és értékrendet is ott *szívták magukba*, amelyet az egykori vezérkari testületbe tartozás testesített meg. A katonai tárgyak oktatása során a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián használt tankönyveket és szabályzatokat használta tanár és diák egyaránt, hiszen más nem is állt még ekkor rendelkezésre.

A hadiakadémia hallgatói katonához illő feszes napirend szerint éltek napjaikat. Hétköznapjaik – a csütörtöket kivéve, amikor gimnasztika és röplabda volt a tanrendben – lovaglással kezdődtek. A tantermi órák 09.00–13.00 között zajlottak, de minden héten egy terepen eltöltött nap színesítette a hetet. A képzés szerves részét képezte a délutáni gépkocsivezetés, illetve a látókörbővítő előadásokon való részvétel.³⁴ A hallgatókkal szemben követelmény volt egy világnyelv ismerete, de intézményesített nyelvtanítás nem volt a tanmenetben. Az első évfolyam második tanévének elején – ezred, hadosztály és hadtest harctevékenységeinek megszervezése tartalommal – még dunántúli harcászati úton is részt vett, hasonlóan a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia 1939 utáni tanrendjében szereplő harcászati utakhoz és az ott lefolytatott alkalmazói megbeszélésekhez.

A hallgatók tanulmányi előrehaladásának értékelése a szóbeli feleleteken és a rendszeres írásbeli számonkéréseken alapult, amelyek összegzésére havonta került sor. Beszámolók és vizsgák a Hadiakadémián nem voltak.

³³ Móricz (1987): i. m. 77.

³⁴ Oroszi (1997b): i. m. 62.

Az 1948/1949-es hadiakadémiai tanév már végleges helyén, a Hungária körúti lak-tanya parancsnoki épületében³⁵ kialakított tantermekben vette kezdetét. A második évfolyamra a 66 jelentkező közül 22 főt iskoláztak be. Ez a tanév mindkét évfolyam harcászati képzésének tartalmi és módszertani átalakulását hozta, mivel ettől kezdve a szovjet szabályzatok ismerete vette át a Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémián használt szabályzatok és alkalmazott oktatásmódszertan helyét.³⁶

A Honvéd Hadiakadémia ünnepélyes megnyitóján Sólyom vezérőrnagy által meghatározott közelebbi képzési cél és küldetés elérése 1949. január 6-án ellehetetlenült, mivel Farkas Mihály honvédelmi miniszter parancsára a Hadiakadémia felfüggesztette a működését, arra hivatkozva, hogy a tanári karnak először el kell sajátítania az új szovjet szabályzatokat, mielőtt abból érdemben oktatna. A valós indok természetesen más volt, nevezetesen a vezérkari tiszti állománycsoport megszüntetésére vonatkozó, a Magyar Dolgozók Pártja Katonai Albizottsága által meghozott döntés. Ezen döntéssel ugyan a Honvéd Hadiakadémia mint szervezet nem szűnt meg, de *okafogyottá vált* a vezérkari tisztek addigi rendszerben folyó képzése.

Ezzel az egy tollvonással meghozott ideológiai alapú döntéssel 44 évre véget ért a klasszikus értelemben vett magyar katonai felsővezetői/vezérkari képzés, amely csak 1993-ban, egy újabb politikai rendszerváltoztatás következménye és igénye által, új célokat kitűzve indult újra. De ennek az immár 30 éve tartó – tartalmi változások révén több ízben megújult – folyamatnak a bemutatását már nem ez a fejezet tárgyalja.

A jelen nemzeti katonai felsővezető-képzése előképeinek tekinthető hadiakadémiai/vezérkari képzések áttekintését zárva mindenképpen szót kell ejteni a képzés szempontjából kiemelt fontosságú – a hivatásrendi folytonosságot biztosító – tényezőről, nevezetesen arról az értékrendről, amely – korszakokon átívelően, függetlenül államformától és a katonai hivatásrend egészétől idegen ideológiai befolyásolástól – egykor a vezérkari testületi tagságra aspiráló tiszteket jellemezte, jelenleg pedig a katonai felsővezető-képzésen részt vevő főtiszteket kell hogy jellemezze.

Az Alfred von Schlieffen³⁷ táborszernagy által megfogalmazott „sokat teljesíteni, keveset szerepelni, többnek lenni, mint látszani”³⁸ hivatásrendi hitvallással felérő mondat szolgált mottójául a Német Császárság, az Osztrák–Magyar Monarchia, de később a Magyar Királyság haderői vezérkarában szolgálatot teljesítő vezérkari tisztek generációi számára. A maga tömörségében fogalmazza meg mindazokat a tulajdonságokat, attitűdöket és erényeket, amelyek a katonai elitet alkotó tiszteket/főtiszteket kell hogy jellemezze.

A hűség a hazához, a bátorság, a becsületesség, a kitartás, a következetesség, a felelősségvállalás, az erős feladat- és kötelességtudat, az új iránti nyitottság, a korszerű tudás elsajátítása és alkalmazása iránti elkötelezettség, a valódi teljesítmény iránti

³⁵ Jelenleg a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 1. számú épülete.

³⁶ Oroszi (1997b): i. m. 63.

³⁷ Alfred von Schlieffen (1813–1913) gróf, táborszernagy, 1891–1906 között a császári német hadsereg vezérkari főnöke.

³⁸ Oroszi (1997a): i. m. 43.

igény – mindez az emberségen mint mindennek, ami emberi, a fundamentumát adó alapértéken nyugvóan – kortalanul jellemzője volt és jellemzője napjainkban is hivatásrendünknek, de különösen azon vezető rétegnek, amely tudása, teljesítménye és tettei alapján teljesíti szolgálatát honvédtisztként, katonai felsővezetőként.

Kijelenthetjük, hogy a nemzeti haderőnk mindenkori elitjét alkotó vezérkari tisztek és katonai felsővezetők generációkon és történelmi korokon átívelően vallják magukénak az előbb felsorolt hivatásrendi értékeket, amelyek kialakulásában kiemelt fontossággal bírt egykor és most is az a legmagasabb szintű katonai képzés, amely felelősségteljes beosztásaikba eljuttatta honvédtisztjeinket.

Vákát

Az 1993-ban újraindult magyarországi katonai felsővezető-képzés elmúlt három évtizedéről

„Nem másra használ eleink tündöklése nekünk,
hanem hogy égő szöveteinknél,
fényes fáklyánál futjuk a mi életünk pályáját,
nem lehetünk sötétben, sem mi, sem az mi cselekedeteink.”
Zrínyi (VII.) Miklós

A Varsói Szerződés megszűnésével³⁹ Európa és benne a Magyar Köztársaság geopolitikai és geostratégiai helyzete megváltozott. Ebben az időszakban érkezett haza a Szovjetunió Fegyveres Erői Vezérkarának K. Je. Vorosilov Katonai Akadémiájáról⁴⁰ az utolsó vezérkari tanfolyamot végzett hallgató, és ezzel bezárult a magyar katonák előtt a felsővezető-képzés lehetősége a Szovjetunióban. NATO-tagság hiányában a legmagasabb szintű katonai képzéseken történő részvétel nyugati irányban sem volt lehetséges abban az időben. Ezen folyamatok hatására döntött úgy akkor a Magyar Honvédség vezetése, hogy majdnem egy fél évszázad kihagyás után meg kell szervezni a magyar katonai felsőfokú vezetőképzést. A Magyar Honvédség parancsnoka a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről szóló 68/1991. számú intézkedésében, az egyéb képzési formák fejezetében határozta meg a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam létrehozását. A tanfolyamnak biztosítania kellett

„az MH vezetői felkészítésének hadászati-hadművelti szintű formájaként a beiskolázottak biztonság- és védelempolitikai, hadtudományi, társadalmi, védelemgazdasági, jogi ismereteinek és tudásának, valamint jártasságainak és készségeinek továbbfejlesztését.⁴¹ A képzés célja olyan vezérkari képzés kialakítása, mely viszonylag rövid idő alatt összhangba hozható a NATO-országok és más, nagy hagyományokkal rendelkező nemzetek hasonló képzéseivel.”⁴²

A tanfolyam megszervezése szinte azonnal elkezdődött, amiről Balogh Péter ezredes és Cserjési Ferenc alezredes így ír 2016-ban:

„Elsődlegesen a képzés alapításáért és működtetésért felelős szervezet parancsnokai, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (ZMKA), a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) rektorai és a Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (NKE HHK) dékánja tartoztak (és tartozik) felelősséggel a megrendelő HVK felé, az ő irányításuk, lobbitevékenységük tette lehetővé magának a tanfolyamnak a létrehozását és biztosította annak negyed évszázados működését. Ebben

³⁹ A Varsói Szerződés budapesti ülésén írták alá a szervezet megszűnéséről szóló dokumentumot 1991. február 25-én, aminek alapján a Varsói Szerződés katonai szervezete 1991. április 1-jei, Politikai Tanácskozó Testülete pedig 1991. július 1-jei hatállyal hivatalosan megszűnt.

⁴⁰ Военная академия Генерального штаба Вооружённых Сил СССР имени К. Е. Ворошилова.

⁴¹ 68/1991. (HK 6/1992.) Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia az új képzési rendszerének bevezetéséről. *Honvédségi Közlöny*, (1992), 6. 209.

⁴² Héjja István – Oroszi Antal: *A vezérkari tisztképzés múltja, jelene és jövője Magyarországon*. Budapest, MH Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Hadászati Tanszék, 1994. 19.

a tevékenységben prof. dr. Szabó Miklós altábornagynak oroszlánrész jutott, hiszen mind az alapítás, mind az akadémia, majd az egyetem vezetése az ő irányítása alá tartozott közel két évtizeden keresztül (1991–2007). Érdemei vitathatatlanok a képzés jelenkori történetében.”⁴³

Az elmúlt három évtizedben nemcsak a képzés intézményei változtak, de változtatásokon esett át a mindenki által csak Vezérkari Tanfolyamnak nevezett képzés is.

A tanfolyam neve, avagy a katonai hivatásrend Vezérkari Tanfolyama

Az 1993-ban újraindult magyar katonai felsővezető-képzés 1996-ig a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián (a továbbiakban: ZMKA) belül kezdte bontogatni szárnyait, tanfolyami rendszerben. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (a továbbiakban: ZMNE) megalakulásával, annak alárendeltségében folytatta a hallgatók képzését 1996 és 2011 között, 2012-től pedig az újonnan létrehozott Nemzeti Közszerológati Egyetem (a továbbiakban: NKE), Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (a továbbiakban: HHK) felügyelete alatt zajlott. Az intézmények átszervezésével együtt a képzés helyszíne egészen 2022. március 31-ig földrajzilag nem változott, a budapesti Hungária körúti objektum adott otthont számára, míg 2022. április 1-jétől a tanfolyam a Nemzeti Közszerológati Egyetem Ludovika Campus főépületébe költözött.

Azt gondolhatnánk, hogy a fentiektől függetlenül a képzés megnevezése – emberi léptékben hosszú, azonban történelmi léptékkal mérve rövid időszak alatt – nem változott. Az 1993 előtti közel másfél évszázadban több különböző elnevezést használtak. Balogh Péter ezredes és Cserjési Ferenc alezredes a 2016-ban megjelent kiadványukban így írtak:

„Kutatásunk során hamar nyilvánvalóvá vált, hogy »a magyar vezérkari tisztképzés« kifejezés terminológiai értelmezése nem tekinthető egységesnek. A korábbi terminológiák I. Ferenc József korától a felsőoktatás evolúcióját követve jutottak el az 1993-ban alapított magyar vezérkari képzésig, mely a már befejezett egyetemi/akadémiai tanulmányokra épül. A terminológiákban meg-
egyezik, hogy minden kor a katonai képzés legfelsőbb szintjeként definiálja ezt a képzési formát.”⁴⁴

A két bajtársunk és a szerzők kutatásából megállapítható, hogy a képzés terminológiai elnevezése az elmúlt három évtizedben sem volt egységes, folyamatos változás jellemezte. Ebből alakulhatott ki, hogy a mai napig nemes egyszerűséggel Vezérkari Tanfolyamként emlegeti a katonai nyelv azt az egyetemi tanulmányokra épülő, legmagasabb szintű képzést, amely 1993-ban két tancsoporttal indult el.

A Magyar Honvédség parancsnokának 68/1991. számú, a képzés indítására vonatkozó intézkedése 4. pontjának első bekezdése („Az összhaderőnemi – egyéves – felsőfokú vezetőképző tanfolyam a ZMKA hadászati-hadművelési vezetőképző tanfolyama”)⁴⁵

⁴³ Balogh Péter – Cserjési Ferenc: *Felsőfokú vezetőképzés a haza szolgálatában*. Budapest, Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, 2016. 23.

⁴⁴ Balogh–Cserjési (2016): i. m. 3.

⁴⁵ 68/1991. (HK 6/1992.) Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről. *Honvédségi Közlöny*, (1992), 6. 209. 4. pont.

egyértelműen a tanfolyam megtervezésével és szervezésével kapcsolatos feladatokat határozta meg. Megfeszített előkészítő munka után – a Vezérkari Tanfolyamot végzett tisztek hiányát igyekezve pótolni a Magyar Honvédségben – a tanfolyam 1993 szeptemberében két osztállyal (VKT-1 és VKT-2), 23 hallgató beiskolázásával elindult.

Az első évfolyam hallgatói még be sem fejezték a képzést, amikor 1994 áprilisában kihirdették a Magyar Honvédség parancsnoka, vezérkari főnök 18/1994. számú intézkedését, amely az 1. pontjában átnevezte azt, miszerint: „Az összhaderőnemi – egyéves – Vezérkari Tanfolyam a ZMKA hadászati-hadműveleti vezetőképző fokozata.”⁴⁶ A Vezérkari Tanfolyam (rövidítve: VKT) elnevezés egészen 2012-ig volt érvényben.

A honvédelmi miniszter 2011. év nyarán megjelent, „A Magyar Honvédség humánstratégiája a 2012–2021 közötti időszakra”⁴⁷ kiadásáról szóló utasítás meghatározta többek közt a tisztképzés megújításával kapcsolatos feladatokat is, aminek hatására a Honvéd Vezérkar főnökének a tisztképzés átalakításával kapcsolatos feladatokról szóló parancsa⁴⁸ is megjelent, még 2011 októberében. A parancs 6. pontjában az átalakuló tisztképzés szerves részeként négy fő tanfolyamrendszerű elemet határozott meg, köztük a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamot úgy, hogy a 2012/13-as tanévtől az új, átalakított képzési struktúrának megfelelően kell elindítani újra a képzést.⁴⁹ Így a 2012-ben induló tanfolyam elnevezése Vezérkari Tanfolyamról ismét Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamra módosult, és az addig használatos VKT rövidítés után, a 22. tancsoportnál már FVKT-ra módosult.

Az újabb – a magyar katonai felsőfokú vezetőképzés elnevezésének történetében meghatározó – változás 2016-ban történt. A NKE 2015. szeptember 30-ai 56/2015. (IX. 30.) számú szenátusi határozata alapján az Oktatási Hivatalhoz kérelmet nyújtott be, hogy a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamot mint egyetemi továbbképzési szakot vegye nyilvántartásba. Az Oktatási Hivatal a végzésében⁵⁰ a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamot a 2015/16-os tanév II. félévétől, azaz 2016 februárjától nyilvántartásba vette Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak néven (rövidítve: KFSZTSZ), így ettől az időponttól napjainkig ez lett a tanfolyam hivatalos elnevezése.

A két tanulmányi félévet felölelő képzésnek – a fenti négy bekezdés alapján – három különböző elnevezése volt, és az elmúlt harminc évben az azok elvégzését igazoló oklevelek is háromféleképpen lettek kiállítva. 1994 és 2011 között Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamon hadászati-hadműveleti képesítésű tiszti végzettséget igazoló oklevelet állítottak ki az oktatási intézmények⁵¹ a 21 tancsoportnak (VKT-1–VKT-21). Majd a 2013 és 2016 közötti

⁴⁶ 18/1994. Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről szóló 68/1991. (HK 6/1992.) MHPK intézkedés módosításáról. *Honvédelmi Közlöny*, (1994), 8. 541. 1–2. bekezdés.

⁴⁷ 79/2011. (VII. 29.) HM utasításhoz (A Magyar Honvédség humánstratégiája a 2012–2021. közötti időszakra) tartozó 1. számú melléklet. *Honvédelmi Közlöny*, (2011), 12. 1061.

⁴⁸ 636/2011. Honvéd Vezérkar főnökének parancsa a tisztképzés átalakításával kapcsolatos feladatokról. *Honvédelmi Közlöny*, (2011), 16. 1505.

⁴⁹ A 2011/12-es tanévben nem indult tanfolyam.

⁵⁰ Az Oktatási Hivatal határozata (ügyszám: FF/2519-3/2015.) nyilvántartásba vételről.

⁵¹ A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (1994–1996), majd a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (1997–2011).

időszakban négy tancsoport (FVKT-22–FVKT-25) számára Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam elvégzéséről egy igazolást állított ki az NKE HHK. A következő változás 2017-ben következett be, a 2016-tól beiskoláztak napjainkig az NKE HHK által kibocsátott oklevelein – az Oktatási Hivatal által nyilvántartásba vett Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szakon – már katonai felsővezetői szakképesítést szereztek.

A fentieket figyelembe véve, 2012-ig a Vezérkari Tanfolyam megnevezés helyes volt, azonban az azt követő időszaktól a mai napig hagyománytiszteletből, illetve rövideje miatt használja a hivatásrend ezt az elnevezést.

A képzés helyszínei

A képzés magyarországi újraindításának ismét a Hungária körúti laktanya, a ZMKA adott otthont. Azonban nem a több évtizeddel azelőtt – a két háború között, illetve a II. világháború utáni rövid időszakban – használt 1. számú épületben indult újra a képzés 1993. szeptember 1-jén, hanem a 3. számú épület első emeletén lévő 101–103. számú tanteremben, amely mellett biztosított volt a hallgatók számára egy öltöző és egy kis társalgóhelyiség is. A tantermet a tanfolyamparancsnokok a szűkös erőforrások ellenére is próbálták a képzés szintjéhez méltóan felszerelni és az akkori kor szemléltető és oktatástechnikai eszközeivel ellátni. Az oktatás egészen 2010-ig ott zajlott.

A Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 3. számú épülete – 2022

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

Dr. (ma prof. dr.) Resperger István ezredes erőfeszítéseinek és áldozatos munkájának eredményeként a képzés 2010 márciusától átköltözött egy méltóbb helyszínre, a 2. számú épület első emeletének 115. számú komplexumába,⁵² amely már a képzés rangjának megfelelő helyet biztosított. A költözéssel együtt a tantermet is elnevezték Bethlen Gábor (1580–1629) erdélyi fejedelemről, aki korának kiemelkedő politikusa és hadvezére, az erdélyi tudomány és kultúra felvirágoztatója volt.

A Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 2. számú épülete – 2022

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

Resperger ezredes így írt ezzel kapcsolatban a 2016-os kiadvány harmadik fejezetében található esszéjében: „Parancsnokságom fénypontja a tanteremavató ünnepségünk volt.”⁵³ A Bethlen Gábor tantermet Vadai Ágnes országgyűlési képviselő, a Honvédelmi Minisztérium államtitkára és Hazuga Károly altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese avatta fel 2010. március 11-én, egy nagyszabású ünnepség részeként. Ekkor adta át a Hadtörténeti Intézet és Múzeum a fecskefarkú Bethlen Gábor hadizászló jobb oldali képen (lásd 30. oldal, fent) látható másolatát, amely azóta is a tanfolyam tantermet ékesíti. A zászlón az iktári Bethlen család ezüst nyíllal átlőtt nyakú hatyúi mellett az egyesített Erdély címere látható a fejedelmi, hercegi főveget tartó oroszánokkal, babérleveles pártázzal. A fejedelem zászlaja 1896-ban még teljes valójában létezett, napjainkra azonban csak egy alig kétfényéernyi darabot őriz belőle a Hadtörténeti Intézet és Múzeum.

⁵² 118. számú tanterem, 113. és 114. számú irodák, 117. számú teakonyha és 116. számú raktár.

⁵³ Balogh–Cserjési (2016): i. m. 64.

Szalagátvágás a tanterem avatásakor – 2011

Forrás: Resperger István archívuma

A Bethlen Gábor tanterem a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 2. számú épületében – 2021

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

A tanfolyam egészen 2022. március 31-ig működött ott a hallgatók, az oktatók és a munkatársak legnagyobb meglepedésére. A tanterem melletti tanfolyam-parancsnoki iroda biztosította a – nemritkán – magas rangú előadók megfelelő fogadását is. A helyzet azonban gyökeresen megváltozott 2022. április 1-jével, amikor is a katonai felsővezető- (vezérkari) képzés előljárói döntés nyomán átköltözött a Nemzeti Közszerológati Egyetem főépületébe, annak is a második emeletére, a 7. számú előadóterembe, egy olyan épületbe, ahol előtte a történelem során ugyan folyt tisztképzés, de a legmagasabb szintű magyarországi katonai képzésnek sohasem adott otthont.

A Bethlen Gábor tanterem (7. számú) a Ludovika Campus főépület 2. emeletén – 2022

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

Az új helyszínen az oktatást a NKE HHK dékánja, dr. Pohl Árpád dandártábornok nyitotta meg. Egyidejűleg megtörtént a 7. számú előadóterem névadása is, követve a hagyományokat Bethlen Gábor előadóteremmé. Természetesen a fecskefarkú Bethlen Gábor hadizászló másolata is ide került az új tanterembe. Ezzel együtt – csaknem 30 év után – a Zrínyi-szobor⁵⁴ is átkerült a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 10. számú épületének első emeleti halljából a Ludovika Campus főépületében lévő Bethlen Gábor előadóterem bejáratával szembeni folyosóra.

A teljes átköltözésre szűk két hét állt rendelkezésre úgy, hogy az oktatás ezen idő alatt sem szünetelt. A Felsőfokú Vezetőképző Intézet munkatársainak – az Egyetem vezetésétől óriási támogatást, a logisztikai feladatokért felelős munkatársaitól pedig rengeteg segítséget kapva – a feszített tempó ellenére is sikerült a hatalmas feladatot megvalósítani. A képzés a kiadvány megjelenésének idején is itt, a Nemzeti Közszerződési Egyetem főépületének második emeletén folyik.

A képzés evolúciója

Az elmúlt három évtizedben nemcsak a képző intézmény és a tanfolyam elnevezése változott, hanem annak képzési/tematikai⁵⁵ programja is egy állandó fejlődésen ment keresztül. Ez a folyamat mindenkor a honvédelmi tárca elvárásait, a Magyar Honvédség folyamatos átalakulását – beleértve ebbe a szervezeti változásokat – és az 1990-es évek NATO-csatlakozási törekvéseit követte. Továbbá rendszeresen beépítették a nemzetközi kurzusokon, tanulmányutakon szerzett tapasztalatokat, illetve javaslatokkal maguk a tanfolyam résztvevői is formálták a képzést. Ezeken túl a tematikai/képzési programokra mindig nagy hatással voltak a tanfolyam parancsnokai, akik rendkívüli felelősséget vállaltak, és a mindennapi megfelelés jelentős áldozatokat követelt tőlük. A fenti külső és belső hatások alapján a három évtizedes fejlődési folyamat öt szakaszra bontható, így ezeken keresztül kívánjuk bemutatni a képzésben történt változásokat.

A képzés fejlődési szakaszai

Forrás: Kovács Ferenc szerkesztése

⁵⁴ A tisztelt olvasó a Zrínyi-szoborról a kiadvány 5. fejezetében olvashat részletesebben.

⁵⁵ A képzési program az a dokumentum, amely rögzíti egy adott képzés célját, a céllal összefüggésben a bemeneti és kimeneti szinteket, a két szint közötti képzési folyamat megvalósulásának feltételeit és a képzési cél elérésének azonosítási módját, a számonkérés rendszerét, míg a tematikai program egy képzés tárgykörökre lebontott kidolgozása.

Az újrakezdés időszaka (1993–1997)

A II. világháborút követően ugyan újraindult a magyarországi vezérkari képzés a Honvéd Hadiakadémián, de az rövid életűnek bizonyult, hiszen 1952-től egészen 1992-ig a Szovjetunió Fegyveres Erői Vezérkarának K. Je. Vorosilov Katonai Akadémiájának kétéves kurzusaira iskolázták be a magyar főtiszteket. Az említett negyven év következményeként a hazai képzés teljes szüneteltetése miatt eltűnt a vezérkari, felsővezetői oktatási kultúra, így az újraindulás feltételeit teljesen az alapoktól kellett megteremteni. A felső katonai vezetői szint azt az elvárást fogalmazta meg, hogy legyen egy olyan képzés, amely összhangban áll vagy viszonylag rövid idő alatt összhangba hozható a NATO-tagországok és más nagy hagyományokkal rendelkező országok vezérkari képzésével. A feladat fontosságát mi sem jelzi jobban, mint hogy annak szervezettségét, színvonalát, a feltételrendszer biztosítását az akkori vezérkari főnök személyes ügyének tekintette. Ilyen kiemelt figyelem és támogatás mellett, de ezekkel együtt a terhet magán tudva, illetve érezve a feladat súlyát kezdte meg a ZMKA megtervezni, kidolgozni az oktatáshoz kapcsolódó alapidokumentumokat. A kidolgozói munka során elengedhetetlen volt figyelembe venni az 1993 februárjában megfogalmazott képzési célt, ami a következő volt:

„A katonai vezetőképzés legmagasabb fokozataként magas szintű biztonságpolitikai, honvédelmi, hadtudományi, társadalomtudományi, gazdasági ismeretek, valamint vezetői felkészítés biztosítása, a beiskolázott tisztek hadtestparancsnoki (helyettesi), központi vezető szerveknél felelős vezető (más szervekben hasonló) beosztások ellátására történő felkészítése.”⁵⁶

A tervezésnél szintén meghatározó volt a képzési (kimeneti) követelmények figyelembevétele, ami a tanfolyamot végzett tisztek számára előírta, hogy:

- „tökéletesen értse a Magyar Köztársaság honvédelmének alapelveit, követelményrendszerét és katonai-technikai irányelveit, magas szintű hadművészeti, védelemgazdasági ismeretek birtokában legyen képes a Magyar Honvédség, annak haderőnemei, fegyvernemei és szakcsapatai hadászati, illetve hadműveleti alkalmazásának megtervezésére, megszervezésére és irányítására;
- vezetői ismeretek, jártasságok és készségek birtokában legyen képes a rábízott katonai szervezet tevékenységének vezetésére békében és háborúban egyaránt;
- rendelkezze széles körű, nemzetközi kitekintésű társadalomtudományi és gazdasági ismeretekkel, melyek alapján legyen képes a honvédelem, a társadalom és a gazdaság összefüggéseinek felismerésére, az ezzel kapcsolatos tervező-szervező tevékenység végzésére;
- legyen kellően felkészült a Magyar Honvédséget és az ország háborús felkészítését érintő kérdésekben, annak tervező-szervező munkájában;

⁵⁶ Képzési követelmények, tantárgy- és óraelosztás a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam hallgatói részére az 1993/94. tanulmányi évre (Nyt. szám: 734/247). Budapest, ZMKA, 1993. 2.

- ismerje a hadtudományi kutatómunka végzésének rendszerét és módszereit, legyen képes az adott katonai szervezeten belül folyó ilyen jellegű tevékenység irányítására;
- tartsa követelmények szintjén fizikai edzettségét és állóképességét.”⁵⁷

A Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése szerint a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamra az utánpótlási tervek alapján előjárói javaslatra lehetett bejutni azoknak a főtiszteknek, akik a bemeneti követelményeknek megfeleltek, miszerint rendelkeztek:

- „az akadémiai alapképzésben (egyetemet végzettek hadtudományi tanfolyamán) szerzett egyetemi oklevéllel;
- magasabb beosztásba és rendfokozatba történő kinevezésre való alkalmassággal;
- egészségi alkalmassággal; és legalább 40 éves életkorral.”⁵⁸

A Honvéd Vezérkar főnöke vezérkari akadémiai végzettséggel rendelkező helyetteseit, Bíró József és Keczer Imre vezérőrnagyokat jelölte ki a tanfolyam felügyeletére.⁵⁹ A „sarokkövek” ismeretében a ZMKA parancsnoka a tanfolyam közvetlen vezetéséért, a zökkenőmentes és magas színvonalú oktatás biztosításáért a szárazföldi haderőnemi fakultás parancsnokát, Pásztor László ezredest, valamint a légvédelmi és repülő haderőnemi fakultás parancsnokát, Tánczos Miklós ezredest tette felelőssé. Abban az időben a hadászati tanszék közvetlenül az ZMKA parancsnokának volt alárendelve, így a feladat fontosságának megfelelően a tanfolyammal kapcsolatos összes adminisztrációs teendőt, a tananyag előkészítését, illetve az anyagi, személyi, tárgyi feltételek biztosítását erre a tanszékre bízta. A Hadászati Tanszék akkor dr. Héjja István ezredes vezette, akinek elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy a Felsőfokú (Vezérkari) Vezetőképzés újraindult.

A Honvéd Vezérkar és a ZMKA az összhaderőnemi felsővezetői képzéshez egy olyan koncepciót dolgozott ki, amely biztosította, hogy megkezdődhessen a tanfolyam részleteinek kimunkálása. A folyamatot a Vezérkar végig felügyelte, a tervek jóváhagyásával engedélyezte az egyes lépéseket, amelyeknek keretében elkészült a képzés tematikája is, ami megfelelő alapot szolgáltatott arra, hogy a rendszerváltoztatás után átalakulás alatt lévő Magyar Honvédség igényeinek megfelelően.

Az áldozatos kidolgozói munka eredményeként a hadászati tanszék szárnyai alatt, illetve előjárói felügyelet mellett 44 év után, 1993 szeptemberében újra elindult a nemzeti katonai felsővezetői képzés. A tanfolyam szervesen épült be a Magyar Honvédség

⁵⁷ Képzési követelmények, tantárgy- és óraelosztás... (1993): i. m. 2–3.

⁵⁸ 68/1991. (HK 6/1992.) Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről. *Honvédségi Közlöny*, (1992), 6. 209. 4. pont b).

⁵⁹ A második tanévtől – az első sikeres tanév tapasztalatai alapján – a Vezérkari Főnök helyettesei kiváltak a tanfolyam közvetlen irányításából, és az teljes mértékben a ZMKA hatáskörébe került. Az irányító és ellenőrző szerepet a két fakultásparancsnok (szárazföldi és légvédelmi) töltötte be. A közvetlen szervezőmunkát és a tanfolyam ügyeit a ZMKA-parancsnok közvetlen alárendeltségében lévő hadászati tanszék vezetője, dr. Héjja István ezredes és kijelölt munkatársai végezték.

továbbképzési rendszerébe, valamint biztosította a katonai felsővezetők számára a legkorszerűbb és a legaktuálisabb ismereteket, amelyek gyakorlatba történő beépülésével egyszerre szolgálta a nemzeti tradíciók ápolását, az ország katonai védelmének érdekeit és a NATO-csatlakozásra való felkészülést.

Az első évben két osztállyal (VKT-1 és VKT-2) indult a tanfolyam, ahová 23 főt iskoláztak be a Magyar Honvédség felsővezetői hiányainak pótlása érdekében. A hallgatókat akkor a csapatok ezred- és dandárparancsnoki, a katonai kerületek és a haderőnemi parancsnokságok vezetői, a Magyar Honvédség Parancsnoksága, továbbá a Honvéd Vezérkar kiképzési és fejlesztési beosztásaiból vezényelték, illetve beiskolázták a ZMKA parancsnokának első helyettesét és a hadászati tanszék vezetőjét is. A hadászati tanszék vezetőjeként dr. Héjja István ezredes nemcsak a képzés megtervezéséből, megszervezéséből és a tanfolyam vezetéséből vette ki a részét, hanem a VKT-1 tancsoport hallgatójaként első kézből tapasztalhatta meg azt. Megítélésünk szerint mindez így együtt páratlan terhelést jelentett számára, azonban a hallgatóként szerzett tapasztalatokat hasznosítva tudta a képzést alakítani, korszerűsíteni a következő három esztendőben.

A tematikai program⁶⁰ had-, társadalom- és természettudományi területeket foglalt magába, nagyságrendileg is ebben a sorrendben, amit a 3. függelék szemléltet.⁶¹ E három területnek kellett egységes keretbe foglalni az ország védelmének akkori teljes rendszerét. A tanulmányi folyamatban a biztonság- és honvédelmi politikát szoros egységben a hadászat követte. Látszik, hogy a nyugati vezérkari tanfolyamok mintájára olyan tantárgyak kerültek be a képzésbe, mint a biztonságpolitika, a társadalomtudományi ismeretek és a tanulmányút, amelyek biztosították a kitekintést a szűken vett katonai keretéből.

A képzés az első három év folyamán csak minimális mértékben változott. A tantárgyak közül az első tanév⁶² után megszűnt a harcászat tantárgy 30 tanórája, ami a képzés szintjét figyelembe véve teljes mértékben érthető. Az 1995/96-os⁶³ tanévtől új tantárgyként jelent meg a hadszíntér-előkészítés 46 tanórával, illetve a szakismeret óraszama az első tanév után 20-ról 102 tanórára nőtt, majd az 1996/97-es⁶⁴ tanévtől 68-ra csökkent. A többi tantárgy óraszama érdemben nem változott, ami jól látható a 3. függelékben is. Az 1995/96-os tematikai programot⁶⁵ – már a tanfolyam alatt – 1995 októberében módosították. A módosítás alapvetően a hadművelleti művészet tantárgy hadművelleti

⁶⁰ Tematikai program a felsőfokú vezetőképző tanfolyam hallgatói részére (Nyt. szám: 734/246). Budapest, ZMKA, 1993. 2.

⁶¹ A társadalomtudományi ismeretek tantárgycsoport magában foglalta a közgazdaságtant 12 tanórában, a pszichológiai ismereteket 40 tanórában, a jogi és igazgatási ismereteket 42 tanórában, valamint a szociológia tantárgyat 46 tanórában.

⁶² Tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1994–1995 időszakra (Nyt. szám: 734/475). Budapest, ZMKA, 1994. 3.

⁶³ Tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1995–1996 időszakra (Nyt. szám: 734/574). Budapest, ZMKA, 1995. 3.

⁶⁴ Tematikai program a felsőfokú vezetőképzésben (vezérkari) résztvevők részére az 1996–1997. tanulmányi időszakra (Nyt. szám: 734/650). Budapest, ZMKA, 1996. 2.

⁶⁵ Módosított tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1995–1996 időszakra (Nyt. szám: 807/1015). Budapest, ZMKA, 1994. 2–7.

feladatait és azok tanóraszámait szervezte át úgy, hogy azok minél jobban szolgálják a hallgatók felkészítését. A második és a harmadik tanévben is – az első évhez hasonlóan – két tancsoportban folyt a képzés, ami csak 1996-ban változott meg, attól a tanévtől az már csak egy tancsoportban folyt, évenként változó létszámmal, amit az 1. függelékben mutatunk be.

Az első három év tapasztalatai alapján a hallgatói kontakttanórák számát 1100-ról 780-ra csökkentették, mert a több mint 1100 kontakttanóra óriási leterheltséget jelentett, és valószínűleg nem is biztosította azt, hogy ekkora terhelés mellett az oktatás elérje célját. Így nem került be a tantervbe az előző évi parancsnokok és törzsek felkészítése 24, a szakismeret 68, a záróvizsga 40 és a tanulmányút szintén 40 tanórája, de természetesen sem a záróvizsga, sem a tanulmányút nem maradt el, hiszen azokat a hozzájuk szorosan kapcsolódó fő tantárgyak terhére tervezték. A hadműveleti művészet tantárgy óraszama drasztikusan, 386-ról 220-ra, a testnevelés pedig 86 tanóráról 60-ra csökkent. Az előremutató biztonságpolitika helyére honvédelmi politika és honvédelem tantárgy lépett 60 tanórával, ami azonban magában foglalta a globális biztonságpolitikai ismeretek oktatását is. A gazdálkodási ismereteket – változatlanul 50 tanórával – védelemgazdaságtanra nevezték át. Az 1996/97-es tematikai programban⁶⁶ – hasonlóan az 1995/96-oshoz – ismét változtatás történt. A második félévben megváltoztak a hadműveleti művészet tantárgyhoz kapcsolódó hadműveleti feladatok és azok tanóraszámai, amit szintén az indokolt, hogy a képzés minél jobban megfeleljen az akkori elvárásoknak. Továbbá – a szerzők legnagyobb meglepetésére – az 1994-es megszüntetése után újra bekerült a tematikába a harcászat tantárgy 14 tanórával. A szerzők erre a változtatásra semmilyen magyarázatot nem kaptak, nem találtak.⁶⁷

A képzés gyakorlati részében nagy figyelmet fordítottak a fokozatosság és az egymásraépítettség elvére, az ezred és a dandár harcászatát a gépesített hadtest, a tábori hadsereg és a légvédelem hadműveleti feladatai követték.⁶⁸

Az oktatási folyamat során három ellenőrző feladat zárta az egyes képzési szakaszokat:

- a gépesített hadtest védelmi harca;
- a tábori hadsereg ellencsapása;
- a légvédelmi feladat.

A tanulmányi folyamathoz kapcsolódóan a hallgatók csapatlátogatások keretében ismerkedtek a Magyar Honvédség alakulatainak mindennapi, kiképzési és minősített időszak

⁶⁶ Tematikai program módosítása a felsőfokú vezetőképzésben (vezérkari) résztvevők részére az 1996–1997 tanév második felévére (Nyt. szám: 952/4). Budapest, ZMKA, 1996. 2–8.

⁶⁷ Minden tematika részletes bemutatása nem célja a kiadványnak, és talán nem is célszerű, de a téma iránt mélyebben érdeklődők megtalálják azokat a nyilvántartási számok alapján a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Egyetemi Könyvtár Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar kari könyvtárában (Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus, 2. számú épület).

⁶⁸ Héjja–Oroszi (1994): i. m. 16.

feladataival, illetve rendszeresített technikai eszközeivel és a laktanyák infrastruktúrájával.

A Magyar Honvédség Parancsnokságának, a Honvéd Vezérkarnak, illetve azok alárendeltjeinek a képzés szakirányításáért felelős főnökei – a ZMKA parancsnokának felkérésére – vezették a területüknek megfelelő alapelőadásokat, szemináriumokat, konferenciákat, majd az alkalmazó foglalkozásokat, illetve ellátták a záródolgozatokkal kapcsolatos konzulensi és bírálói feladatokat is, mivel záródolgozatként egy ellenőrző feladatot kellett kidolgozni vagy egy vele egyenértékű tanulmányt készíteni.

Tanulmányút a francia 7. páncélos hadtestnél

Forrás: Balogh Péter – Cserjési Ferenc: Felsőfokú vezetőképzés a haza szolgálatában című kiadványból a szerzők engedélyével

Az alighogy elindult tanfolyam első félévének végén a honvédelmi miniszter személyesen ítélte meg a képzés helyzetét, és két téma vált hangsúlyossá annak jövőjével kapcsolatban: az egyik a nyelvtudás, a másik a képzés nemzetközivé tétele. Az első kapcsán megállapítást nyert, hogy a Magyar Honvédség rendszeres nyelvképzésének bevezetésével, illetve egy bizonyos idő elteltével majd csak nyelvvizsgával rendelkező személyeket lehet, célszerű beiskolázni. A második kapcsán pedig az fogalmazódott meg, hogy a képzés rendszerének néhány éves alakítása után, a nemzetközi követelményeknek és szerződéseknek megfelelő elfogadtatása után lehetővé váljon a külföldiek és a honvédelem polgári területein dolgozó felsővezetők beiskolázása is. Ez még ebben az időszakban részben meg is valósult, hiszen az 1995/96-os tanévben a VKT-6 tanscsoportban folytatta tanulmányait az első külföldi katona, Rosca Joan román ezredes személyében, akit az elkövetkező években sokan követtek.

Az újraindítás – a rengeteg befektetett munka ellenére is – magában hordozta azt a követelményt, hogy a Honvéd Vezérkar, a ZMKA vezetése és nem utolsósorban a tanfolyam parancsnoka megtalálja azt a képzési tematikát, amely a legjobban szolgálja a katonai felsővezetők felkészítését. Ennek a célnak alárendelve módosították a korábban említett két tematikai programot is. De a változtatásra, átalakításra talán az egyik legjobb példa az, ami a négy év folyamán a vezetési ismeretek tantárggyal történt. Az első tematikai program szerint – felismerve a kor kihívását – a vezetési ismeretek 40 tanórás keretéből 6 tanóraban a „klasszikus” vezetéselmélet mellett már informatikai ismereteket is oktattak. A következő két tanévben viszont elhagyva a vezetéselméleti részt, a 40 tanórát teljes mértékben az informatikai ismeretekre fordították. Ne hagyjuk figyelmen kívül azt, hogy ez abban az időben teljesen természetesnek tűnhetett, mivel a Magyar Honvédségben akkor terjedt el a személyi számítógép használata. A harmadik tanév után viszont – valószínűleg felismerve a tantárgy hiányosságait, illetve a vezetéselmélet fontosságát – a vezetői ismeretek 40 tanóráját 100-ra növelték. Továbbra is számítástechnikai ismereteket oktattak 40 tanóraban, míg a fennmaradó 60 órában újra megjelent a „klasszikus” vezetéselmélet, ami – a szerzők álláspontja szerint – az egyik fontos, ha nem a legfontosabb eleme a felsővezető-képzésnek. Az 1990-es évek közepére visszatekintve kijelenthető, hogy ez utóbbi volt a legjobb megoldás arra, hogy az akkori hallgatók ne csak a vezetéselmélettel, de a számítógéppel és annak vezetésben betöltött szerepével is megismerkedjenek.

Dr. Héjja István ezredes vezetése alatt (1993–1997) a hiánypótló képzés újbóli megszervezése, egy nyugati integrációjú forma megteremtésével a szovjet katonai vezetéselméleti dogmákkal való végleges szakítás volt a feladat. Már akkor felismerte a tanfolyamban rejlő szellemi erőt, és a Honvéd Vezérkarral karöltve használta az ott felhalmozott kollektív tudást az új országvédelmi tervek kidolgozásában. Egészen nyugállományba vonulásáig, a VKT-7 tancsoport kibocsátásáig volt a tanfolyam parancsnoka. Érdemei a képzés létrehozásában, elindításában múlhatatlanok.

A NATO-integráció időszaka (1997–2005)

Az eltelt évek alatt összegyűjtött képzési tapasztalatok azt mutatták, hogy a Felsőfokú Vezetőképző (Vezérkari) Tanfolyam, mint a katonai vezetői képzés legmagasabb fokozata, a katonai felsővezetés helyes elképzelését, gondolkodását tükrözte. Az 1996-os egyetemmé válással⁶⁹ egyidejűleg a magyar felsővezetői képzés hároméves tapasztalatait foglalta össze az a konferencia, amelyet a Honvédelmi Minisztérium oktatási és tudományszervezési főosztálya, a Magyar Honvédség Parancsnoksága, a Magyar

⁶⁹ A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia 1996. szeptember 1-jével megszűnt, helyét a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem jogutódként vette át, amivel egyidejűleg az kivált a Magyar Honvédség hadrendjéből, és a Magyar Köztársaság állami felsőoktatási intézményeként, a honvédelmi miniszter közvetlen szakmai felügyelete mellett folytatta tevékenységét. Ezzel egyidejűleg megszűnt a hadászati tanszék közvetlen akadémia-parancsnoki (rektori) alárendeltsége, az a Hadtudományi Kar szervezetébe került.

Hadtudományi Társaság, valamint a ZMNE 1996. december 12-én közösen tartott *A felsőfokú (vezérkari) vezetőképzés hazai és nemzetközi tapasztalatai, továbbfejlesztésének feladatai* címmel. A konferencián a tanfolyamparancsnok előadása mellett korreferátumokat tartottak azok a felelős beosztású katonai vezetők is, akik akkorra már a NATO-tagországokban elvégeztek különböző felsővezetői tanfolyamokat. A korreferátumok sorát a francia és a lengyel hallgató egészítette ki, akik tájékoztatót tartottak a saját nemzeti felsővezetői képzésük helyzetéről és tapasztalatairól. A képzés fejlődése szempontjából hasznos tanácskozás az előző években végzett évfolyamok találkozójaival ért véget. A konferencia az alábbi következtetéseket fogalmazta meg:

„Az elért eredményeket megtartva a vezérkari tisztek képzését át kell alakítani, a hasznosítható külföldi tapasztalatokat átvéve, képzésüket elsősorban a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen kell megoldani. A képzés során nagyobb figyelmet kell fordítani a civil-katonai kapcsolatok fejlesztésére, a fegyveres erők megváltozott feladatai vezetésének oktatására, a magyar hagyományok és sajátosságok beépítésére, a NATO-csatlakozásból eredő feladatok végrehajtására történő felkészítésére. A képzés során a hallgatók kapjanak nagyobb lehetőséget az önálló kutatómunkára. A fentiek alapján a tanfolyam vezetője nagy igényességgel középtávú elgondolást dolgozott ki a vezérkari tisztképzés céljáról és tematikai programjáról. Az elgondolást három megoldandó feladat köré csoportosította:

- A civil-katonai kapcsolatok fejlesztése, oktatása, ezen feladatokra a tanfolyam hallgatóinak felkészítése.
- A vezérkari tiszttel szemben támasztott követelmények – néhány történelmi példa alapján – napjainkban és nyugat-európai szervezetekhez történő csatlakozás után.
- A politikai és katonai felső vezetés kapcsolata, ennek lehetséges fejlesztése a politika, a gazdaság, a honvédelem, a hadászat, a gazdaságmozgósítás, a honvédelmi és államigazgatás feladatainak tervezése és végrehajtása során.”⁷⁰

Az előzőekből látszik, hogy elengedhetetlen volt a képzés tartalmi megújítása, hiszen a Magyar Köztársaság akkor már a NATO kapujában állt, így az átalakításnál figyelembe kellett venni a NATO-tagországokban folyó hasonló képzések jellemzőit. Az új tematikai programot – mielőtt a képzés aszerint 1997. szeptember 1-jén elindult volna – az illetékes egyetemi fórumok véleményezték, javaslatokkal és észrevételekkel egészítette ki a Hadtudományi Kar vezetése, a Honvéd Vezérkar hadműveleti csoportfőnöksége és tudományos munkaszervezési osztálya, valamint a Honvédelmi Minisztérium oktatási és tudományszervezési főosztálya is.

Az átalakítás részeként célszerű volt olyan tanfolyamparancsnokot kinevezni, aki már folytatott tanulmányokat a NATO vagy a NATO-tagországok oktatási intézményeiben. Az átalakítás előkészítésének időszakában dr. habil. Szternák György alezredes a VKT-7 tanfolyam hallgatója volt ugyan, de a hadászati tanszék tanszékvezető-helyetteseként ebben az időszakban is aktív szerepet vállalt az új képzési forma megtervezésében. Még a tanév közben kapott felkérést arra, hogy vegye át a tanfolyam és ezzel egyidejűleg a hadászati tanszék vezetését dr. Héjja István ezredestől, hiszen előtte mások mellett

⁷⁰ Elgondolás a vezérkari tisztképzés céljáról és tematikai programjáról (Nyt. szám: n. a.). Budapest, ZMNE, 1997. 3.

neki is többször volt már lehetősége nyugati biztonsági, védelemgazdasági és katonai erő-alkalmazási kérdéseket oktató intézményekben tanulni. A felkérést elfogadta, így már az ő vezetése alatt indult el a VKT-8 tancsoport képzése 1997-ben. Munkáját nagyban segítette, hogy éveken keresztül együtt dolgozott elődjével, illetve élvezte a ZMNE rektorának és (később dr.) Piószeghy János ezredes (később vezérőrnagy) törzsszótálya-vezető (később az egyetem főtitkára, illetve a rektor katonai helyettese) mindenoldalú támogatását. A „staféta” átvételével nem kisebb feladatot kellett megvalósítania, mint hogy a NATO-integrációt és a fent említett aspektusokat szem előtt tartva alakítsa át a tanfolyami képzést. A konferencia több beépítendő témakört fogalmazott meg, azonban ott sem – és abban az időben más fórumon sem – esett szó a képzés céljának, bemeneti és kimeneti követelményeinek esetleges megváltoztatásáról, továbbra is az 1993 februárjában megfogalmazottak maradtak érvényben.

Úgy, mint az elődje, az új tanfolyamparancsnok is szisztematikusan állt a feladathoz, hiszen minden tanév április–május hónapjában elkészült a következő tanfolyam tematikai programja és a végleges tanórarendje. Mindkét dokumentumot megvitatták a hadászati tanszéken, majd ezt követően megtörtént a Honvéd Vezérkar képzésért felelős szervezeti egységével való egyeztetés is. A ZMNE rektorának jóváhagyása után megkezdődött a következő tanév szervezőmunkája, egyeztetések a belső és a külső oktatókkal, a meg-látogatásra tervezett közigazgatási intézmények felelőseivel, az alakulatok parancsno-kaival és minden olyan szolgálati személlyel és szervezettel, aki vagy amely valamilyen formában is érintett volt a képzésben.

Az átalakítás a 1997/98-as tematikai programban⁷¹ már tetten érhető, amit az 5. számú függelék is mutat. Döntő többségükben megváltoztak a tantárgyak vagy azok elnevezése, újként került bele többek közt a katonai biztonság, a nemzeti katonai stratégia, a nyelv-oktatás, de új volt a kommunikációs képességek fejlesztése, a külföldi tanulmányútra és az egyéni kutatómunkára biztosított időkeret is. Ezek a változtatások összhangban álltak a fentebb említett konferencia ajánlásaival, és ebben az időszakban is a változásra, a megújulásra törekvés volt a tematikai programok átalakításának mozgatórugója.

A nyolc év során a kontakttanórák száma 660 és 985 között változott, továbbá – a kép-zés történetében először – megjelent az önálló hallgatói munka, illetve az összegezett hallgatói munkaóra is, ami a 4. függelékben látható. A képzésre vonatkozó fontosabb változtatások a következők voltak (5. függelék):

- Az újonnan bevezetett nemzeti katonai stratégia tantárgy, amely egy hadászati szintű katonai vezető oktatásában elengedhetetlen, a 2000/01-es⁷² tanévtől nemzeti biztonsági és katonai stratégia elmélete és gyakorlata elnevezést kapott, tartalma bővült.

⁷¹ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére az 1997–1998 tanévben (Nyt. szám: 952/53). Budapest, ZMNE, 1997. 2.

⁷² Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2000/2001-es tanévben (Nyt. szám: 952/247). Budapest, ZMNE, 2000. 2.

- A hadművelleti művészet tantárgyat 1997-től haderőnemek hadművelleti, összhaderőnemi alkalmazása néven oktatták egészen 2004-ig. A tantárgy elnevezése ugyan megváltozott, de annak tartalma nem. A 2004/05-ös⁷³ tanévtől azonban ismét átnevezték a fegyveres erők alkalmazásának elmélete és gyakorlata című tantárgyra, ami az előző évekhez képest tartalmi változást is hozott, hiszen döntő többségében elhagyta a „hagyományos” hadművelleti, hadászati tananyagot, és a kor kihívásaira reagálva a korábbi évek fegyveres konfliktusai tapasztalatainak feldolgozására, a válságreakálásra és a válságkezelésre helyezte a hangsúlyt.
- Az 1997/98-as tematikai program már biztosított időt az egyéni kutatómunkára 180 tanóránban, amihez szorosan kapcsolódott egy 12 órás tanulmányok értékelése tantárgy is, aminek a hallgatók által elkészített tanulmányok tancsoport előtti bemutatása és megvitatása volt a célja. A pozitív tapasztalatok hatására a kutatáshoz kapcsolódó bővítési folyamat nem állt meg, hiszen az 1998/99-es⁷⁴ tanévtől már a tanulmányok készítése című 60 órás tantárgyat is bevezették. Ezek a tantárgyak a 2000/01-es tanévtől egy úgynevezett egyéb (egyéni kutatómunka, konzultáció, dolgozatok készítése) kategóriába kerültek a tematikai programban.
- Az 1997/98-ban bevezetett kommunikációs gyakorlat tantárgyat is átnevezték, a 2000/01-estől egészen a 2003/04-es⁷⁵ tanévig kommunikációs képességek fejlesztése néven oktatták, majd a 2005/06-os⁷⁶ tanévtől az óraszámainak felét (30 tanórát) – a kor követelményének megfelelően – a válságkommunikációra, a tárgyalási technikák magatartás-lélektana gyakorlati foglalkozásra fordították.
- A vezetési ismeretek tantárgy a 1998/99-es tanévtől vezetépszichológiai és katonaszociológiai ismeretek néven futott, amelynek része volt egy 24 tanórás vezetői tréning is.
- A nyelvtanulás mint tantárgy az 1998-as bevezetésétől az 1999/2000-es⁷⁷ tanévig bármely kiemelt nyelv (angol, német, francia, esetleg orosz) hallgatók általi választását tette lehetővé, illetve a külföldi hallgatóknak a magyar mint idegen nyelv oktatását jelentette. Ez a 2001/02-es⁷⁸ tanévtől drasztikusan megváltozott, onnantól – NATO-tagságunk okán – csak angol nyelvet tanulhattak órarend szerint a hallgatók.

⁷³ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2004/2005-ös tanévben (Nyt. szám: 952/528). Budapest, ZMNE, 2004. 2.

⁷⁴ Tematikai program a Hadtudományi Kar felsőfokú vezetőképző tanfolyama részére az 1998–1999. tanévben (Nyt. szám: 952/109). Budapest, ZMNE, 1998. 2.

⁷⁵ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2003/2004-es tanévben (Nyt. szám: 952/511). Budapest, ZMNE, 2003. 2.

⁷⁶ Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar VKT-16 vezérkari tanfolyama részére a 2005/06-os tanévre (Nyt. szám: 952/533). Budapest, ZMNE, 2005. 4.

⁷⁷ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére az 1999–2000-es tanévben (Nyt. szám: 952/162). Budapest, ZMNE, 1999.

⁷⁸ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2001/2002-es tanévben (Nyt. szám: 952/345). Budapest, ZMNE, 2001. 2.

Az egyetemmé válással együtt a tanfolyammal szembeni követelmények is nőttek. Többek közt a tantárgyakhoz ki kellett jelölni vezető oktatókat⁷⁹ is, ami először a 2000/01-es tematikai programban található meg az alábbiak szerint:

- „az állam biztonságpolitikája, a katonai biztonság elmélete, gyakorlata – Szternák György egyetemi tanár;
- a nemzeti biztonsági és katonai stratégia elmélete és gyakorlata – Szternák György egyetemi tanár;
- a haderőnemek hadműveleti, összhaderőnemi alkalmazásának elmélete és gyakorlata – Hajdú István egyetemi docens;
- vezetéspszichológiai és katonaszociológiai ismeretek – Bolgár Judit egyetemi tanár és Malomsoki József egyetemi docens;
- kommunikációs képességek fejlesztése – Szász Erika egyetemi docens és Vincze Lajos egyetemi tanár;
- testnevelés – Bakó László mb. igazgató;
- angol nyelv – Várnainé dr. Kis Ilona egyetemi docens.”⁸⁰

Ez természetesen nem azt jelentette, hogy a fenti oktatóknak kellett tartani a tantárgyukhoz tartozó összes előadást, hanem csak azt, hogy a tanfolyamparancsnokkal egyeztetve, illetve egyetértésben, aki továbbra is egy személyben felelt az oktatás színvonaláért, sikerességéért, ők voltak kötelesek megszervezni a tantárgy oktatását.

A 2000-es évek követelményeinek fokozódását jelzi az is, hogy felmerült a tanfolyam egyetemi képzési rendszerbe való integrálása, amiről így ír dr. Oroszi Antal 2004-ben:

„Az egyetem rektora a felsőoktatási törvény követelményeit szem előtt tartva, szóbeli utasítást adott a tanfolyam vezetőjének, hogy végezze el a »Katonai vezetői szak felsőfokú szakirányú továbbképzési szak« alapításával kapcsolatos elemző munkát. Az elgondolás szerint az egyéves – jelenlegi – tanfolyam helyett másfél (3 szemeszteres), illetve kétéves (4 szemeszteres) képzési forma illeszkedett volna az egyetemi rendszerbe, ugyanis a felsőfokú továbbképzési szak alapítására a felsőoktatási törvény 85. § (5) pontja és a kreditrendszer bevezetéséről szóló 90/1998. kormányrendelet 3. §-a alapján kerülhet sor. A rendelet felsőfokú szakirányú továbbképzési szak esetében 120–180 kreditpontot határoz meg. Ennek teljesítése 3, illetve 4 szemeszter időtartamú képzéssel teljesíthető. A feltételek elemzése alapján az egyetemen 3 szemeszteres képzési formát lehetett volna beindítani, melynek elvégzésével a hallgatók egyetemi végzettségnek megfelelő oklevelet kaptak volna.”⁸¹

Az elgondolást akkor a katonai vezetés nem támogatta.

A NATO-integráció időszakában a tanfolyam hallgatói már minden évben látogatást tettek Brüsszelben, Nápolyban, illetőleg más NATO-parancsnokságokon, vagy éppen valamelyik NATO-tagállam fegyveres erőinél. A tanulmányutak hasznos tapasztalatokat adtak a hall-

⁷⁹ A vezető oktatókat a mai napig kijelölik a tematikai/képzési programokban, 2005-től azonban tantárgyfelelős elnevezéssel.

⁸⁰ Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2000/2001-es tanévben (Nyt. szám: 952/247). Budapest, ZMNE, 2000. 2.

⁸¹ Oroszi (2002): i. m.

gatóknak a végzés utáni beosztásaik ellátásához, hiszen megismerhették az adott tagállam honvédelmi (védelmi) rendszerének legfontosabb jellemzőit, fegyveres erejének feladatait, a magyarhoz hasonló tanintézetekben folyó analóg képzési formákat és azok tartalmát.

Szakmai tanulmányút Monsban – 2002

Forrás: Varga László nyugállományú dandártábornok archívuma

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem megalakítása jótékony hatást gyakorolt a Vezérkari Tanfolyamon folyó képzésre. Emelkedett annak színvonala, és az előző időszakhoz viszonyítva növekedett a külföldi tanulmányutak száma.⁸² Az egyetemmel való szomszédos és a NATO-tagállamok körében hozzájárult az oktatási intézmény és ezen belül a tanfolyam hazai és külföldi elismertségének erősödéséhez, amit az is bizonyít, hogy a tanfolyamon ezen időszak alatt tanult a külföldi hallgatói létszám közel 50%-a (lásd 1. függelék).

Összességében kijelenthető, hogy megnőtt az érdeklődés a Vezérkari Tanfolyamon folyó képzés iránt, ami nagyban köszönhető a tanfolyam parancsnokának, prof. dr. Sztternák György ezredesnek és az őt támogató vezetőknek, oktatóknak, valamint adminisztratív munkatársaknak. Ezredes úr áldozatos munkája révén a tanfolyam évről évre fejlődött, és elérte a kitűzött célt, vagyis a képzés új szövetségi rendszer követelményeihez való igazítását. Az egyetem rektorával és a Vezérkarral a képzés minőségének javítása érdekében folyamatos kapcsolatot tartott fenn. Ő volt az elmúlt három évtized leghosszabb ideig szolgáló tanfolyamparancsnoka, munkáját egészen nyugállományba vonulásáig (2005) végezte. Ebben az időszakban összesen nyolc tancsoportban 98 fő hallgatója volt, ez közel negyede a végzettek összlétszámának. Érdemei elvitathatatlanok.

⁸² Az „újrakezdés” időszakában tanévenként egy-egy külföldi tanulmányút volt tervezve. A VKT-1 és a VKT-2 1994-ben Németországban, a VKT-3 és a VKT-4 1995-ben Hollandiában, a VKT-5 és a VKT-6 1996-ban Belgiumban, míg a VKT-7 1997-ben Olaszországban járt külföldi tanulmányúton.

A stratégiai kitekintés időszaka (2005–2011)

A tanfolyam élén 2005-ben ismét változás állt be, dr. Resperger István alezredes a hamburgi Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiájának⁸³ elvégzése után 2004-től, egy éven keresztül helyettesként, aktívan segítette prof. dr. Szternák György ezredes munkáját, majd a következő évben átvette a kurzus egyszemélyi vezetését. Úgy, mint az azt megelőző években megszokott volt, ő is a hadászati tanszék alárendeltségében és támogatásával végezte munkáját. Ebben gyökeres változást 2008 hozott, amikortól is a tanfolyamparancsnok a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar dékánjának közvetlen alárendeltségében mint katonai dékánhelyettes látta el a tanfolyam vezetését. A 2006 és 2011 közötti időszakban a kar dékánja – felismerve a feladat összetettségét és a tanfolyamparancsnok leterheltségét – demonstrátorokat adott mellé, hogy azok segítsék feladatai ellátásában. Ezt a sok áldozatot követelő feladatot 2006-tól Vikman Zsuzsanna, majd 2009 és 2011 között Csatlós Fruzsina látta el, mindketten a ZMNE biztonságpolitikai szakos hallgatói voltak.

Dr. Resperger alezredesnek azonnal lehetősége nyílt a hamburgi akadémián frissen szerzett tudását és tapasztalatait a gyakorlatban alkalmazni. Már tanfolyamparancsnok-helyettesként a külföldi oktatási intézmény falai között elsajátított ismeretekkel felvértezve, prof. dr. Szternák György ezredessel együtt, aki a képzéssel kapcsolatosan nagyon értékes tapasztalatokkal rendelkezett, megkezdték egy új tematika kialakítását. A kidolgozói munka során figyelembe kellett venni az újonnan megfogalmazott képzési célt:

„A Magyar Köztársaság érdekének megfelelően, felsőszintű katonai, kül-, biztonság-, védelempolitikai ismeretekkel és gyakorlattal rendelkező főtisztek képzése. A főtisztek a képzés végére fizikai és pszichikai képességeiknek megfelelően legyenek alkalmasak – önállóan, a teljes felelősség vállalása mellett – magasabbegységekben, nemzeti, többnemzeti és NATO-törzsekben – a békeidőszaki, a válságreakgáló, a háborús és a békeműveletek tervezésére, irányítására – továbbá a Honvédelmi Minisztériumban, a Magyar Honvédség Vezérkarában főosztály- és osztályvezető és helyettesi, illetve magasabbegységekben, egységekben parancsnoki és törzstiszti beosztások ellátására.”⁸⁴

Ezzel együtt a kimeneti követelményekben is változás történt, ami természetesen döntően befolyásolta a tematikai programot, amelyben a következőképpen határozták meg a képzés végére megszerzendő kompetenciákat:

- „A felsőfokú vezetőképző (vezérkari) tanfolyam hallgatói a képzés végére rendelkezzenek:
- alapvető ismeretekkel a biztonságpolitikai, geopolitikai, geostratégiai, hadászati folyamatokról;
 - átfogó ismeretekkel a NATO szervezetét, működését, a NATO tervezési folyamatait illetően;
 - alapos rendszerező és analízis képességgel a válságok, konfliktusok, háborúk jellemzőiről;

⁸³ Führungsakademie der Bundeswehr, Hamburg – Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiája, Hamburg (Németország).

⁸⁴ Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar VKT-16 vezérkari tanfolyama részére... (2005): i. m. 2.

- alapos gyakorlati ismeretekkel a NATO tervezési folyamatait, a válságok kezelését, a médiával való kapcsolattartás szabályait illetően;
- megfelelő fizikai, pszichológiai álló- és teherbíró képességgel.”⁸⁵

A bemeneti (felvételi) követelményekben továbbra sem történt változás („akadémiai alapképzésben »egyetemet végzettek hadtudományi tanfolyamán« szerzett egyetemi oklevél, magasabb beosztásba és rendfokozatba történő kinevezésre való alkalmasság, egészségi alkalmasság, legalább 40 éves életkor”⁸⁶).

A 2005/06-os tanévtől bevezetett tematika kardinális változásokat tartalmazott, új tantárgyakat vezettek be vagy helyeztek vissza a tematikai programba, egyes tantárgyakat megosztottak és önálló tantárgyként jelentettek meg a képzésben, a tanórák száma pedig több mint háromszáz órával emelkedett, ami a 6. és 7. függelékben követhető nyomon. A tematikai programot érintő legfontosabb változások az alábbiak voltak:

- az 1993 és 1998 között – egy tanév kihagyással (1996/97) – oktatott biztonságpolitika újra önálló tantárgyként jelent meg a tematikában;
- a Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégia oktatása önálló tantárgyként folyt;
- a NATO-ismeretek oktatása önálló tantárgyként történt;
- a 1993 és 1997 között oktatott hadtörténelem újra önálló tantárgy lett nyolc év után;
- új tantárgyként oktatták – az akkori időszaknak és a Magyar Honvédség elvárásainak megfelelően – a válságreakáló és a békeműveletek elméletét és gyakorlatát;
- különálló tantárgyként jelent meg a hadigazdaság és a hadiipar szerepe az ország biztonságában;
- önálló tantárgyat kapott a gyakorlatok levezetése is 180 tanórával, amiből a tematikai program 88 tanórát a vizsgaidőszakok⁸⁷ terhére tervezett;
- az 1993 és 2000 között egy tanév kihagyással (1996/97), különböző óraszámokkal tervezett tanulmányút 48 tanórával újra bekerült a tanórarendbe, bár a tematikai program megjegyzi, hogy ez az óraszám úgynevezett „tanórát nem terhelő idő”;⁸⁸
- újként jelent meg a csak a külföldi hallgatók számára oktatott magyar országismeret 30 tanórában;
- a képzésbe bekerült a 48 tanórával tervezett konzultációs időkeret, bár a tematika hozzáteszi, hogy ez a két vizsgaidőszak terhére folyhat;
- a tematikai program beállította a hallgatók fizikai és pszichikai alkalmasságának vizsgálatát;

⁸⁵ Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar VKT-16 vezérkari tanfolyama részére... (2005): i. m. 2.

⁸⁶ 68/1991. (HK 6/1992.) Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről. *Honvédségi Közlöny*, (1992), 6. 209. 4. pont c).

⁸⁷ Az egyetemmel válással egyidejűleg bevezették a vizsgaidőszakot, azonban a vezérkari tanfolyamon – tanfolyami jellege miatt – csak záróvizsga volt, így azt is oktatásra használták fel.

⁸⁸ Része az összegzett tanóraszámnak.

- 117 órás tartalék időt terveztek be, amit az osztályfőnöki órák és egyéb rendezvények megtartására, továbbá az egyetem más képzési rendszerében részt vevő tan- csoportoknak szánt gyakorlati foglalkozások anyagának kidolgozására fordítottak;
- kivezették az egyéni kutatómunkára fordítható – nem kis óraszámú (a 2004/05-ös tanévben 279 tanóra) – időt.

A fentiekből látszik, hogy a változás, változtatás teljes mértékben illeszkedett a kitűzött képzési célhoz és a kimeneti követelményekhez.

A változtatások további célja volt, hogy a képzés gyakorlatias jellegű legyen, és törekedjen a NATO-munkamódszerek oktatására. Az elsőre példa lehet többek között a hadtörténelem egy részének terepen való oktatása, míg a másodikra a NATO-munkamódszerek alapján levezetett *Grúzia*⁸⁹ és *Szahara*⁹⁰ gyakorlatok. A gyakorlatok jellegzetessége volt a részfeladatokhoz kapcsolódó egyéni és csoportos médiamunka.⁹¹ A *Szahara* gyakorlat egyedi jellegét adta, hogy a magyarországi polgári szervezetek vezetőivel (26 szervezet) vitathatták meg a békefenntartás katonai és polgári feladatait, közös elvárásait. Erősítette a képzés gyakorlatiasságát, illetve a NATO-munkamódszerek gyakorlását az is, hogy a tanfolyam hallgatóinak egy része rendszeresen részt vehetett a hamburgi Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiájának kéthetes összhaderőnemi gyakorlatán.

A VKT-18 hallgatója, Ulrich Pfeiffer alezredes a Grúzia gyakorlaton – 2008

Forrás: Resperger István archívuma

⁸⁹ A *Grúzia* gyakorlat a grúzai háború tapasztalatait figyelembe véve egy fiktív országban (Gróbia) békefenntartási feladatok ellátására fókuszált többnemzeti, összhaderőnemi kötelékben.

⁹⁰ A *Szahara* gyakorlat tárgya békekikényszerítési és békefenntartási feladatok ellátása többnemzeti, összhaderőnemi törzsben. A VKT-19, a VKT-20 és a VKT-21 tanfolyamok a gyakorlatot a (polgári) biztonságpolitikai szakos hallgatókkal együtt hajtották végre.

⁹¹ Egyéni interjúk gyakoroltatása történt sajtótájékoztató keretében.

Három év elteltével – úgy, mint korábban is történt a képzés folyamán, a felgyűlt tapasztalatok és az új követelmények miatt – módosították a tematikai programot. A képzés céljának meghatározásánál – a korábbihoz képest – minimális változás történt, belekerült az Európai Unió (a továbbiakban: EU) katonai törzsbeosztásaira történő felkészítés is, a „többszemélyes és NATO törzsekben”⁹² mondatrészt a „többszemélyes (NATO, EU) törzsekben”⁹³ váltotta fel. A kimeneti követelményekben is változások történtek, így a következők jelentek meg a programban:

„A felsőfokú vezetőképző (vezérkari) tanfolyam hallgatói a képzés végére rendelkezzenek:

- felső szintű ismeretekkel a biztonságpolitikai, geopolitikai, geostratégiai, hadászati folyamatokról;
- alapos rendszerező és analízis képességgel a válságok, konfliktusok, háborúk jellemzőiről;
- átfogó ismeretekkel a NATO/EU szervezetét, működését, tervezési folyamatait illetően;
- alapos gyakorlati és vezetői ismeretekkel a Magyar Honvédség, a védelmi szektor, a NATO/EU tervezési folyamatait, a válságok kezelését, a médiával való kapcsolattartás szabályait illetően;
- alapos elméleti és gyakorlati ismeretekkel a Magyar Honvédségről, a hadsereg előtt álló feladatokról, a szélesebb védelmi szektorról;
- megfelelő és mérhető vezetői, szervezői, tervezői, fizikai, pszichikai, kommunikációs, nyelvi készségekkel és képességekkel.”⁹⁴

Első ránézésre talán minimálisnak tűnik a változás, de fontos megjegyezni, hogy bár többször is volt szó e lapokon is idegen nyelvi képzésről, azonban ez volt az első alkalom, hogy a kimeneti követelmények között megjelenik az idegen nyelv ismerete, természetesen az angol, a NATO munkanyelvének relevanciája. Továbbá a nyugati hadikultúrák mintájára jelenik meg az elemzőképesség dominanciája is, hiszen ez elengedhetetlen készsége egy felsővezetőnek. A 2008/09-es tanévtől bevezetett új tematikai program a következők szerint reagált ezekre a fontos területekre:

- 2008-tól az angol nyelvi képzés időkerete 90-ről 202 tanórára nőtt, ráadásul plusz 52 tanórát is terveztek a két vizsgaidőszakra, amiken az angol nyelvvizsgálóval rendelkező hallgatóknak is részt kellett venni 30 tanórán (továbbra is megmaradt az órarend szerinti 60 órás magyar nyelvi képzés a külföldi hallgatóknak);
- a NATO-ismeretek tantárgy kibővült az EU-ismeretek oktatásával, illetve ide integrálták az előző évek tematikai programjaiban létezett válságreagáló és béke-műveletek elmélete és gyakorlata (20 tanóra) tantárgyat, így összességében az újonnan alkotott tantárgy a NATO-, EU-ismeretek, válságreagáló és béke-műveletek elmélete és gyakorlata lett 46 tanórán;
- a katonai vezetés elmélete (24 tanóra) és a fegyveres erők vezetése, a civil-katonai kapcsolatok elmélete és gyakorlata (42 tanóra) tantárgyakat – óraszámukat

⁹² Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar VKT-16 vezérkari tanfolyama részére a 2005/06-os tanévre (Nyt. szám: 952/533). Budapest, ZMNE, 2005. 2.

⁹³ Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar katonai felsővezető-képző (vezérkari) tanfolyama (VKT-19) részére, a 2008/09-es tanévre (Nyt. szám: n. a.). Budapest, ZMNE, 2008. 2.

⁹⁴ Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar katonai felsővezető-képző (vezérkari) tanfolyama (VKT-19) részére...(2008): i. m. 2.

- 82 tanórára növelve – összevonták a vezetés, a katonai vezetés elmélete, a Magyar Honvédség vezetése, a civil-katonai kapcsolatok elmélete és gyakorlata néven;
- a fegyveres erők alkalmazásának elmélete és gyakorlata tantárgyat átnevezték a haderő alkalmazásának elmélete és gyakorlata névre, és 180-ról 252 tanórára növelt óraszámában oktatták;
 - a gyakorlati hadászat és hadművészet tantárgyat szintén átnevezték, 2008-tól gyakorlati hadászati és hadművelleti felkészítésként folytatták, de az összóraszámából (174 tanóra) már csak 46 tanóra⁹⁵ terhelte a vizsgaidőszakot;
 - a katonai pszichológia és pedagógia, média-PR, magatartás-lélektani ismeretek 2008-tól pszichológiai kutatások és felmérések tantárgyra változott;
 - bevezettek egy csoportépítő tréninget, időgazdálkodási tréning 48 tanórával;
 - a katonai szociológiát a hatásalapú műveletek katonaszociológiai aspektusai tantárgy váltotta;
 - az azt megelőzően csak a külföldi hallgatók számára biztosított 30 tanórás magyar országismeretet mindössze hat tanórával beépítették a mindösszesen 36 óra időkeretű hadtörténelem-oktatásba;
 - a hadtudományi és hadelméleti ismeretek óraszama a felére, 15 tanórára csökkent;
 - megszűnt a fizikai és pszichikai alkalmasságvizsgálat.

A képzés gyakorlati jellege tovább erősödött 2008-tól, amikor is a tanfolyam történetében először szerveztek nemzeti válságkezelési gyakorlatot a honvédelmi, a rendvédelmi oldal és gazdasági társaságok részvételével. A tanfolyam állományával együtt küzdöttek a válságkezeléshez kapcsolódó kihívásokkal a Készenléti Rendőrség, három Megyei Rendőr-főkapitányság, az Audi Hungária Zrt. és a Földgázszállító Zrt. felsővezetői.

A tematikai program változása tovább erősítette a képzést, azonban úgy, miként a NATO-integráció időszakában, ekkor is felmerült a képzés nagyobb, sokkal átfogóbb átalakítása, amit a tervezett Nemzeti Közzszolgálati Egyetem megalakítása indukált. Olyan szintű átalakításra kellett javaslatot tennie egy erre a célra létrehozott munkacsoportnak, ami alapján a képzés minél jobban közelít a „közzszolgálatiáshoz”, ezzel együtt a megalakításra tervezett egyetem elvárásaihoz. A 2010-ben elindult munkáról így ír a tanfolyam parancsnoka, dr. Resperger István ezredes:

„A vezérkari tanfolyami képzés formai átalakításának vizsgálata 2010 őszén, a Nemzeti Közzszolgálati Egyetem létrehozásával kapcsolatos tervek kidolgozásánál merült fel először. Októberben kezdődött meg az a munka, mely a Felsőfokú vezetőképző (vezérkari) tanfolyam jövőképek meghatározását célozta meg. A folyamat során az e célra kialakított munkacsoport a tanfolyam tematikájának, képzési és szervezési rendszerének átalakításával kapcsolatos valamennyi lehetőséget megvizsgáltuk. Az általunk javasolt változatok kialakítását komoly szakmai munka előzte meg. Első lépésben felmérést készítettünk a tanfolyam tematikájának, órarendjének, szervezésének, működési mechanizmusainak jelenlegi állapotáról, valamint beválszvizsgálatot végeztünk a VKT-16–VKT-21 csoportok tagjai között a képzés rendszeréről, hatékonyságáról. Ezt köve-

⁹⁵ A 2005 és a 2008 közötti tematikai programok 88 tanórát terveztek belőle a vizsgaidőszak terhére.

tően bekértük a Honvédelmi Minisztérium illetékes főosztályainak, valamint a Honvéd Vezérkar Csoportfőnökségeinek véleményét, javaslatait a jelenlegi tematikával kapcsolatban. A beérkező adatok elemzését követően, kiegészítve azokat az elmúlt évek tapasztalataival, valamint a hatályos jogszabályok ide vonatkozó rendelkezéseivel 4+1 félé változatot dolgoztunk ki a tanfolyam átalakításának lehetőségeiről. Ezen változatokat alapos értékelésnek vetettük alá, ahol megállapítottuk azok lehetséges erősségeit, gyengeségeit, veszélyeit, majd ezeket, valamint a tanfolyamszervezés metodikáját figyelembe véve meghatároztuk a főbb döntési pontokat, időpontokat (rövid távon, középtávon és hosszú távon), melyek a különböző típusú képzések indításának alapvető feltételül szolgálnak.”⁹⁶

A cikk részletesen kifejti a „4+1”⁹⁷ változtatási javaslatot, amelynek a leglényegesebb elemei a következők:

- „az »A« változatban a beiskolázandók köre szigorúan a Magyar Honvédség alezredes, ezredes rendfokozattal rendelkező katonai állományára koncentrálódna. Ez esetben a képzés jellege két irányban változhatna. Az egyik irány egy Hadművelleti hadászati tanfolyam, a másik irányultság pedig egy Általános katonai felsővezetői tanfolyam kialakítása lehetne. Első esetben a képzés fókusza az ország fegyveres védelmére, a katonai műveletekre, a fegyveres erő feladataira, valamint a békeműveletekre irányulna. Második esetben ez az ország védelmi, rendvédelmi, katasztrófavédelmi feladataira, honvédelmi feladataira és a védelmi igazgatásra koncentrálódna.
- a »B« változatban a beiskolázandók köre a katonák mellett kibővíülhetne a rendvédelmi állomány alezredes, ezredes rendfokozattal rendelkező tagjaival. A képzés így jellegét tekintve Általános katonai és rendvédelmi felsővezetői tanfolyammá válhatna. A fókusz ez esetben megegyezne az Általános katonai felsővezetői tanfolyamnál leírtakkal.
- a »C« változatban a beiskolázandók köre a katonai, rendvédelmi és polgári nemzetbiztonsági állománykategóriát foglalná magában. A képzés jellegét tekintve ez esetben Általános Felsővezetői Tanfolyam lehetne. Ez esetben az ország védelmi, rendvédelmi és katasztrófavédelmi feladatai, a honvédelem, a védelmi igazgatás, az önkormányzati rendszere, valamint a védelmi igazgatás rendszere kerülne a központba.
- a »D« változatban egy jellegét tekintve Általános védelmi felsővezetői tanfolyamot lehetne létrehozni, ahol a beiskolázandók köre a NATO és NATO PfP országok alezredes, ezredes rendfokozattal rendelkező katonai állományát foglalná magában. A képzés itt a biztonság dimenzióinak globális és regionális szinten való értelmezése, a fegyveres erők és a válságkezelés, valamint a vezető XXI. századi szerepének vizsgálatára koncentrálna.”⁹⁸

⁹⁶ Resperger István: Vezérkari tanfolyam, quo vadis? *Hadtudományi Szemle*, 5. (2012), 1–2. 73.

⁹⁷ A „+1” nem más, mint az „A” változat két iránya.

⁹⁸ Resperger (2012): i. m. 76.

A Magyar Honvédség vezetése, a szervezeti átalakulás előtt álló ZMNE és az NKE HHK új vezetése 2011 tavaszán azonban nem fogadta el egyik koncepciót sem a tanfolyam megújítására, sőt ősztől dr. Resperger István ezredes is átadta a tanfolyamparancsnoki teendőket utódjának, dr. Szegedi Péter alezredesnek.

Összességében megállapítható, hogy dr. Resperger István ezredes vezetése alatt a tanfolyam óriási átalakuláson ment keresztül. A hamburgi Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiáján folytatott tanulmányait, tapasztalatait és ott szerzett nemzetközi kapcsolatait felhasználva alakította a képzést. Szélesebb kitekintést biztosított a hallgatók számára a szövetséges haderők mellett a magyar közigazgatás elemeire és a stratégiai szintű polgári és multinacionális szervezetekre, illetve ezek együttműködésének szükségességére. Hatéves munkája elődeihez hasonlóan a mai napig meghatározó, érdemei a képzés fejlesztésében is elvülhetetlenek.

Az útkeresés időszaka (2011–2016)

Az előzőekből is jól látszik, hogy a magyar katonai felsővezető-képzés – jobbitó szándékkal vezérelten – folyamatosan változott. Az ezt megelőző időszakok, változások egyértelműen egy-egy tanfolyamparancsnokhoz kapcsolódnak, az útkeresés időszaka azonban már eltér ettől, hiszen az két tanfolyamparancsnokhoz köthető, dr. Szegedi Péter alezredeshez és Balogh Péter ezredeshez.

Már 2010 őszen megfogalmazódott, hogy az NKE megalakulásához közeledve a tanfolyamot is gyökeresen át kell alakítani úgy, hogy az alapjaiban változtassa meg a célját, a bemeneti és kimeneti követelményeit, nem utolsósorban pedig a felsőoktatási törvényhez igazítva, képzési programját. A folyamatot dr. Resperger ezredes elindította ugyan, de javaslatait nem fogadták el, így megkezdődött az útkeresés időszaka.

Az új rendszerű tisztképzést jóváhagyó honvédelmi miniszteri döntés után jelent meg a Honvéd Vezérkar főnökének parancsa,⁹⁹ amely meghatározta a 2012-től indítandó katonai alap- és mesterképzési¹⁰⁰ szakokat, valamint a katonai tanfolyami rendszerű képzéseket, továbbá 1994 után a Vezérkari Tanfolyamot is – a kezdetekhez viszonyulva – újra Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamnak nevezte el (FVKT). A parancs egy ütemtervet is tartalmazott a tanfolyam átalakításával kapcsolatban: munkakörök meghatározása, amelyek betöltéséhez a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam szükséges (2011. augusztus 19-ig); a bemeneti és kimeneti kompetenciák meghatározása (2011. október 15-ig); a képzési program kidolgozása (2011. december 15-ig); a képzésre kijelölt személyi állomány névjegyzékének felterjesztése (2012. február 15-ig); és végül a képzés beindítása (2012. szeptember 1-jével). A képzés megtervezéséhez és megszervezéséhez,

⁹⁹ A Honvéd Vezérkar főnökének parancsa a tisztképzés átalakítására (Nyt. szám: SZCSF/53-136/2011.).

¹⁰⁰ Alapképzés, aminek eredményeként az oklevél által tanúsított végzettségi szint „Bachelor” (esetünkben Bachelor of Science) vagy „baccalaureus”. Mesterképzés, aminek eredményeként az oklevél által tanúsított végzettségi szint „Master” (esetünkben Master of Science) vagy „magister”.

a nyugodt munkavégzéshez az előjáró megfelelő időt biztosított azzal, hogy nem indította el az aktuális tanfolyamot 2011 szeptemberében, így az elmúlt három évtizedben először és eddig egyedülálló módon nem folyt felsővezetői képzés. Az új feladatra az előjáró 2011. október 15-ével új tanfolyamparancsnokot nevezett ki dr. Szegedi Péter alezredes személyében, aki 2010-ben a VKT-20 tancsoport hallgatója volt, így közvetlen rálátása és tapasztalatai is voltak a képzéssel kapcsolatosan. A kinevezésével közel egy időben megjelent a Honvéd Vezérkar főnökének következő parancsa a tisztképzés átalakításával kapcsolatos feladatokról.¹⁰¹ A parancs kijelölte az új humánstratégia részeként átalakuló tisztképzés különböző fokozatainak és formáinak felelőseit. A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam átalakításáért a hadművelleti csoportfőnökség állományából Csombók János ezredest tette felelőssé. Ez a parancs egy hónappal eltolta a bemeneti és kimeneti követelmények meghatározásának határidejét (2011. november 15-re), illetve a képzési program kidolgozásának céldátumaként 2012. február 28-át szabta meg.

A képzés továbbra is az NKE HHK égisze alatt, tanfolyami rendszerben kellett hogy működjön, azonban már olyan céllal is, hogy az minél jobban közelítsen a felsőoktatási törvény követelményeihez, így az előző években megszokott tematikai programot a felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 15. § (1) bekezdésében meghatározott formátumú képzési programra kellett változtatni, ami egy sokkal részletesebb¹⁰² dokumentum kidolgozását jelentette.

Az új képzési program kidolgozását dr. Szegedi alezredes a 2011. november 22-én a hadművelleti csoportfőnökség által a Honvéd Vezérkar főnökének felterjesztett *Tiszti továbbképző tanfolyamok képzési, kimeneti követelmények* című okmány¹⁰³ alapján kezdte meg. A felterjesztésből 2012. június 14-én lett a Honvéd Vezérkar főnöke által jóváhagyott ügyirat,¹⁰⁴ amely egyaránt meghatározta a katonai felsőfokú vezetőképzés célját, bemeneti és kimeneti követelményeit. A tanfolyamparancsnok már a követelmények jóváhagyása előtt elkészítette az új képzési programot, amelyet a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam képzési programját véglegesítő – 2012. április 3-án megtartott – konferencia is támogatott. Szerencsére a hadművelleti csoportfőnöki jelentéstől, amelyből Szegedi alezredes is dolgozott, csak minimális mértékben tért el a jóváhagyott ügyirat, így apróbb változtatások után a Honvéd Vezérkar főnöke elfogadta a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam új képzési programját, amely – a maga 168 oldalnyi terjedelmével – egy részletekbe menő, alapos írásmű lett. Dr. Szegedi Péter alezredes ezzel lerakta a mai hatályos képzési program alapját, hiszen a következő időszakokban ennek a programnak a módosítása, finomhangolása valósult meg.

¹⁰¹ 636/2011. Honvéd Vezérkar főnökének parancsa a tisztképzés átalakításával kapcsolatos feladatokról. *Honvédelmi Közöny*, (2011), 16. 1505. (A parancsot az érintettek külön kapják meg.)

¹⁰² Az újrakezdés időszaka (1993–1997) fejezet első lábjegyzetében említettük, hogy a tematikai programnál sokkal átfogóbb és részletesebb a képzési program.

¹⁰³ Tiszti továbbképző tanfolyamok képzési, kimeneti követelmények, Honvéd Vezérkar hadművelleti csoportfőnökség (Nyt. szám: HDMCSF/19-644/2011.), 8–12.

¹⁰⁴ A katonai továbbképző tanfolyamok képzési, be- és kimeneti követelményei (Nyt. szám: HVKF 4/437.).

A képzés célját 2012 júniusában így véglegesítették:

„Magyarország érdekeinek megfelelően, olyan felső vezetők képzése, akik felső szintű katonai, politikai (kül-, gazdaság-, biztonság-, és védelem-politikai) és közszolgálati ismeretekkel, elemzési, tervezési, szervezési, értékelési és irányítási, vezetési ismereteik birtokában, vezetői készségeiket és képességeiket használva alkalmasak és képesek:

- a Magyar Honvédség rendeltetés szerinti feladatai végrehajtásának integrált tervezésére, szervezésére, irányítására és vezetésére;
- a Magyar Honvédség felső szintű vezetői és tervező-szervező feladatainak, ezredesi rendfokozathoz kötött beosztásainak ellátására;
- az ország katonai védelmével összefüggő, illetve szövetségi kötelezettségekből adódó kötelezettségek teljesítéséhez létrehozott erők és eszközök, önálló és együttműködésben végrehajtott tevékenységének tervezésére, szervezésére, irányítására, vezetésére;
- a katonai környezet változásaihoz alkalmazkodó, az ország védelmével kapcsolatos és a szövetségi (NATO, EU) feladatokból eredő és előretekintő stratégiai feladatok tervezésére, megoldására, szakértői feladatok ellátására;
- béke és különleges jogrendi időszakban háborús és nem háborús műveletek során a katonai és politikai folyamatok értékelésére, a katonai célok tervezésére és a műveletek irányítására, vezetésére önállóan és kooperációban;
- a konfliktusok megelőzése, kezelése és az azt követő rendezés (stabilizáció és újjáépítés) civil, továbbá a leszerelés, lefegyverzés és reintegráció feladatai katonai támogatásának tervezésére, szervezésére, koordinálására és irányítására, vezetésére;
- közigazgatási, védelmi igazgatási (kiemelten katonai igazgatási), katasztrófavédelmi és polgári védelmi operatív törzsek szervezési, irányítási, tervezési, megelőzési, mentési, kárelhárítási, valamint rehabilitációs, illetve humanitárius feladataiban való aktív együttműködésre, koordinációra.”¹⁰⁵

A bemeneti követelmények az alábbiak voltak:

- „egészségügyi, pszichológiai alkalmasság és kiváló fizikai kondíció (minősítés);
- a Hadművelési tanfolyami, továbbá MSC végzettség megléte (az átmeneti időszakban a Hadművelési tanfolyam végzettség nem követelmény);
- angol komplex felsőfokú katonai szakmai anyaggal bővített, vagy STANAG 3.3.3.3. nyelvvizsga;
- ezredes rendfokozattal rendszeresített beosztásba történő kinevezés betervezése;
- minősítő vizsgán »alkalmas« minősítés, és előjárói javaslat;
- az MH hivatásos és szerződéses tisztje (alezredes) a minimális várakozási idő lejártá előtt egy évvel iskolázható be (az átmeneti időszakban a HVKF engedélyével, ezredesi rendfokozattal is történhet beiskolázás)”.¹⁰⁶

A képzési (kimeneti) követelményeket a tanfolyamot elvégzett tisztek számára a következők szerint határozták meg:

- „a tanfolyami záróvizsga teljesítése;
- részvétel a zárógyakorlat (stratégiai szintű parancsnoki és törzsvezetési gyakorlás) végrehajtásában;
- aktuális katonai témában készített Tanfolyammunka összeállítása és véde””.¹⁰⁷

¹⁰⁵ A katonai továbbképző tanfolyamok képzési, be- és kimeneti követelményei (Nyt. szám: HVKF 4/437.), 15.

¹⁰⁶ A katonai továbbképző tanfolyamok képzési, be- és kimeneti követelményei (Nyt. szám: HVKF 4/437.), 16–17.

¹⁰⁷ A katonai továbbképző tanfolyamok képzési, be- és kimeneti követelményei, (Nyt. szám: HVKF 4/437.), 20.

A fentieket az előző időszakok (újraindítás, NATO-integráció és stratégiai kitekintés) képzési céljaival, bemeneti és kimeneti követelményeivel összehasonlítva megállapítható, hogy sem a tanfolyam céljában, sem a kimeneti követelményekben mélyreható változások nem történtek, ezeket csak átfogalmazták. A bemeneti követelményekben azonban már jelentős változásokat találunk. Míg az előző tizenhét évben nem volt követelmény a nyelvtudás, illetve a nyelvvizsga, addig a 2012-es tanévtől óriási fejlődés történt, hiszen már csak katonai szakanyaggal bővített angol felsőfokú komplex vagy azzal egyenértékű STANAG 3.3.3.3.¹⁰⁸ nyelvvizsgával rendelkezők részére volt nyitott a képzés. A bemeneti követelmények között újként jelent meg – a tisztképzés átalakításával kapcsolatosan¹⁰⁹ – az, hogy a hallgatóknak a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam előtt részt kellett venniük hadművelési tanfolyamon, bár ez alól akkor még a Honvéd Vezérkar főnöke mentesítést adhatott. Ezen túlmenően a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 9/2013. (VIII. 12.) HM rendelet 92. § (2) b) pontja által előírt minősítő vizsgát is megkövetelték.

Az új program¹¹⁰ modulokra bontotta a képzést, úgymint általános, szakmai és aktualitások modulok. A modulokat tovább bontotta tantárgycsoportokra, amit a 8. függelék szemléltet. Az általános modul tantárgycsoportjai a vezetői ismeretek, a hadelmélet, a biztonsági környezet, a honvédelem és társadalom, valamint a testnevelés voltak. A szakmai modulon belül a fegyveres erők, a katonai műveletek rendszerelmélete és katonai műveletek, gyakorlatok szerepeltek. Míg az aktualitások modul olyan elemeket tartalmazott, mint a felsővezetői képzést külföldön végzettek, a társadalom, a gazdasági, a politikai, a sport terén dolgozó felsővezetők, illetve a tudósok, a kutatók, továbbá a hallgatók kiadott témákban tartott előadásai, és ide tervezték be a kéthetes külföldi tanulmányutat is.

A tantárgycsoportok tartalmazták az oktató tananyagát, így például a vezetői ismeretek tantárgycsoporton belül katonai vezetői, katonaszociológiai, katonapszichológiai, kommunikációs és média-, illetve protokoll- és etikettismereteket oktattak.

Ezzel olyan program alapján indult újra képzés 2012-ben az FVKT-22 tancsoporttal, ami akkor már megfelelt a szakirányú továbbképzési szak általános követelményeinek is. A program – annak minden újszerű elemével – egészen 2015-ig volt érvényben, annak működését és használhatóságát annak kidolgozója azonban csak a FVKT-22 tanfolyammal követhette nyomon, mivel 2013-ban más területre helyezték át. Dr. Szegedi Péter

¹⁰⁸ A STANAG 6001 egy NATO-akkreditált egynyelvű (angol) katonai szaknyelvi nyelvvizsgarendszer, amely hat szintből áll, a 0-tól az 5-ös szintig. A négy szám a négy készség (beszédértés, beszédkészség, írott szöveg értése és íráskészség) tudásszintjét jelöli. A négy hármas szint felsőfokú nyelvvizsgának felel meg. NATO/OTAN STANAG 6001 Language Proficiency Levels (lásd www.natobilc.org/files/file/6001E-Fed05.pdf és www.natobilc.org/files/ATrainP-5_EDA_V2_E.pdf).

¹⁰⁹ A Honvéd Vezérkar főnökének a tisztképzés átalakítására vonatkozó parancsa (Nyt. szám: SZCSF/53-136/2011.) négy egymásra épülő szintet határozott meg a tanfolyami rendszerű katonai képzésekkel kapcsolatosan, a harcászati, a törzstiszti, a hadművelési és a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamokat. A hadművelési tanfolyam, amely bemeneti követelménye volt a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamnak, csak 2013 őszén indult először.

¹¹⁰ Felsőfokú vezetőképző tanfolyam képzési program (Nyt. szám: 164-14/2012/HHK). Budapest, NKE HHK, 2012. 5.

alezredes a születő NKE szervezetében, a HHK dékánjának közvetlen alárendeltségében az új humánstratégia elvárásainak megfelelni tudó, a közszolgálati elvárásoknak megfelelő képzési program elkészítésével segítette a folyamatot.¹¹¹ Munkája a mai napig meghatározó jelentőségű a képzésben, amit 2012 és 2013 között az adminisztrációs feladatok ellátásával Eckhardt Alicia közalkalmazott segített.

Az FVKT-24 a NATO AWACS flotta látogatásán – 2014

Forrás: a Felsőfokú Vezetőképző Intézet archívuma

Dr. Szegedi Péter alezredest 2013-ban Balogh Péter ezredes, az FVKT-22 tancsoport volt hallgatója váltotta a tanfolyam élén, aki a „megörökölt” képzési program alapján folytatta a hallgatók felkészítését. A Honvéd Vezérkar főnöke a beosztásba helyezésével egyidejűleg meghatározta Balogh ezredes számára, hogy a tanfolyam tradícióinak megtartásával, a nemzetközi tapasztalatok képzésbe való beépítésével, korszerű tananyag alapján készítsék fel a hallgatókat magasabb vezetői feladatok ellátására, továbbá erősítse a tanfolyam nemzetközi beágyazottságát, és ezzel együtt a végzettek legyenek alkalmasak a szövetségesi feladatok ellátására idegen nyelvi környezetben is. A kitűzött célok nagy részét a külföldi tanulmányutak és a gyakorlatok körének kiszélesítésével érte el Balogh ezredes. Ebben az időszakban került be – a déli és a missziós terület meghagyása mellett – kéthetesre növelt időtartammal az északi tanulmányút, ami már

¹¹¹ Szegedi Péter: Fedezd fel, tanuld meg, csináld, tanítsd! Örök körforgás. *Hadmérnök*, (2013), 4. 258–264.; valamint Szegedi Péter: „Ötlet! ... Roham!” Egy „csináld és tanítsd” folyamat elindításához, a katonai felsővezető képzés lehetséges fejlesztési iránya. *Hadmérnök*, 9. (2014), 2. 400–408.

nemcsak a NATO és az EU központját, illetve a SHAPE¹¹² (Mons) állomáshelyét érintette, hanem kiterjedt a JFCB¹¹³ (Brunssum), a NATO AIRCOM¹¹⁴ (Ramstein) parancsnokságokra és a NATO AWACS¹¹⁵ flottára (Geilenkirchen) vagy éppen a CAOC¹¹⁶-ra (Kalkar/Uedem) is. A hallgatók minden helyszínen angol nyelvű előadások keretében ismerhették meg az adott szervezetet, és ami talán az egyik legnagyobb értéke ezeknek az utazásoknak, hogy helyszíni tapasztalatokat szerezhettek az intézmények feladataival, kihívásaival és azok lehetséges megoldásaival kapcsolatosan. Tovább növelte a tanulmányutak értékét, hogy ezekre a tancsoportokat elkísérte a tantárgy oktatója, prof. dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes, a Nemzetközi Biztonsági Tanulmányok Tanszék egyetemi tanára, aki a tanfolyamot magáénak érezve, végig mentorálta az utakat a felkészülés-felkészítéstől egészen a megvalósításig. Az autóbuszon töltött hosszú időszakokban pedig – tapasztalatait felhasználva – lelkesen ismertette a hallgatókkal a következő helyszínnel kapcsolatos tudnivalókat.

A célok elérése érdekében a tanfolyamparancsnok kiemelten kezelte a gyakorlatokat is, legyenek azok hazai vagy nemzetközi helyszínen vezetettek. A nemzetközi „beágyazódás” részeként felélesztette a kapcsolatot a Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiájával¹¹⁷ (Hamburg), így a hallgatók újra bekapcsolódhattak a Common Trail gyakorlatba, illetve az öt katonai felsővezető-képző iskola¹¹⁸ évenként együttesen megrendezett CJEX¹¹⁹ gyakorlatába. Bár ezek a gyakorlatok hadműveleti és nem hadászati szintűek voltak, de mindenképpen óriási lehetőséget biztosítottak a hallgatók számára, hiszen angolul, külföldi környezetben, nemzetközi tervezőcsoportokba beosztva, felbecsülhetetlen tapasztalatokkal gazdagíthatták tudáskészletüket.

Az egyre szerteágazóbb képzés és annak adminisztrációja, a belföldi és külföldi látogatások megnövekedett száma, illetve azok mindenoldalú tervezése, szervezése óriási terhet rótt a tanfolyamparancsnokra még úgy is, hogy a HHK – korábban a hadászati tanszék – szinte mindenben támogatta a mindenkori parancsnok munkáját. A tanfolyamparancsnok leterheltsége kapcsán dr. Resperger István ezredes már 2012-ben a *Hadtudományi Szemlé*ben megjelent cikkében felvetette, hogy célszerű lenne a legmagasabb szintű katonai képzés biztosítására létrehozni egy szervezetet, amiről így írt:

¹¹² SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe – Szövetséges Erők Európai Főparancsnoksága.

¹¹³ JFCB – Allied Joint Force Command Brunssum – Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság Brunssum.

¹¹⁴ AIRCOM – Allied Air Command – Szövetséges Légierő Parancsnokság.

¹¹⁵ AWACS – Airborne Early Warning and Control Force – Korai Riasztó és Légtérelőző Erők.

¹¹⁶ CAOC – Combined Air Operations Centre – Egyesített Légi Hadműveleti Központ.

¹¹⁷ Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiája, Hamburg (Németország).

¹¹⁸ Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional – Nemzeti Védelmi Tanulmányok Központja (a szerzők fordítása), Madrid, École du Guerre – Hadtudományi Iskola (a szerzők fordítása), Párizs, Führungskademie der Bundeswehr – Szövetségi Védelmi Erő Hadiakadémiája (a szerzők fordítása), Hamburg, Istituto di Stato Maggiore Interforze – Vezérkari Tanfolyam Intézete (a szerzők fordítása), Róma, Joint Services Command and Staff College – Összhaderőnemi Parancsnoki és Törzstiszti Iskola, Shrivenham.

¹¹⁹ CJEX – Combined Joint Exercise – Egyesített Összhaderőnemi Gyakorlat.

„Figyelembe véve az eddigi tapasztalatokat, valamint a kidolgozott változatok megvalósításához szükséges feltételeket, a vezérkari képzés zökkenőmentes és folytonos működéséhez a következő változtatásokat tartom kívánatosnak. A tanfolyam háttérszervezetének struktúráját a hatékony és gyors munkavégzés érdekében a következőképp javasolnám kialakítani: 1 fő parancsnok, 1 fő általános parancsnok-helyettes, 1 fő főtitzt, 1 fő tiszthelyettes (anyagfelelős), 1 fő adminisztrátor, a parancsnok segítője. A későbbiekben, ha – a szakirányú továbbképzési szak – kialakításra kerül, a felsorolt állományt további 1 vagy 2 fő főtitsti, osztályfőnöki beosztással lenne célszerű kiegészíteni.”¹²⁰

Az akkor leírt, de már korábban igényként felmerült szervezet létrehozása 2014-ben valósult meg, amikor is a katonai felső vezetés – belátva ennek szükségességét – biztosította a HHK állománytáblájában a szervezet kialakításához szükséges beosztásokat, így 2014. április 1-jétől új korszak vette kezdetét. Az egyfős tanfolyamparancsnoki időszakot felváltotta a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ, amely továbbra is az NKE HHK dékánjának alárendeltségében folytatta tevékenységét. A megalakult ötfős szervezet élén Balogh Péter ezredes maradt a parancsnoki (tanfolyamparancsnoki) beosztásban. Létrehoztak egy parancsnokhelyettesi (vezető szakreferensi) beosztást, amit dr. Tamási Béla ezredes látott el, illetve egy kiemelt főtitsti beosztást, amit a kezdetektől Kirschner Zoltán alezredes tölt be. A központ állománytáblájában helyet kapott egy logisztikai altiszt beosztás, amit Pasztercsák László törzsszászlós látott el, illetve egy képzési referens beosztás is, akinek feladatait Bagdi Mária közalkalmazott végezte. A létrejött szervezet már sokkal könnyebben, szervezettebben és összehangoltabban tudta végezni a képzés tervezését, szervezését és mindenoldalú biztosítását.

A központ létrehozásával közel egy időben újra felmerült, hogy a Honvéd Vezérkar főnöke által elrendelt belső továbbképző tanfolyami rendszerű képzést a felsőoktatási törvénynek megfelelő szakirányú továbbképzési szak létrehozásával lenne célszerű felváltani,¹²¹ hiszen a tanfolyam csak olyan oklevél kiadását tette lehetővé, amelyet a Magyar Honvédség ugyan elismert, de a polgári életben egyáltalán nem volt használható. A szakirányú továbbképzési szak létrehozását egy egyeztető folyamat előzte meg. A Honvéd Vezérkar hadműveleti csoportfőnöke 2014 márciusában állásfoglalást kért be a személyzeti csoportfőnöktől és az NKE HHK dékánjától. A személyzeti csoportfőnök válaszában¹²² két kitételrel támogatta a szak létrehozását. Első kitételként megfogalmazta, hogy a képzés átalakítása és engedélyeztetése során úgy határozzák meg a bemeneti követelményeket, hogy azok ne zárják ki a külföldi partnerek képzésen való részvételét. Míg a másik kitétel az volt, hogy a képzés tartalmának átalakításával ne vesszen el a Magyar Honvédség katonai stratégiai és a Honvédelmi Minisztérium ágazati szintű működésének megismerése érdekében folyó nemzeti hadászati felsővezető-képzés.

¹²⁰ Resperger (2012): i. m. 79.

¹²¹ A 2000-es évek elején először a NATO-integráció, majd 2010 környékén a stratégiai kitekintés időszakában is vizsgálat tárgya volt a szakirányú továbbképzési szak létrehozásának lehetősége, ahogy azt a NATO-integráció és stratégiai kitekintés fejezetekben is említettük.

¹²² Felsőfokú vezetőképző tanfolyam átalakításának vizsgálata, Honvéd Vezérkar személyzeti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1571/780/5-101/2014.), 1.

Az NKE HHK dékánja egy hosszabb jelentésben részletezte állásfoglalását a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam átalakításával kapcsolatosan, amiben a következőket vázolta fel:

„A) Meghagyva az egyszintű felsőfokú képzést a felsőfokú vezetőképzést, a tanfolyami szintről a felsőfokú továbbképzés szintre emeljük (a felsőoktatás részét képezi).

– A Képzési Program a felsőoktatási felsőfokú továbbképzési szak formai és tartalmi követelményei szerint átalakításra kerül, a képzés megőrzi a jelenlegi általános katonai felsővezetői profilját és nemzeti biztonsági stratégiai alapú katonai stratégiai szintű képzés marad.

– A Képzési Program a felsőoktatási felsőfokú továbbképzési szak formai és tartalmi követelményei szerint átalakításra kerül, a képzés tartalma megváltozik, hadászati, hadműveleti központúvá válik, miközben nemzeti biztonsági stratégiai alapú katonai stratégiai szintű képzés marad.

B) A Képzési Program a felsőoktatási felsőfokú továbbképzési szak formai és tartalmi követelményei szerint átalakításra kerül, de úgy, hogy a képzés megnyílik a társ hivatásrendek képviselői előtt, miközben nemzeti biztonsági stratégiai alapú katonai stratégiai szintű képzés marad.

C) A Képzési Program a felsőoktatási felsőfokú továbbképzési szak formai és tartalmi követelményei szerint átalakításra kerül, de úgy, hogy a képzés megnyílik a társ hivatásrendek képviselői előtt, miközben nemzeti biztonsági stratégiai alapú, de a képzésben részt vevő hivatásrendek ágazati stratégiai szintjének megfelelő képzéssé alakul.

D) A tanfolyam átalakítása NATO-EU típusú, felsővezető tanfolyami képzéssé.”¹²³

A jelentés kitért a felvázolt változatok előnyeinek és hátrányainak bemutatására is, és összegzésként a következőket állapította meg: „Mindezek alapján, a felsővezetői elgondolás, akarat és a realitások figyelembevételével az A/a vagy az A/b típusú Képzési Program megvalósítását javasoljuk.”¹²⁴ Tehát mindkét megszólított szervezet támogatta a szakirányú továbbképzési szak létrehozását, így a hadműveleti csoportfőnökség áprilisra egyeztető értekezletet hívott össze a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam átalakításának vizsgálatára. Az értekezleten a hadműveleti, valamint a személyzeti csoportfőnökség, továbbá a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ parancsnoka, illetve vezető szakreferense vett részt. Részletesen megvitatták a NKE HHK dékánjának fenti javaslatait, és az értekezlet megállapításai még abban a hónapban a Honvéd Vezérkar főnökének asztalára kerültek egy jelentés formájában. A jelentés legfontosabb következtetése az volt, hogy „a tanfolyam akkreditációja jelenleg nem valósítható meg, ugyanakkor hosszú távon történő megvalósítása megfontolásra javasolt”.¹²⁵ A Honvéd Vezérkar főnöke elfogadta a bizottság javaslatát, így a tanfolyam felsőoktatási törvény hatálya alá kerülésének, szakirányú továbbképzési szakká válásának egy újabb lehetősége hiúsult meg, a képzés továbbra is tanfolyami rendszerű maradt.

Az átalakítás vizsgálatának lezárulta után több mint fél évvel a Honvéd Vezérkar képzésért felelős hadműveleti csoportfőnöke – a tanfolyam történetében először – szakmai ellenőrzést rendelt el a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamon, 2015. január 27. és

¹²³ Az NKE HHK dékáni állásfoglalás a felsőfokú vezetőképző tanfolyam átalakításáról (HHK/175-10/2014.).

¹²⁴ Az NKE HHK dékáni állásfoglalás a felsőfokú vezetőképző tanfolyam átalakításáról (HHK/175-10/2014.), 5.

¹²⁵ A Felsőfokú Vezetőképző tanfolyam átalakításának vizsgálata jelentés, Honvéd Vezérkar hadműveleti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1518/147/n. a.-n. a./2014.), 3.

29. között, amiről jelentést¹²⁶ terjesztett fel a Honvéd Vezérkar főnökének. Az ellenőrzés során a hallgatóknak meg kellett oldaniuk egy rövid, a kreatív és a kritikus gondolkodást mérő gyakorlatot, majd azt követően anonim kérdőívet töltöttek ki, amelynek tartalmát a kitöltés után részletesen megbeszélhették az ellenőrzővel. Az eredményt végül az értékelő részletesen átbeszélte az NKE HHK dékánjával és a tanfolyamparancsnokkal. Az ellenőrzés többek közt legfontosabb tapasztalatokként az alábbiakat állapította meg:

- a résztvevők összességében elégedettek a tanfolyammal, mivel a hallgatók 100%-a válaszolt igennel arra kérdésre, hogy ajánlaná-e a tanfolyam elvégzését másoknak;
- a hallgatók aláhúzták, hogy a geostratégia és a globális biztonságpolitika területén kapott ismeretek kiemelkedők;
- hasznosnak ítélték a különböző látogatásokat, mert valós képet kaptak mind a HM- és MH-szervezetekről, mind pedig a kormányzati és polgári stratégiai szereplőkről;
- úgy érezték, hogy a képzés ideje alatt kapott és végzett csoportfeladatok előnyükre váltak;
- a képzés során találkoztak olyan előadókkal, oktatókkal is, akik nem a kor színvonalának megfelelő metodikával és ismeretanyaggal álltak a hallgatóság elé;
- problémaként vetették fel, hogy több esetben előre nem tervezett feladatban (koszorúzásokon, különféle konferenciákon vagy éppen az egyetemi élethez kapcsolódó, számukra nem releváns rendezvényeken) kellett részt venniük, ami sokszor az oktatás rovására ment;
- a hallgatók elmondták, hogy az eltelt félévben nem tartottak értékelt előadást, nem kellett olyan írásos munkát készíteniük, amely segíthette volna a felsővezetővé válásukat.

A fentiek figyelembevételével a csoportfőnök jelentése javaslatokat is tett a képzés hatékonyabbá tételére, amelyek közül a leglényegesebbek a következők voltak:

- a tanfolyam biztosítja a célkitűzések elérését, a képzéssel kapcsolatos pozitívumokat továbbra is meg kell tartani;
- a képzést célszerű úgy tervezni, hogy a hallgatók kaphassanak lehetőséget értékelt előadások megtartására, a szakdolgozat mellett pedig legalább egy értékelt esszé megírására;
- a katonai szakmai tantárgyak számának és azok kontaktóráinak csökkentése elkerülhetetlen;
- javasolta az oktatás módszertanának módosítását azzal a céllal, hogy jobban megfeleljen a stratégiai szintű felnőttoktatás kritériumainak.

„A hallgatók készüljenek fel az adott óra előtt a megadott témakörből, és építő jellegű vitán keresztül jussanak el tanóra célkitűzéséig a mediátor segítségével. Nem elég részt venni, hallgatni, majd

¹²⁶ A felsőfokú vezetőképző tanfolyam ellenőrzésének tapasztalatai, Honvéd Vezérkar hadműveleti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1518/162/66-n. a./2015.), 1–2.

a vizsgán megpróbálni visszaadni a tudást. Egy stratégiai vezetőnek legyen véleménye, legyen képes azt előadni, megvédeni, ugyanakkor legyen képes más vélemény befogadására is, amely – ha szükséges – árnyalja és helyesbíti elsődleges véleményét.”¹²⁷

Az ellenőrzés javaslataival az NKE HHK dékánja egyetértett, és annak szellemében kezdődött meg a képzési program¹²⁸ átalakítása, aminek részeként a képzés céljában csak minimális változtatás történt, a mondat elejéről kikerült „a Magyarország érdekeinek megfelelően”¹²⁹. A bemeneti követelmények viszont teljes mértékben megváltoztak:

- „a képzésre történő vezénylés évét úgy kell tervezni, hogy a képzésre jelölt személy esetében ez egybeessen az alezredesi rendfokozatban kötelező várakozási idő leteltével;
- angol STANAG 3.3.3.3. vagy angol nyelvből katonai szakanyaggal bővített komplex felsőfokú nyelvvizsga;
- sikeres hadművelleti-hadászati tanfolyam (bevezetésének időpontja vizsgálat alatt), legalább 2 év zászlóaljparancsnoki, vagy azzal megegyező szintű vezetői beosztásban eltöltött idő;
- közigazgatási alapvizsga;¹³⁰
- ECDL¹³¹ vizsga;
- érvényes fizikai felmérés;
- külföldi hallgató esetén megfelelő (minimum középszintű) tárgyalókéses magyar nyelvtudás. (Az NKE HHK Idegennyelvi és Szaknyelvi Központ vizsgabizottsága előtt tett sikeres vizsga.) Amennyiben a szükséges nyelvtudás nem adott, akkor a külföldi hallgatók a tanfolyamot megelőző évben – államközi szerződések alapján – 1 éves (1000 órás) magyar nyelvi képzés keretében kerülnek felkészítésre a Honvéd Vezérkar személyzeti csoportfőnökség által biztosított költségvetésből

¹²⁷ A felsőfokú vezetőképző tanfolyam ellenőrzésének tapasztalatai, Honvéd Vezérkar hadművelleti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1518/162/66-n. a./2015.), 3.

¹²⁸ Felsőfokú vezetőképző tanfolyam képzési program (Nyt. szám: HHK/43-49/2015.). Budapest, NKE HHK, 2015.

¹²⁹ Az eredeti cél a fejezet 6. bekezdésében olvasható. A mondatrész elhagyását a külföldi hallgatók beiskolázása indokolta.

¹³⁰ A közigazgatási alapvizsga célja, hogy az eltérő iskolai végzettséggel rendelkező tisztviselők a munkájuk ellátásához szükséges általános közigazgatási alapismereteket megszerezzék. A közigazgatási alapvizsga ismeretanyaga folyamatosan nyomon követi a közigazgatásban történő változásokat. A követelményrendszerben nagy hangsúlyt kapnak a közszolgáltatóság hivatásetikai kérdései, a szervezeti és személyi hatékonyság szempontjai, továbbá a közigazgatás stratégiai és fejlesztési környezetét és a nemzetpolitikát érintő kérdéskörök. A közigazgatási alapvizsga a tudásalapú előmenetel fontos állomása a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) hatálya alá tartozó köztisztviselők, kormánytisztviselők számára (lásd <https://kti.uni-nke.hu/kozigazgatasi-vizsgak/kozigazgatasi-alapvizsga/altalanos-informaciok>). A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 91. § (1) a) követendőket szabja meg: A miniszter által vezetett minisztériumban, a miniszter irányítása alatt álló központi hivatalnál, a miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó szervezetnél, valamint a honvédelmi szervezet azon katonai szervezeteinél, amelyek az alapító okiratuk szerint közhatalmi tevékenységet folytatnak, az állomány tagja a beosztásba helyezésétől vagy a kinevezésétől számított 1 éven belül közigazgatási alapvizsgát tesz (lásd <https://uj.njt.hu/jogszabaly/2012-205-00-00>).

¹³¹ European Computer Driving Licence – európai számítógép-használói igazolvány (a szerzők fordítása).

és szerződés alapján, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztzképző Kar Idegennyelvi és Szaknyelvi Központ szervezésében.”¹³²

Amint látható, a 2015 szeptemberétől életbe lépett képzési programban – a 2012-eshez viszonyítva – teljesen új bemeneti követelményként jelent meg a 2 éves zászlóaljparancsnoki vagy azzal egyenértékű vezetői beosztásban eltöltött szerológati idő, a közigazgatási alapvizsga és a külföldi hallgatók nyelvi képzésére vonatkozó kitétel. Ezek a változtatások – a nyelvvizsga követelményével együtt – nagyban szűkítették a beiskolázhatók körét azzal a céllal, hogy ezáltal a képzés minél jobban közelítsen egy szakirányú továbbképzési szak követelményeihez. A kimeneti követelményekben is változtatás történt, a stratégiai szintű gyakorlatokon és törzsvezetési gyakorláson való részvétel, a tanfolyami záróvizsga teljesítése, valamint az aktuális biztonság- és védelempolitikai témájú stratégiai szintű záródolgozat összeállítása-védeése mellé bekerült a publikációs követelmény is. Maga a képzés felépítése is reagált a javaslatokra. Az összegzett hallgatói munkaóra 1700-ról 1600 tanórára csökkent, ezen belül 246-tal csökkent a kontakttanórák száma, viszont az önálló hallgatói munkaórák száma 146-tal nőtt. A csökkentések legnagyobb áldozatát a katonai műveletek rendszerelmélete hozta a maga 137 tanórájával, de 88 tanórával csökkent a biztonsági környezet, és 38 tanórával a katonai műveletek, gyakorlatok tantárgy is. Ezzel szemben a fegyveres erők tantárgy óraszámáa 56-tal nőtt. (A változások a 9. függelékben láthatók.) Összességében a 2015. januárban zajlott ellenőrzés és az annak kapcsán megfogalmazott javaslatok döntő része megjelent az új képzési programban.

A képzési program módosításának előkészítésével közel egy időben – 2014 után – a szakirányú továbbképzési szakká válásnak is egy újabb, de már a jövőt gyökeresen befolyásoló fejezete kezdődött el. Az NKE HHK dékánja 2015 elején megkereste a Honvéd Vezérkar főnökét, hogy változtasson álláspontján, ne utasítsa el a szakirányú továbbképzési szak alapításának lehetőségét. A képzés ekkor már hosszú évek óta az NKE HHK keretein belül folyt ugyan, de nem volt a felsőoktatási törvény szerint akkreditált, így a hallgatók – mint ahogy fentebb is olvasható – nem kaphattak a magas szintű képzés elvégzését igazoló állami, hanem csak a Magyar Honvédség által elismert oklevelet. A Honvéd Vezérkar főnöke – mivel a Magyar Honvédség személyzeti csoportfőnökség is támogató álláspontot fogalmazott meg korábban – ekkor már hozzájárult, sőt támogatta a tanfolyam katonai szakirányú továbbképzési szakként való akkreditálását. A folyamat így elindult, aminek egyik meghatározó dátuma 2015. szeptember 30-a volt, amikor is az NKE az 56/2015. (IX. 30.) számú szenátusi határozata alapján kérelmet nyújtott be az Oktatási Hivatalhoz, hogy a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamot mint egyetemi továbbképzési szakot vegye nyilvántartásba. A benyújtott kérelem és annak mellékletei alapján az Oktatási Hivatal az FF/2519-3/2015. ügyszámú végzésében a képzést a 2015/16-os tanév II. félévétől nyilvántartásba vette. A nyilvántartásba vett képzés

¹³² Felsőfokú vezetőképző tanfolyam képzési program (Nyt. szám: HHK/43-49/2015.). Budapest, NKE HHK, 2015. 6.

a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (rövidítve: KFSZTSZ) elnevezést kapta, így 2016 februárjától ez lett a tanfolyam hivatalos neve is.

Ezzel az útkeresés időszaka lezárult. A két tanfolyamparancsnok nevével fémjelzett időszakban elkészült egy új, az egyetemi képzés színvonalának megfelelő képzési program, kitűnő munkatársakkal megalakult a képzést mindenoldalúan támogatni képes Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ, és végül, de nem utolsósorban jóval több mint tíz év után a képzés egyetemi továbbképzési szakká nyilvánítása is megtörtént.

Az egyetemi továbbképzési szak időszaka (2016–)

A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam egyetemi továbbképzési szakká válásával az ugyan a felsőoktatási törvény hatálya alá került, azonban a legmagasabb szintű katonai képzés továbbra is zárt körű maradt. A tanfolyamra jelentkezni nincs lehetőség, arra a honvédelmi miniszter iskolázza be a főtiszteket, azonban a Magyar Honvédség parancsnoka dönt a beiskolázottak létszámáról, személyéről. Nem változott az az elv sem, hogy a tanfolyam főként a Magyar Honvédség számára képez felsővezetőket, így az egyetemi továbbképzési szak szakmai felügyelete is megmaradt a Honvéd Vezérkar hadművelleti csoportfőnökénél. Viszont gyökeres változást jelentett, hogy a Honvéd Vezérkar főnökének korábbi években megszokott egyszemélyi jóváhagyó jogosultsága megszűnt, a felsőoktatásról szóló törvény¹³³ alapján az újra az NKE felelőssége lett, illetve a szak létesítésével együtt létre kellett hozni a szakfelelősi rendszert is. Az NKE Szenátusa az 56/2015. (IX. 30.) számú határozatában¹³⁴ a képzés szakfelelősi¹³⁵ feladatainak ellátásával prof. dr. Szendy István ezredest, az NKE HHK hadászati tanszék vezetőjét bízta meg, aki a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központtal együttműködve segítette a képzés tervezését. A tervezés mellett a szervezésért, a megvalósításért és a mindenoldalú támogatásért továbbra is a Központ munkatársai feleltek.

Az egyetemi továbbképzési szak létrehozásától kezdve a képzési program módosításához már nem volt elegendő az NKE HHK-nak, mint a képzés végrehajtójának és a Honvéd Vezérkarnak, mint a képzés követelménytámasztójának egyetértése, mivel egy új program bevezetését egy sor fontos lépés kell hogy megelőzze a következők szerinti sorrendben:

- szakfejlesztési értekezlet összehívása – általában az új képzési program bevezetése előtti év szeptemberében – a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ vezetője által, amelynek célja, hogy a szakfelelős, a tantárgyfelelősök és a képzést végző szervezet vezető állománya a tapasztalatok alapján javaslatokat fogalmazzanak meg a képzés átalakítására vonatkozóan;

¹³³ A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról 12. § (3) ea) pontja.

¹³⁴ Az NKE Szenátusának 56/2015. (IX. 30.) határozata (Nyt. szám: NKE/2810-56/2015.).

¹³⁵ Egyetemen, főiskolán az a személy, aki valamely szakon folyó, valamely szakhoz tartozó munka rendjéért, végzéséért felelős (lásd www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-a-magyar-nyelv-er-telmezo-szotara-1BE8B/sz-4A3C0/szakfelelos).

- a képzés átalakítására vonatkozó javaslatok szakfelelős általi megküldése a Honvéd Vezérkar szakmai felügyeletet ellátó hadművelleti csoportfőnökségére a következő hónap folyamán;
- szakfejlesztési fórum összehívása decemberben, ahol a képzést végző szervezet vezetői (az NKE HHK dékánja, szakfelelős és a képzést végző szervezet vezető állománya) és annak „megrendelője” megtárgyalják mindkét oldal javaslatait, és döntést hoznak a változtatási javaslatokról;
- a változtatási javaslatokat a szakfelelős terjeszti jóváhagyásra a Kari Tanács elé általában a következő év elején;
- a Kari Tanács jóváhagyása után a Dékáni Hivatal terjeszti döntésre az NKE Szenátusa elé, döntő többségében a Kari Tanács ülése utáni hónapban;
- a Szenátus határozatban hagyja jóvá az új vagy a módosított képzési programot, és csak azután kezdődhet meg a kidolgozás vagy átdolgozás, majd szeptemberben a bevezetés.

A 2016 őszen életbe lépett képzési program¹³⁶ megalkotása is ezt a sorrendet követte. Az idő rövideje miatt azonban a folyamat gyorsabban zajlott le, mivel a szak létesítésének követelményei között az egyik legfontosabb a megfelelő képzési program megléte volt. A Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak kapcsán a képzés kimeneti követelményeiben nem történt változás. A céljában is csak annyi, hogy visszakerült a mondat elejére a „Magyarország érdekeinek megfelelően” felvezetés, amit korábban a külföldi hallgatókra hivatkozva hagytak el. Ellenben a bemeneti követelményekben már három változás is megfigyelhető. Az első, hogy új elemként jelent meg az a kritérium, miszerint a beiskolázottnak rendelkeznie kell bármely képzési területen, mesterszakon szerzett oklevéllel. A második, hogy rendelkeznie kell érvényes nemzetbiztonsági szakvéleménnyel, amit az indokolt, hogy a képzés során nem egy olyan előadáson vesznek részt a hallgatók, ahol minősített információk hangzanak el. A harmadik pedig, hogy kikerült a követelmények közül a várakozási időhöz kapcsolódó előírás. A 2015/16-os programhoz képest a tartalomban csak „finomhangolások” történtek. Többek közt az általános, a szakmai és az aktualitások modulokat átnevezték modulok helyett ismeretekre, és már nemcsak a tantárgyfelelősöket, hanem a tantárgyak oktatóit is nevesítették. A program a korábbihoz képest az összegzett hallgatói munkaórát 1600-ról 1836-ra növelte, aminek döntő többségét a hallgatói önálló munkaóra 216 órás emelése tette ki, hiszen több időt kívántak biztosítani a hallgatóknak az esszé, illetve a szakdolgozat megírásához rendelt egyéni kutatómunkára.

Két évvel a Központ megalakítása után, 2016 nyarán – még az egyetemi továbbképzési szak indítása előtt – változás állt be a személyi állomány összetételében is. A logisztikai

¹³⁶ Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programja (Nyt. szám: n. a.); Az NKE Szenátusának 56/2015. (IX. 30.) határozata (Nyt. szám: NKE/2810-56/2015.).

altiszti beosztásban Pasztercsák László törzsszászlóst Koncz Krisztián zászlós,¹³⁷ míg a képzési referensi beosztásban Bagdi Máriát Koller Kinga közalkalmazott váltotta.

A 2017. év újra személyi változásokat hozott. Balogh Péter ezredes megkezdte tartós, nem fegyveres külszolgálatát Brüsszelben, feladatait megbízással a Központ parancsnok-helyettese (vezető szakreferense), dr. Tamási Béla ezredes vette át. A képzési referensi beosztásban Koller Kingát pedig Cserjési Ferencné közalkalmazott követte.

Balogh Péter ezredes négy éven keresztül (2013–2017) volt a tanfolyam, illetve 2014. április 1-jétől a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ parancsnoka. Bár a Központ megalakulásától kezdve a képzéshez kapcsolódó feladatok ellátását csapatmunka jellemezte, azonban ki kell emelni, hogy parancsnoksága alatt erősödött a tanfolyam kapcsolata a szövetséges haderők vezérkari tanfolyamaival, felélesztette a nemzetközi együttműködést, és erősítette a szövetségi rendszerben való gondolkodást. A képzés felsőoktatás rendszerének való megfeleltetésével pedig újabb szintre emelte azt, aminek eredményeként a végzetek második egyetemi végzettséget szerezhetnek.

Még Balogh ezredes vezetésével kezdődött meg a képzési program felülvizsgálata és átalakítása, annak bevezetése megbízott vezetőként azonban már dr. Tamási Béla ezredesre hárult. A 2017 ősztől életbe lépő képzési program¹³⁸ a képzés céljában, bemeneti és kimeneti követelményeiben nem hozott változást, tartalmában azonban igen. Megszűnt az általános, a szakmai és az aktuális ismeretek nagybani csoportosítás, a program csak tantárgycsoport fogalmat használ úgy, ahogy az a 10. függelékben is látható. A program nem jelenítette meg az összegzett és az önálló hallgatói munkaórát, a kontakttanórák számát 1198-ról 950-re csökkentette. Így szinte minden tantárgycsoport kontaktóraszámra csökkent, sajnálatos módon a legnagyobb tanóraszám-csökkenés a vezetői ismereteket sújtotta, hiszen terjedelme 214 tanóráról 91-re zsugorodott, ami egy vezetőképző tanfolyam esetében nem szerencsés. Továbbá megszűnt a számonkérések 26 tanórása is, így azok újra csak a tantárgyak órakeretei terhére történhettek. A kivételt a katonai műveletek, gyakorlatok tantárgy jelentette, amelynek óraszámra 59-cel nőtt, illetve megjelent 30 tervezett tanórával a szakdolgozat-készítés mint tantárgy. A változtatások egyrészt erősíteni kívánták a képzés katonai mivoltát a katonai műveletek, gyakorlatok megnövelt tanóraszámával, másrészt a kontaktóraszámok¹³⁹ csökkentésével a képzést a gyakorlat irányába kívánták elmozdítani, továbbá a szerkezeti változások közelíteni kívánták annak felépítését az NKE többi képzési programjához.

Még 2017-ben újabb személyi változás történt, prof. dr. Szendy István ezredestől prof. dr. Krajnc Zoltán¹⁴⁰ ezredes vette át a szakfelelősi feladatot, ezzel együtt a tanfolyam feletti oktatásszakmai irányítást. Az új szakfelelős vezetésével kezdődött meg tanév

¹³⁷ 2017. április 1-jétől törzsszászlós.

¹³⁸ Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési program. Az NKE Szenátusának 69/2017. (V. 31.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-69/2017.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjáról, amely érvényes: a 2017/2018-as tanévtől felmenő rendszerben.

¹³⁹ Az egyetemi képzés tanulmányi félévenként megközelítőleg 400–450 kontakt hallgatói órával számol.

¹⁴⁰ Az NKE Szenátusának 120/2017. (XI. 15.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-120/2017.).

közben a 2018/19-es képzési program¹⁴¹ kidolgozása, amit 2017 decemberében az NKE Szenátusa el is fogadott. A képzés céljában és kimeneti követelményeiben nem történt változás. A bemeneti követelmények között viszont megjelent három új tétel:

„zárt képzés a Magyar Honvédség főtisztjei, valamint két- és többoldalú nemzetközi együttműködés alapján külföldiek részére;
a beiskolázás a Honvéd Vezérkar főnökének vezénylési parancsa alapján történik;
a képzés nyitott a védelmi szektor társ-hivatásrendjeinek vezetői számára is.”

Az első két új követelmény valószínűleg jogi megfontolás alapján került bele azért, hogy teljes bizonyossággal kizárható legyen a polgári hallgatók jelentkezése a tanfolyamra. A kontaktóraszám 950-ről 900-ra csökkent, illetve a képzés struktúrájában is történtek változások. A fegyveres erők tantárgyat átnevezték a Magyar Honvédség csapataira, az aktualitások, amit zömében addig is a NATO-val és az EU-val kapcsolatos ismeretek oktatása töltött meg, NATO-EU ismeretek megnevezéssel folyt tovább. A tantárgyak óraszámában nem történt változás, kivételt csak a honvédelem és társadalom tantárgy 56 tanórával való csökkenése jelentett. Új tantárgyként jelent meg 10 tanórával a tudományos kutatás és publikálás alapjai, ami a kötelező esszé és szakdolgozat megírásához volt hivatott alapot, segítséget biztosítani.

A 2018. év az átalakított képzési program elindítása mellett a Központ életében és a képzésben egyaránt hozott változásokat. Az előjárók döntése alapján – a három év vezető szakreferensi beosztásban eltöltött idő és a parancsnoki beosztás 2017–2018-ban megbízással való ellátása után – dr. Tamási Béla ezredest kinevezték a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ parancsnoki beosztásába. Így a parancsnokhelyettesi (vezető szakreferensi) beosztás megürült, abban az évben nem is töltötték fel, így a hozzá kapcsolódó feladatokat továbbra is dr. Tamási ezredesnek kellett végeznie, amihez óriási támogatást kapott – mint ahogy az azelőtti évben is – Kirschner Zoltán alezredestől, a Központ kiemelt főtisztjétől.

A gyakorlatok tervezése területén is változások történtek. A tanfolyami központ parancsnoka a CJEX¹⁴²–18 gyakorlaton történő részvételéről – az NKE HHK dékánja útján – 2018. május végén útijelentést¹⁴³ terjesztett elő a Honvéd Vezérkar főnöke koordinációs helyettesének. Az útijelentésre június elején érkezett válasz, amelyben a Honvéd Vezérkar főnökének koordinációs helyettese a következőket írta:

„Ahogy az útijelentésben megfogalmazásra került, valóban fontos a NATO Átfogó Hadművelési Tervezési Útmutató (COPD¹⁴⁴) és a hozzá kapcsolódó adoptált eljárások oktatása, azonban nem a KFSZTSZ keretében, hanem a katonai vezetői MSc szak, illetve a hadászati tanfolyam kere-

¹⁴¹ Az NKE Szenátusának 141/2017. (XII. 13.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-141/2017.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjáról (Nyt. szám: HHK/560-36/2017.), amely érvényes: 2018/2019-es tanévtől felmenő rendszerben.

¹⁴² Combined Joint Exercise – Összhaderőnemi Gyakorlat.

¹⁴³ Útijelentés a KFSZTSZ részvételéről a CJEX–18 gyakorlaton (Nyt. szám: 34000/15267/2018.).

¹⁴⁴ COPD – Comprehensive Operational Planning Directive – Átfogó Művelettervezési Utasítás.

tében. A felsővezetői szakon javasolt a COPD előképzettségre épülő stratégiai szintű tervezés oktatása, illetve részvétel ehhez kapcsolódó gyakorlatokon vagy gyakorlásokon. Mivel a CJEX közösségnek Magyarország nem tagja (ezért nem kerülnek a magyar főtisztek gyakorlaton vezető beosztásba), illetve a tagnemzetek által delegált résztvevők százados-alezredes rendfokozatúak, ezért, amennyiben a katonai vezetői MSc szak hallgatói megfelelő előképzettséggel rendelkeznek, javasolt őket delegálni erre a gyakorlatra, a KFSZTSZ részére pedig másik hazai vagy nemzetközi gyakorlatot keresni.”¹⁴⁵

Az NKE HHK dékánja postafordultával válaszolt a feladatszabásra. A jelentés első pontjában a következőket rögzítette:

„A NATO Átfogó Hadművelési Tervezési Útmutató (COPD) és az ahhoz kapcsolódó adoptált eljárások oktatásának az MSc képzésbe, valamint a Hadművelési tanfolyamba történő beillesztésére és az ahhoz kapcsolódó, a felsőoktatásban előírt módosítások végrehajtására, valamint a COPD oktatásnak Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ) képzési programjából történő egyidejű törlésére intézkedtem.”¹⁴⁶

A jelentés második pontjában pedig felvázolta elképzelését is a CJEX nemzetközi gyakorlat kiváltásával kapcsolatban a következőképpen:

„A KFSZTSZ hallgatói részére – a CJEX gyakorlatnak a megfelelő stratégiai szintű leváltását – a hazai viszonylatban a HM és a társszervek bevonásával megrendezésre kerülő CME¹⁴⁷ és CMX¹⁴⁸ gyakorlatokon történő részvételben, nemzetközi viszonylatban pedig a CMX/PACE (Parallel and Coordinated Exercise) évente megrendezésre kerülő NATO/EU gyakorlaton történő részvétellel javaslom megvalósítani.”¹⁴⁹

Az NKE HHK dékánja 2018. szeptember 12-én – hivatkozva a Honvéd Vezérkar főnök koordinációs helyettesének júniusi ügyiratára¹⁵⁰ – tájékoztatta a Honvéd Vezérkar megbízott hadművelési csoportfőnökét, hogy a kért változtatások a képzési program módosítását is jelentik. Az átdolgozás szükségességét a következőképpen indokolta:

„A KFSZTSZ képzési programja a 2016-os akkreditáció óta immár harmadik alkalommal került átdolgozásra. Az átdolgozásokat alapvetően a képzésre hatást gyakorló személyi változások (dékán és a szakfelelős személynek változása), valamint a szakmai felügyeletét ellátó szervezet (Honvéd Vezérkar hadművelési csoportfőnökség) képzés tartalmára vonatkozó javaslatai, illetve az NKE okmányrendszerének egységesítéséből származó formai változások generálták. A most tervezett változtatások elsődleges oka a KFSZTSZ-t megelőző és egymásra épülő katonai tanfolyami képzések (hadművelési és harcászati tanfolyamok) újraindítása katonai felsővezető képzésre gyakorolt hatásainak lekövetése. Az átdolgozás célja, hogy a Magyar Honvédség közép- és hosszútávú feladataihoz

¹⁴⁵ A Felsőfokú Vezetőképzés felülvizsgálata, Honvéd Vezérkar Főnökének koordinációs helyettese (Nyt. szám: 3646-20/2018.).

¹⁴⁶ A felsőfokú vezetőképzés felülvizsgálata, NKE HHK dékán (Nyt. szám: 34000/17164/2018.), 1-2. 1.

¹⁴⁷ CME – Crisis Management Exercise – Válságkezelési Gyakorlat.

¹⁴⁸ CMX – Crisis Management Exercise – Válságkezelési Gyakorlat.

¹⁴⁹ A felsőfokú vezetőképzés felülvizsgálata, NKE HHK dékán (Nyt. szám: 34000/17164/2018.), 1-2. 2.

¹⁵⁰ A Felsőfokú Vezetőképzés felülvizsgálata, Honvéd Vezérkar főnökének koordinációs helyettese (Nyt. szám: 3646-20/2018.).

igazodva, a katonai felsővezető továbbképzésből kivezetésre kerüljenek a hadműveleti szintű elemek, a katonai hangsúlyú hadászati képzés tolódjon a stratégiai (politikai) szint irányába, ezáltal tegye vonzóvá a társ fegyveres és rendvédelmi szervek, valamint a civil felsővezetők részére a képzésen történő részvételt. A képzési programban szereplő ismeretek elsajátítása segítse elő a hallgatókban az önálló munkavégzés, a gyors, objektív döntéshozatal és a stratégiai előrelátás képességének kialakítását.”¹⁵¹

A felterjesztésben az NKE HHK dékánja kitér a főbb változtatásokra (többek közt a CJEX és a *Napsütötte Afrika* hadműveleti szintű gyakorlatok, illetve a hadműveleti szintű tananyag törlésére¹⁵²), a számonkérés rendjét érintő fontosabb módosításokra (a lexikális képzéstől a gyakorlatias képzés irányába történő elmozdulásra, a kreditértékek¹⁵³ átdolgozására, amivel együtt az adott tantárgy számonkérési szintje is módosul, illetve a komplex záróvizsga tantárgyai számának csökkentésére) és az oktatás módszertanának átformálására (a frontális oktatás egy részét felváltja az önálló tudományos munka, a kutatás). A dokumentum kitér a várható hatásokra is (pozitívumok, negatívumok, kockázatok és kihívások). Az említett okmány 4. oldalán az NKE HHK dékánja felhívja a megbízott hadműveleti csoportfőnök figyelmét a módosítások elfogadásának rövid határidejére: „A képzés fentiekben felvázolt harmonizációja – az egyetemi eljárásrend határidejét figyelembe véve – a módosítások lezárásának mielőbbi (legkésőbb 2018. október 31.) végrehajtását igényli. A kapcsolódó feladatot a szakfelelős, illetve a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ parancsnoka részére határoztam meg.”

A 2019-től érvényes képzési program jóváhagyási folyamata gyorsan lezajlott annak köszönhetően, hogy a levélváltások mellett több szóbeli egyeztetés is kísérte a folyamatot, illetve a szeptember 12-ei felterjesztés előtt maga a módosított program is már készen volt, amelyet az NKE Szenátusa 2019. március 27-én¹⁵⁴ el is fogadott. A változtatásokkal a 2019/20-as tanévtől érvényes képzési program egy, az NKE okmányrendszerével jobban harmonizáló, hadműveleti szintű elemeket nem tartalmazó okmány lett. A képzés céljában és kimeneti követelményeiben nem hozott változást az új képzési program, a bemeneti követelményekben is csak egy változást találhatunk, kikerült „a képzés nyitott a védelmi szektor társ-hívásrendjeinek vezetői számára is” tétel, a többi követelmény esetében ismét csak „finomhangolás” történt. Azonban a program tovább csökkentette a kontaktórák számát 900-ról 720-ra, így összességében majdnem minden tantárgy tanóraszám

¹⁵¹ Képzési program módosítása, NKE HHK dékán (Nyt. szám: HHK/34000/23216/2018.) 1.

¹⁵² A döntések hatására már a 2018/19-es tanévtől a hallgatók a CMX gyakorlaton való részvétellel fejleszthették stratégiai szintű tervezői, döntéshozói képességeiket. A CMX egy, a NATO tagországaiban egy időben zajló stratégiai válságkezelési gyakorlat, amelyet személyesen a NATO főtitkára vezet. A hallgatók hazai és külföldi helyszíneken is részt vesznek a gyakorlaton.

¹⁵³ A kredit az egyes tanulmányi követelmények teljesítését jelző tanulmányi mértékegység, amelyet általában a szükséges hallgatói tanulmányi munkaidő alapján állapítanak meg. A kreditek mennyisége azon összes hallgatói tanulmányi munkaidőn alapul, amely a hallgatótól a tanulmányok teljesítése érdekében elvárható (lásd www.felvi.hu/felveteli/jelentkezes/a_magyar_felsooktatas/Kreditrendszer).

¹⁵⁴ Az NKE Szenátusának 29/2019. (III. 27.) határozata (Nyt. szám: 34000/2232-30/2019.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjának módosításáról, amely érvényes: a 2019/2020-as tanévtől felmenő rendszerben.

fogyott, kivételt ez alól a NATO- és EU-ismeretek, a testnevelés, a szakdolgozat készítése és a tudományos kutatás, valamint a publikálás alapjai tantárgyak jelentettek. Az egyik legnagyobb veszteséget a katonai műveletek, gyakorlatok¹⁵⁵ tantárgy 50 tanórával, míg a másikat a biztonsági környezet szenvedte el szintén 50 tanórával.

A 2019-es év óriási változást és tragikus eseményt is hozott a központ életében. A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ jogutódjaként – igazodva az NKE szervezeti felépítéséhez – 2019. szeptember 1-jén létrejött a Felsőfokú Vezetőképző Intézet (FVI), angolul General Staff Training Institute (GSTI). A létrejött szervezet nem önálló jogi személy, továbbra is közvetlenül az NKE HHK dékánjának van alárendelve. Tevékenységét az NKE HHK mindenkor hatályos Ügyrendje mint alapidokumentum határozza meg. Az állománytáblás helyek száma egy fővel nőtt. Az intézetvezető (parancsnok), vezető szakreferens (parancsnokhelyettes), főreferens (kiemelt főtiszt), referens (logisztikai altiszt) és képzési referens munkakörök (beosztások) mellett újként jelent meg egy másik vezető szakreferensi beosztás, amivel egyidejűleg a már meglévő vezető szakreferens megnevezés mellé odakerült a vezető mentor kiegészítés is. A megalakult intézetet továbbra is dr. Tamási Béla ezredes vezette már intézetvezetőként (parancsnokként),¹⁵⁶ míg a vezető szakreferens/mentor (parancsnokhelyettes) beosztást Szilágyi Tibor alezredes látta el szeptember 1-jétől, aki abban az évben fejezte be tanulmányait a KFSZTSZ-28 tancsoport hallgatójaként. A vezető szakreferensi beosztást is feltöltötték, azonban a kiadvány nyomdába adásáig annak betöltője folyamatosan vezényelve volt a Magyar Honvédségben belül, így kinevezett beosztásából adódó feladatait soha nem látta el. A főreferensi (kiemelt főtiszt) feladatokat továbbra is Kirschner Zoltán alezredes végezte, míg a referens (logisztikai altiszt) Koncz Krisztián törzsszászlós, illetve a képzési referens Cserjési Ferencné személyében nem történt változás.

A változások nem voltak különösebb hatással a 2019/20-as tanév elindítására, Szilágyi alezredes gyorsan beilleszkedett a közösségbe, és kiemelkedően végezte beosztásából adódó feladatait. Összeállt egy jó „csapat”, egy ideális állapot jött létre, amelyben mindenkinek megvolt a maga feladata, és mindenkit az motivált, hogy a képzés minél gördülékenyebb és sikeresebb legyen. Ezt az állapotot törte meg 2019. november 5-e, amikor is dr. Tamási Béla ezredes egy szakorvosi kivizsgálást követően azonnali kórházi ellátásra szorult. A közvetlen munkatársai, az akkori és volt hallgatói, a teljes HHK állománya és mindenki, aki ismerte, bizakodott, de legfőképpen szerettei, családja, akik végig mellette voltak a betegség alatt, bíztak a felépülésében. Sajnos életének forgatókönyve másként volt megírva. A Felsőfokú Vezetőképző Intézet vezetője, dr. Tamási Béla ezredes 2019. december 11-én, életének 58. évében elhunyt. A halálhíre óriási sokként érte a családot és mindenkit, aki ismerte és szerette, személyében egy szerető férjet, apát és nagyapát, egy kiváló katonát, nagyszerű vezetőt és oktatót veszítettünk el. Emlékét megőrizzük, fényképe a KFSZTSZ-képzés

¹⁵⁵ A csökkentést a tantárgy keretén belül megszüntetendő *Napsütötte Afrika* gyakorlat indokolta.

¹⁵⁶ A HM által az NKE-re vezényelt honvédtiszt, altiszt kettős jogállású (honvéd és polgári egyetemi beosztású személy), és ebből adódóan munkakörének létezik egy polgári egyetemi elnevezése és egy katonai is, amiből következően két munkaköri leírással is rendelkezik.

mindenkori alaptantermének meghatározó része, így volt ez a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campuson, így van ez a Ludovika Campus főépület Bethlen Gábor (7. számú) tantermében, és így is lesz, bárhová is sodorja az élet a katonai felsővezető-képzést.

Közhelynek tűnik, de biztosak vagyunk benne, hogy a néhai parancsnok is úgy gondolta volna: az élet nem állhat meg, folytatni kell a megkezdett munkát, a hallgatók képzését. Ilyen tragédia után az intézet munkatársainak és hallgatóinak folytatniuk kellett a megkezdett képzést, a 2019/2020-as tanévet. Az intézetvezetői (parancsnoki) feladatok ellátásával az NKE HHK dékánja 2020. január 1-jétől Szilágyi Tibor alezredest bízta meg, aki még abban a hónapban – hallgatóként szerzett és az intézet vezetésében eltöltött négy hónap tapasztalatai után – írásos összefoglalót készített *A KFSZTSZ képzés továbbfejlesztése, megújítása* címmel. A jelentés – többek között – a következő fontosabb témákkal kapcsolatban fogalmazott meg javaslatokat:

1. Általános észrevételek, javaslatok

- a képzés során fókuszba kell helyezni a Magyar Honvédség egyik legnagyobb feladatát, a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Programot;
- sokkal szorosabb kapcsolatot kellene kiépíteni a Magyar Honvédség Parancsnokságával, hadművelleti és kiképzési csoportfőnökségeivel, hogy támogatással a képzési programban meghatározott stratégiai szintű nemzetközi gyakorlatokon a hallgatók részt tudjanak venni;
- állami és katonai felsővezetők esetén kiemelten fontos, hogy a Felsőfokú Vezetőképző Intézet intézetvezetője személyesen kérje fel előadónak őket, hiszen a személyes kapcsolat többet jelent, mint egy „arctalan” felkérő levél.

2. Módszertani észrevételek, javaslatok

- a képzés során – különös tekintettel a vizsga és záróvizsga tantárgyakra – szükséges bevezetni a rendszeres, célirányos évközi számonkérést;
- az év elején – a vezetési ismeretek tantárgy keretében – tartott csapatépítő tréning folytatásaként a második félévben megfontolandó egy vezetői/önismereti tréning levezetése is;
- általában véve megfontolandó a frontális előadások mennyiségének csökkentése, ezen a képzési szinten nagyobb hozzáadott értéket jelentene a kiscsoportos témafeldolgozás és a kulturált vita;
- javasolt egy stratégiai szintű hadijáték (wargaming) beépítése a képzésbe;
- a médiafelkészítés során kiemelt figyelmet szükséges fordítani a kommunikációban rejlő lehetőségekre és annak felelősségteljes használatára;
- gyakorlatias, alkalmazható felsővezetői szintű vezetési ismeretek átadására van szükség polgári stratégiai vállalatok vezetőitől.

3. Ismeretbővítés

- a következő stratégiai fontosságú szervezetek képzésbe való integrálása, meglátogatása:
 - MÁV Zrt.;
 - HM Védelemgazdasági Hivatal (HM VGH);

- HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM);
 - HM Arzenál Zrt. fegyvergyártási divíziója, Kiskunfélegyháza;
 - Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM);
 - MH Modernizációs Intézet (MH MI).
 - vendégelőadók palettájának szélesítése:
 - műveleti területen parancsnoki, parancsnokhelyettesi és törzsfőnöki beosztások ellátóival;
 - az MH Katonai Képviselő Hivatalban (Brüsszel) és az MH Nemzeti Katonai Képviseleten (Mons) nem fegyveres tartós külszolgálaton vezető beosztású személyek meghívása.
4. Egyéb
- fontos lenne a rendszeres kapcsolattartás a Honvédelmi Minisztérium védelempolitikai és nemzetközi együttműködési főosztályokkal annak érdekében, hogy az intézet időben tudomást szerezhessen az általuk szervezett stratégiai szintű biztonság- és védelempolitikai rendezvényekről, hogy a hallgatók részt tudjanak venni azokon;
 - javasolt bekérni a Magyar Honvédség Parancsnoksága hadműveleti csoportfőnökségtől a szakdolgozatok témaköreit már akkor, amikor véglegesítik a szeptemberben induló képzés résztvevőinek névsorát;
 - javasolt az „osztályelső” megnevezést „rangidősrre” cserélni, hiszen míg az első a legjobb/legjobban teljesítő hallgatót, a másik a legmagasabb beosztásút és/vagy rendfokozatút illeti meg, és jobban megfelel katonai közegben, továbbá megfontolandó az is, hogy az intézet vezetője sokkal jobban támaszkodjon a rangidősrre;
 - javasolt, hogy a hallgatóknak biztosítsunk időt a tanfolyam elején egy rövid bemutatkozásra, így már rögtön a tanfolyam elején kiderülhetne, hogy milyen területen tanulhatnak a hallgatók egymástól.

Szilágyi alezredes javaslatainak döntő többsége – a képzési program változtatása nélkül is – megvalósítható lett volna, azonban az élet közbeszólt. A SARS-CoV-2 vírus terjedésének és az általa okozott tömeges Covid-19-megbetegedések hatására – követve a kormányzati intézkedéseket – a hallgatóknak 2020. március 11-én el kellett hagyniuk a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus területét, a Felsőfokú Vezetőképző Intézet munkatársainak pedig rövid idő alatt meg kellett szervezni a távolléti oktatásra való átállást. Mivel a képzés történetében távolléti oktatásra még nem volt példa, és az Intézet munkatársainak sem volt tapasztalatuk ezen a téren, így egy újabb kihívással kerültek szembe, de az oktatókkal összefogva megoldották a feladatot.

A távoktatás során a hallgatók és az intézet munkatársai, illetve az oktatók közötti elsődleges kapcsolattartásra az e-mail szolgált, míg a tananyagot a Moodle¹⁵⁷-rendszeren

¹⁵⁷ A Moodle LMS (Learning Management System) a legelterjedtebb, nyílt forráskódú, elsősorban felsőoktatási intézmények számára készült oktatásmenedzsment-rendszer. A Moodle egyszerre alkal-

keresztül kapták meg a hallgatók. A tanórák és a konzultációk online megtartását a Google Classroom¹⁵⁸ és a Skype¹⁵⁹ platformok biztosították. A távoktatás során sikerült valamennyi elméleti tananyagot leadni és feldolgozni, aminek támogatására az oktatók tantárgyanként „tantárgyi adatlapokat” dolgoztak ki, amelyek tartalmazták a feldolgozandó ismeretanyagot, a szakirodalmat és az oktatási segédanyagokat, az ismeretanyag elsajátításához meghatározott egyéni hallgatói feladatokat, a kidolgozás határidejét, valamint az oktatóval való konzultáció formáját. Az önálló hallgatói feladatok forrásfeldolgozást, esszéírást foglaltak magukban. A hallgatókat tovább terhelte, hogy a távolléti oktatással párhuzamosan a kijelölt kórházakban, illetve a stratégiaileg fontos vállalatoknál töltöttek be támogató beosztásokat, amiket hallgatói jogviszonyuk folytonossága mellett, a Magyar Honvédség parancsnokának parancsára láttak el. Ezen vezénylések nagy része még a komplex záróvizsga idején is hatályban maradt. A hatályos Covid-rendszabályok a 2019/20-as tanév zárására is rányomták a bélyegüket, így a hallgatók az év közben elsajátított tudásukról írásbeli záróvizsga során számoltak be (az elkészített szakdolgozatok védésére és a szóbeli vizsgára nem került sor), míg a szokásos kibocsátó rendezvényt is csak zárt körben, a hozzátartozók nélkül szervezték meg.

A távolléti oktatásra való – átmeneti idő nélküli – áttérés sokkolta az oktatás teljes rendszerét, annak szervezőit és végrehajtóit egyaránt. Az online térben való magabiztos – az oktatás színvonalát a lehető legkisebb mértékben csökkentő – mozgás kihívást jelentett mindenki számára, ugyanakkor új lehetőségeket is feltárt, amelyek a későbbiekben is hasznosíthatók lettek. A gyakorlati tárgyak – esetünkben a csapatlátogatások, tanulmányi utak és gyakorlatok – sérültek a legnagyobb mértékben, teljesen elmaradtak. Az intézet személyi állománya egy zaklatott és embert próbáló tanév végeztével bízakodva várta a 2020/21-es tanévet.

A nyár folyamán az érvényben lévő képzési program alapján megtervezték és megszervezték a következő tancsoport hallgatóinak fogadását, felkészültek a jelenléti oktatásra. Ebben az időszakban fontos személyügyi változások történtek az intézet életében. Vezető szakreferensét/mentorát (parancsnokhelyettesét), Szilágyi Tibor alezredest, aki január 1-je óta megbízott vezetője volt a szervezetnek, 2020. június 1-jei hatállyal a honvédelmi miniszter előléptette ezredes rendfokozatba. Az intézetvezető (parancsnok) beosztást is feltöltötték, július 16-tól az oberammergaui NATO Iskolában eltöltött négyéves, tartós nem fegyveres külszolgálatról hazaérkező Kovács Ferenc ezredes lett a szervezet vezetője. Az őszi is hozott egy személyügyi változást. Az NKE HHK

mas a tananyagok tárolására, szerkesztésére, összeállítására, az egyes hallgatók tevékenységének nyomon követésére, értékelésére, az oktatók és hallgatók közötti online digitális együttműködésre (lásd https://kancellaria.pte.hu/szervezet/informatikai_igazgatosag/moodle_lms_hasznalatanak_elonyei_legfontosabb_funkcioi).

¹⁵⁸ A Google Classroom (Osztályterem) egy ingyenes applikáció, amely segíti a tanárokat a feladatok elkészítésében, megszervezésében, visszajelzést tudnak adni a diákjaiknak, emellett kommunikálni is tudnak osztályaikkal (lásd <https://elearning.co.hu/2014/06/10/a-google-legujabb-termeke-a-google-classroom/>).

¹⁵⁹ A Skype egy internetes telekommunikációs alkalmazás, amely számítástechnikai eszközök közötti videó- és hanghívások biztosítására specializálódott.

dékánja még 2019 végén kezdeményezte a Magyar Honvédség Parancsnokságánál, hogy a logisztikai altiszti beosztást minősítse át tiszti beosztássá. A kezdeményezés 2020. október 15-én valósult meg, így attól az időponttól a logisztikai beosztás tiszti lett (százados rendfokozattal), amit továbbra is Koncz Krisztián töltött be, immár főhadnagy rendfokozatba előléptetve.

A tragikus haláleset, a koronavírus miatti távolléti oktatás és a személyi változások miatt nem történt változtatás a képzési programban, a 2020/21-es tanévben az NKE HHK Szenátusa által 2019 márciusában jóváhagyott program alapján indult meg a képzés. A Szilágyi ezredes által tett javaslatokat az intézet vezető állománya átbeszélte, és megkezdte azok beépítését a tantervbe olyan mértékben, hogy illeszkedjenek az érvényben lévő képzési programhoz. Így 2020 szeptemberétől bevezették az osztályelső megnevezés helyett a rangidőst, akire az intézet vezetése nagyban támaszkodott a mindennapi feladatok során. Rögtön a tanfolyam elején biztosítottak időt a hallgatóknak egy személyes bemutatkozásra is. Megkezdődött egy szorosabb kapcsolat kiépítése is a Magyar Honvédség Parancsnoksága hadműveleti és kiképzési csoportfőnökségeivel. Beépítették a képzésbe a MÁV Zrt., a HM Védelemgazdasági Hivatal és az MH Modernizációs Intézet meglátogatását is.

Sajnos, az élet ismét beleszólt a képzés menetébe. A koronavírus újabb hulláma okán a szabályozók szeptembertől maszkviselésre kötelezték a hallgatókat, ami kényelmetlenné tette a tanteremben eltöltött 6-8 tanórát. Októbertől egyre több meglátogatásra tervezett szervezet mondta le a tancsoport fogadását a pandémiás helyzet romlása kapcsán hozott kormányzati és belső szabályozók miatt. A lemondott látogatások nagy részét az intézet vezetése „online látogatások” formájában szervezte meg, hiszen a Bethlen Gábor tanteremben ehhez rendelkezésre álltak az eszközök. A képzés történetében erre még nem volt példa. Az első ilyen „online látogatás” (ami tulajdonképpen nem más, mint online előadások sorozata) a Terrorelhárítási Központban volt 2020. október 15-én, amit még számos más követett. Az online térben megtartott előadások természetesen nem lehettek egyenértékűek egy helyszíni látogatással és az ott tartott előadásokkal, de betekintést engedtek a szervezetek felépítésébe, működésébe és kihívásaiba.

A brnói Védelmi Egyetemmel akkor már két éve fennálló kapcsolat¹⁶⁰ részeként a hallgatók számára volt egy tervezett látogatás Brnóba is, hogy közösen hallgatott angol nyelvű előadások útján gazdagíthassák tudáskészletüket, illetve személyes kapcsolatokat építhessenek ki az ottani vezérkari tancsoport hallgatóival. A pandémiás helyzet ezt is megakadályozta, így az intézet és a brnói társszervezet vezetése egy közös online

¹⁶⁰ A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara 2019. december 3–4-én szakértői találkozó keretében fogadta a cseh Védelmi Egyetem Biztonsági és Katonai Stratégiai Tanulmányok Központjának kétfős küldöttségét. A megbeszélések középpontjában a tisztképzést folytató nemzeti intézmények szervezeti, módszertani és tartalmi sajátosságainak, valamint lehetőségeinek áttekintésén túl a kétoldalú együttműködés továbbfejlesztésének irányai és területei álltak. Sajnálatos módon a pandémiás helyzet miatt a rendezvényen megcélzott együttműködés nem valósulhatott meg.

oktatási napot tartott október 22-én. A KFSZTSZ-30 tancsoport a tantermében foglalt helyet, míg a cseh vezérkari hallgatók – az ottani szigorúbb szabályozók miatt – online formában otthonaikból követhették a négy előadást. A nap moderátori szerepét prof. dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes vállalta magára, aki *Változó biztonsági környezet – változó magyar védelempolitika* címmel előadást is tartott a nap folyamán. A másik magyar oktató prof. dr. Kovács László dandártábornok volt, aki a kiberbiztonság kihívásait osztotta meg a hallgatósággal. A brnói Védelmi Egyetem első előadását Fabian Baxa nyugállományú ezredes, az egyetem tudományos ösztöndíjasa tartotta a cseh képességfejlesztés jelenlegi helyzetéről, míg a másodikban a globalizált világ mint stratégiai és hadműveleti környezet jellemzőit cseh szemszögből mutatta be dr. Zdenek Petras, az egyetem főmunkatársa. A közös online oktatási nap folyamán mind a cseh, mind a magyar hallgatók színvonalas és aktuális előadásokat hallgathattak. Mindkét fél egyöntetűen úgy nyilatkozott, hogy hasznos volt számára a Felsőfokú Vezetőképző Intézet által kezdeményezett és szervezett online oktatás.

A hallgatók és az intézet munkatársai októberben megismerkedhettek egy új oktatási módszerrel, és a munkatársak gyakorlatot is szerezhettek annak tervezésében, szervezésében és lebonyolításában, amire a későbbiekben nagy szükségük lett. Az NKE rektora november 11-én a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (a továbbiakban: TVSZ) 61. § (4b) bekezdése alapján, a 484/2020. (XI. 10.) kormányrendelet 14. § (1) bekezdésére hivatkozva, eltérő intézkedésig a következőket rendelte el:

„A 2020/2021. tanévben 2020. november 16-tól a szorgalmi időszak végéig a TVSZ hatálya alá tartozó képzésekben, valamint a doktori képzésekben az órarend szerinti előadásokat, szemináriumokat, gyakorlatokat az órarend szerinti időszámban MS Teams¹⁶¹ rendszeren keresztül, online módon kell megtartani. A szabályzatokban és a tantervben meghatározott követelményeket az online foglalkozásokra megfelelően kell alkalmazni.”¹⁶²

Az intézkedésnek megfelelően a hallgatók november 13-án hazaköltöztek a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campusról. Az intézetnek rövid idő állt rendelkezésére, hogy áttérjen az új oktatási formára, és az első ránézésre megvalósíthatatlannak is tűnt. Ráadásul magában hordozta annak veszélyét, hogy a képzés nem éri el a célját. De sikerült, 2020. november 16-án reggel elindult a megszokott kontaktórákra, gyakorlati foglalkozásokra, látogatásokra épülő képzés online formában. Az oktatás MS Teamsen keresztül zajlott, virtuális tanteremben. A következő módszert alkalmazták. Az intézetvezető a péntek reggeli, szokásos intézetvezetői eligazítása során a kiemelt főtiszt (Kirschner Zoltán alezredes) segítségével biztosította a rangidős (Sánta Gábor ezredes) számára a következő heti órarendet, a tanórák oktatóinak e-mail-címét

¹⁶¹ A Microsoft Teams egy kommunikációs platform, amelyet a Microsoft fejlesztett ki, és ingyenesen használható.

¹⁶² A rektori intézkedést a belső levelező rendszeren keresztül adták ki.

és telefonszámát. A rangidős létrehozta az MS Teams programban a virtuális tantermet, a tanórára meghívót küldött hallgatótársainak, az oktatónak és az intézet munkatársainak. A meghívóban szereplő időpontban, a hallgatók és az oktató bejelentkezése után megkezdődhetett a tananyag online formában történő közvetítése. Mindez óriási háttér munkát igényelt az intézet munkatársaitól, akik az órarendnek megfelelően megszervezték az előadók rendelkezésre állását. A rendszer a hallgatók és az oktatók pozitív hozzáállásának és nem utolsósorban a rangidős Sánta Gábor ezredesnek – aki ebben a nehéz időszakban is összefogta a csapatot – köszönhetően működött. A képzés szinte a tanév végéig így valósult meg, a hallgatók az otthonaikban vettek részt a tanórákon, ami két évtizeddel ezelőtt elképzelhetetlen lett volna. A tanórák mellett így zajlottak a félévi és az év végi vizsgák is, de így vezettek le nagy sikerrel egy kéthetes *Alacsony és magas intenzitású műveletek tervezése* online hadijátékot (Wargaming¹⁶³) is Harangi-Tóth Zoltán őrnagy vezetésével. Az online csapatlátogatások sem maradtak el. Az alakulatok előadásaikkal online formában is lelkesen álltak a tancsoport rendelkezésére, de volt olyan katonai alakulat is, amely mobiltelefonon, élő videókapcsolaton keresztül vezette körbe a hallgatókat laktanyájának nyílt körletein, és emellett online technikai bemutatót is rögtönzött.

A KFSZTSZ-30 tancsoport hallgatói 2021. április 27-én találkozhattak újra egymással Szolnokon, amikor még az NKE ugyan nem, de a Magyar Honvédség enyhített a pandémiás helyzet kapcsán bevezetett rendszabályokon, így hat napban sikerült online formában megszervezni az északi tanulmányutat is. A 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár parancsnoka – Sánta Gábor ezredes, aki a tancsoport hallgatója is volt egyben – Szolnokon a Kilián úti laktanyában április 27. és május 6. között biztosította hozzá a NATO Secret VTC¹⁶⁴ rendszert. A tartós, nem fegyveres külszolgálatot ellátó bajtársak segítségével a titkos hálózaton keresztül sikerült magas rendfokozatú előadókat biztosítani a brüsszeli NATO- és EU-központból, Monsból,¹⁶⁵ továbbá Brunszumból és Nápolyból,¹⁶⁶ valamint Ramsteinből,¹⁶⁷ illetve Ulmból.¹⁶⁸ Szolnokon az előadások mellett megvalósulhatott kontakt formában a 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár és a 86. Szolnok Helikopterbázis csapatlátogatása is. Ezen felbuzdulva a hallgatók május elején – a vizsgaidőszakuk terhére – megszervezték Kása István ezredes hallgatótársuk, a 25. Klapka György Lövészdandár törzsfőnöke segítségével a tatai dandár meglátogatását is, hiszen mindannyian nagy érdeklődést mutattak a haderőfejlesztési program két új eszköze, a Leopard 2A4 harckocsi és a Gidrán páncélozott szállító harcjármű iránt.

¹⁶³ Wargaming – hadijáték.

¹⁶⁴ Secret VTC – védett NATO videótelefon-konferencia rendszer.

¹⁶⁵ Supreme Headquarters Allied Powers Europe – Szövetséges Erők Európai Főparancsnoksága (Mons).

¹⁶⁶ JFC – Allied Joint Force Command – Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság (Brunssum, Nápoly).

¹⁶⁷ AIRCOM – NATO Allied Air Command – Szövetséges Légierő Parancsnokság.

¹⁶⁸ JSEC – Joint Support and Enabling Command – Összhaderőnemi Támogató és Megerősítő Parancsnokság.

A Leopard 2A4 megtekintése Tatán – 2021

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

Június közepére enyhültek az NKE pandémiával kapcsolatos rendszabályai is, így a szakdolgozat védését és a komplex szóbeli záróvizsgát jelenléti formában is meg lehetett tartani, ráadásul – az előző év zárt körű oklevélátadó ünnepsége után – a hallgatók újra családtagjaik, vendégeik előtt vehették át a tanulmányaik sikeres befejezését igazoló okleveleket.

Az online képzés időszaka a fáradságos szervezés mellett hasznos tapasztalatokat adott a hallgatók, az oktatók és az intézet munkatársai számára egyaránt. Ezzel együtt rengeteg élménytől és lehetőségtől fosztotta meg a tancsoport hallgatóit. Oktatási szempontból összességében sikeres időszak volt, bár csak korlátokkal biztosította a képzést. Talán kijelenthető, hogy az online oktatás soha nem lehet egyenértékű a jelenléti formában zajló előadásokkal, helyszíni látogatásokkal a felsővezető-képzésben.

A Felsőfokú Vezetőképző Intézet csapata a nyár folyamán ismét egy pandémiával terhelt, zaklatott év után állhatott neki megszervezni a 2021/22-es tanévet azzal, hogy – reményeik szerint – már semmi sem fogja akadályozni a képzés hagyományos menetét. Még mielőtt az új tanév elindult volna, július 1-jén változás történt a képzési referens személyében. Cserjési Ferencné közalkalmazott négy – a közösségben eltöltött – év után, a hallgatók és a bajtársak érdekében lelkiismeretesen, precízen végzett munka után fizetés nélküli szabadságra távozott, mivel férjét, Cserjési Ferenc alezredest tartós, nem fegyveres külszolgálatra vezényelték a nápolyi NATO Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság (JFCN¹⁶⁹) állományába. Így a nyár közepétől a képzési referensi beosztást

¹⁶⁹ JFCN – Allied Joint Force Command Naples – Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság Nápoly.

Somosfalvi Lilla közalkalmazott látja el, aki gyorsan beilleszkedett az intézet közösségébe, és munkája nagyban segíti a hallgatók és az intézet munkatársainak mindennapjait.

A 2021/22-es tanév már a megszokott rendben, jelenléti oktatás formájában kezdődött meg, és így is zajlott két féléven keresztül egészen az oklevélátadó ünnepséggel bezárólag. A hallgatók, az oktatók, az intézet munkatársai és a fogadó szervezetek legnagyobb öröme az élet visszatért a rendes kerékvágásba. A képzési program nem változott, bár a korábban említett folyamat első három lépése (a szakfejlesztési értekezlet, a javaslatok megküldése a Magyar Honvédség Parancsnokságának a szakmai felügyeletet ellátó hadműveleti csoportfőnökségére és a szakfejlesztési fórum) megtörtént, de mivel a javaslatok megvalósíthatók voltak az érvényben lévő program keretében, így annak módosítása nem volt indokolt. A tanév során folytatódott a Szilágyi ezredes által 2020 januárjában javasoltak beépítése, illetve új, nem a megszokott, de a hallgatók számára mindenképpen hasznos előadások, tréningek megtartása is. A képzés fókuszába került többek között a Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, amit mi sem bizonyít jobban, mint hogy dr. Maróth Gáspár, a védelmi fejlesztésekért felelős kormánybiztos két alkalommal tartott érdekesítő előadást a programról. A tanév során sikerült szorosabb kapcsolatot kiépíteni a Magyar Honvédség Parancsnokságának hadműveleti és kiképzési csoportfőnökségeivel, ami annak is köszönhető, hogy az intézetvezető (parancsnok) mindkét szervezet vezetőjével korábbi beosztásaikban együtt szolgált. Az év elején – a vezetési ismeretek tantárgy keretében – tartott csapatépítő kurzus folytatásaként a második félévben volt egy vezetői/önismereti tréning is, és hozzáadott értéként dr. Cservényi Dóra, a Honvédelmi Minisztérium kontrolling főosztályának integritásfejlesztési tanácsadója levezetett egy egyhetes *Értéorientált vezetőfejlesztés, etikus vezető* programot. A tancsoport egy napot töltött el Kiskunfélegyházán a HM Arzenál Zrt. kézfegyvereket összeszerelő és gyártó üzemében, ahol új és hasznos információk birtokába juthattak a hallgatók. A katonai műveletek, gyakorlatok tantárgy keretében 2022. február végén megszervezték egy „Alacsony és magas intenzitású műveletek tervezése” hadászati szintű hadijátékot (wargaming). A forgatókönyv szerint a hallgatóknak stratégiai szintű szereplőként (a NATO, Oroszország, Ukrajna, Lengyelország, Fehéroroszország és az Amerikai Egyesült Államok képviselőjeként) a Kelet-Ukrajnában zajló orosz–ukrán fegyveres konfliktusokra reagálva, azok lezárása céljából kellett tárgyalásokat folytatni és döntéseket hozni. A fiktív forgatókönyvet a gyakorlat alatt az élet felülírta, hiszen Oroszország 2022. február 24-én hajnalban háborút kezdett Ukrajna ellen, így az oktató, Harangi-Tóth Zoltán őrnagy – reagálva az eseményekre – átalakította azt, és a hallgatóknak a harccselekmények figyelembevételével kellett döntéseiket meghozni. Mindezek után nem csoda, hogy a hallgatók nagyon pozitívan nyilatkoztak egy olyan gyakorlatról, hadijátékról, amivel katonai pályafutásuk során csak kevesen találkoztak. A második félévben újra lehetőség nyílt csapatlátogatásokra és külföldi tanulmányutakra is. A hallgatók eljutottak Koszovóba, ahol akkor a telepített NATO-erők parancsnoka Kajári Ferenc vezérőrnagy személyében magyar tábornok volt. Tapasztalatokat szerezhettek Nápolyban a NATO Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokságán (JFCN), illetve megvalósult a kéthetes északi tanulmányút is. A tanév egyetlen nagyobb kihívását a Zrínyi Miklós Laktanya

és Egyetemi Campusról a Ludovika Campus főépületébe való költözés jelentette, amiről a tisztelt olvasó *A képzés helyszínei* címmel már olvashatott.

A képzési program a 2022/23-as¹⁷⁰ tanévtől – a szakfejlesztés folyamatának következményeként – ismét megváltozott, bár a képzés céljában, bemeneti követelményeiben nem történt módosítás. A kimeneti követelmények közül viszont törölték a publikációs előírás teljesítését, amit az indokolt, hogy a folyóiratok nem mindig tudták vállalni azt, hogy a hallgatók cikkei a képzés ideje alatt megjelenjenek. Így az új képzési programban már nem szerepel a tudományos kutatás és publikálás alapjai tantárgy, beépítették a szakdolgozat-készítés 180 összegzett hallgatói munkaórájába. Megváltozott a hadelmélet tantárgy elnevezése, ami ezelőtt is magában foglalta a hadtörténelem tantárgyat, az új elnevezése hadelmélet, hadműveletek története lett.

A harmincadik tanév 2022. augusztus 29-én indult el kilenc hallgatóval, akik a kiadvány nyomdába adásakor az iskolapadot „koptatják”, és szívják magukba mindazt a tudást, amit a tanfolyamként induló, ma már egyetemi továbbképzési szakként működő oktatás az elmúlt három évtizedben folyamatosan alakulva, megújulva biztosítani tud számukra.

Az előző oldalakon a szerzők arra tettek kísérletet, hogy a magyar katonai felsővezető-képzés elmúlt három évtizedes történetén úgy vezessék végig a tisztelt olvasót, hogy azt a saját ismereteik szerint korszakokra bontották. Valószínűleg mások, más időszakban, de lehet, hogy napjainkban is időben másként osztották volna fel ezt a harminc évet. Egy képzés fejlődése – talán elvitathatatlanul – a programja alapján mutatható be a legjobban, ezért találkozhatott az olvasó az előző oldalakon olyan sokszor a tematikai program és képzési program kifejezésekkel.

¹⁷⁰ Az NKE Szenátusának 36/2022. (III. 23.) határozata (Nyt. szám: NKE/6050-8/2022.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjáról (Nyt. szám: NKE/7279/2022.), amely érvényes: 2022/2023-es tanévtől felmenő rendszerben.

Vákát

A tanfolyamparancsnokok, tanfolyami központparancsnok és intézetparancsnokok visszaemlékezései

Mint ahogy már az előző fejezetben is olvasható volt, a vezérkari, majd Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam, illetve 2017-től a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak is a honvédelmi tárca elvárásainak megfelelően folytatta a hallgatók képzését. A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia parancsnoka kiemelten kezelte a tanfolyam elindításával kapcsolatos feladatokat és annak magas szintű működtetését. A tanfolyam mindig a magyar katonai felsővezetés és az adott tanintézet-vezető figyelmének középpontjában állt. Ez a kiemelt helyzet egyik tanintézet-vezető idejében sem változott az elmúlt három évtizedben. A mindennapokban ezzel a teherrel együtt kellett élnie az aktuális tanfolyamparancsnoknak, amiről Balogh Péter ezredes és Cserjési Ferenc alezredes úgy írt – megemlítve néhai prof. dr. M. Szabó Miklós altábornagy elvülhetetlen erőfeszítéseit a tanfolyam létrehozásában –, hogy „másodlagos felelősséggel bírtak a tanfolyam mindenkorai parancsnokai, akik a vezérkar főnökének »megrendelői« kontrollja alatt állva birkóztak meg a megfelelés állandó kockázatával, mely erőfeszítésük példa nélküli munkabírást követelt meg”.¹⁷¹

A tanfolyam megszervezése, a tematikai/képzési programok elkészítése ugyan csapatomunka volt, de a felelősség mindenkor a tanfolyamparancsnokokat terhelte, akik a tanévek során kitűnő „motorként” működtették a „szerkezetet”, magát a képzést. Ezeket az erőfeszítéseket ismerve döntöttek úgy a 2016-os kiadvány szerzői, hogy felkérjük a volt parancsnokokat, hogy írásaikkal, visszaemlékezéseikkel tegyék hitelesebbé és színesebbé az akkori publikációjukat. Meglátásunk szerint nem lehet ez másként ebben a könyvben sem, így arra kértük az egykori tanfolyamparancsnokokat, a tanfolyami központparancsnokot és az elmúlt évek intézetvezetőit, hogy egy irányított esszé formájában osszák meg velünk személyes benyomásaikat, ezzel hozzájárulva a könyv elkészüléséhez és emelve annak színvonalát, értékét.

Arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen pályafutást követően lettek a tanfolyam parancsnokai, és a beosztásba kerülés előtt voltak-e ismereteik a képzésről. Kértük, hogy válaszoljanak arra is, hogy a képzés felépítése, tematikai/képzési programja véleményük szerint mennyire felelt meg az akkori elvárásoknak, és melyek azok a legfontosabb dolgok, amiket a vezetésük alatt biztosítottak a hallgatók számára. Puhatólózunk, milyen célokat tűztek ki maguk, illetve a képzés elé, és milyen érzésekkel gondolnak vissza a tanfolyam/tanfolyami központ/intézet élén eltöltött idejükre. Szerettünk volna információt szerezni azzal kapcsolatban, hogy milyen területen fejlesztették hangsúlyosan a hallgatók katonai-szakmai tudáskészletét, és hogyan segítették elő vezetői fejlődésüket. Arról is faggattuk őket, hogy miként segítették a hatalmi ágak, a közigazgatás, a társadalmi szerveződés, a nemzetgazdaság és a társ hivatásrendek megismerését, és tudtak-e a hallgatók számára adni más tudományterületeket és tudományágakat érintő

¹⁷¹ Balogh–Cserjési (2016): i. m. 23.

(külpolitikai, védelempolitikai, gazdaságpolitikai, általában véve politikai ismeretek) tudásanyagot. Az is érdekelt bennünket, hogy mennyire tartották hasznosnak, illetve milyen megszerzett tudásanyagot tudnak kötni a bel- és külföldi tanulmányutakhoz, beleértve a csapatlátogatásokat is, és mennyire tartották hasznosnak a külföldi hallgatók részvételét a tanfolyamon. Megkérdeztük, hogy milyen személyes benyomásaik vannak a csoportok kohézióját illetően, tartják-e a kapcsolatot volt hallgatóikkal. Végül arra biztattuk őket, hogy színesítsék írásukat egy olyan anekdotával, amelyre szívesen emlékeznek vissza.

A megírt esszét összefüggő formában nem több mint 8000–9000 karakterben vártuk úgy, hogy a kérdések megválaszolásánál természetesen eltérhettek a sorrendtől, illetve kismértékben azok tartalmától is.

A következő oldalakon ezeket az irányított esszéket olvashatja a tisztelt olvasó.

Héjja István nyugállományú ezredes
VKT-1–VKT-6
1993–1996

A Kossuth Lajos Katonai Főiskola jogelődjénél felderítő tisztként végeztem 1964-ben, és egyben földrajztanári oklevelet is szereztem második diplomaként. Az MN 7. hadosztály önálló felderítő zászlóalj, mélységi felderítő századparancsnoki beosztásból iskoláztak be 1969-ben a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia felderítő szakára. Az 1972-es sikeres végzés után az MN 34. önálló (hadászati rendeltetésű) felderítő zászlóalj HALOV – hadművelleti alosztályvezető (TÖFH), majd parancsnoki beosztását láttam el. 1977-től az Akadémia, majd az egyetem oktatója lettem. Az oktatói munkát kezdetben a felderítő, majd a hadászati tanszéken folytattam, ahol katonaföldrajzi, illetve hadszíntérismereti szakcsoportvezető, 1990-től vezető oktató, egyetemi docens, majd 1992-től tanszékvezető voltam.

A hadászati tanszékvezetői beosztást csak a pályázatban leírt követelményeknek megfelelő és a tanszék által megválasztott vezető oktató tölthette be. Együtt élve a tanszékkal, folytattuk az előkészítést és a kidolgozásokat, amelyek a tanszék rendszerváltoztatáshoz kapcsolódó felelősségi körébe tartoztak. Szakterületem felölelte a hadtudomány és a hadügy hazai és nemzetközi kérdéseit, a hadszíntérismeret és a hadászat témaköreit, illetve ezek részterületeit. A kutatási témáim voltak Magyarország és környezete komplex értékelése, a válságkezelés és a védelmi tervezés, beleértve a katonai hadműveletek tervezését és vezetését is.

1992. február 1-jétől neveztek ki tanszékvezetőnek a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hadászati tanszékének élére, amely a parancsnok (később rektor) közvetlen alárendeltségében – a vezérkarral a kidolgozások során kapcsolatot tartva – kiemelkedő szerepet kapott a hazai felsőfokú oktatás reformjában, beleértve a katonai vezetőképzés megvalósítását is. A hamburgi, párizsi és brüsszeli tanulmányutak kifejezetten azt a célt szolgálták, hogy a kor színvonalán álló, nemzetközi összehasonlításban is kompatibilis képzést valósítsunk meg. A szakirányú továbbképzést tehát már ekkor úgy kellett megszervezni, hogy a nemzetközi kapcsolatokat és a külföldi katonadiplomata-jelölteket is itt lehessen képezni. Az 1993 szeptemberében 49 év után újraindult hazai katonai felsővezető-képző (Vezérkari Tanfolyam) első évfolyamának magam is hallgatója voltam, azzal a céllal, hogy a további évfolyamok vezetője legyek. Fontos volt, hogy a tanszékem által kidolgozott jegyzetek, gyakorló feladatok oktatásban történő érvényesítését módszertani szempontokból is meg lehessen ítélni, illetve a szükséges módosításokat, fejlesztéseket közvetlenül meg lehessen valósítani. Nyugállományba helyezésemig a katonai felsőfokú (vezérkari) képzés vezetője voltam.

A 90-es évek kezdetére az európai hadászati helyzet megváltozása megkövetelte a felső szintű katonai tervezés és az arra történő felkészítés reformját is, ezért a nemzetközi katonai felsőoktatásban a vezérkari képzés előkészítése területén 1991-től új szakasz kezdődött, amelynek eredményeként például Párizsban és Londonban – több száz éves hagyományokkal szakítva – a haderőnemi képzést egységesen az összhaderőnemi szemlélet váltotta fel. Az így született reformok bevezetésére pedig 3-4 évet terveztek. E nemzetközi folyamatok hatására az MH parancsnoka a 68/1991. (HK6/1992) számú intézkedésében megszabta a Vezérkari Tanfolyam tervezésével és szervezésével kapcsolatos feladatokat, melynek fő törekvése egy olyan vezérkari képzés kialakítása, amely viszonylag rövid idő alatt összhangba hozható a NATO-országok és más, nagy hagyományokkal rendelkező nemzetek hasonló képzéseivel.¹⁷²

Az akadémia parancsnoka, prof. dr. Szabó Miklós altábornagy vezetésével, a hadászati tanszék bevonásával megkezdődött az előkészítő munka, a nemzetközi tanulmányutak tapasztalatai és a nemzetközi katonai konferenciák során egyértelművé vált, hogy célszerű a külföldi intézményekkel kapcsolatokat kiépíteni, a képzési programokat egyeztetni, valamint megtalálni az előadók cseréjének lehetőségét is. Nyilvánvalóvá vált az is, hogy eljött a váltás ideje, a korábban orosz hadiakadémiákra delegált katonai felsővezető-képzésünket az új stratégia – az euroatlanti integráció szerint – át kellett alakítanunk. Ebben az új alapelveket megfogalmazó politikai környezetben indult 1993. szeptember 1-jén (két osztályban összesen 23 fővel) a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián (ZMKA) a magasabb képesítést nyújtó, már befejezett egyetemi tanulmányokra épülő Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam, amely szervesen illeszkedett a képzés rendszerébe.

A Vezérkari Tanfolyam¹⁷³ olyan tanfolyamrendszerű képzési formaként jött létre, amely a Magyar Honvédség részére a megrendelő – a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar főnöke – előírásainak, valamint Magyarország érdekeinek megfelelően, korszerű felső szintű katonai, kül-, biztonság-, védelempolitikai, társadalomtudományi ismeretekkel és látókörrrel, gyakorlattal rendelkező vezetőket képez. Ezredesi rendfokozattal rendszeresített beosztások betöltésére tervezett állomány részére szervezett tanfolyam volt, amely a katonai szervezetek parancsnoki, parancsnokhelyettesi, törzsfőnöki, osztályvezetői feladatainak ellátására történő felkészítés céljából jött létre. Egy olyan komplex képzés volt, ahol az alakulóban lévő védelmi tervezés egy műhelymunka keretében, szoros együttműködésben valósult meg. A hallgatóknak folyamatosan módjuk volt konzultálni a szakmai területük szakembereivel. Tehát a beosztásokra történő felkészítés mellett az együttműködés formáit is megadta a képzés nemzetközi szinten is.

A képzés már létrehozása pillanatában nyitott volt a védelmi szektor társ hivatásrendi¹⁷⁴ felsővezetői számára is, hallgatói között voltak BM-felsővezetők és civil ország-

¹⁷² Héjja–Oroszi (1994): i. m. 19.

¹⁷³ Az MHPK VKF 1994. április 14-én kelt, 18/1994. sz. módosító intézkedése alapján a „Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam” megnevezése „Vezérkari Tanfolyam”-ra változik.

¹⁷⁴ Társ hivatásrendek: a fegyveres rendvédelmi (Rendőrség, Büntetés-végrehajtási Szervezet, Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, Terrorrelhárítási Központ) és katonai szervek (Magyar Honvédség, Honvéd Vezérkar), valamint a nemzetbiztonsági szolgálatok: Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ),

gyűlési képviselő is.¹⁷⁵ A tanfolyam szintén részvételi lehetőséget nyújtott – külön együttműködési megállapodás alapján – más országok főtisztjei számára. A tanfolyamra külföldi főtiszteteket delegáló országoknak bevált gyakorlata, hogy a Honvédelmi Minisztérium (HM) által térítésmentesen felajánlott, egyéves intenzív magyar nyelvtanfolyam elvégzése után beiskolázzák a magyar Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamra a Magyarországra akkreditált leendő katonai attaséikat.

A képzés során teljesült az a cél, hogy a nemzeti felsőfokú vezetőképzés olyan vezetőket készítsen fel, akik képesek megfelelni a sokoldalú elvárásoknak, amelyeket a felső szintű katonai vezetőkkel szemben támasztanak. A hallgatók a tanfolyam alatt megismerhették a Magyar Honvédség alakulatainak bemutatói során az azokkal szembeni elvárások megvalósítási terveit, a helyszínen körvonalazott képességeit, a magyar hadiipar erőforrásait, valamint a magyar közigazgatás és azon belül a honvédelmi igazgatás rendszerét. A külföldi tanulmányutak során megismerhettük a szövetséges erők magasabb parancsnokságainál tervezett eljárások rendjét, az útkeresések elgondolásainak tartalmát. A felsővezetői szerepek bemutatásával sikeres emberek szakmai életének tapasztalatai épültek be a képzésbe. Politikai, társadalmi, gazdasági és sportvezetők előadásai, kerekasztal-beszélgetések a vezetésről, a vezető személyéről, a karrieréről, különböző életpályamodellekről, aktuális kérdésekről hangzottak el a hallgatók előtt. Külföldi vezérkari tanfolyamot, katonai akadémiát végzettek, missziót járt parancsnokok, a Honvéd Vezérkar nyugállományú főnökeinek tapasztalatai, tájékoztatói épültek be a képzésbe. Válságkezelési, felsővezetői tapasztalatokkal rendelkező szakemberek esettanulmányai és élménybeszámolói szerepeltek a gyakorló feladatok során. Tudósok, kutatók eredményeinek ismertetése, bemutatója és szakértők előadásai segítették az új ismeretek elmélyítését. A tanfolyamra kiválasztott és beiskolázott hallgatók olyan tudást szerezhettek meg az egy év alatt, a megválasztott módszerek segítségével, amelyek átfogó és komplex képet biztosítottak a korábbi képzés túlhaladott témáiból is.

Akkoriban az ország és a partnereink is egy új időszak kezdetén jártak, és egy kiszélesedő kapcsolatrendszer építésén is munkálkodtunk. A nemzetközi kapcsolatok építése kiemelt szerepet kapott a képzésben, mivel a partnerkapcsolati munkába az új nemzedéket be kellett vonni, és a felsőoktatási rendszert ennek megfelelően átalakítani. A kezdeti időszakkal együtt járt minden területen a nyitottság és a kapcsolatok építésének szándéka. A csapatlátogatások szervezésénél is törekedtek a hallgatóink a saját szervezetüknél a bajtársi találkozók hangulatának a megvalósítására és a házigazdaszerepek minél jobb érvényesítésére. Rendszeres és jó hangulatú találkozók voltak a családtagokkal együtt a honvédségi üdülőkben.

Alkotmányvédelmi Hivatal (AH), Információs Hivatal (IH), Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (NBSZ) személyi állománya.

¹⁷⁵ 2015. október 5-én indult el a Nemzetbiztonsági Felsővezetői Tanfolyam is, amely a nemzetbiztonsági szolgálatok felsővezetői részére biztosít másfél éves levelező rendszerű képzést. Jelenleg a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat (KNBSZ) és a Terrorelhárító Központ (TEK) alezredesi-tábornoki állományának képzése zajlik. Forrás: www.uni-nke.hu/hirek/2015/10/06/nemzetbiztonsagi-felsovezetoi-tanfolyam.

A nyolcvanadik életévemet betöltve és visszagondolva a múltra kijelenthetem, hogy büszke vagyok arra az időszakra – katonai pályafutásom más állomásai mellett –, amikor Szabó Miklós akadémikus úrral közvetlen alárendeltségben dolgozhattam. Zavartalanul és teljes bizalomban, eredményesen oldottunk meg minden fontos feladatot. Természetesen büszkeséggel tölt el az is, hogy lerakhattam a mai Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak, a vezérkari képzés alapjait, és vezetője lehettem annak a kezdetekben.

Szternák György nyugállományú ezredes
VKT-7-VKT-15
1997–2005

A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia elvégzése után a tüzér tanszékre, majd a hadászati tanszékre kerültem mint oktató. Később a megalakuló Védelmi Kutatóintézet munkatársa lettem, dr. Kőszegvári Tibor igazgató beosztottjaként. Az intézetben, éppen a rendszerváltás okán, szinte mindennapos volt a külföldi delegációk látogatása. Az értekezleteken részletesen elemeztük Magyarország új geopolitikai és geostratégiai helyzetét és az ebből adódó feladatokat. Ebben az időszakban számos, jól hasznosítható ismeretet szereztem. Ekkor szereztem meg a hadtudomány kandidátusa címet, majd ismét a hadászati tanszékre kerültem tanszékvezető-helyettes, majd tanszékvezető beosztásba, később a köztársasági elnök egyetemi tanári címet adományozott számomra.

A hadászati tanszéken dr. Héjja István ezredes munkáját segítettem a Vezérkari Tanfolyamon, tanszékvezető-helyettesként. Részt vettem a tanfolyam oktatásának szervezésében, a csapatlátogatások előkészítésében, megismertem a tanfolyami képzés célját, annak formáját és tartalmát. A tanfolyamot én is elvégeztem 1997-ben, így a tanfolyamvezetői megbízáskor már jól ismertem a képzés tematikáját, a követelményeket és a képzés rendjét, tanmenetét. Ugyanakkor a tanfolyamvezetői megbízás Végh Ferenc vezérezredestől és dr. Szabó Miklós rektortól meglepett, de nagyon megtisztelőnek éreztem a felkérést, hiszen akkor még a VKT-7-es tanfolyam hallgatója voltam. Emlékeim szerint nem kevés izgalmat okozott az a tudat, hogy tanfolyamvezetője leszek felnőtt embereknek, akik ráadásul a tanfolyam elvégzése után a Magyar Honvédség magas beosztású tisztjei, tábornokai lesznek. Fontos megjegyezni, hogy a feladat megkezdésekor Héjja úr tanfolyamvezetői módszeréből nagyon sokat hasznosítottam. Amikor átvettem a tanfolyam vezetését, a Magyar Köztársaság geopolitikai és geostratégiai helyzete még nagyon sajátos volt. A társadalmi élet minden területén folyamatos volt a változás, így a Magyar Honvédségben is, hiszen időről időre csökkenteni kellett a fegyveres erő létszámát és ezzel együtt a részben korszerűtlen technikai eszközök számát is.

Az oktatás megkezdésekor pontosan tudtam, hogy a régebbi hadműveleti és hadászati ismeretek, módszerek és formák már nem hasznosíthatók a képzésben. A korábban alkalmazott hadműveleti és hadászati elvek érvényüket veszítették, hiszen már belátható közelségben volt a NATO-csatlakozásunk. A NATO- és az európai uniós tagsággal összefüggő ismeretek még nem „szilárdultak meg”, számos hadműveleti és hadászati kérdés még nyitott volt. Más szóval, a történelmi hagyományokat meghagyva és a külföldön megszerzett ismereteket feldolgozva alakítottam ki a tanulmányi tervet, illetve a Hadtudományi Kar oktatási rendjébe.

Az új ismeretek oktatásában segítségemre voltak a külföldi tanintézetekben megszerzett elméleti és gyakorlati tapasztalatok, valamint a Honvéd Vezérkar munkatársaival kialakított munkakapcsolatok, a tanfolyamra beiskolázott hallgatók, különösen a külföldi hallgatók azon ismeretei, amelyeket megosztottak velünk. Nagyban segítette a munkámat, „az elméleti és gyakorlati átállást”, hogy korábban közel féléves tanfolyamon voltam a George C. Marsall Európai Biztonsági Tanulmányok Központjában, a németországi Garmisch-Partenkirchenben, ahol hasznos ismereteket szereztem a nemzeti biztonsági stratégia és nemzeti katonai stratégia elméletéről, ezek kidolgozásának módszeréről. A kezdet nagyon nehéz volt, de nem megoldhatatlan. Tanulva tanítottam, nagyon hasznos ismereteket kaptam a hallgatóimtól. A csapatlátogatások során megismertem a fegyveres erő átalakításának, az akkor folyó csapat- és létszámcsoökkentés gondjait. Ugyanakkor jó volt látni és hallani a parancsnokok elszántságát, akaratát a változások adta feladatok végrehajtása során.

Külön örömet okozott számomra, hogy a katonai szervezetek parancsnokai szívügyüknek tekintették a Vezérkari Tanfolyam képzésének támogatását. Több szervezetnél, a biztonsági rendszabályok ismertetése után, lövészeteken, vezetési gyakorlatokon vettek részt a hallgatók, megismerve ezzel a Magyar Honvédségben rendszeresített fegyvereket, haditechnikai eszközöket.

Azon időszak folyamán, amikor tanfolyamvezető voltam, Görögországban, Törökországban, Csehországban, Lengyelországban, Spanyolországban, Szlovéniában, Horvátországban és Németországban különböző szintű katonai szervezeteknél tettünk szakmai látogatásokat. Megfordultunk továbbá a brüsszeli NATO-központban és Nápolyban, az Összhaderőnemi Parancsnokságon. A megszerzett ismeretek segítették mind a hallgatókat, mind a tanfolyamvezetőt a további munkájukban és beosztásukban. Számomra maradandó élmény volt a világ legrégebb és egyben minden hadsereg rézfűvós zenekarának atyjaként emlegetett török katonai zenekar, a Mehter bemutatója Isztambulban. A tanfolyam külföldi útjainak megszervezésében óriási segítséget kaptam Herendi Károlynétól, aki az utazási és elhelyezési lehetőségekből a legjobbat választotta, megbeszélve ezt velem és a hallgatókkal. Gondot fordított arra is, hogy az utazások során legyen lehetőség kulturális programokra, amelyek során több múzeumot is megismerhettünk. Neki köszönhetően soha nem merült fel probléma az utazások során.

A tanfolyami képzés a Honvéd Vezérkar főnökének előadásával kezdődött, így biztosított volt, hogy a hallgatók első kézből kapják meg a legfrissebb ismereteket, és tájékozódhassanak az aktuális átalakítások személyi, szervezeti és a haditechnikára vonatkozó feladatairól. A tematikai programnak megfelelően mind a magyar, mind a külföldi hallgatók átfogó elméleti és gyakorlati ismereteket kaptak a társadalmi élet és a Magyar Honvédség helyzetéről. A tanfolyamvezetői megbízásom alatt arra törekedtem, hogy valamennyi állami intézmény, katonai szervezet és csapat megismerhető legyen a hallgatók számára. Mindezekkel felvértezve, a végzés után, új beosztásaikban széles körű ismereteiket felhasználva kezdhették meg feladataikat.

A képzés során kiemelt figyelmet fordítottam a vezetői képességek fejlesztésére. Ehhez segítséget kaptam tanár kollégáimtól és dr. Svéd László orvos altábornagytól, akik a tan-

folyamon tartottak előadásokat. Tábornok úr a beosztásában megszerzett tapasztalatai mellett színes előadásaival érzékeltette a különböző NATO-konferenciák hangulatát, a tagországokban szerzett ismereteivel gazdagította előadásait, és felhívta a hallgatók figyelmét, hogy ismeretekben, felkészültségben nem vagyunk „rosszabbak”, mint a többi tagállam tisztjei. A hallgatóknak különösen hasznos volt Bolgár Judit professzor asszony „forró szék” foglalkozása, amely a hallgatók önismeretét és vezetői képességét fejlesztette. A foglalkozás hasznossága abban is megmutatkozott, hogy a hallgatók aktívan, jó hangulatban oldották meg a feladatokat.

Minden polgári intézmény vezetője szívügyének tekintette a Vezérkari Tanfolyam képzésének segítését, így számos polgári szervezetenél tettünk látogatást a képzés során. Az ott szerzett ismeretek hozzájárultak a szélesebb látókör kialakulásához. A hallgatók megismerhették a hatalmi ágak, a közigazgatás jellemzőit, az ott folyó munka tapasztalatait. A határőrség, a rendőrség, a katasztrófavédelem szervezeteinél tett látogatások szélesítették a hallgatók látókörét, megismerhették a társ hivatásrendeknél folyó munkát. A Honvéd Vezérkar főnökei és a vezető beosztású parancsnokok, valamint a NATO-beosztásban szolgáló tisztek előadásai nagyban hozzájárultak a hallgatók politikai és védelempolitikai ismereteinek bővítéséhez. Ugyanakkor gondot fordítottam arra, hogy a hallgatók megismerjék az egyetemen, ezen belül a Hadtudományi Karon folyó képzés jellemzőit is. Hallgatóim közül többen is a későbbi beosztásaikban tudományos fokozatot szereztek. Tapasztalatom, hogy a tanulmányutak, csapatlátogatások jól kiegészítették a hallgatók elméleti és vezetői képességeinek fejlesztését. Az elmúlt évek során szinte valamennyi hallgatóm, akivel találkoztam, ezekről az élményekről, ismeretekről beszél a legszívesebben.

Külön színfoltja volt a képzésnek a külföldi hallgatók részvétele. A beiskolázás előtt ők magyar nyelvtanfolyamon vettek részt, így többségük egészen jól elsajátította a nyelvünket. Jó példa erre, hogy Johan Stadler német hallgató sűrűn hangoztatta, hibátlanul: „A magyar nyelv olyan, mint a feleségem, aki nagyon szép, csak nem bírok vele.” A tanfolyam során a magyar hallgatók is kellő türelemmel és segítő szándékkal könnyítették meg a tanulásukat. A tanfolyamvezetői munkám során én is kiemelt feladatommak tartottam a külföldi hallgatók beilleszkedését. Mind a magyar hallgatók, mind jómagam meghívtuk a külföldieket családlátogatásra, hogy megismerhessék életkörülményeinket, a magyar ételeket és szokásokat. A magyar nyelvtanárok kirándulásokat szerveztek az ország nevezetességeinek megismerésére. Ugyanakkor ez a hallgatóközi kapcsolat kétirányú volt, hiszen elősegítette a magyar hallgatók nyelvtanulását (tanfolyamtól függően, angol, német és olasz nyelven) is. Amikor a külföldi hallgatóknak magyar nyelvről volt, ebben az időben a magyar hallgatók angolul tanultak. A módszer és a forma sikerességét igazolja, hogy többen sikeres nyelvvizsgát tettek, magyar és angol nyelvből. A külföldi hallgatók többsége a végzés után katonai attasé beosztást látott el hazánkban, vagy a Honvédelmi Minisztériumban kapott beosztást. Későbbi találkozásokon elmondták, igazán jól hasznosították a képzés során megszerzett ismereteket. Több külföldi hallgatómmal a mai napig levelezek, és öröm olvasni magyarul írt leveleiket.

Volt hallgatóim megfogadták dr. Szabó Miklós rektor szavait, amelyet a kibocsátó ünnepségen kaptak útravalóul, így többen ma is büszkén viselik a végzettséget igazoló jelvényt, egyetemi nyakkendőt és a nyakkendőűt. A beszélgetéseink alkalmával többször hangoztatják, hogy a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Karán, a Vezérkari Tanfolyamon végeztek. Többen közülük napjainkban is különböző beosztásokban segítik a jelenlegi tanfolyam vezetőjét és hallgatóit. Meggyőződésem, hogy a tanfolyami idő alatt nagyon jó közösségek alakultak. Mind a hallgatók, mind az egyetem és jómagam is tartjuk a kapcsolatot, és bármilyen kérdés, probléma merül fel, igyekszünk azt megoldani. Különösen jó a kapcsolatom a VKT-12 tanfolyam volt hallgatóival.

A tanfolyami idő alatt voltak „vidám és emlékezetes pillanatok” is. Az egyik ilyen volt, amikor tanév kezdetekor látogatást tettünk az Országgyűlés Honvédelmi Bizottságának elnökénél. Az előadás úgy kezdődött, hogy a hallgatók bemutatkoztak. ...Lengyel András alezredes vagyok, Lengyel János őrnagy vagyok és így tovább... A bemutatkozás végén az elnök úr megjegyezte: „nagyon örülök, hogy Lengyelországból is vannak hallgatók a tanfolyamon”.

A tanfolyamon az oktatás az új Nemzeti Biztonsági Stratégia és Nemzeti Katonai Stratégia szellemében, az alapvetően megváltozott geopolitikai és geostratégiai viszonyok ismeretében folyt. Az eredményességet igazolja, hogy a hallgatók a képzést követően magasabb beosztásokban sikereket értek el. Összességében elmondható, hogy a tanfolyam vezetése nagyon kemény munka volt, ma mégis szívesen emlékszem az eltelt évekre, hiszen a tanfolyamvezetői beosztásban eltöltött időt katonai pályafutásom leg-szebb éveinek tartom.

Resperger István ezredes
VKT-16–VKT-21
2006–2011

A pályafutásomat illetően az 1985-ös végzés után harcos-század-parancsnokként, zászlóalj-törzsfőnökként, zászlóaljparancsnokként dolgoztam. Ezt követően Svájcban zászlóaljparancsnoki tanfolyamot végeztem, majd Tatán hadtesttörzsbën, Székesfehérváron pedig a hadsereg-törzsbën hadművelleti főtiszt beosztást láttam el. Ezen beosztások után végeztem el a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia törzstiszti, majd egyetemi képzését. Doktori fokozatot szereztem 2002-ben, majd egy garmisch-partenkircheni biztonságpolitikai tanfolyam után – felkészülésként a Vezérkari Tanfolyam vezetésére – a hamburgi Vezetési Akadémiát (Führungsakademie der Bundeswehr) végeztem el 2002–2004 között. 2005 és 2006 között prof. dr. Szternák György ezredes mellett voltam a Vezérkari Tanfolyam parancsnokhelyettese, így jó rálátással készülhettem a rám váró feladatra, a tanfolyam vezetésére.

Az önálló munka megkezdése előtt helyettesként már a VKT-15-ös tanfolyam tematikájának az egyharmadát én alakíthattam ki, így jelentős rálátásom volt arra, hogy milyen kompetenciákat kell erősíteni a katonai és a vezetői területeken. A célok kitűzésénél egyértelműen az akkori vezérkari főnök iránymutatását követtem, ami a katonai képzés megerősítését, illetve a szélesebb kitekintést, a stratégiai szintű gondolkodás erősítését írta elő. Saját magam elé azt a célt tűztem, hogy megfeleljek az előjáró elvárásainak és a tanfolyam hallgatóinak, akiket az ország legmagasabb szintű katonai képzésére iskoláztak be, és számukra úgy mond egy „gyümölcskosarat” tudjak nyújtani, ami a megfelelő ismereteket biztosíthatja, ha vezető beosztásban lesznek. A hamburgi tapasztalataim azt mutatták, hogy a tanfolyamnál megfelelő délutáni közös tevékenységek (kultúra, sport) megszervezése is szükséges, hiszen az egy évre idevezényelt hallgatók igénylik ezt.

Az első VKT-16-os tematika egy próbatematika volt, hiszen a korábbi újítottuk meg. Ami új elemként jelent meg, az a gyakorlati képzés volt. Grúzia kapcsán békefenntartó művelet bevezetése történt meg, illetve megkezdtek a társszolgálatokkal, a rendvédelmi szervekkel való együttműködést és kapcsolatfelvételt. Továbbá már az első évben sikerült a stratégiai vállalatokkal – Mol, Telekom, Földgázszállító Zrt. – felvenni a kapcsolatot, hogy támogassuk a hallgatók kitekintését. A tanfolyam tematikáját minden évben aktualizáltuk, továbbfejlesztettük a saját tapasztalataink és az év végi hallgatói értékelések alapján. Ha ma előveszem a tanfolyamok tematikáját, Bethlen Gábor erdélyi fejedelem jut eszembe: „Nem lehet mindig mindent megtenni, de mindig meg kell tenni, amit lehet.” Azaz úgy gondolom, hogy megcselekedtük, amit a haza megkövetelt a tematikák korszerűsítése kapcsán is, hisz a legfontosabb céljaim közé tartozott, hogy biztosítsam

a stratégiai kitekintést a hallgatóknak, illetve hogy a tanfolyamot elfogadják a katonai felsővezetői szinten. Ezeket szerencsére sikerült is megvalósítani. A hitvallásom volt, és most is az, hogy aki az elmúlt 20-30 évet katonai közegben élte mint vezető, annak szüksége van a civil szféra, a társ- és rendvédelmi, a nemzetbiztonsági és egyéb szervezetek tapasztalatainak a megismerésére. Azt gondolom, ezek voltak a legfontosabb szakmai kompetenciák, amelyeket biztosítani tudtam a hallgatóknak.

A hallgatók katonai, szakmai ismereteit, tudásszintjét leginkább a megalapozó előadásokkal, a NATO-munkamódszerek megismerésével (COPD) vagy éppen a különböző gyakorlatok előkészítésével, a főtisztek gyakorlatra történő felkészítésével gyarapítottuk. Ezeken belül a szárazföldi, a légierő, a légvédelmi, a logisztikai vagy egyéb beosztásokra, amelyek szükségesek voltak a gyakorlatok eredményes végrehajtásához. A vezetői felkészítést két részre bontanám, egyrészt rendszeresen végeztünk vezetői tréningeket, kommunikációs tréninget vezettünk be, illetve válságokkal, válságkezeléssel kapcsolatos szakmai tréningekre került sor, ahol a hallgatók önmagukat fejleszthették, és a csoportdinamikának megfelelően különböző helyzeteket gyakorolhattak, másrészt a különböző vezetési szintek előadásai, a stratégiai szintű kitekintés, a műveleti és a csapatoknál a harcászati szint megismerése szolgálta a vezetői ismeretek bővítését.

Úgy gondolom, hogy a stratégiai szintű kitekintéshez egyrészt a közigazgatás, a társadalmi szerveződések, a hatalmi ágak megismerése elengedhetetlen. A köztársasági elnök úrtól a különböző minisztériumokon keresztül a csapatlátogatásokig, a helyi önkormányzati szervek, rendvédelmi szervek, kiemelt vállalatok megismerésével járultunk hozzá ehhez a kitekintéshez. A más tudományágakat érintő kérdések kapcsán azt gondolom, a külgazdaság, a külpolitika, a védelem, az energiabiztonság kérdései maximálisan hozzájárultak a tanfolyamok hatékonyságának növeléséhez. Mindenképpen ki kell emelni azt, hogy mivel a legmagasabb szintekről biztosítottunk előadókat ezekben a kérdésekben, így egy széles látókörű stratégiai szintre kitekintő, illetve a műveleti szintet vezetni képes felsővezetőket képezhettünk ezekben az időkben.

A belföldi csapatlátogatásoknál arra törekedtünk, hogy általában a legfontosabb honvédségi alakulatokat, a kiemelt önkormányzatokat, a nagy és a középszintű városok vezetőit, a rendvédelem vezetőit, az ipari objektumokat, a nagy vállalatok vezetőit a látogatások alkalmával megismerhessék a tanfolyam résztvevői. A külföldi utaknál az elsődleges cél a NATO-csatlakozás utáni NATO-látogatások voltak Brüsszelben, illetve a NATO déli szárnyának, a nápolyi NATO-parancsnokság megtekintése. A balkáni szakmai tanulmányút – Koszovó, Szerbia, Bosznia-Hercegovina bázisai –, illetve miszsiós területeknek a megtekintése is a program fontos része volt. Ezenfelül, ha lehetőség volt rá, a szomszéd országok, a NATO-tagországok meglátogatását helyeztük előtérbe, ilyen volt például a lengyelországi utunk. Bizton állíthatom, hogy ezek a látogatások elmélyítették az elméleti tudást, és hozzájárultak azoknak az ismereteknek a megszerzéséhez, amelyekkel a későbbiekben a hallgatók a csapatoknál az elméletre és a gyakorlatra alapozva alakították ki, végezték vezetői tevékenységüket.

A külföldi hallgatók mindig színesítették a tanfolyamot, hiszen ha NATO-országból érkeztek, mint például Németország, amely mindig itt képezte ki a jövőendő katonai attasé-

ját – vagy ilyen volt Olaszország is –, az a későbbiekben nagy segítséget jelentett a katonai diplomáciai és a katonai kapcsolatok erősítése területén. Az itt végzett hallgatók sokszor házigazdái voltak a csoportnak a látogatásaink alkalmával. A más országokból érkezett (például Oroszország, Kína, Ukrajna) hallgatók pedig egy másfajta szemléletet hoztak be a képzésbe, hisz általuk mi is beleláthattunk az ő általuk képzett tisztek, főtisztek tudásába, képzettségébe, ők pedig megismerhették egy kis NATO-ország tevékenységét, vezetőit, vezetői képzését. Tehát mindenképpen hasznos volt a külföldi részvétel a tanfolyamunkon. Most, hogy regionális parancsnokság alakult Székesfehérváron (MND-C¹⁷⁶), még nagyobb szükségét látom, hogy a környező országok, a NATO-országok katonái részt vegyenek a tanfolyamainkon.

A csoportok kohéziója kapcsán elmondhatom, hogy van olyan csoport, amelynek tagjai minden évben találkozzák szerveznek, de minden csoport más és más. Azoknál a csoportoknál, amelyek rendszeresen találkoznak, az összetartás, kohézió nagyon erős, valamint a baráti, katonai, szakmai kapcsolatok magas szintűek. Viszont annak nagyon örülök, hogy azt a szemléletet, amit a tanfolyam jelmondata képvisel: „Tisztemben csak a Haza érdeke és az igazság fog vezetni”, illetve azt az elvet, hogy a Vezérkari Tanfolyam elsőbbség, felsőbbbbség, szakértelem (prioritás, precedencia, kompetencia), ezt a hármas követelményt mindenki a magáénak érezte. Azt is mindenki követte, hogy a végzett vezérkari hallgató maximálisan segíti a következő tanfolyam munkáját a szakmai látogatásoknál és a szaktudást igénylő feladatoknál. Volt egy mondásunk a tanfolyamon: Hányas vagy? VKT-16–21? Hát akkor felszavakból értjük egymást, hiszen egymás segítségét mindig szem előtt tartottuk, aminek eredményeként a tanfolyamok színvonala évről évre emelkedett.

Természetesen, anekdotával többel is szolgálhatnék, de a legjobb talán az volt, amikor egy körlevél keretében kértük fel az előadókat, és az egyik nap a zsidó főrabbi felhívott, hogy nagyon felkészült embernek tartja magát, de a magyar rendőrség felépítéséről, illetve a rendőrség feladataiból még több időre lenne szüksége a felkészüléshez. Ezt követően már nyilván nem lepett meg az országos rendőrfőkapitány úr telefonja sem, amiben ő is nagyon felkészültnek érezte magát, de a zsidó vallás történetét és szokásait nem szeretné bemutatni a tanfolyamon. A telefonálók vidám hangneméből is érződött, hogy a tanfolyam elfogadott volt, mindenki segítette a munkánkat, a közös gyakorlatok és minden egyéb kapcsán mindenki próbálta a maga módján támogatni Magyarországot legmagasabb szintű katonai tanfolyamát.

A tanfolyam élen eltöltött évekre a legjobb érzésekkel gondolok, hiszen a Magyar Honvédség legmagasabb szintű tanfolyamát vezethettem éveken keresztül. Rengeteg baráti, szakmai kapcsolatot építettem ki, amelyeket a mai napig ápolok. A hallgatókkal mindig jó kapcsolatot tartunk fenn, a csoportok találkozóit többször sikeresen megszerveztük. Az egyik legjobb érzés talán az volt, amikor felavattuk a Bethlen Gábor felsővezetői tantermet, amely alkalomból az addigi összes, Vezérkari Tanfolyamot végzett főtiszt találkozott, és a Vezérkari Tanfolyam is egy méltó helyszínre költözött. A másik, hogy

¹⁷⁶ MND-C – Multinational Division-Central (Központi Többszemzeti Hadosztályparancsnokság).

baráti segítségként a Zsuga János vezette Földgázz szállító Zrt. új számítástechnikai eszközökkel támogatta a tanfolyamot, és ettől kezdve a 21. századi oktatásnak megfelelő környezet és eszközök álltak a hallgatók rendelkezésére. Szintén sikerként és jó érzéssel könyvelem el, hogy egy politikai szintű vezető (Csampa Zsolt) is elvégezte vezetésem alatt a tanfolyamot. De természetesen rendkívül büszke vagyok azokra a „vezérkaris” hallgatóimra is, akik a PhD-képzést megcélolták, és sikert értek el benne.

Szegedi Péter alezredes
FVKT-22
2012–2013

Mielőtt az a megtsiszteltetés ért, hogy felkértek a Vezérkari Tanfolyam parancsnoki feladatainak ellátására, a katonai felsőoktatásban láttam el vezetői, oktatói és oktatásszervezői feladatokat. Már voltak tapasztalataim a projektekben való gondolkodásról, a kooperatív magatartás fontosságáról, valamint felnőttek és fiatal felnőttek képzéséről. A VKT-20 Vezérkari Tanfolyam hallgatójaként pedig olyan ismereteket és látásmódot sajátítottam el, amelyek nagyon jó alapot adtak a későbbi feladataim ellátásához. A Vezérkari Tanfolyam parancsnoki feladatainak ellátását 2011. október 15-től kezdtem meg. Az első tájékozódás után olyan kérdéseket tettem fel magamnak: Mire van szüksége egy katonai felsővezetőnek? Mi kell ahhoz, hogy valaki jól teljesítsen? Azzal tisztában voltam, hogy a katonai felsővezetők képzése összetett feladat, célja olyan ismeretek átadása, amelyek fejlesztik a stratégiai szemléletet, gondolkodást és értékrendet. Az ehhez szükséges kvalifikáció megszerzése érdekében végzett munka sikerét garantáló magatartás és a tevékenységek összehangolása jelenti a lényegét. Olyan felkészítést akartam létrehozni, amelyről megrendelői és résztvevői is elfogadják, hogy ez egy jó lehetőség, szükségük van rá, és minden félnek hasznára lesz. Így a képzési program összeállítása során igyekeztem megtalálni a kényes egyensúlyt a képzés alapvető értékei között, amelyek a következők: a stratégiai szemlélet kialakítása; a katonai szakmai ismeretek bővítése, új ismeretek közvetítése; a tudatos kockázatvállalás képességének erősítése; a katonai vezetői kompetenciák gyakorlati használatához szükséges viselkedésformák, illetve a tapasztalatból szerzett intuíciók és problémamegoldó képességek fejlesztése; a minőség alapú szervezeti gondolkodás és kultúra terjesztése; és végül az állandó megújulás és fejlődés kényszerének tudatosítása.

A Magyar Honvédség számára a társadalom által és a szövetségi kötelezettségekből meghatározott elvárások, valamint a széleskörűen értelmezett biztonsági környezet akkori jelene és valószínűsíthető jövőbeli lehetséges változásainak megismerése alapvető szerepet játszottak a program kialakításában. Többek közt alapként használtam fel a munkám során Magyarország Alaptörvényét, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiáját, a Magyar Köztársaság Nemzeti Katonai Stratégiáját, a 2011. évi CXIII. törvényt (A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről), a Miniszteri Irányelvek a védelmi tervezéshez (2012–2021), A hivatásos honvédtiszttel szemben támasztott követelmények, A Magyar Honvédség Humánstratégiája a 2012–2021 közötti időszakra és a 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról című dokumentumokat. Arra törekedtem, hogy innovatív, minőségi, kompetenciafejlesztő oktatás folyamán

alkalmazható tudást adjunk át, álljon rendelkezésre aktuális és releváns tananyag, illetve legyenek mérhetők a kompetenciák, és valósuljon meg a folyamatos fejlesztő értékelés. Szükségesnek éreztem, hogy növekedjen a képzésben részt vevők ismereteinek gyakorlati hasznosíthatósága. Elsődleges volt, hogy segítsük őket képességeik fejlesztésében.

Már a tervezés elején biztos voltam abban, hogy a formalizált tudás elméleti háttérként való biztosítása mellett a megfelelő képességfejlesztő tréningek, az eredményességet segítő személyiségjellemzők fejlesztése és a szakmai ismeretek alkalmazását segítő gyakorlatok is részei lesznek a tanfolyamnak. A „hogyan” gyakoroltatása, vagyis olyan ismert modellek alkalmazása, illetve újak kialakítása, amelyek a lehetőségek keresését, megteremtését segítő képességeket tökéletesítik, és biztosítják a különböző élethelyzetekben alkalmazható viselkedési minták céltudatos követéséhez, a helyzetek felismeréséhez és kommunikálásához szükséges gondolkodás és cselekvési képesség fejlesztését. A képzés alapja volt a kulcskompetenciák megszilárdítása, amelyek a változó világhoz való gyors alkalmazkodást és a katonai felsővezetői feladatellátás során való helytállást készítik elő. Arra törekedtünk, hogy a tanfolyamot végzetek olyan tudással rendelkezzenek, amelyek képessé teszik őket a környezetük kölcsönhatásainak megértésére, a beosztásukból eredő korlátozott lehetőségeik adta keretek kijelölésére, cselekvési változatok és független stratégiák kialakítására, célok meghatározására, illetve a kitűzött célok eléréséhez szükséges módszerek megalkotására, alkalmazására. Távlati célként fogalmazódott meg, hogy a képzés váljon hitelessé, reálissá, objektívvá és szisztematikusá. Ennek érdekében a tervezésbe és a megvalósításba is bevontam felsővezetőket, gyakorlati szakembereket, nem utolsósorban felsőoktatásban dolgozó oktatókat. A tanfolyami előadók tapasztalataikkal, szakismeretükkel segítették az elméleti ismeretek megértését, valamint alkalmazhatóságuk bizonyítását.

Az elemző, feltáró munka elvégeztével javaslatot tettem a katonai felsőfokú vezetőképzés céljára, képzési és kimeneti követelményére, felépítésére és a felkészítés során elsajátítandó ismeretekre, fejlesztendő kompetenciákra. Az előjárótól kapott feladat szabást követően megkezdtem a képzési tervjavaslat kidolgozását. Egy olyan dokumentum összeállítását, amely alapján lehetőségessé válhatott olyan katonai felsővezetők képzése, akik képesek elkötelezetten és az előre definiált minőségben teljesíteni feladataikat, üzemeltetni és üzemben tartani a rájuk bízott eszközöket, színvonalasan megfelelni a velük szemben támasztott elvárásoknak, és felelősségteljes döntéseket hozni, beosztottjaikat irányítani, vezetni. A tanfolyam képzési programja megfelelt a szakirányú továbbképzés általános követelményeinek. A 2012. április 3-ai Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam képzési programját véglegesítő konferencia jegyzőkönyvéből idézve prof. dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes szavait: „[...] a magyar védelempolitikát most kompletten tanulják a diákok, a második, hogy önálló tantárgyként szerepel a rendvédelmi ismeretek, illetve a magyar közigazgatás, államigazgatás”.

A 11 hónapos képzés során megszerezhető szakképzettség szempontjából fontos ismeretköröket három modulba rendeztem:

1. Általános modul: vezetői ismeretek, hadelmélet, biztonsági környezet, honvédelem és társadalom, testnevelés;

2. Szakmai modul: fegyveres erők, katonai műveletek rendszerelmélete, katonai műveletek, gyakorlatok tantárgyak;
3. Aktualitás modul (Vezetői Klub): biztosította a napi aktualitások, naprakész friss ismeretek és személyes tapasztalatok alapján megszerzett tudás azonnali tananyagba épülését.

A tantárgyak részletes kidolgozásához jól felkészült kollégák segítségét vettem igénybe, olyanokét, akik képesek konkrét feladatok projektszerű lebonyolítására. A megfelelő szakmai kompetenciákkal és felsőoktatási tapasztalatokkal rendelkező kollégákhoz delegáltam az ismeretkörök feletti illetékességeket. Természetesen a tananyagtartalommal kapcsolatos irányítás, ellenőrzés a tanfolyamparancsnok kezében maradt. A tervezést 2012. április 3-án a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam képzési programját véglegesítő konferencia zárta, a program jóváhagyása április 16-án történt meg. A jóváhagyott program alapján kezdődött meg a 22. Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-22) 2012 őszén.

Az 1450 kontakt- és 250 nem kontaktórát tartalmazó képzés megvalósítását a feladatok sokszínűsége jellemezte. A kurzus résztvevői és szervezői számára is folyamatos elfoglaltságot jelentett az átlag 35 tanórás hetek teljesítése. Nagyfokú összpontosítást igényelt a tanfolyam koordinálása, az együttműködők, segítők – többségükben a Nemzeti Közszerológati Egyetemről független szervezetek munkatársai – munkájának összehangolása és a résztvevők mindennapi ellátásának biztosítása. Az oktatási módszerek összetételének megtervezésekor kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy a tantermi, formalizált tudást nyújtó foglalkozások mellett esettanulmányok feldolgozására, tréningek, gyakorlatok végrehajtására is legyen lehetőség. A felkért előadókkal az általuk ismertetett témák pontosításán túl az elvárásokat és a célokat is tisztáztam. A tanfolyamon több mint 140 előadó osztotta meg személyes tudását, többségükben gazdasági, társadalmi szervezetek felsővezetői, szakértői, a Magyar Honvédség, a rendőrség és a katasztrófavédelem felsővezetői, releváns ismeretekkel rendelkező szakértői.

Úgy gondolom, hogy az új innovatív, kompetenciafejlesztő katonai felsővezetői képzés alapjainak lefektetése 2012-ben megtörtént. A pilottanfolyam során a képzési programban megfogalmazott cél teljesült, azonban közvetlenül a tanfolyamhoz kapcsolódó tananyagfejlesztésre a szűkös erőforrások miatt nem került sor. Pályám ezen szakasza nagyon nehéz és teljes embert, még inkább teljes katonát igénylő szolgáltatással volt. Sok olyan tapasztalatot szereztem, amelyeket a jelenlegi feladataim ellátása során is rendszeresen kamatoztatok. Megtisztelőnek érzem a mai napig, hogy a Vezérkari Tanfolyam parancsnokainak egyike lehettem. Azt az időszakot, amikor is a Vezérkari Tanfolyam parancsnoka voltam, leginkább a „Fedezd fel, tanuld meg, csináld, tanítsd!” jelmondatral tudom jellemezni. Nagy megtiszteltetés volt az FVKT-22 kurzus parancsnokaként vezetni és koordinálni a tanfolyami résztvevők (többen tábornoki rendfokozatban teljesítik kötelességüket) mindennapi tevékenységét. Az FVKT-22 tanfolyam résztvevői a pandémia megjelenéséig évente baráti összejöveteleket szerveztek, amelyekre több alkalommal meghívtak.

Anekdota vagy összefoglalás helyett: ... Mit is akarhatunk a jövőtől? A hitet és azokat az értékeket, amelyek biztosítják, hogy a jövő elvárásainak megfelelni képes katonai felsővezető tudását és képességeit úgy használja fel, hogy környezetét a legmesszebbekig óvja.

Balogh Péter ezredes
FVKT-23–FVKT-26
2013–2017

Az első találkozásom a Vezérkari Tanfolyammal 2012-ben történt. Az évtized elején számos, a katonai felsőoktatás szempontjából meghatározó változás történt. Több mint száz év után megszűnt az önálló katonai felsőoktatás (ami gyorsan kiderült, hogy hiba volt), és ehhez kapcsolódóan több releváns folyamat indult el. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem felszámolása, integrálódása a frissen felálló Nemzeti Közszerződési Egyetembe nem ment végbe fájdalommentesen, hiszen több, a korábbi önállóságból fakadó jogosultság, jogosítvány szűnt meg. Az átalakítás, legalábbis a kezdeti időszakban, nagyobb odafigyelést és innovatív megoldásokat követelt meg. Ezt a folyamatot segítendő, az 1991 óta folyó vezérkari tisztképzésben egy év szünet, átmeneti időszak következett be. Így 2012-ben az első, már „közszerződési egyetemesei” tanfolyamba nyertem felvételt és kezdettem meg a 10 hónapos tanulmányaimat az osztálytársaimmal, összesen tizenhárman. A tanfolyamot vezető dr. Szegedi Péter alezredes remek képzési programot állított össze, így az év végén egy összességében eredményes évet abszolválhattunk. Számos olyan hatás ért, amit korábbi munkahelyem jellege okán (Katonai Felderítő Hivatal) nem tapasztalhattam meg. Jó érzéssel tekintek vissza az egy évtizeddel ezelőtti tanfolyamra, az ott megismert nagy tudású főtisztekre.

2013-ban, a diplomaosztáshoz közeledvén kaptam az értesítést arról, hogy dr. Benkő Tibor vezérezredes, a Honvéd Vezérkar főnöke beszélni kíván velem a jövőmet illetően. A személyi beszélgetésből feladat szabás, a beosztásba történő kinevezés lett, és néhány héten belül a Vezérkari Tanfolyam élén találtam magam. A feladat szokatlan és egy kicsit testidegen volt, hiszen előtte sosem láttam el még hasonló oktatásszervezési feladatot, és legyünk őszinték, a „bennszülött”, korábbi zrínyis kollégák is idegenkedve tekintettek rám. Időm nem sok maradt az ezen való töprengésre, hiszen 2013 őszén már indult is a következő tanfolyam, ráadásul kínai, német, olasz és egy orosz alezredessel a soraiban. A tanfolyam alapanyaga készen állt, ezt remekül összerakta az elődöm, nekem a finomhangolás és az oktatás mindenoldalú biztosításának megszervezése volt a feladatom. Az elkövetkező év a tanulással, a feladat megértésével és a tanfolyami tananyag korszerűsítésének előkészítésével telt. A teljesség igénye nélkül sorolnék fel néhány, számomra emlékezetes feladatot, amelyek a vezetésemmel valósulhattak meg.

Az egyik ilyen volt a Vezérkari Tanfolyam átalakítása szakirányú továbbképzési szakká. A Nemzeti Közszerződési Egyetem rektora és a honvédelmi miniszter feladat szabása alapján jelentős átalakításra került sor 2016-ban. Felterjesztésünket a Magyar Akkreditációs Bizottság jóváhagyta, és a Vezérkari Tanfolyam azóta felsőfokú szakirányú továbbképzési szakként, akkreditált formában látja el feladatait. Ez egyrésről

szigorú, de nem teljesíthetetlen be- és kimeneti követelményeket ír elő, amelyek alól nincs kivétel, és ami nagyon fontos a képzés magas szintjét megcélzó minőségbiztosítási követelményrendszer szempontjából. Lehet szeretni, vagy kevésbé az új rendszert, de mindenképpen csökkent a szubjektív elemek száma, így biztosítva a magas szintű és objektív értékeken alapuló tudás átadását és a korrekt értékelést. Nagy hangsúlyt fektettünk a beiskolázott, leendő katonai felsővezető stratégiai kitekintésének növelésére. Ezért számos minisztérium, társszerv, parlamenti bizottság, nagyvállalat felsővezetőjét kértük fel előadások, kerekasztal-beszélgetések lefolytatására. Kiemelendő a volt vezérkar főnöki képzési blokk, ahol a korábbi első számú katonai vezetők visszaemlékezései, kritikája, önkritikája megdöbbentő őszinteséggel csapta mellbe a tanfolyam hallgatóit.

A másik emlékezetes feladat volt a Vezérkari Tanfolyam brandjének visszaépítése. Az évtizedek alatt bekövetkező szervezeti változások miatt a tanfolyam bázisantermei is többször költöztek, ezért számos korábbi emlék, fénykép, információ elkallódott. Így feladatunknak éreztük, hogy felkutassuk a korábbi osztályok tablóképeit, személyes adatait, és egy öregdiák- (Alumni) hálózatot építsünk ki. 2016-ban a nemzeti vezérkari képzés újraindításának 25. jubileumi évfordulója kapcsán megtartott ünnepségünkre majdnem 300-an érkeztek, volt „diákok”, oktatók, felsővezetők. Ezzel párhuzamosan, az NKE támogatásával, összefoglaló tanulmánykötetet adtunk ki, amelynek elkészítésében Cserjési Ferenc alezredes is segédkezett. Az alaptantermeinket a képzés rangjának megfelelően feldíszítettük, visszamenőleg elkészítettük a tanfolyami osztályok tablóját. A tanterem már méltóképpen tudja szolgálni az alaprendeltetésű feladatait, és patinás falai azóta már sok magas rangú hazai és külföldi személyt láttak vendégül.

A harmadik nagyon emlékezetes feladat a szak nemzetközi beágyazottságának növelése volt. Máig a fülemben cseng Tömböl László nyugállományú vezérezredes egy korábbi előadásának mondata: „A szövetségi rendszerekből adódóan, a nemzetközi együttműködésnek nincs alternatívája”, amivel messzemenőig egyetértek. Ezért a tanfolyam tananyagának összeállításában is nagy hangsúlyt kaptak az ezzel kapcsolatos elemek, programok, elfoglaltságok. Bár örök küzdelmet vívtunk a megvalósításhoz szükséges forrásokért, a parancsnoki időm alatt ezek a programok, köszönhetően Patyi András rektor és a Honvéd Vezérkar főnöke kiemelt figyelmének, nagy részben megvalósulhattak. Először is felélesztettük a kapcsolatot a Führungsakademie der Bundeswehrrel (Hamburg), újra bekapcsolódva az iskola korábbi Common Trail gyakorlatsorozatába. A német partner örömmel vette a részvételünket, és a későbbiekben is támogatta a VKT/KFSZTSZ „nemzetköziesítési” tevékenységét. A hamburgi iskola hagyományosan szoros kapcsolatokat ápol az École du Guerre (Párizs), a CESEDEN¹⁷⁷ (Madrid), az ISSMI¹⁷⁸ (Róma) és a JSCSC¹⁷⁹ (Shrivenham) felsőfokú katonai képzőintézményekkel. Az öt patinás iskola együttműködésének csúcsát az évenként együttesen megrendezett CJEX¹⁸⁰ gyakorlat képezte és képezi. A késő

¹⁷⁷ CESEDEN – Centro Superior de Estudios de la Defensa Nacional.

¹⁷⁸ ISSMI – Istituto di Stato Maggiore Interforze.

¹⁷⁹ JSCSC – Joint Services Command and Staff College.

¹⁸⁰ CJEX – Combined Joint Exercise – Egyesített Összhaderőnemi Gyakorlat.

tavasszal végrehajtott tevékenység során a tancsoportok teljes állományát delegálták a másik négy iskola gyakorlatot végrehajtó ideiglenes csoportjaiba, így téve teljesen nemzetközivé a hadműveleti tervező csoportok (JOPG¹⁸¹) állományát. Az évek alatt végzett katonadiplomáciai erőfeszítésünk eredményeképpen a magyar tanfolyamot fokozatosan bevonták a tevékenységbe (évenként 4-5 fővel), és 2017-ben a 13 magyar főtiszt (a KFSZTSZ teljes állománya) öt helyszínre (Hamburg, Párizs, Madrid, Róma, Shrivenham) „szétosztva”, a nagy hírű iskolák végzős hallgatóival együtt hajtotta végre a CJEX gyakorlatot. Nemzetközi területen ezt tartom a négyéves parancsnoki pályafutásom csúcának.

Az általunk korábban vizsgált nemzetközi, vezérkari képzést biztosító tanfolyamok egyik fontos állomása volt a külföldi tanulmányutakon való részvétel. Az általunk követett példa egyrésztől lehetőséget biztosított a nemzetközi kitekintésre, másrésztől az EU-s és NATO-parancsnokságok feladatrendszerének helyszíni megismerésével teljessé vált az elméleti-gyakorlati tudás átadása. Nem is beszélve arról, hogy a parancsnokságokon szolgálatot teljesítő magyar tisztek, altisztek így első kézből tudták a tapasztalataikat megosztani. A déli tanulmányutak rendszeresen érintették a JFC¹⁸² Naples (Nápoly), az NDC¹⁸³ (Róma), az NRDC¹⁸⁴ Italy (Solbiate Olona) és az MLF¹⁸⁵ (Udine) helyőrségeit, de alkalmat adtak arra is, hogy az olasz nemzeti felsővezetői képzéssel megismerkedjenek (ISSMI-Róma). Az északi tanulmányút során felkerestük a NATO és az EU központját, ahol Magyarország Állandó Képviselte és a Katonai Képviselő Hivatal vezetői és munkatársai tartottak előadásokat, ellátogattunk a SHAPE¹⁸⁶ (Mons), a JFCB¹⁸⁷ (Brunssum) és a NATO AIRCOM¹⁸⁸ (Ramstein) parancsnokságokra, és időnként a NATO AWACS flottának otthont adó Geilenkirchenbe vagy a CAOC¹⁸⁹-ba (Kalkar/Uedem) is. A hosszú buszos utazások ellenére a helyszínen szerzett tapasztalatok felbecsülhetetlenek. Ezen utazások során nagy segítséget kaptunk prof. dr. Szenes Zoltán nyugállományú vezérezredes, egyetemi tanártól, aki (bár nem oda tartozott szervezetileg) a tanfolyamot magáénak érezve végig mentorálta a tevékenységet, a felkészítéstől a végrehajtásig. Nem is beszélve arról, hogy a rendfokozata okán olyan ajtók nyíltak meg előttünk, amikre nem is számítottunk, lehetőséget kapva arra, hogy az EU- és NATO-parancsnokságok legmagasabb rendfokozatú vezetőivel találkozassunk. Értő segítsége felbecsülhetetlen volt a teljes időszakban, szívből köszönöm az „apai” gondoskodását.

2019-ben már Brüsszelben dolgoztam a Magyar Honvédség Katonai Képviselő Hivatalában, a hivatalvezető NATO-helyetteseként, de ekkor sem feledkeztem meg

¹⁸¹ JOPG – Joint Operational Planning Group.

¹⁸² JFC – Joint Force Command – Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság.

¹⁸³ NDC – NATO Defence College.

¹⁸⁴ NRDC – NATO Rapid Deployable Corps – NATO Gyorsreagálású Hadtest.

¹⁸⁵ MLF – Multinational Land Force – Többnemzeti Szárazföldi Kötelék.

¹⁸⁶ SHAPE – Supreme Headquarters Allied Powers Europe – Szövetséges Erők Európai Főparancsnoksága.

¹⁸⁷ JFCB – Joint Force Command Brunssum – Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokság Brunssum.

¹⁸⁸ NATO AIRCOM – Air Command – Szövetséges Légierő Parancsnokság.

¹⁸⁹ CAOC – Combined Air Operation Centre – Egyesített Légi Hadműveleti Központ.

a KFSZTSZ-ről. Ebben az évben is megrendezte a NATO a legmagasabb szintű stratégiai gyakorlatát, a CMX-19-et. A gyakorlat otthonául a brüsszeli NATO-központ és a szövetséges országok fővárosai szolgáltak. A Honvéd Vezérkar főnökének engedélyével a KFSZTSZ-28 tancsoport számára elérhetővé tettük azt, hogy ezt a gyakorlatot Brüsszelben hajtsák végre. Nehezen felejthetők el azok az arcok, akik az Észak-atlanti Tanács (NAC¹⁹⁰) vagy a Katonai Bizottság (MC¹⁹¹) üléseiről jöttek vissza, első kézből (NATO-főtitkár, CMC¹⁹²) szerezzve információt a Szövetség boszorkánykonyhájának titkairól. Ott és akkor állt számukra össze a teljes kép, amit a NATO-ról tudtak vagy tanultak, teljes vertikumában értették meg a döntéshozatali eljárásokat.

Összességében a számomra megadatott négy esztendő, amelyet a tanfolyam élén eltöltöttem, nagy lehetőség volt. Kihívás is, hiszen nagy hírű elődeim, prof. dr. Szternák György és dr. Héjja István nyugállományú, valamint prof. dr. Resperger István ezredek, vagy az alig egy évet a vezetői székben ülő dr. Szegedi Péter alezredes után nehéz volt folytatni a munkát a magasra helyezett követelmények miatt. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem átalakulását/beolvadását a Nemzeti Közsolgálati Egyetembe már az első sorból tapasztaltam meg. Ez az időszak lehetőséget adott arra, hogy a nemzeti vezérkari képzés megújításával méltó helyre emeljük ezt a képzési formát, hogy a résztvevők stratégiai ismereteinek növelésével valóban rangot jelentsen a tanfolyami hallgatók és valamennyi résztvevő számára. Úgy érzem, jó úton indultunk el, amit a vezetői posztton engem követő néhai dr. Tamási Béla ezredes is folytatott. Évekig dolgozott velem helyettesemként, bölcsessége, türelme sokszor átsegített bennünket a holtponthoz. Az ő, valamint Kirschner Zoltán alezredes, Pasztercsák László, Koncz Krisztián zászlósok, illetve a gyakran láthatatlan, de nélkülözhetetlen segítőink, Eckhardt Alícia, Bagdi Mária, Koller Kinga és Cserjésiné Márti munkája nélkül nem sikerülhetett volna. Köszönet érte.

¹⁹⁰ NAC – North Atlantic Council – Észak-atlanti Tanács.

¹⁹¹ MC – Military Committee – Katonai Tanács.

¹⁹² CMC – Chair Military Committee.

Tamási Béla ezredes (†)
FVKT-27–FVKT-29¹⁹³
2017–2019
„In memoriam!”

Dr. Tamási Béla ezredes 1986-ban végzett a Kilián György Repülő Műszaki Főiskolán. Avatása után 2004-ig repülő műszaki és törzsbeosztásokat látott el, majd az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred törzsfőnökeként szolgált. 2011 és 2014 között az MH Vezetési és Doktrinális Központ törzsfőnöke és megbízott parancsnoka volt. Pályafutása alatt három alkalommal járt misszióban.

2007-ben a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen védelmi igazgatási menedzser oklevelet, majd 2013-ban a katonai műszaki tudományokban doktori (PhD-) fokozatot szerzett.

2014-től a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ (Vezérkari Tanfolyam) vezető szakreferenseként, majd 2017-től parancsnokaként teljesített szolgálatot.

Dr. Tamási Béla ezredes, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Felsőfokú Vezetőképző Intézetének vezetője 2019. december 11-én, életének 58. évében, betegség következtében elhunyt.

Dr. Tamási Béla ezredes köztisztviselőként álló, kiválóan képzett és példásan fegyelmezett katona volt. Igényes és követelménytámasztó munkájának köszönhetően a magyar vezérkari képzés nemzetközi tekintélyre és elismertségre tett szert. Az előljárók, a vezetőtársak, a közvetlen munkatársak és a tanfolyami hallgatók egyaránt tisztelték, becsülték. Bajtársiassága, precíz, megbízható munkája és segítőkészsége miatt a Kar meghatározó vezetői közé tartozott.

¹⁹³ A KFSZTSZ-29 tancsoportnak csak az első szemeszterében volt intézetvezetője.

Szilágyi Tibor ezredes

KFSZTSZ-29¹⁹⁴

2020

Az MN Kossuth Lajos Katonai Főiskola rakéta és tüzér szakának 1989-es elvégzését követően – főhadnagyként –, első tiszti beosztásként az MN 8920 Gábor Áron Vegyespáncéltörő Tüzérdandár 1. Vegyespáncéltörő Tüzérosztály 1. páncéltörő üteg 1. tűzszakaszparancsnoknak (ütegparancsnok-helyettesnek) nevezték ki. Az alakulatnál leszolgált hét év alatt végigjártam az alegységparancsnoki pályáivet – ütegparancsnok, osztálytörzsfőnök, megbízott osztályparancsnok –, majd ezt követte az ezred hadműveleti főtiszti beosztás, amelyek megalapozták hivatásos tiszti értékrendemet, a kollégákhoz, a mindenkori befoglaló közösség tagjaihoz való viszonyulásomat.

1996-ban a Honvéd Vezérkar Euroatlanti Integrációs Munkacsoportjában dolgoztam fél évet, amelynek alapvető feladata a döntéshozók szakértői szinten feldolgozott információkkal való ellátása volt az Észak-atlanti Szövetséget (NATO) illetően, hozzájárulva mindazon döntési folyamatok kialakításához, amelyek a szövetséghez való csatlakozásunk folyamatát megalapozták.

Az 1996 szeptemberétől 1998 májusáig tartó időszak az MH Anyagi-technikai Főcsoportfőnökség – 1997 szeptemberétől Honvéd Vezérkar Logisztikai Főcsoportfőnökség – Hadműveleti Osztályán leszolgált szűk két évet jelentette, amely periódus azon alapok megszerzéséhez volt elegendő, melyek az akkori haderő stratégiaszintű logisztikai szervezeti rendszerének megismerését tették lehetővé. Ezen tudás és tapasztalat, valamint a kialakult kapcsolati rendszer alapozta meg az elkövetkező 15 évet, amelyet a két- és többoldalú hadfelszerelési együttműködés területén töltöttem a Honvédelmi Minisztérium és a HM Fegyverzeti és Hadbiztosi Hivatal állományában. Ezen időszak szerves részét jelentette az az öt év, amelynek első szakaszát a Magyarország Állandó NATO Képviselte Védelempolitikai Részlege állományában, a nemzeti fegyverzeti igazgató (NAD) képviselőjének helyettese beosztásban,¹⁹⁵ a második szakaszát (fél év) pedig a NATO Nemzetközi Titkárság NATO Reform Csoportjában szolgáltam, amely szakmai grémium a NATO-főtitkár közvetlen alárendeltségében dolgozta ki a szövet-

¹⁹⁴ A második félévtől megbízott intézetparancsnokként.

¹⁹⁵ Eddigi pályafutásom kiemelkedő állomását képviseli a külszolgálatom első szakaszának lényegi részét jelentő azon két év, amely során – mint a szakmai tárgyalódelegáció vezetője – hazánk Stratégiai Légiszállító Képességben (SAC) való tagságát, valamint a Nehéz Légiszállító Ezred (HAW) fő műveleti bázisa Magyarországra (MH Pápa Bázisrepülőtér) történő telepítését készítettük elő.

ség akkori 14 ügynöksége átalakításának/összevonásának vezetési-irányítási, erőforrás/pénzügyi és szakmai alapjait.¹⁹⁶

Az elkövetkező négy év során a HM Védelemgazdasági Hivatal, majd a Honvédelmi Minisztérium állományában teljesítettem szolgálatot az európai uniós fejlesztések területén, annak az osztálynak a vezetőjeként, amely – a projektgenerálást, projekt-előkészítést követően – tárcaszintű operatív támogatást adott a fejlesztési forrásokat elnyert/megszerző honvédelmi szervezetek részére a projektmenedzsment, a pénzügyi folyamatok kezelése, valamint a sajtónyilvánosság terén.

Természetesen a fenti három bekezdésben összefoglalt 29 év hivatásos tiszti szolgálat magában foglalta a nyelvi és szakmai képzés hazai és külföldi intézményesített formáinak eredményes elvégzését is, amely során a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián szereztem angol, majd a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen francia nyelvből középfokú katonai szakmai nyelvvizsgát. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen (ZMNE) okleveles biztonság- és védelempolitikai szakértő képesítést szereztem. Kanadában, Hollandiában és Franciaországban az ENSZ logisztikai, békefenntartó és haditechnikai beszerzési tanfolyamait végeztem el, míg az Egyesült Királyságban tettem le angol nyelvből a NATO STANAG 6001 rendszerű, 3.3.3.3. szintű nyelvvizsgát.

Ezen szakmai és szocializációs tapasztalatok, stúdiumok és végzettségek birtokában megtiszteléseként ért, hogy a Honvéd Vezérkar főnökének vonatkozó döntése alapján 2018-ban beiskoláztak a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szakára (KFSZTSZ). Minisztériumi osztályvezetői kinevezésemkor jeleztem előljáróm felé azon szakmai/személyes ambíciómat, hogy a nemzeti katonai felsőoktatás legmagasabb szintjét jelentő képzés elvégzése terveim között szerepel, és minden szükséges előfeltétellel rendelkezem a „leánykori nevén” Vezérkari Tanfolyam elvégzéséhez, amely a beosztás betöltéséhez elő is volt írva.

A KFSZTSZ-28 tancsoport második szemesztere során a néhai dr. Tamási Béla ezredes, a Felsőfokú Vezetőképző Intézet (FVI) intézetvezetője, tanfolyamparancsnok megkérdezte tőlem, hogy lenne-e kedvem a végzést követően az intézet állományában, vezető mentorként dolgozni tovább, egyben elkezdeni elsajátítani mindazt, amit a katonai felsőoktatás általában, de különösen ezen szegmense jelent, oktatástervezési, -szervezési és tananyagfejlesztési szempontból. Mivel éreztem magamban azt a pluszt, ami egy ilyen hirtelen – pályafutásom megelőző szakaszaihoz képest merőben eltérő – minőségi és szervezeti váltáshoz szükséges, igent mondtam az akkor még informális megkeresésre.

2019 szeptembere már az intézet állományában köszöntött rám, egyelőre megbízással töltve be a képzés tartalmáért felelős vezető szakreferens (vezető mentor) beosztást.¹⁹⁷ Egyfelől könnyű helyzetben voltam, hiszen éppen csak befejezve a katonai felsővezető-képzést, az „iskolapad perspektívájából” friss élményekre alapozva rendelkeztem egy

¹⁹⁶ A NATO 2010. novemberi, lisszaboni csúcstalálkozóján az állam- és kormányfők elfogadták azt a vezetési-irányítási tárgyú iránymutatást, amelynek kidolgozásában részt vettem, és amely szerint jelenleg is működnek a szövetség ügynökségei.

¹⁹⁷ A honvédelmi miniszter vonatkozó határozatával, 2020. június 1-jei hatállyal előléptetett ezredes rendfokozatba, és egyidejűleg vezényelt a HHK FVI vezető szakreferens (vezető mentor) beosztás ellátására.

szubjektív képpel, amelynek birtokában meg tudtam ítélni a képzés tartalmi/szerkezeti/erőforrás-szükségleti erősségeit és hiányosságait. Másrésztől azonban mindezt az „élményalapú” tudást át kellett transzformálni a tapasztalat-érdek-célkitűzés hármasa alapján egy oktatástervezői, -szervezői szemléletmóddá. Ez folyamatos tanulást igényelt, amire tragikusan kevés idő adatott meg.

A KFSZTSZ-29 tancsoport képzésének harmadik hónapjában jártunk, amikor a tanfolyam parancsnoka megbetegedett, kórházi kezelést és rövid lábadozást követően 2019. december 11-én pedig már nem volt többé köztünk. A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (HHK) dékánjának intézkedése alapján már dr. Tamási ezredes betegsége alatt is teljes jogkörrel láttam el a tanfolyamparancsnoki feladatokat, de korántsem voltam felkészülve arra, hogy egy öthetes periódust követően már „élesben végzem” mindazt, amit ez a felelősségteljes beosztás megkíván. Az első szemeszter végéhez közeledve sem az intézet állományának, az engem támogató-segítő munkatársaimnak, sem nekem nem volt lehetőségem arra, hogy megéljük a veszteséget, a tapasztalt vezető hiányát. Az oktatásnak zökkenőmentesen folytatódnia kellett, a beiskolázott főtisztek – akik ugyanolyan döbbenettel vegyes aggodalommal élték meg ezt az időszakot – képzése nem szenvedhetett hiányt még ily tragikus esemény ellenére sem. Ahogy mondani szokás, a robogó vonaton kellett kereket cserélni, és ez a „kerék” én voltam.

Tettük, amit tennünk kellett, a képzés – legalább is tartalmában – nem szenvedett hiányt, amikor elérkezett 2020. március 11. Magyarország Kormánya kihirdette a járványügyi veszélyhelyzetet, amelynek következményeként március 13-án a jelenléti oktatás befejeződött, a hallgatóknak el kellett hagyniuk a Hungária körúti Campust,¹⁹⁸ és egy szűk kététes átmeneti időszakot követően – amely a digitális alapú oktatásnak a szakon előzmények nélküli bevezetése előkészítésével, az alkalmazható formák beazonosításával és a tananyag transzformációjával telt az oktatók és az oktatásszervezők számára – március 26-án elkezdődött az online képzés, minden kezdeti „gyermekbetegségével” egyetemben. Mindezt nehezítette, hogy – a honvédelmi tárcának és a Magyar Honvédségnek a járványügyi feladatokban való cselekvő és sokrétű részvétele részeként – a tancsoport hallgatóinak zömét – a tanulmányi kötelezettségek alól nem felmentve – támogató/szervező feladatok ellátására beosztották a stratégiai fontosságú gazdasági termelő és szolgáltató egységekhez, segítő a rendkívüli helyzet megkívánta rendkívüli feladatellátásra való minél zökkenőmentesebb áttérést.

Mindezen bonyolító körülmények és nem tervezett feladatok ellenére a 2019–2020-as tanév második szemesztere rendben befejeződött, a tancsoport hallgatói eredményes jelenléti írásbeli záróvizsgát tettek,¹⁹⁹ és zárt körű kibocsátó ünnepségen – de legalább nekik volt (!) – átvehették okleveleiket is.

¹⁹⁸ Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus.

¹⁹⁹ A komplex záróvizsga lebonyolítására vonatkozó rektori utasítás és dékáni intézkedés alapján a KFSZTSZ-képzésen részt vevő hallgatók szakdolgozatvédésére nem került sor, a szóbeli vizsga helyett pedig jelenléti írásbeli vizsgát szerveztünk.

Fentiekből kikövetkeztethető, hogy a KFSZTSZ-29 tancsoport katonai felsővezető-stúdiuma – eredményessége ellenére – meglehetősen turbulensre sikeredett. A tanfolyamparancsnok elvesztése, valamint a SARS-19-koronavírus kiváltotta járvány mind az intézet állománya, mind a hallgatók részére olyan objektív és szubjektív körülményeket eredményezett, amelyek napi törődést, újszerű megoldásokat és eljárásokat igényeltek.

Összességében megállapítható, hogy vezetésem alatt a tíz hónapot felölelő katonai felsővezető-képzés első nyolc hónapja – tartalmilag, a Képzési Programban rögzített követelmények, valamint az órarendben foglalt operatív megvalósítás keretei közt – normál rendben valósult meg. A hallgatók előadások és szemináriumok, valamint önálló témafeldolgozás formájában elsajátíthatták a komplex tananyag nyújtotta azon tudást, amelynek birtokában megismerhették a köz- és a védelmi igazgatás működését, a társ hivatásrendek és a Magyar Honvédség feladatcentrikus szemléletű együttműködési rendjét. A Honvédelmi Minisztérium, a Honvéd Vezérkar – 2019. január 1-jétől Magyar Honvédség Parancsnoksága – szerveinél, az alárendelt honvédelmi és honvédségi szervezeteknél, a társ tárcáknál, egyes országos hatáskörű szervezeteknél, valamint létfontosságú rendszerelemként kijelölt egyes gazdasági szereplőknél tett szakmai látogatások pedig szembesítették őket a valósággal.

Ezen a ponton mindenképpen kiemelendő a képzés egyik lényeges és egyben unikális elemét jelentő csoporttudás kialakulása. Az adott tancsoport összetétele többé-kevésbé leképezi a Magyar Honvédség haderő- és fegyvernemeit, a harctámogató és a harci kiszolgáló-támogató szakcsapatok egy adott spektrumát. Mindez párosulva a hallgatók beosztásaikban, fegyveres és fegyver nélküli tartós külszolgálataik során szerzett egyedi tudásával és tapasztalataival, lehetőséget teremt arra, hogy ezen előbbi, rendkívül eltérő bázisra támaszkodva vitassanak meg témaköröket, majd az egyéni véleményekből szűrjenek le egy „közös bölcsességet”, a csoporttudást. A további előmenetelt végigkísérő kapcsolatrendszer kialakításán túl ez az a lényeges hozzáadott érték, amely minden tancsoport esetén előbb-utóbb, de kialakul, egyedi és tancsoportfüggő, ugyanakkor olyan plusz tudást/hozzáadott értéket eredményez az egyén szintjén, amely semmilyen intézményesített képzés során sem sajátítható el.

Szólni kell még a külföldi hallgatók képzésben való részvételéről, az arra gyakorolt hatásukról. Egykori KFSZTSZ-hallgatói emlékeimre (akkor kínai tancsoporttársunk volt), valamint megbízott tanfolyamparancsnoki tevékenységemre (a KFSZTSZ-29-ben német és kínai hallgatók tanultak) visszatekintve azt szűrtem le, hogy a külföldi hallgatók főképp a küldő ország történelmi/társadalmi/gazdasági sajátosságainak megosztása terén járultak hozzá lényegesen a csoport közös tudásbázisának alakításához. Szakmai értelemben – értsd az adott nemzeti haderő sajátosságai – csak igen elvont elméleti szinten jelentettek pluszt az általuk megosztott információk, hiszen az országspecifikus szabályozási/szervezeti/eljárásrendi meghatározottságok a legtöbb esetben csupán érdekességet, szakmai kuriózumot jelentettek a magyar hallgatók számára, használható gyakorlati tudást aligha.

Az oktatást tartalmi szinten – értsd mit és milyen mélységben oktat a tanár – befolyásoló körülmény a külföldi hallgatók küldő országának NATO- és/vagy EU-tagsága. Nem

igénnyel túl alapos indoklást, hogy azon hallgató részére, akinek országa egyikben vagy egyikben sem bír tagsággal, az adott adat/információ/tudás nem adható át. Ez kihívást jelent az oktató számára, hiszen úgy kell felépítenie a tananyagot, hogy a magyar hallgatók viszont hozzájussanak minden olyan lényeges ismerethez, amelyre későbbi pályafutásuk során szükségük lehet. A külföldi tanulmányutakon, illetve a minősített magyarországi helyszínek szakmai látogatásain való részvétel – előbbiekből eredően – szintén problémás volt, több esetben igen kényes szituációkat teremtve a tanfolyamparancsnok számára.

Ezen rövid időszak során – különös tekintettel az oktatást lényegesen befolyásoló körülményekre –, amíg elláttam a tanfolyamparancsnoki feladatokat, egy új oktatási elemet honosítottunk meg a katonai felsővezető-képzésben, mégpedig a hadijátékot. A mátrix vagy a cselekvési változatokon alapuló (course of action), angolszász típusú hadijáték (wargaming) a hallgatók nemzetközi környezetben végrehajtott, stratégiai szintű válságkezelési gyakorlatokon való eredményes részvételére készít fel. Bár a KFSZTSZ-29 tancsoport külföldi gyakorlaton való részvételét a pandémia annullálta, személyes sikerként élem meg a hadijáték beemelését a képzésbe, hiszen velük együtt már három tancsoport fogadta nagyon pozitívan ezt az újszerű képzési tartalmat és formát.

Megbízott tanfolyamparancsnoki időszakomat talán a változásmenedzsment kifejezés írja le legtalálébban. A képzés lefolyását alapvetően – tartalmilag és formailag egyaránt – befolyásoló olyan szubjektív és objektív körülmények határozták meg pályafutásom ezen rövid, ugyanakkor rendkívül intenzív szakaszát, amelyek az alkalmazott eszközrendszer és módszertant tekintve – lásd az előbbieken kifejtetteket – rendkívülinek tekinthetők. Ami ezen túlmenően még bizton kijelenthető, hogy az intézet munkatársai – Cserjési Ferencné Márti, Kirschner Zoltán alezredes és Koncz Krisztián törzsszázados – segítségével és türelme nélkül nem sikerülhetett volna. Köszönet érte!

Kovács Ferenc ezredes
KFSZTSZ-30–KFSZTSZ-32
2020–

A katonai pályafutásom döntő többségében parancsnoki beosztásokat láttam el, a légvédelmi rakéta ütegparancsnok-helyettestől az osztályparancsnoki beosztáson át egészen az MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezred parancsnoki beosztásáig. Ezen időszak alatt a VKT-17-es tancsoport hallgatójaként magam is elvégeztem a tanfolyamot 2007-ben, aminek eredményeként ez a követelmény sem állított akadályt a 2010-ben történt ezredparancsnoki kinevezésem útjába. A tanfolyamra mindig jó szívvel gondolok vissza, hisz sok olyan élményt adott, amelyekre azóta is szívesen emlékszem. A tudást, az ott szerzett ismereteket pedig mind a mai napig tudom hasznosítani, bátran támaszkodhatok azokra.

Az élet úgy hozta, hogy a hosszú, akadályokkal és kihívásokkal tűzdelt parancsnoki beosztások ellátása után új kihívás elé állított az élet, amikor is 2016-ban kihelyeztek tartós nem fegyveres külszolgálatra Németországba, a NATO oberammergaui hadműveleti szintű iskolájába,²⁰⁰ osztályvezetői beosztásba. Az osztályvezetői feladatok ellátása mellett – a nemzetközi személyi állomány feltöltöttségének alacsony szintje miatt – oktatói és tanfolyamvezetői feladatokat is el kellett látnom. Visszagondolva az első hónapokra, igencsak tartottam a feladattól, még akkor is, ha előtte a katonai pályámon számtalan kiképzési foglalkozást tartottam meg a katonáimnak, kollégáimnak és néha előjáróimnak is. De az első angol nyelven önállóan megtartott tanóra után minden félelmem elszállt, hisz olyan pozitív visszajelzéseket kaptam a különböző országokból érkező hallgatóktól, amelyek megerősítették bennem azt a hitet, hogy képes vagyok a katedrán is helytállni. Csodálatos négy évet tölthettem ott, ami inkább az oktatói feladatoknak, mint az osztályvezetői munkának tudható be.

A külszolgálat befejezése előtt keresett meg a Magyar Honvédség akkori parancsnok-helyettese, dr. Böröndi Gábor altábornagy, hogy jó lenne, ha a több évtizedes különböző szintű parancsnoki és a nemzetközi oktatásban szerzett tapasztalataimat a Felsőfokú Vezetőképző Intézet élén kamatoztatnám, 2020 nyarától. Egy ilyen felkérésen sokat nem kellett gondolkodnom, megtiszteltetésnek és egy újabb kihívásnak vettem, igent mondtam.

A munkát az Intézet élén 2020. augusztus közepén kezdtem. A dékán úrral folytatott személyes megbeszélésen azt kértem, hogy biztosítson számomra legalább egy fél éves türelmi időt, ami alatt megismerem a kar, benne a Felsőfokú Vezetőképző Intézet működését, és azt követően megteszem javaslataimat az esetlegesen általam tervezett

²⁰⁰ NSO – NATO School Oberammergau.

változtatásokra. Szerencsémre olyan kollégákkal kellett/kell együtt dolgoznom, akik több év tapasztalat birtokában teljes mértékben megszervezték a 30-as tancsoport első félévét, így minden nehézség nélkül állhattam neki, hogy minél többet, minél gyorsabban magamba szívthassak az oktatással és az oktatásszervezéssel kapcsolatban.

Már a tanév kezdetén eldöntöttem, hogy egy változtatást mindenképpen bevezetek. Az oberammergaui NATO Iskolában töltött szolgálati időm alatt találkoztam és használtam az ottani oktatásra vonatkozó minőségbiztosítási irányelveket, amit hasznosnak és adaptálhatónak ítélt meg a Felsőfokú Vezetőképző Intézet képzéshez kapcsolódó feladataira is. A Magyar Honvédség tapasztalatfeldolgozó rendszeréhez igazodva már létezett egy, a hallgatók által a tanév végén elkészített anyag, az Éves Hallgatói Tapasztalat Feldolgozó dokumentum, amit meghagyva egészítettem ki a minőségbiztosítási rendszert másik négy pillérrel: a minőségi oktatók biztosításának elvével, a havi és az „Alumni” (öregdiák) hallgatói kérdőívekkel, valamint a szakfejlesztési fórum intézményével. A pillérek meghatározó elemei a szakképzési program folyamatos fejlődésének, amelyekre – feldolgozva az információkat – nagyban támaszkodtunk a 2022–23-as tanévtől érvényes képzési program felülvizsgálatánál. A jelenlegi képzési program alapjait dr. Szegedi Péter alezredes fektette le 2012-ben, ami természetesen – az elmúlt tíz év többszöri felülvizsgálata során – változott, igazodva a követelménytámasztó elvárásaihoz, követve a világban folyó változásokat, és persze minden tanfolyamvezető elvett egy keveset, illetve hozzáadott valami pluszt. A 2021 augusztusában kezdődött felülvizsgálat – mint fentebb említettem – már hangsúlyosan vette figyelembe a hallgatók véleményét, így többek közt nagyobb hangsúlyt kapott a vezetői ismeretek oktatása a 2022-es tanévtől.

A féléves türelmi idő letelte után, amit a dékán úrtól kértem, megkezdtek egy munkaköri eljárásokat összefoglaló dokumentum kidolgozását is a Felsőfokú Vezetőképző Intézet munkatársai számára. A Kar ugyan rendelkezett kari ügyrenddel, a munkatársak pedig munkaköri leírásokkal, de azok nem elég részletesen tartalmazták az egyes beosztások munkaköri feladatait, ráadásul csak azokra támaszkodva egy újonnan érkező kolléga nehezen tudta, hogy mit mikor és hogyan kell tennie. Valahogy így voltam ezzel én is az első időszakban, de ezt a hiátust is sikerült pótolnunk. Támaszkodva kollégáim tapasztalataira, évek alatt kialakult rutinjukra, készült el egy bárki számára használható Munkaköri eljárások dokumentum 2021 szeptemberére.

Az első tancsoport egy örök kedvenc marad számomra, nemcsak azért, mert ők voltak az elsők, hanem azért is, mert nagyon gyorsan egy csapatá kovácsolódtak, illetve tisztában lévén azzal, hogy akkor kezdtem el új feladatként a tanfolyam vezetését, mindenben támogatták a munkámat, megértőek voltak, amikor kisebb hibákat vétettem. A gyümölcsöző kapcsolatba beleszólt a pandémia. Magyarország Kormánya 2020. november 4. napjától a koronavírus-világjárvány következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. November 10-től a Covid-19-helyzet súlyosbodása miatt a jelenléti oktatás leállt, és nagyon rövid időt biztosított a rektori intézkedés arra, hogy november 16-tól áttérjünk online oktatásra. Számunkra óriási kihívást jelentett az, hogy megtörténjen az átállás Microsoft Teams online platformon történő oktatásra,

de bátran kijelenthetem: sikerült. Nem maradt el tanórája, látogatása a csoportnak, legyen az akár hazai vagy külföldi látogatás. Most felteszi a jogos kérdést a tisztelt olvasó, hogy ez miként lehetséges. A tanórák és hazai látogatások esetében felkértük az előadókat és a fogadó feleket, hogy tartsák meg előadásaikat, szervezetük bemutatását online formában. A Magyar Honvédség alakulatainak látogatásánál több alakulat az online előadás után online laktanyabejárást, sőt ahol ezt a szabályok engedték, még online technikai bemutatót is tartott, amelyek nagy sikert arattak a hallgatók körében. A külföldi tanulmányutak is online formában voltak megtartva, köszönet érte a csoport rangidősenek, Sánta Gábor ezredesnek, az MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár parancsnokának, aki Szolnokon biztosította, hogy a NATO titkos rendszerén keresztül a külföldi parancsnokságok megtarthassák előadásaikat 2021 májusában akkor, amikor már a Magyar Honvédség enyhített a pandémia miatt bevezetett rendszabályokon. Ennek az időszaknak talán az egyik legérdekesebb eseménye a Harangi-Tóth Zoltán őrnagy által vezetett online stratégiai szintű gyakorlat volt. Az őrnagy úrral jó előre átbeszéltük, hogy miként kellene a gyakorlatot megvalósítani az online térben, de a megbeszélések idején még igencsak szkeptikus voltam a cél és az eredményesség tekintetében. Azonban az online gyakorlat minden elvárásomat felülmúlta, sikeres volt, amit nemcsak mi, a szervezők, de a hallgatók is egyöntetűen így értékelték. Mindezekon felül a hallgatók vizsgáit is (kivételez a szakdolgozatvédelem és a záróvizsga) online szerveztük meg, és problémamentesen le is zajlottak. Talán kissé hosszasan ecseteltem az online oktatást, de azt tudom, hogy az elmúlt közel három évtizedben nem fordult elő ilyen, és bízom benne, hogy a jövőben sem fog ilyen történni a legmagasabb szintű katonai oktatásban. Ez igaz még akkor is, ha kijelenthető, hogy az online oktatás sikeres volt, ami természetesen nem hasonlítható össze a személyes formában megtartott tanórákkal és a helyszíni látogatásokkal.

A vezetésemmel 2021 őszén indult második tanfolyam (KFSZTSZ-31) már a megszokott kontaktórákkal, a szokásos módon levezetett hazai és külföldi látogatásokkal telt. Látogatást tettünk belföldön többek közt az állami intézményeknél, a társ rendvédelmi szervezeteknél, a stratégiaiilag fontos ipari létesítményekben és vállalatoknál, a Honvédelmi Minisztériumban és közvetlen alárendeltjeinél, a Magyar Honvédség parancsnokságán és az alárendelt katonai alakulatok többségénél. Az április–május hónapban megvalósult külföldi szakmai utak keretében elutaztunk Koszovóba, ahol nagy büszkeségünkre a KFOR²⁰¹-parancsnoki teendőket egy magyar tábornok látta el, Kajári Ferenc vezérőrnagy személyében. A déli és az északi tanulmányúton, a 2022 februárjában kirobbant orosz–ukrán konfliktus kapcsán a hallgatók az akkori legfrissebb információkhoz juthattak. Brüsszelben találkozhattak, illetve előadást tartott számukra a NATO Katonai Tanácsának elnöke, Rob Bauer admirális és az Európai Unió Katonai Bizottságának elnöke, Claudio Graziano vezérezredes is.

A 2022-es tavasz úgy köszöntött ránk, hogy ha tesszük a dolgunkat, akkor semmilyen komoly kihívással sem kell szembenéznünk. Nem így lett. A 2022. március 9-ei Kari

²⁰¹ KFOR – Kosovo Force.

Vezetői Értekezlet után a dékán úr tájékoztatót, hogy valószínűleg, valamikor a jövőben a Felsőfokú Vezetőképző Intézetnek és ezzel együtt természetesen az oktatásnak is át kell költöznie a Ludovika Campus főépületébe. A „valószínűségről” gyorsan valóság lett, március 10-én reggel már szemrevételezésre került sor, ahol jeleztem aggodalmaimat, és kértem, hogy ha költöznünk kell, akkor ezt a nyári, oktatásmentes időszakban tegyünk. A döntésre nem sokat kellett várni, négy órával később megkaptam a szóbeli parancsot, hogy március 31-ig át kell költöztetni az oktatást, a hallgatóknak pedig át kell költöznük a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Diószegi Utcai Kollégiumába, illetve minden kollégámnak április 1-jén munkaképesnek kell lennie az új munkahelyén. Az átköltözésre szűk két és fél hetünk volt úgy, hogy az oktatás továbbra is folytatódott. A feladat nem volt egyszerű, de végrehajtottuk köszönhetően annak az óriási támogatásnak, amit az Egyetemtől, a Kartól kaptunk. Elhagytuk azt a hosszú évek folyamán kialakított biztos bázist, amit a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus 2. számú épületének első emeletén kialakított Felsőfokú Vezetőképző Intézet nyújtott, benne az igényesen kialakított Bethlen Gábor felsővezetői tanteremmel. A katonai felsővezetői (vezérkari) képzés 2022. április 1-jétől új helyen folytatja a képzést, így közel 75 év után újra „katonabakancsok” koptatják a Ludovika patinás épületének padlóját.²⁰²

Összegezve az elmúlt két évet kijelenthetem, hogy hosszú katonai pályafutásom újabb állomásán sem unatkoztam. Sokat tanultam, szélesítettem az addig is már tekintélyes és kiváló kapcsolatrendszeremet, a fent említett kihívásokat pedig megoldottuk kitűnő kollégáimmal, Szilágyi Tibor ezredessel, Kirschner Zoltán alezredessel, Koncz Krisztián főhadnaggyal, Cserjési Ferencné (Márti) és Somosfalvi Lilla közalkalmazottakkal, akiknek ezúton is köszönöm a sok segítséget, támogatást.

²⁰² A szerző megjegyzése: Az épületben soha nem volt katonai felsővezetői (vezérkari) képzés, az időszakos működése során mindig a Hungária körúti objektum adott helyet a katonai legmagasabb szintű oktatásnak.

A tanfolyamon részt vett hallgatók visszaemlékezései

Azt gondoljuk, hogy a tisztelt olvasó is egyet tud érteni azzal, hogy a képzés, oktatás középpontjában a hallgató áll, ezért ebből a kiadványból sem hiányozhat, hogy miként vélekednek maguk az érintettek a tanfolyamon eltöltött idejükről és az ott folytatott tanulmányaikról. Irányított interjú formájában nyolc volt hallgatót arra kértünk fel, hogy mondják el véleményüket, tapasztalataikat, és osszák meg élményeiket. Könnyen belátható, hogy több mint 400 tanfolyamot végzett megkérdezése – úgy, hogy a volt külföldiekről nagyon kevés információ áll rendelkezésre, illetve a hallgatók egy része már nincs közöttünk – nem életszerű. A megkérdezettek névsorának összeállításánál azt az elvet követtük, hogy minden tanfolyamparancsnok vezetése alatti időszakból legalább egy fő jelenjen meg a könyvben, másodsorban lehetőleg Primus inter Pares (Első az egyenlők között) díjazott legyen, harmadsorban ha van rá mód, tábornoki rendfokozatot viseljen, és végül, de nem utolsósorban, lehetőség szerint szolgáljon parancsnoki beosztásban. Ezeknek a vezérlő elveknek ellentmond Uwe Zvonar vezérkari alezredes, német véderőirtatás esete, azonban egyrészt – mint az a második fejezetben olvasható – az elmúlt három évtizedben a hallgatók több mint 10%-a volt külföldi, így egy hely ebben a sorban megilleti őket is, másrészt a szerzők meglátása szerint egy más szemszögből megírt esszé csak tovább színesíti a kiadványt.

Az esszék megírására vonatkozóan arra kértük a hallgatókat, hogy egy személyes hangvételű írás formájában járuljanak hozzá a könyv elkészüléséhez, és emeljék azzal annak színvonalát, értékét a képzés alatt szerzett személyes benyomásaik megosztásával. Arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen ismereteik voltak a képzésről a beiskolázásuk előtt, milyen személyes motivációjuk volt a képzéssel kapcsolatban, illetve milyen körülmények között iskolázták be őket. Kértük, hogy válaszoljanak arra is, hogy hasznosnak ítélték-e meg a képzést, és milyen érzésekkel gondolnak vissza arra az időszakra, illetve mennyire segített a képzés a kapcsolatrendszerük építésében és fejlesztésében. Az is érdekelt bennünket, milyen véleményük volt a képzés felépítéséről, a tematikai/képzési programról, és az elsjátított ismeretekből miket tudtak a későbbi pályafutásuk során hasznosítani. Arról is faggattuk őket, melyek azok a legfontosabb dolgok, amelyeket a képzés eredményének tudnak be katonai-szakmai tudáskészletük és vezetői fejlődésük tekintetében, és hogy szakmai fejlődésükön túl mit adott még a képzés. Megkérdeztük továbbá a tapasztalataikat a bel- és külföldi látogatásokkal kapcsolatban is. Puhatólőztünk, hogy milyen saját szervezésű (nem a tematikai/képzési program részét képező) rendezvényeket valósítottak meg a hallgatótársaikkal, és azok milyen élményekkel gazdagították őket. Szerettünk volna információt szerezni azzal kapcsolatban is, hogy tartják-e jelenleg is a kapcsolatot a volt hallgatótársakkal, a tanfolyam parancsnokával, illetve volt oktatóikkal. Végül arra biztattuk őket, hogy színesítsék az interjút egy olyan anekdotával, amelyre szívesen emlékeznek vissza.

Az esszét összefüggő formában vártuk úgy, hogy a kérdések megválaszolásánál természetesen eltérhettek a sorrendtől, illetve azok tartalmától is.

A következő oldalakon ezeket az interjúkat olvashatja a tisztelt olvasó.

Havril András nyugállományú vezérezredes
VKT-1
1993–1994

Tanfolyamparancsnok: Héggy István ezredes

Nagy motivációt jelent számomra, hogy visszaemlékezzek életem egy nagyon fontos periódusára, amikor az egész katonai karrierem időszakára kiható tapasztalatokat és élményeket szerezhettem. 1993-ban az 1. Katonai Kerület parancsnokhelyettese voltam, amikor speciális feladatként a területvédelmi ezredek felállításával foglalkoztam, és egy sikeres bemutató gyakorlat után, előjárói sugallatra kezdtem el foglalkozni a Vezérkari Tanfolyammal. Nagyon kevés információval rendelkeztem, hisz első évfolyamként még csak elméleti szinten lehetett megközelíteni, hogy mit is várhatunk el ettől az új képzési formától. Az akkori helyzetben megiszteltetésnek és a további elképzeléseim szempontjából fontosnak és előnyösnek találtam.

Ma, 30 év távlatából nagyon kellemes érzésekkel gondolok vissza erre a tanfolyamra, hiszen egy olyan lehetőséget biztosított számunkra, amely nagymértékben hozzájárult a rendszerváltás utáni Magyar Honvédségre vonatkozó elképzelések kialakításához. Számítalan olyan új kérdés vetődött fel, amelyre nap mint nap kerestük a válaszokat: reményeink a NATO-csatlakozásra; szcenáriók gyártása arra vonatkozóan, hogy hogyan fogja megváltoztatni életünket a NATO-hoz való csatlakozás; az önkéntes haderőre történő áttérés; a civil és katonai kapcsolatok hazai és nemzetközi fontossága és lehetőségei; a magyar politikai és pártpolitikai hatások és azok kezelésének útjai és módszertana; szemléletváltás szükségessége a Magyar Honvédségben.

Szerencsésnek mondhatom magamat, mivel az első évfolyam két osztállyal indult, és az osztályok a Magyar Honvédség teljes haderő- és fegyvernemeinek állományát képviselték. Így a teljes képzés alatt nagyon színes és széles körű konzultációk, eszmecserék és viták alakulhattak ki, amelyek mindenképpen hasznos elemei voltak a szemlélet formálásának. Annak ellenére, hogy ez volt az első évfolyam, és sem a tanárok, sem pedig a hallgatók nem rendelkeztek még az előzőekben megalapozott tapasztalatokkal, együttes munka eredményeképpen sikerült kialakítani egy olyan hangulatot, szándékot, előrelátást, amely mindenképpen predesztinált bennünket egy olyan rendszerszemlélet kialakítására, amely kereste a felsorolt kérdésekre adandó választ és a végrehajtáshoz szükséges módszereket. Ebbe a folyamatba illeszkedett be annak a felismerése, hogy a haza védelme állami feladat, ezért ennek előkészítésében és végrehajtásában nélkülözhetetlen egy széles körű társadalmi, politikai kapcsolat rendszeres fenntartása és annak a mindenkori helyzettől függő folyamatos fejlesztése. A rendszer nem nélkülözheti a döntéshozó politikai vezetők hozzáértő támogatását, és akkor még gondolni se mertem rá, hogy ezek a kérdések milyen súllyal bírnak majd a további feladataim során.

Ezek a felvetések és a kialakított válaszok, megoldási javaslatok kihatással voltak a további tevékenységem teljes szakaszára, a hazai és a nemzetközi kapcsolatok kialakításának és fenntartásának vonatkozásában is.

A szakmai felkészítés tekintetében nyugodtan kijelenthetem, hogy egy olyan megalapozott tudást és tapasztalatot biztosított számomra a tanfolyam, amely a későbbiek folyamán teljes pályám időszakában megadta a szükséges szakmai magabiztosságot. Ez nagyon fontos volt, mivel minden időszaknak megvolt a maga kihívása, folyamatosan fejleszteni kellett magamat a helyzetnek és a követelményeknek megfelelően, és ez nagyon pozitív dolog volt, hogy megfelelő energiát fordíthattam az új dolgok megismerésére (mint például az angol nyelv elsajátítására). Összességében elmondható, hogy a megszerzett katonai ismeretek és az egyéb kiegészítő tudás és tapasztalat, amit a Vezérkari Tanfolyam során kaptam, egy olyan alapnak tekinthető, amelyre a későbbiek folyamán eredményesen tudtam támaszkodni. A külföldi (németországi Koblenz) látogatás a tanfolyam idején nagy lehetőséget biztosított arra, hogy betekintsünk a NATO-tagországok életébe, emellett a magyarországi találkozóknak, rendezvényeknek a hatása pozitív volt, és napi beszélgetéseink és véleményformálásunk meghatározó részévé váltak. Rámutattak annak fontosságára, hogy a Magyar Honvédség eredményes működésében ezek nélkülözhetetlenek.

Aktív időszakomban az osztálytársaimmal, illetve évfolyamtársaimmal való kapcsolatot az egymás munkájának elismerése és a kölcsönös tisztelet jellemezte, több alkalommal közvetlen munkatársi kapcsolatban álltam velük, amire mindig jó érzésekkel tekintek vissza. Számomra a Vezérkari Tanfolyam egy olyan közös munka lehetőségét jelentette, amelyben helye volt a széles körű együttműködésnek, egymás munkája, képességei megismerésének, elismerésének és tiszteletben tartásának. Ott fogalmazódott meg bennünk a bizalom és a kreativitás fontossága a mindennapi munkában.

Bár már nyugállományban vagyok, de a mai napig folyamatosan nyomon követem a tanfolyam munkáját és eredményeit, nemcsak az évenkénti vezérkarfőnöki előadásom alkalmával, hanem az írott és elektronikus sajtó útján, illetve a különböző találkozókön zajló beszélgetések alatt is. Mindezek alapján kijelenthetem, hogy ez a továbbképzési intézmény az ország felső szintű oktatási intézményeinek élvonalában van.

Köszönetemet fejezem ki mindazoknak, akik tanítottak, oktattak és a működés feltételeit biztosították ahhoz, hogy sikeresen tudjunk felkészülni az előttünk álló kihívásokra.

Varga László nyugállományú dandártábornok

VKT-12

2001–2002

Tanfolyamparancsnok: Szternák György ezredes

A kilencvenes évek elején alezredesi rendfokozatban szolgáló honvédtisztként a hazai „vezérkari” képzésről természetesen voltak információim, de azok nem terjedtek túl az általános ismereteken. Ezzel együtt a képzést a magasabb parancsnoki vagy törzsbeosztások betöltéséhez vezető logikus útnak láttam. Az évtized közepére a katonai pályámat tekintve már minden – az okleveles mérnök tisztek számára tipikus és reálisan elérhető – csapatbeosztásban szolgáltam, tizenkét évet a szárazföldi seregestsnél, ötöt pedig a légvédelemben. Következésképpen ugyan csak az anyagi-technikai szolgálatokra kiterjedő látókörrrel, de alapvetően ismertem a közel teljes haderő csapatszintű működését. A minősítéseim sem hagytak maguk után különösebb kívánnivalót, ezért aztán „szóba hoztam” előjárómnak, a 2. repülő és lég-

védelmi hadtest akkori anyagi-technikai főnökének, hogy támogatása esetén elvégezném a tanfolyamot. Elutasító döntése nem esett jól, de tudomásul vettem. Ugyanakkor bátorkodtam jelezni, hogy ha más – ezen a területen szolgáló – bajtársaim esetében is hasonlóan jár el, akkor a közeljövőben az összhaderőnemi vezető szerveknél (minisztérium, vezérkar, továbbá magasabb parancsnokságok és más szervezetek) a haderőnem²⁰³ anyagi-technikai reprezentánsai nem lesznek jelen, mivel a szárazföldi haderőnemnél szolgálók, illetve az onnan indultak már az első tanfolyamokon robusztus létszámban²⁰⁴ voltak jelen. Sovány vigasz, hogy az idő múlásával a feltevést igazolódni láttam.

Ez is egyik (bár nem a legfontosabb) oka volt annak, hogy 18 év szolgálat után elhagytam az anyagi-technikai szolgálatot. Aztán az élet újabb fordulataként – bár tragikus előzmények²⁰⁵ miatt – megkaptam a lehetőséget, hogy elvégezzem a tanfolyamot. A 12. légvédelmi rakétadandár törzsének főnökeként (alezredesi rendfokozatban) ajánlatot kaptam a tábornoki rendfokozattal járó parancsnoki beosztás betöltésére, amit a már említett körülmények ismeretében elvállaltam, de azt kértem előjárómtól, hogy egyrészt Vezérkari Tanfolyamot végezhessek (korábban soha nem vállaltam beosztást az ahhoz

²⁰³ „1995. december 15-én [...] »de facto« kialakult a légierő.” Lásd Tömböl László: A légierő helyzete és fejlesztésének fő irányai. *Repüléstudományi Közlemények*, 20. (2008). 1. (Különszám).

²⁰⁴ Szenes József, (később dr.) Fenyvesi Károly, Giczi György, Adorjáni István, dr. univ. (később dr.) Gáspár Tibor, dr. univ. Rusz József, Turi János, Anda Árpád, Kis Mihály, Molnár András.

²⁰⁵ Az előd, Kovács Gyula okl. mk. ezredes „2001. április 26-án, szolgálati helyén, ismert ok nélkül, önkézzével vetett véget életének”. Lásd *A 12. légvédelmi rakétadandár 2001. évi története*. Fnyt.: 82/5/12. ve. lé. rak. e.

szükséges képesítések nélkül), másrészt ez a tanfolyam a hazai legyen (mivel minden iskolarendszerű, valamint tanfolyami képzést addig külföldön végeztem).

Magára a tanfolyamra jó érzésekkel gondolok vissza. A csoport összetételében ugyan éreztem egyfajta „jelölési kvótát”, de a későbbiekben kiderült, hogy ez inkább előnyt jelentett. A csoport tagjaiban nagy tudású és tapasztalatú, az új ismeretekre fogékony, nyitott, továbbá az oktatók és a csoporttársak teljesítményét értékelő, azt tisztelő bajtársakat ismertem meg. A tematikai program számomra elsősorban azért volt értékes, mert egyfelől megpróbálta a szigorúan vett katonai kereteken túl a védelmi szféra egészét átfogni, másfelől pedig azzal is válaszokat keresett a NATO-csatlakozás jelentette kihívásokra, hogy erőteljesen nyitni akart a szövetséges haderők és a szövetségi intézmények irányába. Visszatekintve, a képzést egy kísérletezésként is tudnám jellemezni, hiszen az egész haderő az útkeresés állapotában volt, ahol is a cél (a NATO katonai szervezetébe való beilleszkedés) világosnak tűnt, a célhoz vezető módszerek tekintetében viszont nem volt releváns ismeretanyag. Úgy is mondhatnám, hogy megfelelt a kor igényeinek, hiszen a korszak azt követelte, hogy a Honvédség a hézagos tudáskészlet és az erősen korlátos erőforrások viszonyai között is minél előbb a szövetséges haderő teljes értékű tagja legyen.

A tanfolyam számomra egyik legfontosabb eredményének tartom azt, hogy a katonai ismeretanyag megszerzése, bővítése mellett – a csapatélet mindennapjaiból kiszakadva – rálátást biztosított a védelmi szféra egészére, a biztonságpolitika (védelempolitika) aktuális kérdéseire, továbbá hogy mindezt a hadtudomány, illetve a katonai felsőoktatás lehetőségeivel és eszközeivel tette. Ezen túl az addig számomra ismeretlen különféle tréningek, feladatok lehetőséget adtak önmagam jobb megismerésére, rávilágítottak tudásom, egyáltalán személyiségem jellemzőire, erősebb és gyengébb oldalaira, ezzel is hozzájárulva vezetői fejlődésemhez. Nem vállalkozom tételes felsorolásra, hogy a tanfolyamon kapott ismeretekből mit tudtam hasznosítani a későbbi pályafutásom során, de két dolgot mindenképpen megemlítenék. Az egyik a csapattisztétől eltérő látásmód, egyáltalán a más nézőpontok megismerése a védelmi szféra és benne a haderő rendeltetésével, működésével kapcsolatban. A másik pedig a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem mint hadtudományi és felsőoktatási műhely működésének, sajátosságainak megtapasztalása. Külön értékét jelentették a tanfolyamnak a bel- és külföldi utazások. Ezek az események szakmai tartalmukon túl pozitívan hatottak a csoport kohéziójára, de a belföldi programok közül a csapatlátogatásokat külön is kiemelném, amelyek számomra (csapatparancsnok lévén) mindig lehetőséget adtak egyfajta összehasonlításra, megmértetésre. Emellett a tanfolyam kiváló alkalom volt a haderőn belüli és a haderőn kívüli kapcsolatrendszer továbbépítésére.

A megszerzett hivatásrendi ismereteken túl a kurzus további nagy értékének tartom, hogy olyan csoporttársaim voltak, akiktől – amellett, hogy társaságukat élvezhettem – rengeteget tanultam, továbbá magatartásukban a honvédtiszti ethosz legfontosabb értékeit tapasztalhattam meg. Kötelezőnek tartottuk a magunk számára, hogy minden tekintetben példát adjunk az egyetemi polgároknak. Külföldi (lengyel, német, olasz) társaink jelenléte módot adott más országok tisztjei gondolkodás- és viselkedésmódjának

megismerésére. Az egyetemi közeg és a már tudományos fokozattal rendelkező két csoporttársam példája többünket inspirált arra, hogy a későbbiekben a hadtudomány területére kalandozzunk.²⁰⁶ Ezért is tartom hatalmas megtiszteltetésnek, hogy a tanfolyam befejezésekor társaim értékítélete alapján megkaphattam a *Primus inter Pares* kitüntető címet.

Fontosnak tartottuk, hogy a képzés ideje alatt a házastársakkal közös programokat is szervezzünk, amelyeknek utolsó aktusa a végzés utáni Citadella-beli társas vacsora volt. A tanulmányi programok margóján többek között pusztai csikósokkal ismerkedtünk az Alföldön, teszteltük a csoporttársunk által kínált juhfarkot a Dunántúlon, ellenőriztük a belga sörök minőségét Waterloonál, és nem mulasztottuk el a leendő német véderő-át-tasé osztálytársunk rezidenciájának tüzetes ellenőrzését sem. A tanfolyam történetében ismereteim szerint egyedüli csoportként a 2002. évi végzés óta eddig minden évben tartottunk egy – a házastársakkal közösen eltöltött – rövid hétvégét jelentő találkozót, amelyeknek a bajtársi beszélgetések mellett kötelező eleme a tanfolyam vezetője, prof. dr. Szternák György ezredes, egyetemi tanár által vezényelt „osztályfőnöki óra”. A tanfolyam ideje alatt és az említett osztályfőnöki órákon nem mulasztotta el felemlegetni, hogy a csoport három tagja néhány nappal később kezdte meg tanulmányait. Azt persze nem szokta hozzátenni, hogy ketten szabadságuk alatti külföldi pihenésük, jómagam pedig a Balti-tenger parti éleslövészet gyakorlatvezetői teendői miatt. Kettejüknek már régen nem róttá fel, de én csak húsz év múltán, a következő évi jubileumi találkozóra való tekintettel tudtam elérni az éleslövészet tanfolyami szolgálati időként való beszámítását.

²⁰⁶ A csoport tizenhárom magyar hallgatója közül mindösszesen öt fő szerzett tudományos fokozatot, ami ugyan nem rekordként kezelendő, de teljesítményként talán elismerést érdemel.

Hazuga Károly nyugállományú altábornagy
VKT-15
2004–2005

Tanfolyamparancsnok: Szternák György ezredes

Fiatal kezdő tiszt koromban mindig felnéztem azokra a feljebbvalóimra és előljáróimra, akik a zubbonyuk jobb felső zsebe felett valamilyen magasabb iskolai végzettséget kifejező jelvényt viseltek. Bíztam benne, azt gondoltam, hogy valamikor nekem is lesznek ilyen jelvényeim az egyenruhámon. Az első ilyen jelvényt 1986-ban, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem elvégzése után tűzhettem fel az egyenruhámra. Néhány évvel később a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia hadtudományi tanfolyamának elvégzése után a másodikat is magaménak tudhattam.

2004-ben a HM Logisztikai és Haditechnikai Fejlesztési Felügyeleti Főosztály vezetői beosztásából neveztek ki az MH Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság parancsnokhelyettesének. A kinevezéssel egyidejűleg megkaptam az első tábornoki rendfokozatot, ezzel együtt lehetőséget a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (Vezérkari Tanfolyam) elvégzésére a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen.

Felemás érzésekkel készültem a tanfolyamra, egyrészt azért, mert furcsa volt újra iskolapadba ülni, másrészt nem volt mindennapos, hogy valaki tábornokként kezd el a tanulmányait. Nemcsak nekem volt szokatlan ez a helyzet az elején, hanem csoporttársaim és tanáraink számára is. De hamar túlléptünk ezen, hisz osztálytársaimat és tanárainkat már korábbról ismertem, és én most elsősorban diák voltam, nem tábornok.

A VKT-15 osztály létszáma 13 fő volt, két külföldi (egy olasz, egy német), egy rendőr és tíz honvédtiszt hallgató. Az első napok az ismerkedéssel teltek, aztán hamar belerázódtunk az új helyzetbe. Megválasztottuk az ilyenkor szokásos felelősöket (ügyviteli, anyagi, tanulmányi, pénzügyi, sport...), a könyvtárban megkaptuk az olvasójegyeket és a különböző tájékoztatókat. Megismerkedtünk az osztályteremmel, az elődök tablóiival, történetével. Rövid idő alatt nagyon jó közösséggé kovácsolódtunk.

Úgy emlékszem, mi voltunk az elsők, akik viszonylagos szabad kezet kaptunk a képzésünk tematikájának összeállításában, főleg a belföldi látogatások területeinek kiválasztásában. Szakmai látogatásokon voltunk a határőr és rendvédelmi szervek intézményeinél, ismerkedtünk a védelmi igazgatás, a katasztrófavédelem feladatrendszerével, a HungaroControl Zrt.-nél a légiirányítás bonyolult feladataival. Fentiekén túl felkerestük a Magyar Honvédség kiemelt katonai szervezeteit, találkoztunk a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar vezetőivel, átfogó tájékoztatókat kaptunk a Magyar Honvédség aktuális feladatairól és fejlesztésének irányairól. Külföldi szakmai úton voltunk a stratégiai szintű NATO Szövetséges Erők Európai Főparancsnokságán (SHAPE)

Monsban, valamint a hadműveleti szintű Szövetséges Összhaderőnemi Parancsnokságon (JFC) Nápolyban és Solbiate Olonában, a NATO Gyorsreagálású Hadtest (NRDC-Italy) parancsnokságán.

A hazai látogatások során széles körű ismereteket szereztem a társ fegyveres szervek és intézmények szervezetéről, feladatrendszeréről, képességeikről és lehetőségeikről. Olyan ismeretek birtokába jutottam, amelyeket a képzést követően a mindennapi tevékenységemben jól tudtam hasznosítani.

A NATO-parancsnokságokon és a magyar képviselteken kapott információk nagy segítséget adtak a későbbi beosztásaimhoz kapcsolódó Senior Nato Logisticians' Conference (SNLC)²⁰⁷ ülésekhez.

A tantermi képzésünkben elsőként alkalmaztuk a NATO-elvek szerinti műveleti tervezést, megszűnt a hadműveleti térképrajzolás, áttértünk a műveletek powerpointos tervezésére és jelentésére. Zárógyakorlatunk a *Stabil-Kaukázus 2005* grúziai békefenntartó művelet kidolgozása volt, amelyet a fenti elvek és módszerek alapján dolgoztunk ki és jelentettük le a gyakorlatvezetőnek, dr. Padányi József (akkor még) ezredes, dékánnak.

A második félévre elkészült az új tantermünk, amely már modern, a kor követelményeinek megfelelően berendezett és felszerelt volt. Nagy örömmel vettük birtokba, és az év végi záróvizsgákat már itt tettük le.

Tantervünkben egészségügyi felmérés is szerepelt, ezért a második félévben négy napot töltöttünk a Honvéd Kórház Balatonfüredi Kardiológiai Rehabilitációs Intézetében. Túl azon, hogy megismertük az intézet rendeltetését, feladatait, komoly egészségügyi kivizsgálásokon is átestünk. Gondot fordítottunk a szabadidő hasznos eltöltésére is, ezért az esti séták után felkerestük a „híres” hatlépcsős nevű kulturális intézményt, ahol egy korsó sör mellett beszéltük meg a nap eseményeit. Német kollégánk itt kóstolta először a hely nevezetes sörkorcsolyáját, a velős pirítóst, ami mindaddig nagyon ízlett neki, míg meg nem tudta, hogy miből készül. Ezt a mai napig emlegetjük találkozásainkkor.

A záróvizsgát eredményesen teljesítettük, többen kiválóan végeztünk. Megtiszteltetés volt számomra, hogy a kibocsátó ünnepségen átvehettem a Zrínyi-emplékdíj kicsinyített mását.

Jó kis Közösség volt a miénk. Sokszor együtt voltunk a tanórák után is, kirándultunk, vagy valamelyik társunknál összejöttünk. A kapcsolat a végzés után is megmaradt. Évekig rendszeresen találkoztunk, ilyenkor jó volt feleleveníteni az együtt töltött időt.

Sok-sok évvel később, az ötéves unokám nézi az íróasztalomon lévő Zrínyi-szobrot. Nézi, nézi, egyszer csak megszólal: „Papa, ez Te vagy?”

²⁰⁷ SNLC – NATO Logisztikai Vezetők Konferenciája.

Schmidt Zoltán vezérőrnagy
VKT-21
2010–2011

Tanfolyamparancsnok: Resperger István ezredes

Különböző beosztásaimban a meglévő tudásom bővítése, elmélyítése érdekében több esetben is volt ígéretem külföldi felsővezetői képzésekre, de sajnos minden alkalommal találtak nálam alkalmasabbat a tanfolyamok elvégzésére. Az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon kerültem újra képbe felsővezetői képzésre, ezúttal a hazai tanfolyamra történő beiskolázás lehetősége nyílt meg előttem.

Az akkori kollégáim közül többen elvégezték már a magyar felsővezetői képzést előttem, és mindegyikőjük pozitív szavakkal emlékezett vissza rá. A kiszélesedett látókört és a tanfolyam alatt kialakított kapcsolatrendszer hasznosságát hangsúlyozták. Általuk lehetőségem volt megismerni a tanfolyam tematikáját, az órarendet is. Mindezek hatására kíváncsiság töltött el, hogy az idő megszépíti a dolgokat, vagy valóban ilyen hasznos, illetve ennyi élménnyel jár a tanfolyam.

A csoportunkba különböző szakmai háttérrel, előélettel rendelkező személyek kerültek be, különböző vezetési szintekről. A csoportot színesítette, hogy a tervezett német, illetve ukrán katonai attasé is a csoportunk tagja volt. Mint egy jó piacon (csak itt térítésmentesen) mindenki megosztotta a másikkal a különböző háttér révén meglévő tudását, tapasztalatait és a kapcsolati rendszerét. Ha csak ezeket néznénk, és nem foglalkoznánk a tanfolyam „hivatalos” részével, már akkor megerősíthetnénk a tanfolyamot már elvégzett kollégáim beszámolóját.

Ahogy az Oscar-gálán szokták mondani, hogy a siker nem jött volna létre X. Y. nélkül, úgy gondolom, a tanfolyam sem lett volna sikeres dr. Resperger István ezredes nélkül. Az ő tudása, felkészültsége, kapcsolati rendszere garancia volt a sikerre. A tematika, az órarend mind a felkészítésünket, ismereteink bővítését segítette elő. A felkért előadók emlékezetes és tanulságos előadásokkal bővítették ismereteinket. Közülük a teljesség igénye nélkül dr. Csikány Tamást, dr. Kaiser Ferencet és dr. Resperger Istvánt emelném ki.

A feldolgozott témák közül két emlékezetes idéznék fel. A vallástörténetet, amelynek keretében a különböző vallásokat (katolikus, protestáns, iszlám, zsidó) gyakorlók tartottak előadást részünkre. A témához kapcsolódóan látogatást tettünk a magyarországi iszlám egyház szunnita és síita közösségénél is. A téma aktualitását akkor még csak a missziók jelentették, azóta viszont a migrációs hullám megjelenésekor is tudtam használni a megszerzett ismereteket.

A másik ilyen téma a világ gazdaságát, biztonságpolitikáját meghatározó országok elemzése volt. Kiemelten kezeltük az Amerikai Egyesült Államokat, Oroszországot, Kínát, Indiát, Pakisztánt és Brazíliát. Ezek mellett az európai országok közül Német-

országot, Franciaországot, Törökországot, Nagy-Britanniát és Olaszországot is vizsgálat alá vettük. Az országok elemzése során ok-okozati viszonyokat tártunk fel, amelyeknek jelentős része nem meglepően a múltban gyökerezett. Ezek az órák is segítették megérteni a körülöttünk zajló események mozgatórugóit.

A képzés során kiemelt hangsúlyt fektettek a vezetői, valamint kommunikációs tréningekre, hogy felkészüljünk azon helyzetek kezelésére, amelyekkel a munkánk során találkozhatunk, valamint elsajátítsuk és begyakoroljuk a szükséges ismereteket, készségeket és kompetenciákat. A tréningek mindezek mellett elősegítették a csoporton belüli bizalmat, az összehangolódást, a közösségi élményt is. A kommunikációs tréningeken rutinossá váltak a viselkedésminták, kommunikációfajták, valamint a verbális és non-verbális önkifejezés. A gyakorlások következtében csökkent a kommunikáció során a reakcióidő és a negatív berögződés.

A hazai látogatások szervezése során a tanfolyam vezetői kiemelt figyelmet szenteltek a látogatás helyszíne szerinti önkormányzatok, rendvédelmi szervezetek, a villamos energiát és gázt biztosító erőművek, ellátó csomópontok munkájának a megismerésére. Az ott szerzett ismeretek és ismeretségek még a mai napig is hasznosak számomra.

A külföldi tanulmányút a tanfolyam vezetőinek legnagyobb akarata ellenére is elmaradt, a forrástervezésért, -biztosításért felelős szervezetek egymásra mutogatása miatt. A Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság akkori parancsnokának jóindulata alapján a balkáni missziók látogatására nyílt csak lehetőség, amely számomra, aki a missziók napi logisztikai támogatásával is foglalkoztam, újdonságot nem jelentett.

A tanfolyam hozadéka számomra nemcsak a látókör szélesítése, valamint a szakmai fejlődés volt, hanem meglévő barátságok elmélyítését is magával hozta. A csoport – a lehetőségek függvényében – a házastársakkal közösen évente összejeövetelt szervez, és feleleveníti a közös élményeket. A csoportból már többen befejezték aktív pályafutásukat, de a mai napig nyomon követik a még aktív társak munkáját.

Kajári Ferenc vezérőrnagy
FVKT-24
2014–2015

Tanfolyamparancsnok: Balogh Péter ezredes

A Magyar Honvédség Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamáról természetesen voltak információim a beiskolázás előtt. Az egyik legmeghatározóbb, hogy ez nem egy olyan tanfolyam, ahová egyszerű jelentkezés alapján be lehet kerülni. Ide nem elég az egyéni ambíció, felkészültség, még csak az sem elégséges feltétel, hogy a közvetlen előjáró támogatja a beiskolázást, ami egy katonai tanfolyamnál nem meglepő követelmény. Az is kell hozzá, hogy a Vezérkar főnöke jóváhagyja a jelölt részvételét a tanfolyamon. Ez már magában is mutatja a képzésen való részvétel jelentőségét, súlyát, hiszen azt is jelenti, hogy a jelöltet legalább hallomásból ismeri a Magyar Honvédség első számú katonai vezetője, és ezen ismeret alapján alkalmasnak találja arra, hogy a jövőben a Magyar Honvédség vezető beosztású tisztje, esetleg tábornoka legyen belőle. A másik fontos információ, és ez a „jelölt” szóból is kikövetkeztethető, hogy erre a tanfolyamra nem egyszerűen jelentkezni kell. Az kell hozzá, hogy a szolgálati előjárók úgy gondolják, a kiválasztott tiszt alkalmas a továbblépésre, és jelölik a beiskolázásra. Természetesen, amikor belátható közelségbe kerültem a tanfolyamhoz, közvetlen előjáróimtól már magáról a tanfolyamról, annak sajátosságairól, tanmenetéről is részletesebb ismereteket kaptam, ami – azt kell mondjam – még vonzóbbá tette a tanfolyamon való részvételt. Összefoglalva, annyit tudtam a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyamról, hogy nagy presztízsű képzés – akit beiskoláznak, az feltételezhetően jó úton jár ahhoz, hogy magasabb beosztásba kerüljön a jövőben.

Amikor esetenben is szóba került a továbbtanulás lehetősége, egy fontos kérdést kellett eldöntenem: a hazai vagy az Egyesült Államokban szervezett tanfolyamon vegyek-e részt? Őszintén megvallva fiatalabb koromban az Egyesült Államok képzésén való részvételt tűztem ki célul, azonban amikor 2013–2014-ben döntési helyzetbe kerültem, újból átgondoltam a dolgot. Az amerikai képzés alatt hasznos tapasztalatok szerezhetők, mivel a hallgatók megismerik az Egyesült Államok katonai rendszerét, annak működését, kapcsolatokat alakítanak ki, „kalandos”, hiszen egy új közegben, új életkörülmények között kell helytállni, és talán jobban mutat az életrajzban (megjegyzem, KFOR-parancsnoki beosztásom ellátása alatt többször kérdezték, melyik egyesült államokbeli vezetői tanfolyamot végeztem el – meglepődve vették tudomásul, hogy egyiket sem). Döntésem meghozatalakor a következőket vettem figyelembe: már tanultam, teljesítettem szolgálatot az Egyesült Államokban, vannak ismereteim az amerikai haderő működési rendjéről, tehát egy újabb amerikai tanfolyam már nem járul ehhez hozzá jelentősen. Mivel magyar katonaként a Magyar Honvédségben szolgálok, sokkal több hozadéka lesz, ha a nemzeti tanfolyamon szerzek mélyebb ismereteket a stratégiai döntés-

hozatali rendszerről, a nemzeti stratégiai fontosságú vállalatokról, szervezetekről, és jobban megismerem a nemzeti védelmi/biztonsági stratégiát alakító hazai tudományos élet alakjait. Arról nem is beszélve, hogy az úgynevezett kapcsolati tőke kialakításában többet nyújt a hazai tanfolyam. A tanfolyam során megismert kollégákkal jövőbeni beosztásaimban sokkal könnyebb lesz együtt dolgozni. Utólag visszatekintve is úgy gondolom, jó döntést hoztam. A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam biztosította mindazt, amire számítottam. A tanfolyam légköre, a családi, kollegiális viszony a csoporttársakkal, egyetemi és külső előadókkal mind hozzájárult a sikerhez. A tanfolyam számára kialakított, a Magyar Honvédség tanfolyami rendszerében akkoriban egyedülálló infrastruktúra is azt jelezte, hogy ez egy különleges tanfolyam, különleges lehetőség ismereteink elmélyítéséhez. A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ vezetője, dr. Tamási Béla mk. ezredes kivételes személyisége, empátikus, támogató hozzáállása, mindig higgadt, megfontolt véleménynyilvánítása és szervezőkészsége szintén jelentősen hozzájárult a képzés sikeréhez. Úgy gondolom, a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam a Magyar Honvédség legújabb kori képzési rendszerének legjobban sikerült tanfolyama. A különböző iskolákkal, tanfolyamokkal kapcsolatban az a véleményem, hogy azok csak a lehetőséget teremtik meg az ismeretek elsajátításához. Az egyénen múlik, hogy a rendelkezésre álló időt mennyire hasznosítja, milyen tudásbázist épít ki. Ebben az esetben minden rendelkezésre állt, hogy a tanfolyam résztvevői a lehető legtöbbet érik el, éppen ezért az itt eltöltött időre mindig pozitívan tekintek vissza.

A tanfolyamot a kapcsolatépítés szempontjából is optimálisan alakították ki, hiszen a hallgatók a Magyar Honvédség különböző haderőnemeitől, azon belül is különböző szakterületekről kerültek ki. Már önmagában ez is segítette az ismeretek bővítését, hiszen az előadásokon kívül együtt töltött idő alatt is lehetőség volt a haderőnemi, fegyvernemi sajátosságok megismerésére, megvitatására, egymás megismerésére. Ehhez az alap kapcsolati rendszerhez adódott hozzá, hogy a Magyar Honvédség valamennyi jelentős alakulatánál tett látogatás lehetőséget teremtett a régi ismeretségek felelevenítésére, újak kialakítására. Ez az ismeretségi rendszer a tanfolyam elvégzése óta eltelt időben megszámlálhatatlan alkalommal segítette a munkámat.

A tanfolyamra kialakított képzési tematika, a képzés felépítése is eltért a hagyományos, Magyar Honvédségben megszokott rendszertől. A katona-, védelempolitikai elméleti előadások és gyakorlati foglalkozások mellett nagy hangsúlyt kapott a magyarországi stratégiai fontosságú létesítmények meglátogatása, mindennapi működésüknek, gazdasági tervezési folyamatainak megismerése. Fontos eleme volt a tanfolyamnak a Rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok működésének, munkájának megismerése. A tanfolyam utolsó harmadában, mintegy az addig elsajátítottak megkoronázásaként, a szövetségi rendszer gyakorlati működésének megértéséhez adott jó alapot a különböző szintű NATO-parancsnokságokon tett látogatás. Már a tanfolyam alatt is úgy éreztem, és ezt az eltelt idő sem változtatta meg, hogy a képzési rendszer, a tanfolyam tematikájának kialakítása előremutató volt, jelentősen meghaladta korát. A képzési rendszer megállta a helyét, jól szolgálta a Magyar Honvédség leendő felsővezetői állományának felkészítését. Maga a tanfolyami tematika nagyon összetett volt. A Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ elhivatott munkatársai kiváló tematikát, képzési programot állított-

tak össze. A képzés során szervezett előadásokat, látogatásokat és egyéb programokat három modulba csoportosítva tartották meg: Általános modul, Szakmai modul és egy úgynevezett Vezetői Klub, ahol a volt és akkor beosztásban lévő vezérkar főnökökkel, állami vezetőkkel, tudósokkal, kutatókkal folytathattunk beszélgetéseket.

Úgy gondolom, jól szemlélteti a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam összetettségét, ha összegzésként felsorolom, az előadásokon, „tanórákon” kívül mi szerepelt a tanfolyam tematikájában: meglátogattuk a Köztársasági Elnöki Hivatalt, a Honvédelmi és a Belügy-minisztériumot, valamennyi nemzetbiztonsági szolgálatot, a Honvéd Vezérkar valamennyi csoportfőnökségét, 18 katonai alakulatot, a BM Országos Rendőr-főkapitányságot, a Készenléti Rendőrséget és a Terrorrelhárítási Központot, valamint az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságot. Találkoztunk a hat korábbi és az akkor beosztást betöltő vezérkar főnökkel, tíz katonai attaséval. Továbbá látogatást tettünk hat magyarországi nagyvállalatnál.

Az, hogy ki mivel gazdagodik, milyen ismeretanyagot, kiegészítő tudást szerez egy-egy tanfolyam alatt, függ a tanfolyam, felkészítés szintjétől, az életkortól, az adott személy már meglévő tudáskészletétől, de mindenekelőtt függ az egyéntől. Mennyire veszi komolyan a tanfolyamot, mennyi energiát áldoz a tudás megszerzésére. Úgy gondolom, ezen a szinten az új információ mennyisége már kisebb mértékű. Itt inkább a meglévő ismeretek, korábbi tapasztalatok rendszerezése, az összefüggések meglátására való képesség kialakítása lehet az elérendő cél. Számomra a tanfolyam talán egyik legfontosabb hozadéka, hogy elindított a stratégiai látásmód kialakításának útján. Bepillantást engedett a stratégiai szintű rendszerek működésébe, a döntéshozatali mechanizmusba. Rávilágított, hogy egy felső szintű vezetőnek képesnek kell lennie arra, hogy meglássa, mi az, amivel foglalkoznia kell, és mi az, amit rá lehet, vagy éppen rá kell bíznia az alacsonyabb szintű vezetőkre. „Aquila non captat muscas! – A sas nem kapkod legyek után!” Az eredményes munka, a siker érdekében azt is meg kell tudni érezni, hogy mikor jön el az ideje egy téma felvetésének, és mikor kell „elengedni” bizonyos dolgokat.

Az összhaderőnemi látásmód, a stratégiai gondolkodás talán a két legfontosabb dolog, amit a tanfolyam óta eltelt időben a leginkább hasznosítani tudtam, mind a hazai, mind a nemzetközi beosztásaim során. Ezek mellett nagyon jól hasznosíthatók voltak a nemzetközi kitekintést nyújtó biztonság- és védelempolitikai előadások, amelyek rávilágítottak a világpolitikai események hátterére.

A képzés nagyon fontos elemét alkották több szempontból is a csapatlátogatások, a külföldi utazások. Az utazás maga segített jobban összekovácsolni a csapatot, egyfajta csapatépítő tréningként is szolgált, hiszen ezekre az utakra autóbusszal utaztunk, ami többórás lehetőséget biztosított a beszélgetésre, véleménycserére. A Magyar Honvédség fontosabb alakulatainál tett látogatások meglepő módon tudtak újat adni mindenkinek. „Szárazföldi” tisztként számomra rendkívül érdekes volt a légierő alakulatainak bemutatkozása, de ugyanígy nagyon hasznos volt a vegyvédelmi, műszaki, logisztikai és tűzszerész-alakulatok meglátogatása, aktuális tevékenységüknek, napi gondjaiknak a közelebbi megismerése is. Mivel ezeket az utakat blokkosítva tettük meg, így néhány nap alatt szinte végigjártuk az egész országot, és egy aktuális helyzetképet kaptunk a Magyar Honvédség alakulatainak állapotáról.

A külföldre tett utazások során a NATO különböző szintű parancsnokságain nyertünk bepillantást a Szövetség mindennapi működésébe, az ott végzendő munka sajátosságaiba. De ugyanilyen hasznos volt a NATO Védelmi Akadémián és a bosznia-hercegovinai EUFOR ALTHEA misszió parancsnokságán tett látogatás is. Bár szinte valamennyien rendelkezünk missziós és külszolgálati tapasztalatokkal, ezek az utazások mégis hasznosak voltak mindenkinek, jól kiegészítették az elméleti előadásokat, segítettek megszerezni az elhangzottakat.

A tanfolyam egyik fontos eleme volt a pszichológiai felkészítés, ami mintegy önismereti és csapatépítő tréningként is jól megállta a helyét. Mivel a tanfolyamnak ezt a részét Veszprémben hajtottuk végre, így ez is egyfajta kihelyezés, kirándulás volt, ami megadta az egésznek az alaphangulatát. Annak ellenére, hogy többen nem voltunk túl lelkesek, hogy újból „pszichológiai” játékokat kell játszani, a végén – köszönhetően a szakemberek felkészültségének – mindannyian úgy értékeltük, hogy nagyon hasznosak voltak ezek a gyakorlatok is.

A másik érdekes, a nyugat-európai katonai képzésben gyakran alkalmazott, de a magyar katonai oktatás alacsonyabb szintjein hiányzó elem egy-egy kiválasztott csata feldolgozása, a csata helyszínének bejárása. A tanfolyamunk során az 1849-es tavaszi hadjárat isaszegi csatáját, valamint a II. világháború két ütközetét, a Konrád 3. hadművelet Székesfehérvár térségében végrehajtott műveleteit, illetve az 1945-ös budai kitörési kísérletet tanulmányoztuk, és jártuk be az ütközetek helyszíneit.

A tanfolyamunk szerencsés csillagzat alatt állt, hiszen néhány hónap múlva szinte valamennyi hallgatótársam vezetői beosztásba került a saját szakterületén. Többen csoportfőnöki beosztást töltünk be, így szinte napi munkakapcsolatban állunk egymással. Már ebből a szempontból is eredményes volt a tanfolyamon való részvétel, és igazolta azt az előzetes számításmat, hogy hasznosabb egy nemzeti tanfolyam elvégzése a külföldinél, mivel az egyetemen együtt eltöltött idő, egymás megismerése nagyban segíti a jelenlegi feladatok ellátását.

Összegezve, számomra hasznos volt a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam elvégzése, sok új ismeretet adott, hozzásegített a stratégiai látásmód kialakításához. A tanfolyamról alkotott gondolataim összefoglalásaként hadd idézzem a Nemzeti Közszerelálati Egyetem évzáró ünneplésén mondott beszédem egy részletét:

„A mai napon búcsút mondunk a közszérálati egyetemnek, és megkezdjük, illetve megújulva, friss ismeretekkel felvértezve folytatjuk munkánkat, de biztos vagyok benne, hogy ez a búcsú csak ideiglenes. A közszérálatás, a katasztrófavédelem és a honvédelem területén dolgozóknak a Nemzeti Közszerálati Egyetem az egyik biztos pont az életében. Úgy is mondhatnám, hogy otthon, távol az otthonától, hiszen ez az a hely, ahová valamilyen tanfolyam, felkészítés vagy magasabb végzettség megszerzése érdekében mindig visszatértünk, vagy a Ti esetetekben, kedves pályakezdő társaim, vissza fogtok térni. Jó érzés az ismerős falak között kizökkenni a hivatásunkkal járó szérálat mindennapjaiból, és egy kicsit újból diákká válni. Átélni az új ismeretekre való rácsodálkozás nagyszerűségét, a számonkérésekre, megmérettetésekre való felkészülés izgalmát és a sikeres vizsgák örömet, hogy azután mélyebb, átfogóbb ismeretekkel, még szélesebb körű felkészültséggel hajthassuk végre hivatásunkat, a köz szérálatát.”

Polyák András ezredes
KFSZTSZ-28
2018–2019

Tanfolyamparancsnok: Tamási Béla ezredes (†)

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Felsőfokú Vezetőképző Intézet Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak 28. tanulócsortjának tagjaként 2018. augusztus végén kezdtem meg tanulmányaimat. Mint a magyar katonai oktatási rendszer legmagasabb szintje, nagy elvárással és kíváncsisággal tekintetem az elkövetkező egy év elé. Személy szerint alapvető elvárásként fogalmaztam meg magamban a stratégiai szintű rendszeralapú gondolkodás fejlesztését, a személyes kapcsolatrendszer bővítését, a Magyar Honvédség katonai szervezeteibe, Magyarország stratégiai szintű polgári gazdasági társaságai és cégei működésének katonai vonatkozásaiba, a NATO vezetési struktúra működési mechanizmusába történő mélyebb betekintést, valamint korunk biztonsági kihívásainak megismerését és részletesebb elemzését. A képzéssel kapcsolatosan szintén összehasonlítás alapként tudtam külföldi tanulmányaimat szembeállítani, mivel a 2000-es évek közepén lehetőségem volt az Amerikai Egyesült Államokban, a Kansas állambeli Fort Leavenworth bázison egy évet eltölteni az amerikai szárazföldi haderő Parancsnoki és Törzstiszti Akadémiájának (Command and General Staff College, Command and General Staff Officer Course) Parancsnoki és Törzstiszti Tanfolyamán.

Beiskolázásom előtt számos alkalommal kaptam információt a tanfolyam képzési rendszeréről, tematikájáról és tanulmányútjairól. Katonai pályafutásom során már annak kezdetén elérendő célként fogalmaztam meg magamban, és folyamatosan az motivált, hogy megkapjam a lehetőséget és részt vehessek ezen a tanfolyamon. Megítélésem szerint mind a tanulócsort, mind a saját elvárásaimat a képzés maradéktalanul teljesítette, hiszen a megfogalmazott céljait átadta, és segítette az átfogó, rendszerszintű gondolkodásmód kialakítását és fejlesztését. Elmondhatom, hogy a tanfolyamok történetében tancsotortunk kivételes lehetőséget kapott hazai és nemzetközi gyakorlatokon történő részvételre, nemcsak mint megfigyelő, hanem aktív résztvevőként is. A magyar katonai felsőfokú képzés során először, annak szerves részeként tancsotortunk részt vehetett Brüsszelben a NATO CMX'19 válságkezelési gyakorlatán. A gyakorlat folyamán valós végrehajtással, háttérbeosztások betöltése útján a legközelebből szerezhettünk ismereteket a NATO legfelsőbb, stratégiai szintű politikai és katonai döntéshozatali folyamatáról és annak működéséről többek között a Katonai Bizottság és a Katonai Bizottság Munkacsotortja ülésein történő részvétellel. Hazai vonatkozásban szintén lehetőséget kapott tancsotortunk az Alapos Bázis 2018 Törzsgyakorláson történő részvételre, amely

szintén hasznos ismeretekkel bővítette tudásunkat a katonai döntéshozatali folyamat felső szintű feladatai területén.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a képzés egyik alapvető eleme, meghatározó része és egyik legfontosabb erőnye a kis létszámú tanulócsoporthoz és annak tagjainak meglévő katonai, szakmai és vezetői tapasztalata és ismerete, amelyet a képzés során folyamatosan megosztanak egymással, így bővítve és szélesítve ismereteinket, segítve fejlődésünket. A tanfolyam elismertségét jelzi, hogy évek óta számos ország katonai hallgatója vesz részt a képzésen. Tancsoportunkba a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg delegált hallgatót.

A képzés fontosságát és hasznosságát mutatja, hogy nemcsak ismereteink bővítésére volt kiváló lehetőség, hanem széles körű kapcsolatrendszer kiépítésére, valamint baráti kötélek kialakítására is. Szintén erőnye a képzésnek, hogy előadói, oktatói és vendégelőadói folyamatosan az adott időszakhoz, annak kihívásaihoz igazítják a tanulók számára átadandó ismereteiket. A magas szintű és aktuális témaköröket a mai kor elvárásainak és a képzés szintjének megfelelően többek között Magyarország honvédelmi miniszterének és a Magyar Honvédség Parancsnokság parancsnokhelyettesének előadásai fémjelezték. A Magyar Honvédség vonatkozásában, annak mindenkori fejlődését, aktuális kihívásait a volt vezérkari főnökök előadásaiból ismerhettük meg.

Alapelemként a képzés egyik meghatározó része, hogy a hallgatók meglátogatják a Magyar Honvédség vezetési struktúrájának szervezeti elemeit és katonai szervezeteit, ahol első kézből, személyesen kapnak információt azok felépítéséről, feladatrendszeréről és kihívásairól. De itt szeretném megemlíteni, hogy az Országgyűlés Honvédelmi és Rendészeti Bizottságának elnöke is tájékoztatást adott a Bizottság munkájáról, feladatrendszeréről, valamint betekintést nyerhettünk a Kül- és a Pénzügyminisztérium munkájába. A stratégiai szintű gondolkodás kialakításában pedig jelentős szerepe volt például a Molnál, a Paksi Atomerőműben és az Audinál, vagy az Országos Atomenergia Hivatalnál tett látogatásoknak. Természetesen a társszervezetek felépítése, feladatrendszer is a tematika részét képezték, mint például az Országos Rendőr-főkapitányság, a Terrorelhárítási Központ vagy az Alkotmányvédelmi Hivatal és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat. Az egy évet nemcsak színesítették, de szintén fontos információval, információkkal szolgáltak a Sziklakórház vagy a Gellérthegy víztároló megismerése, valamint az EUFOR magyar kontingensénél, Szarajevóban tett látogatások. A stratégiai látásmód és gondolkodás kialakításában pedig nélkülözhetetlen szerepet játszottak az úgynevezett északi és déli körutak, amelyek során mi, hallgatók első kézből, a parancsnokságokon nyerhettünk betekintést és kaptunk információt az Európai Unió és a NATO politikai és katonai vezetési struktúrájába.

A tanfolyam befejezését követően folyamatosan tartjuk a kapcsolatot társainkkal és oktatóinkkal, előadóinkkal. Ez nemcsak a baráti kötélek ápolásában nyilvánul meg, hanem abban is, hogy szakmai segítséget, tanácsot kérjünk és nyújtunk egymásnak betöltött beosztásainkból adódó feladataink minél magasabb szintű végrehajtása érdekében.

Végezetül szeretném megemlíteni két kiváló katona és ember nevét, akik sajnos már nem lehetnek közöttünk. Dr. Tamási Béla ezredes a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami

Központ parancsnokaként időt és energiát nem kímélve éveken keresztül dolgozott azért, hogy a magyar katonai felsővezető-képzés egyenrangú félként működjön a világ számos hasonló intézményeivel, valamint emberi magatartásával, katonai szakmai tudásával és példamutatásával szintén követendő példát mutatott számunkra. Továbbá Sági Gábor ezredest, aki tanulócsoporthozunk tagjaként tapasztalatai megosztásával és szintén kimagasló szintű katonai szakmai és általános tudásával, számos esetben humora megosztásával folyamatosan segített, és hozzájárult egyéni fejlődésünkhöz.

Büszkeséggel tölt el, hogy társaim döntésének megfelelően a tanfolyam végén megkaphattam annak legnagyobb elismerését, a Primus inter Pares címet, és a kibocsátó ünnepségen hallgatótársaim nevében válaszbeszédet mondhattam.

Összegzésként elmondhatom, hogy a tanfolyammal és saját magammal szemben megfogalmazott elvárásaimat és célkitűzéseimet a tanfolyam során, annak keretei, felépítése, tematikája és oktatói, előadói magas szintű tudása és emberi hozzáállása miatt maradéktalanul sikerült teljesítenem. Az ott megszerzett ismereteket és tudást további pályafutásom során számos alkalommal kamatoztathattam. Mindig jó szívvel fogok visszagondolni katonai pályafutásom ezen időszakára, a társaimmal eltöltött közös főzésekre, focimeccsekre és szabadidős kikapcsolódásokra.

Uwe Zvonar vezérkari alezredes
KFSZTSZ-29
2019–2020

Tanfolyamparancsnok: Tamási Béla ezredes (†)
és Szilágyi Tibor ezredes²⁰⁸

Már több mint 20 éve rendszeresen, háromévenként ismétlődő alkalommal egy-egy német törzstiszt vesz részt a magyar felsőfokú vezetőképzésen (Vezérkari Tanfolyamon) a Nemzeti Közszerológati Egyetemen, illetve annak jogelőd intézményében, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen. A tanfolyamon történő részvétel egy állomása a Budapesti Német Nagykövetség állományába kerülő véderőattasé szolgálatra történő felkészítésének. Engem is az a megtiszteltetés ért, hogy hazámat, a Német Szövetségi Köztársaságot és annak fegyveres erejét, a Bundeswehrt képviselhetem Magyarországon mint véderőattasé, ennek előzményeként 2019–2020 között a KFSZTSZ-29-es évfolyamban a magyar katonákkal és egy kínai törzstiszttel együtt végezhettem el a legmagasabb szintű magyar katonai képzést.

Már Németországban megkezdtem a felkészülést a tanfolyamra, hisz másfél évig intenzíven tanulhattam a magyar nyelvet a Bundeswehr Szövetségi Nyelvi Hivatalában, Hürthben. Az otthoni magyar nyelvtanfolyam nagyban megkönnyítette a beilleszkedésemet az osztályközösségbe, hiszen magyar társaimmal magyarul is tudtam kommunikálni. Az első pár nap azonban így is nagy kihívás volt számomra, hisz a professzorok, az előadók is többnyire magyarul tartották meg előadásukat, de szerencsére a későbbiekben már ez sem jelentett gondot a számomra.

Visszatekintve a tanfolyamra, mint a Német Szövetségi Köztársaság magyarországi véderőattaséja kijelenthetem, hogy a Nemzeti Közszerológati Egyetem képzése egy igazán optimális felkészítést biztosít a német véderőattasék részére. A képzés során betekintést nyerhettem a magyarországi állami szereplők munkájába, a különböző hivatalos folyamatokba, a Magyar Honvédség mindennapjaiba, ezáltal is jobban megértve az aktuális magyarországi történeteket és összefüggéseket, aminek köszönhetően tényszerű és alapos háttértudással rendelkezem.

Már az első hét után, a csapatépítésünkkel egybekötött borkóstolón éreztem (ahol kiválasztottuk a képzésünk borát), hogy a közösség része vagyok, az osztálytársaim befogadtak. Ez nemcsak a közösen elfogyasztott, kiváló Irsai Olivérnek köszönhető, amit együtt választottunk ki, hanem mindenekelőtt a nagyra becsült katonatársaimnak is. A tíz hónap alatt nemcsak a kijelölt mentorom, hanem az osztályfőnököm és minden

²⁰⁸ Megbízva 2020. január 1. és 2020. július 15. között.

magyar osztálytársam segített és támogatott, amire nagy szükségem volt főleg adminisztratív ügyekben.

Az osztálytársaim közül sokan már kulcspozíciókat töltenek be a Magyar Honvédségben. Ennek köszönhető, hogy a kétoldalú programok tervezése és előkészítése jól működik, illetve a Magyar Honvédség és a Bundeswehr közötti együttműködés tovább mélyült.

A koronavírus-világjárvány – ami óriási hatással volt a képzésünkre – és a jelenlegi krízis a szomszédos Ukrajnában világossá teszi, hogy mennyire fontos a kölcsönös tisztelet és a kölcsönös megértés. Talán sohasem volt még ilyen fontos, hogy a szövetségesek, a partnerek és barátok együtt nézzenek szembe a katonai fenyegetéssel, és ugyanolyan értékítélettel és megbecsüléssel viseltessenek szabadságunk és alapvető értékeink iránt. Ebben az időszakban – a számos személyes barátság mellett, amit Magyarországon töltött időm alatt kötöttem – a közösen megszerzett vezetői tudás hasznosítása és a szövetségeinkbe, partnereinkbe vetett bizalom kell hogy az előtérben álljon. A bizalom erősítéséhez nagyban hozzájárult a Nemzeti Köszolgálati Egyetemen folytatott képzésem is.

Büszke és hálás vagyok, hogy részese lehettem, hozzájárulhattam ehhez a 30 éves sikertörténethez, és további sok sikert kívánok a Nemzeti Köszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Felsőfokú Vezetőképző Intézetének és a Magyar Honvédség teljes állományának.

Sánta Gábor dandártábornok
KFSZTSZ-30
2020–2021

Tanfolyamparancsnok: Kovács Ferenc ezredes

Vegyes és kissé ellentmondásos ismeretekkel rendelkeztem még 2019 nyarán a felsővezetői tanfolyamról. Ekkor került szóba először a beiskolázásom, mivel a személyügyi tájékoztatások szerint ez követelmény volt ahhoz, hogy a beosztással járó dandártábornoki rendfokozatot megkaphassam. Az ellentmondás részben abban volt, hogy a beosztást be lehet tölteni felsővezetői tanfolyam nélkül (ami igazán szükséges hozzá, az a szakmai ismeret), de a rendfokozathoz kell, amit a mai napig nem értek. Másrészt nagyon sok szakmai beszélgetés keretén belül elhangzott, hogy szakmailag nem túl sokat ad ez a tanfolyam, viszont nagyon sokat lehet majd utazni, és személyes kapcsolatokat kialakítani. Mindenesetre 2020 őszén beiskoláztak. A személyes motivációm az volt, hogy ha már megkapom azt a luxust, hogy ismét tanulhatok

úgy, hogy teljes támogatást kapok ez alatt az idő alatt a honvédségtől, akkor ki is fogom hozni belőle a lehető legtöbbet. Így vágtunk bele 2020 őszén tizenkét magyar és egy kínai hallgatóval a hadtudomány világába. Miután megismertük a képzési tematikát, azonnal realizálódott bennünk, hogy itt nem kevés tudásanyagot fognak a professzorok, oktatók belénk injektálni. Akkor még nem nagyon tudtunk érdemben hozzászólni a tematikához, vagy véleményezni azt, a lényeg, hogy kivétel nélkül mindenki nagyon komolyan vette a tanulást.

A tanfolyam alatt számos új ismerettel bővült a tudástárunk, ez kétségtelen. Néhányat felsorolva a teljesség igénye nélkül: a NATO/EU ismereteinket mindenképpen olyan szintre emelte, hogy bármely kapcsolódó fórumon nyugodt lelkiismerettel veszek részt a mai napig; a világ lehetséges műveleti környezeteiről nagyon sok szempontból lettünk felvértezve olyan tudással, ami biztos alapot adhat ahhoz, ha magasabb szinten kell feladatot tervezni vagy döntést előkészíteni; a vezetői képzés pszichológiai része véleményem szerint példaértékű, és nemcsak ezen a szinten kellene/lehet oktatni, hanem jóval alacsonyabb szinteken is szükség lenne rá. Azonban semmi sem tökéletes. Az ezen a szinten elvárt művelettervezési, stratégiai gondolkodás és döntés-előkészítés alapjai nem voltak sajnos erősségei a tanfolyamnak. Ez részben köszönhető annak is, hogy a pandémiás helyzet második hulláma derékba törte a kontaktórás oktatást, és november közepétől a számítógépek mögé szorultunk, online oktatás keretében.

A tanfolyam vezetőinek és munkatársainak köszönhetően ezt az akadályt a lehetőségekhez mérten kiválóan abszolváltuk. Lényegében egyetlen óra sem maradt el, egy-két nap alatt átállt a rendszer, és folyamatában tudtuk hallgatni az órákat. A csoport összetétele nagyon vegyes volt, és sokan ismertük egymást a korábbi évekből. Bár a korábbi 29 csoport összetételéről nagyon kevés ismeretem van, azt biztosan állíthatom, hogy a harminc év

egyik legaktívabb csoportja volt a miénk. Folyamatos volt az interaktivitás az órákon, több alkalommal történt közös tanulás, feladatkidolgozás, és már-már zavaróan későn értek véget az órák a sok kérdéstől. A szakmai látogatásoknak sajnos csak egy töredéke valósulhatott meg a gyakorlatban (Katasztrófavédelem, Fővárosi Vízművek, Országház és egy-két alakulat), ám számos esetben itt is segített a technika, és online előadás formájában nagyon sok társszervezet, hazai és nemzetközi katonai parancsnokság előadását tudtuk meghallgatni.

Sokan kérdezték a tanfolyam végeztével, hogy milyen volt. A rövid válaszom mindig az volt, hogy: „80 százalékosan jó”. Ha több kellett nekik, elmondtam, hogy rengeteg olyan témát dolgoztunk fel, amellyel más esetben nem foglalkoznék, de biztos állíthatom, hogy a szakmai pályafutásom során szükségem lesz rá. Azt is tudom állítani, hogy a csoport minden egyes tagja nagyon lelkiismeretesen készült a számonkérésekre is. Minden egyes előadás vagy bemutató, amelyet készítettünk, nagyon sok fórumon megállná a helyét. Voltak olyan csapatlátogatások, ahova a járványügyi szabályok betartása miatt nem juthattunk el. A felelős kollégánkat ez sem riasztotta el, élő felvétel közepette járta be a saját laktanyáját (dermesztő hidegben), és mutatta be a képességeiket kamerán keresztül. A csoport egyébként a mai napig aktívan tartja a kapcsolatot nemcsak szakmai, hanem családi és baráti viszonylatban is. Még a tanfolyam idején, amikor a járványügyi szabályzók engedték, sok alkalommal ültünk össze magán- vagy közterületen. A végzés óta pedig nem telik el nap, hogy több tucat üzenet ne jelenne meg a csoport közös médiafelületén.

Mindenképpen meg kell még itt említenem a Felsőfokú Vezetőképző Intézet vezetését és személyi állományát. A kis létszámuk ellenére is kiválóan menedzseltek a csoportot és az egész tanfolyam lebonyolítását, aminek köszönhetően zavartalanul fókuszálhattunk a tanulmányainkra. Velük is tartjuk még a mai napig a kapcsolatot, és azóta is több alkalommal adtunk egymásnak segítséget.

A legfontosabb terület a megszerzett tudásomból, amit az elmúlt hat-nyolc hónapban (a végzés és a cikk megírása közti időszak) tudtam kamatoztatni, az a művelési környezeti kibővített ismereteim. Az alakulatom épp ebben az időszakban készül egy új kontinensen művelési feladat végrehajtására, ahol eddig még ebben a formában és feladatrendszerben magyar katona nem vett részt. Egyrészt ismeretekkel is tudom támogatni a felkészülésüket, másrészt a támogatási rendszer kialakításához is több alkalommal sikerült hatékonyan hozzájárulnom. Nem utolsósorban pedig olyan szakembereket ismertem meg az egyetemen, akiknek a szaktudását még a későbbiekben be fogom tudni integrálni a felkészülési folyamatba.

Összességében úgy gondolom, hogy a főbb célkitűzéseit a 30. tanfolyam elérte. Bővítettük a stratégiai szintű szakmai ismereteinket, betekinthettünk számos olyan intézmény munkafolyamataiba, amelyek fontosak lesznek még a későbbi karrierünk során. Olyan kapcsolatrendszert alakítottunk ki, amit hivatalos munka során lehetetlen. Ez a tíz hónap mindenképpen meghatározó időszaka a karrieremnek, de nem az egyes szakterületi fejlődéseimnek vagy kapcsolati tőkéik kialakulásának köszönhetően, hanem az egész tanfolyam komplexitásából adódóan... még annak ellenére is, hogy a pandémia hat hónapra az online világba szorított bennünket.

Vákát

A Primus inter Pares²⁰⁹ Zrínyi-emlékdíj díjazottjai

A Primus inter Pares kitüntető címet és a vele együtt járó Zrínyi-emlékdíjat az 1993–94-es tanévtől napjainkig az a végzett hallgató kapta meg, akit az évfolyamtársai maguk közül a legkiválóbbnak választottak. 2013-ig a hallgatók titkos szavazással választották meg maguk közül a kiválókat, valamint a tancsoport Primus inter Pares díjazottját, egyben a Zrínyi-emlékdíj tulajdonosát.²¹⁰

A 2013–2014-es tanévtől napjainkig már csak a Primus inter Pares kitüntető cím tulajdonosát választják meg – szintén titkos szavazással – a hallgatók.

A Zrínyi-emlékdíjat az „[...] Egyesült Államokban élő Eszenyi László nyugállományú vezérkari százados kezdeményezésére, a tengerentúlon élő 25 magyar (köztük 18 vezérkari) tiszt alapította. Az alapítás célja a régi és az új katonai vezetők közötti szellemi kapcsolat újrafelvétele, a magyar katonai hagyományok közös ápolása, valamint a hadtudomány elsajátításában, művelésében kiváló eredményt elért hallgatók neveinek megörökítése. [...] Józsa Lajos szobrászművész alkotása. A rézlapra vésik fel az évenként kiválóan végzett hallgatók neveit.”²¹¹

A Primus inter Pares kitüntető címet elnyert hallgatók a szobor névre szóló kicsinyített mását vehették/vehetik át a jogelőd intézmények,²¹² illetve napjainkban az NKE HHK tanévzáró rendezvényén. Míg 2013-ig mind a kiválóan végzetek, mind a Primus inter Pares díjazottak neveit felvésték a Zrínyi-szobor talapzatán lévő rézlapra, 2013-tól már csak a Primus inter Pares kitüntető címet elnyertek neveit örökítik meg.

A Zrínyi-szobor kicsinyített másolata

Forrás: Varga László nyugállományú dandártábornok felvétele

²⁰⁹ Első az egyenlők között. Latin eredetű kifejezés, olyan ember, aki egyenrangú a többivel, de mégis azok nagy megbecsülését élvezi. Idegen Szavak Szótára: Online: <https://idegen-szavak-szotara.hu/primus-inter-pares.-jelent%C3%A9se>.

²¹⁰ Az első három évben nem tancsoportonként, hanem a két tancsoportból (az évfolyamból) választottak meg egy fő Primus inter Pares díjazottat.

²¹¹ M. Szabó Miklós – Oroszi Antal: *A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1990–1996*. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2012. 234. A 81 cm-es bronzszobor jelenleg a Nemzeti Közszerződési Egyetem Ludovika Campusán, a Felsőfokú Vezetőképző Intézet folyosóján, egy méter magas, rézlappal fedett talapzaton áll.

²¹² A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia (1955–1996) és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (1996–2011) az NKE jogelőd intézményei.

A díjazottak

Év	Tancoport	Név, rendfokozat
1994	VKT-1	Braun László ezredes
	VKT-2	
1995	VKT-3	Tóth Sándor ezredes
	VKT-4	
1996	VKT-5	Lakatos László ezredes
	VKT-6	
1997	VKT-7	Tánczos László vezérőrnagy
1998	VKT-8	Vass János ezredes
1999	VKT-9	Horváth Ferenc ezredes
2000	VKT-10	Szentes László ezredes
2001	VKT-11	Juhász István ezredes
2002	VKT-12	Varga László ezredes
2003	VKT-13	Lőrincz Miklós ezredes
2004	VKT-14	Kovács József ezredes
2005	VKT-15	Hazuga Károly dandártábornok
2006	VKT-16	Szűcs Pál ezredes
2007	VKT-17	Felházi Sándor alezredes
2008	VKT-18	Labádi Lóránt ezredes
2009	VKT-19	Kókai Ernő ezredes
2010	VKT-20	Farkas Imre ezredes
2011	VKT-21	Mogyorósi József alezredes
2013	FVKT-22	Juhász István ezredes
2014	FVKT-23	Gangler László ezredes
2015	FVKT-24	Kajári Ferenc alezredes
2016	FVKT-25	Tamási Béla ezredes
2017	FVKT-26	Pölöskei János Antal alezredes
2018	KFSZTSZ-27	Kolonics Attila ezredes
2019	KFSZTSZ-28	Polyák András ezredes
2020	KFSZTSZ-29	Riczler Tamás ezredes
2021	KFSZTSZ-30	Sánta Gábor ezredes
2022	KFSZTSZ-31	Magyar Róbert alezredes
2023	KFSZTSZ-32	? ²¹³

Zrínyi Miklós-szobor

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

²¹³ A kiadvány nyomdába adásakor még nem választották meg.

A Zrínyi-szobor fehérmárvány talapzatán a következő szöveg olvasható:

ZRÍNYI EMLÉKDÍJ

**A MAGYAR KIRÁLYI HONVÉDTISZTEK AJÁNDÉKA A
ZRÍNYI MIKLÓS KATONAI AKADEMIA KIVÁLÓAN VÉGZETT HALLGATÓINAK**

A Zrínyi-szobor 2022. március 31-ig a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campus, valamint jogelőd intézményei 10. számú épületének emeletén, a Díszterem előtt állt. A Felsőfokú Vezetőképző Intézet Ludovika Campus főépületbe történő átköltözésével együtt a szobor is átköltözött a Campus főépület második emeletére, a katonai felsővezető szak (Vezérkari Tanfolyam) alaptantermének bejárati ajtajával szembeni falhoz. A szobor fatalapzata az elmúlt közel harminc esztendőben megkopott, így az Egyetem vezetésének anyagi támogatásával egy új, a hely szelleméhez illeszkedő talapzat készült.

A Zrínyi-szobor a Nemzeti Közszerológiai Egyetem főépületében

Forrás: Kovács Ferenc felvétele

Vákát

Az elmúlt 30 év tancsoportjai

A könyv nem lenne teljes, ha kimaradt volna belőle a tanfolyamokat végzettek névsora és a fényképek, amelyek megörökítették az utókor számára mindazok arcát, akik az elmúlt három évtizedben változó elnevezések alatt és folyamatosan fejlődő tematikai/képzési programok követelményeinek megfelelően teljesítették a képzési követelményeket.

A dolgunk nem volt egyszerű, hisz a Felsőfokú Vezetőképző Intézet csak az elmúlt 8-9 év csoportképeivel rendelkezett, így több mint 20 fényképet kellett összegyűjtenünk. A gyűjtés során kutatómunkát végeztünk az Egyetem fényképtárában, segítséget kértünk és kaptunk a volt tanfolyamparancsnokoktól, akik személyes archívumukból biztosították számunkra a fényképeket. Képeket használtunk – a szerzők hozzájárulásával – a 2016-os kiadványból, és végül, de nem utolsósorban a volt hallgatók is biztosítottak számunkra megfelelő minőségű csoportképeket. Sajnálatos módon ilyen nagymértékű támogatás, segítség ellenére sem tudtuk összegyűjteni az összes tancsoport „hivatalos” képét. Vanak köztük olyanok, amelyeken nem látható a tancsoport minden hallgatója, illetve olyanok is, amelyek az oklevélátadó ünnepségen vagy valamilyen látogatás alkalmával készültek. Bízunk benne, hogy mindezek ellenére megfelelő minőségben tudtuk biztosítani a tisztelt olvasó és az utókor számára a 32 tanfolyam csoportképét. Köszönjük mindenkinek, aki támogatta munkánkat.

**Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam / Vezérkari Tanfolyam (VKT-1 és VKT-2)
1993/94**

*VKT-1: Börcsök Dezső alezredes, Braun László mérnök alezredes, Harnócz Gyula alezredes, Havril András ezredes, Héjja István ezredes, Mezei Gábor ezredes, Nagy János ezredes, Óvári Attila ezredes, Süttő Tamás ezredes, Szenes József ezredes, Takács János alezredes, Vass István alezredes;
VKT-2: Bátor Ferenc ezredes, Damjanovich Imre ezredes, Fenyvesi Károly ezredes, Giczi György ezredes, Hagymási András ezredes, Kálmán Ferenc ezredes, Márkász Bertalan ezredes, Németh István ezredes, Rózsa Mihály alezredes, Sebe László ezredes, Vörös György alezredes*

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-3 és VKT-4)
1994/95**

VKT-3: Barabás Sándor ezredes, Bodrogi László ezredes, Buczkó Imre ezredes, Csűrös János ezredes, Hajnal István ezredes, Kositzky Attila dandártábornok, Molnár István ezredes, Nagy Attila ezredes, Rajki Tibor ezredes, Somkutas Imre ezredes, Szabó Ferenc ezredes, Szilávik Ferenc ezredes, Tóth Sándor ezredes;

VKT-4: Adorjáni István alezredes, Demeter István ezredes, Derzsényi János alezredes, Farkas György ezredes, Galgóczy Ferenc ezredes, Gáspár Tibor alezredes, Gögh Ferenc ezredes, Győrössy Ferenc ezredes, Máté István ezredes, Mócsai József ezredes, Nagy István alezredes, Sztivorecz András ezredes
Forrás: A kép az MH 47. Pápa Harcászati Repülőezred látogatásán készült

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-5 és VKT-6)
1995/96**

*VKT-5: Balogh Imre alezredes, Báthy Sándor ezredes, Bobár János alezredes, Hajdú Sándor alezredes, Halász István alezredes, Magyar Rezső ezredes, Makai György alezredes, Makai Sándor vezérőrnagy, Pálmai Dénes alezredes, Szombat István alezredes, Zimán Ferenc rendőr alezredes;
VKT-6: Boros-Leskó Géza ezredes, Dsupin Ottó határőr ezredes, Kincses Imre ezredes, Lakatos László ezredes, Megyeri József ezredes, Mikita János ezredes, Piószeghy János ezredes, Rosca Joan ezredes, Rusz József alezredes, Turi János alezredes
Forrás: A kép a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia oklevéltáradó ünnepségén készült*

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-7)
1996/97**

Anda Árpád alezredes, Bognár Imre alezredes, Höflinger József alezredes, Jankowsky Krzysztof alezredes, Kiss Gergely ezredes, Kiss Mihály alezredes, Németh Sándor ezredes, Palotás István ezredes, Ravet Michel alezredes, Szabó Károly rendőr alezredes, Szternák György alezredes, Tanczos László vezérőrnagy

Megjegyzés: A kép a tancsoport római tanulmányútján készült. A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Sándor Vilmos ezredes, a delegáció vezetője és Herendi Károlyné őrnagy, a tanulmányi út szervezője

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-8)
1997/98**

Ambri József polgárvédelmi ezredes, Bilki László alezredes, Esztári Ferenc ezredes, Jerzy Stycczynski alezredes, Kosaras László ezredes, Kovács Zoltán ezredes, Molnár András alezredes, Pados Ferenc alezredes, Szabó Sándor ezredes, Szontagh László ezredes, Varga Ferenc ezredes, Vass János ezredes, Zsiborás János ezredes

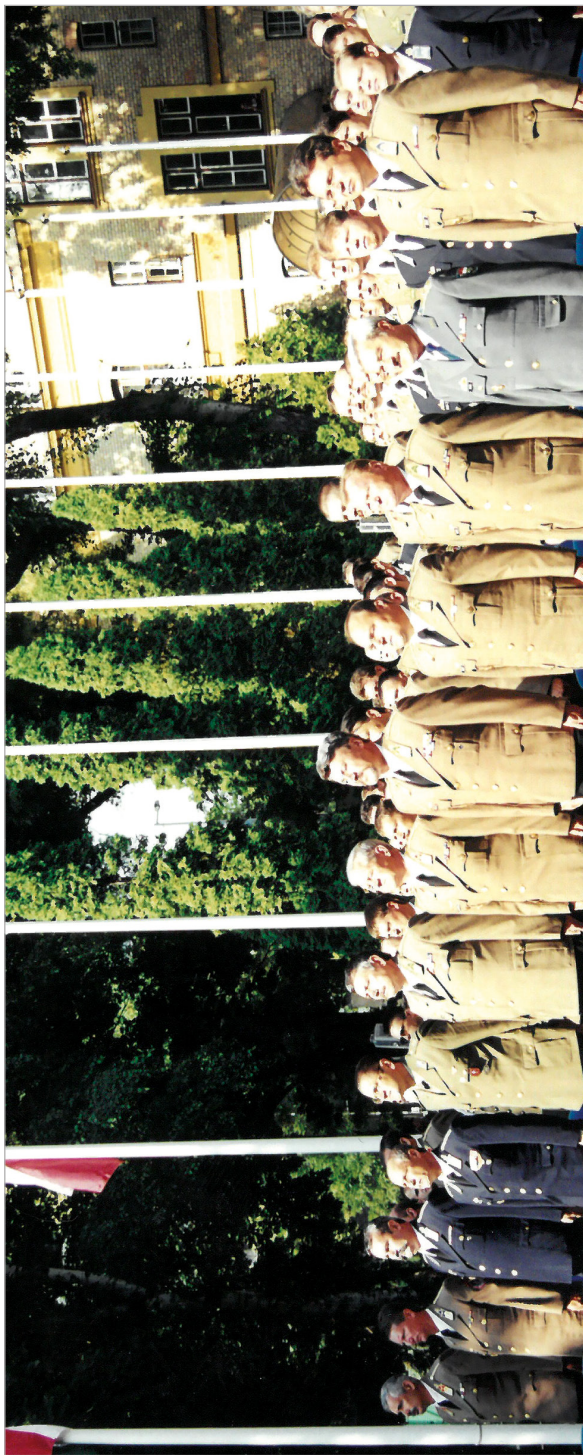
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-9)
1998/99**

Ábrahám István alezredes, Andrej Czimpák őrnagy, Döme László alezredes, Endrődi István polgárvédelmi ezredes, Horváth Ferenc ezredes, Jászai Attila ezredes, Kerékgyártó János alezredes, Kovács Mihály alezredes, Lovász Zoltán alezredes, Sándor András ezredes, Schnell Miklós ezredes, Szabó László ezredes, Szabó Zoltán alezredes, Szűcs Gáspár ezredes, Manfred Tietje alezredes, Ughy Antal ezredes
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-10)
1999/2000**

Bálint Lajos ezredes, Benke Gyula alezredes, Fekete László ezredes, Hatvani Károly ezredes, Helgert Imre ezredes, Karmann Ferenc alezredes, Novák Zoltán rendőr alezredes, Dudák Slavomir alezredes, Szabó Gergely alezredes, Szabó József alezredes, Szentes László ezredes, Tordasi László ezredes, Varga Péter polgárvédelmi ezredes, Antonello Vespaziani őrnagy, Weishaar Imre ezredes, Zelei István alezredes
Megjegyzés: A kép a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem oklevélatadó ünnepségén készült

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-11)
2000/01**

Bálint Sándor alezredes, Pierre Bertrand őrnagy, Csécsi Sándor alezredes, Csizmadia Sándor alezredes, Droppa Gyula ezredes, Gasparics Péter ezredes, Hajdú Gábor ezredes, Juhász István ezredes, Katona István alezredes, Novotnik Mihály ezredes, Szabó Gyula ezredes, Szendy István ezredes, Giuseppe Tortorelli őrnagy, Varga Péter Miklós polgárvédelmi ezredes, Lag Weislaw alezredes, Zelenák János ezredes
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

Vezérkari Tanfolyam (VKT-12) 2001/02

Edward Furlaga alezredek, Görög István alezredek, Halmai Ottó ezredek, Hamuska János ezredek, Antonio Inturri százados, Kovács István alezredek, Liliő Dénes alezredek, Mogyorósi Attila alezredek, Nagy István alezredek, Orosz Zoltán Béla alezredek, Papp Miklós ezredek, Pásztor Béla ezredek, Johannes Stadler ezredek, Tóth Oszkár alezredek, Yarga László ezredek, Várjú Gusztáv ezredek

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredek, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-13)
2002/03**

Bakó Antal ezredes, Jean-René Couelle őrnagy, Csondor István ezredes, Hamar Sándor ezredes, Kertész Péter ezredes, Komenda László sorhajóhadnagy, Lanecker József ezredes, Lengyel András alezredes, Lengyel János őrnagy, Lőrincz Miklós ezredes, Papp Gyula ezredes, Francesco Randacio százados, Szabó István ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-14)
2003/04**

Balogh János ezredes, Baráth István alezredes, Giuseppe Bertoncetto százados, Csijernyik Pál alezredes, Czikó László alezredes, Füzési Ottó alezredes, Gere János ezredes, Grigoras Iulian alezredes, Horvát Imre őrnagy, Hülvely Lajos alezredes, Kovács József ezredes, Qi Bo ezredes, Szabó László ezredes, Szarvas László alezredes, Virágh Bálint ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-15)
2004/05**

Angyal István ezredes, Benyó György ezredes, Domonkos Miklós alezredes, Jürgen Erbeck ezredes, Gerebenics József alezredes, Hartváni István ezredes, Hazuga Károly dandártábornok, Lovas Kázmér rendőr ezredes, Nyerges Lajos Károly ezredes, Pál József ezredes, Ruttai László alezredes, Giuseppe Scuderi százados, Tóth Tibor ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szternák György ezredes, a tanfolyam parancsnoka

Vezérkari Tanfolyam (VKT-16) 2005/06

Bognár Géza ezredes, Burkus Pál ezredes, Gulyás Zoltán ezredes, Horváth Csaba János alezredes, Háber Péter alezredes, Ignác János alezredes, Jancsek Tibor alezredes, Marics József ezredes, Francesco Matarrese százados, Nagy Tibor ezredes, Pálinkás Gyula alezredes, Stile Attila alezredes, Szilcs Pál ezredes

Megjegyzés: A kép a tancsoport szarajevói látogatásán készült. A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka és Padányi József ezredes, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Tudományszervező Központ igazgatója

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-17)
2006/07**

Bódi György alezredes, Felházi Sándor alezredes, Füst Tamás ezredes, Jakab Ferenc ezredes, Kovács Ferenc alezredes, Lamos Imre ezredes, Ocskay Gábor alezredes, Nyers József ezredes, Rudits Frigyes László ezredes, Takács Attila ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-18)
2007/08**

*Bozóki János alezredes, Bozsóki Attila alezredes, Kositkzy Attila alezredes, Kun Szabó István ezredes, Labádi Lóránt ezredes, Magyar István alezredes, Nyisztor László ezredes, Ulrich Pfeiffer alezredes
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka*

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-19)
2008/09**

Boros István alezredes, Bánsági László ezredes, Csampa Zsolt, Kókai Ernő ezredes, Nagy József ezredes, Szpisják József alezredes, Papp Mihály ezredes, Péli Péter ezredes, Pristiyák János ezredes, Tóth László ezredes
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-20)
2009/10**

Barnusz Albert ezredes, Balassa István Lajos ezredes, Csepregi László ezredes, Csipkerekai Tibor ezredes, Csókos Gábor ezredes, Farkas Imre ezredes, Horváth László ezredes, Juhász József alezredes, Nagy János alezredes, Róth László ezredes, Róth Zoltán alezredes, Sipos Sándor ezredes, Szegedi Péter alezredes, Tálabos Tibor ezredes, Visi Tibor ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Vezérkari Tanfolyam (VKT-21)
2010/11**

Bagi László ezredes, Fűr Gáspár alezredes, Gyulai Gábor ezredes, Horváth Zoltán ezredes, Volodymyr Kalitynskyi ezredes, Kiss Róbert alezredes, Manfred Knopp ezredes, Kovács Sándor ezredes, Magyoriósi József alezredes, Nagy Attila ezredes, Schmidt Zoltán ezredes
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Resperger István ezredes, a tanfolyam parancsnoka

Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-22) 2012/13

Andrejcsik Gyula ezredes, Aulechla József ezredes, Balogh Péter ezredes, Berec Zoltán ezredes, Dróti László alezredes, Juhász István ezredes, Kálóczi Zsolt alezredes, Kassai Károly ezredes, Lőrincz Gábor ezredes, Magasy Zsolt alezredes, Pataki Zsolt alezredes, Sipos Zoltán ezredes, Szilágyi Csaba ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szegedi Péter alezredes, a tanfolyam parancsnoka, Boldizsár Gábor ezredes, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar dékánja és Szendy István ezredes, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar oktatási dékánhelyettese

**Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-23)
2013/14**

Ádám Barnabás ezredes, Antonio Barone alezredes, Böcz Lajos Lőránt alezredes, Cserjés Ferenc ezredes, Gangler László ezredes, Gaspor Tibor ezredes, Alexey Ivlev alezredes, Kovács József ezredes, Miklovich Menyhért János alezredes, Miskolczi József ezredes, Nosza Vilmos ezredes, Uwe Clemens ezredes, Zhao Yong Gang alezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Balogh Péter ezredes, a tanfolyam parancsnoka és Tamási Béla ezredes, a tanfolyam parancsnokhelyettese

Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-24) 2014/15

Bali Tamás alezredes, Barta Sándor alezredes, Csinga Mihály ezredes, Farkas Ferenc József ezredes, Gerőfi Szilárd ezredes, Joó Sándor ezredes, Kajári Ferenc alezredes, Kaposvári László Zoltán ezredes, Kender Tamás alezredes, Könczöl Ferenc alezredes, Rumi Zoltán alezredes, Simon Attila János ezredes, Szakali Miklós alezredes, Topor István ezredes, Zeng Xin ezredes

Megjegyzés: A kép az Összhaderőnemi Parancsnokság (Székesfehérvár) látogatásán készült. A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Tamási Béla ezredes, a tanfolyam parancsnokhelyettese és Sáfár Albert dandártábornok, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság, Légierő Haderőnem főnöke

**Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-25)
2015/16**

Csuka József alezredes, Giuseppe Cacciaguerra alezredes, Dominek Attila alezredes, Wang Gang alezredes, Guba István alezredes, Nagy László János alezredes, Nemes Tamás alezredes, Nyitrai István ezredes, Solymosi Ferenc ezredes, Szalay László alezredes, Tamási Béla ezredes, Vokla János ezredes, Guettaf Youcef alezredes

Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam (FVKT-26) 2016/17

Deme László József alezredes, Erdődi Zsolt Béla ezredes, Farkas Gyula alezredes, Fekete László alezredes, Gecse János ezredes, Gergely Péter alezredes, Wolfgang Illner alezredes, Zhibin Lu alezredes, Pölöskei János Antal alezredes, Szekeres Zoltán alezredes, Szilágyi Zsolt Lajos alezredes, Szloszjár Balázs ezredes, Szöllősi Antal ezredes, Tóth László ezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Balogh Péter ezredes, a tanfolyam parancsnoka és Tamási Béla ezredes, a tanfolyam parancsnokhelyettese

**Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-27)
2017/18**

Frankó Imre ezredes, Grécs György ezredes, Hangya Gábor alezredes, Horváth Csongor ezredes, Karim Boudadi alezredes, Kolonics Attila ezredes, Papp Ferenc Tibor alezredes, Pék Tibor alezredes, Simon Zsolt István alezredes, Szabados János József alezredes, Tóth István alezredes, Vasvári Géza alezredes, Xie Shiyuan őrnagy
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Tamási Béla ezredes, a tanfolyam parancsnoka

Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-28) 2018/19

Bene Gyula alezredes, Csák Tamás Károly ezredes, Csák Zoltán ezredes, Hegedűs János ezredes, Juhász László ezredes, Jian Liang alezredes, Kiss Ferenc ezredes, Mits Norbert alezredes, Pete Szabolcs Jenő alezredes, Polyák András ezredes, Sápi Gábor alezredes, Szász Márton alezredes, Szilágyi Tibor alezredes

Megjegyzés: A kép a Sándor-palotában, a Köztársasági Elnöki Hivatal látogatásán készült. A képen a tanejsort hallgatóin kívül szerepel: Tamási Béla ezredes, a tanfolyam parancsnoka és Szegő László dandártábornok, a köztársasági elnök főhadsegédje

**Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-29)
2019/20**

Ambrus Péter alezredez, Bardón Tamás Gusztáv alezredez, Csősz József ezredez, Hadí Atila alezredez, Kokics István László alezredez, Matyi Tibor Mihály alezredez, Németh Zoltán ezredez, Oszlászki Béla alezredez, Riczler Tamás ezredez, Vauver Antal Viktor alezredez, Uwe Zvonar alezredez, Ye Yudan alezredez

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Szilágyi Tibor ezredez, a tanfolyam megbízott parancsnoka

Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-30) 2020/21

Bodnár András alezredes, Dienes Ádám alezredes, Endrődi Gábor Attila alezredes, Gadó Imre alezredes, Kása István ezredes, Kaszanyi Sándor alezredes, Kranczicki József alezredes, Liu Xiao Guang ezredes, Sánta Gábor ezredes, Szabóné Szabó Andrea alezredes, Szász Róbert ezredes, Szőnyegi János ezredes, Zsolnai Tamás alezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Kovács Ferenc ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-31)
2021/22**

Bakos Csaba Ártilla alezredes, Hattyár István alezredes, Jobbágy Zoltán ezredes, Katona Ákos alezredes, Kis-Bícs Károly alezredes, Kolozsi Tamás alezredes, Kovács Zoltán Imre alezredes, Lengyel László alezredes, Magyar Róbert alezredes, Soós István alezredes, Szilágyi László Péter alezredes, Varga Tamás alezredes, Veres József alezredes

Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Kovács Ferenc ezredes, a tanfolyam parancsnoka

**Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak (KFSZTSZ-32)
2022/23**

Bagi Szilárd alezredez, Cséby Péter alezredez, Csipster Tibor ezredez, Daniel Passbach alezredez, Fazekas Ferenc alezredez, Grósz Péter alezredez, Nagy Viktor alezredez, Sali László Attila alezredez, Tóth Barnabás Gábor alezredez
Megjegyzés: A képen a tancsoport hallgatóin kívül szerepel: Kovács Ferenc ezredez, a tanfolyam parancsnoka

Befejezés

Az újjászületett magyar katonai felsővezető-képzés 1993-ban kezdődő története egy szervesen fejlődő, a Magyar Honvédséggel szemben támasztott társadalmi elvárások változása, módosulása szerint szakaszolható, a társadalomtudományok, ezen belül különösen a hadtudomány eredményei iránt nyitott, azokra építő, de minden esetben a realitások talaján álló olyan folyamatnak tekinthető, amely sikerrel elérte a számára kitűzött célokat. Az elért siker jól beazonosítható és széles körben elfogadott „mérési pontok és módszerek” útján igazolható, amelyek a szerzők megítélése szerint a következők lehetnek:

Világosan beazonosítható a képzés fejlődése a képzési programok tartalmának előremutató változásaiban, amelyek eredményeképpen a képzés szintje a harcászati és hadműveleti ismereteket is nyújtó szakaszokat követően, napjainkra már csak hadászati (stratégiai) szintű ismeretátadást és készségfejlesztést valósít meg. Mindezt úgy sikerült elérni, hogy a hallgatók fejlődését és a Magyar Honvédség által támasztott követelményeket és igényeket mindig szem előtt tartva őriztük meg az értékeket és építettük be a jó gyakorlatokat, valamint az idő- és korszerű tudást és ismeretanyagot.

Eredménynek tudható be az is, hogy mind a tanfolyami rendszerű, mind a szakirányú továbbképzési szak formájában megvalósuló képzés az eltelt egy emberöltőnyi idő alatt folyamatosan bírta mind a Honvédelmi Minisztérium és a Honvéd Vezérkar/Magyar Honvédség Parancsnoksága, mind a befogadó intézmények egyetemi és kari vezetőinek messzemenő támogatását. Ezen támogatás egyaránt megfogható az oktatás háttérét biztosító olyan fejlesztések terén, mint a képzés eddigi két alaptantermének infrastrukturális és oktatástechnikai kialakítása, vagy az ismeretek beépülését tevőlegesen segítő külföldi tanulmányutak erőforrásigényeinek biztosítása terén.

Végül, de nem utolsósorban a képzés eredményességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a képzés története során számos volt hallgató került a végzést követően tábornoki kinevezésre, illetve felsővezetői beosztásba a Honvédelmi Minisztériumban, a Magyar Honvédség, a Honvéd Vezérkar állományában, valamint többen töltöttek be a közigazgatásban felelős pozíciókat.

Fontos kiemelni, hogy a tanfolyamot – később a szakirányú továbbképzési szakot – elvégzett hallgatók úgy nyilatkoztak/nyilatkoznak, hogy a képzés folyamán szerzett tudás és tapasztalat nagyban segítette őket későbbi katonai pályafutásuk során.

Továbbá arról sem szabad megfeledkezni, hogy a képzés presztízse az elmúlt három évtized során nemcsak belföldön, de külföldön is megmaradt, amit a külföldi hallgatók összlétszámhoz viszonyított több mint 10%-os aránya is igazol.

A szerzők talán nem tévednek nagyot, amikor azt mondják, hogy a magyar katonai felsővezető-képzés elmúlt három évtizede a rendszerváltoztatás utáni katonai felsőoktatás egyik sikertörténete, amely reményeik szerint még hasonlóan sikeres és eredményes évtizedek elé néz.

Vákát

Köszönetnyilvánítás

Köszönetünket és nagyrabecsülésünket fejezzük ki dr. habil. Héjja István nyugállományú ezredes, prof. dr. Szternák György nyugállományú ezredes, prof. dr. Resperger István ezredes és dr. Szegedi Péter alezredes volt tanfolyamparancsnokoknak, továbbá Balogh Péter ezredesnek, az egykori Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyami Központ parancsnokának, hogy visszaemlékezéseikkel megtiszteltek bennünket, valamint azért, hogy a személyes beszélgetések alatt adott információkkal, illetve saját archívumuk fényképeivel támogatták munkánkat. Áldozatos vezetői munkájuk nélkül nem lehetett volna ilyen sikeres a katonai felsővezetői képzés elmúlt három évtizede.

Külön köszönet illeti azokat a volt hallgatókat, akik immár nyugállományban lévén időt szakítottak arra, hogy tanulmányaikkal betekintést adjanak a képzés általuk megélt közel egyéves időszakába, vagy akik napjainkban is aktív katonaként, felelősségteljes beosztásuk ellátása mellett vették a fáradságot, hogy esszéik útján élményeikkel, tapasztalataikkal színesítsék a kiadványt. Ezek nélkül szegényebb lett volna az elmúlt harminc évet összefoglalni szándékozó dolgozat.

A könyv nem jöhetett volna létre az NKE Egyetemi Könyvtár munkatársai, Garainé Sziráki Brigitta törzsszászlós, Baran Andrea és Toldi Lóránt közalkalmazottak támogatása nélkül, akik sokszor más feladataikat félretéve segítették kutatómunkánkat.

Külön köszönetünket szeretnénk kifejezni dr. Varga László nyugállományú dandártábornoknak, aki a kutatómunkától kezdve egészen a szerkesztésbe adásig ötleteivel, tanácsaival, tapasztalatainak megosztásával nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kötet létrejöjjön.

Köszönet mindazoknak, akik javasлатаikkal, tanácsaikkal, egy-egy forrás biztosításával járultak hozzá kutatásainkhoz és munkánkhoz, ezzel együtt a kiadvány megírásához.

Végül, de nem utolsósorban köszönetünket szeretnénk kifejezni munkatársunknak, Somosfalvi Lilla közalkalmazottnak, a Felsőfokú Vezetőképző Intézet képzési referensének, hogy a könyvbe rendezés terhére levette a vállunkról.

A szerzők

Vákát

Függelékek

1. függelék

A tanfolyamok létszámadatai

Tanév	Tanfolyam száma	Magyar hallgatók létszáma	Külföldi hallgatók létszáma	Külföldi hallgatók állampolgársága	Teljes hallgatói létszám
1993/94	VKT-1	12	0	–	12
	VKT-2	11	0	–	11
1994/95	VKT-3	13	0	–	13
	VKT-4	12	0	–	12
1995/96	VKT-5	11	0	–	11
	VKT-6	9	1	román	10
1996/97	VKT-7	10	2	francia, lengyel	12
1997/98	VKT-8	12	1	lengyel	13
1998/99	VKT-9	14	2	lengyel, német	16
1999/2000	VKT-10	14	2	lengyel, olasz	16
2000/01	VKT-11	13	3	francia, lengyel, olasz	16
2001/02	VKT-12	13	3	lengyel, német, olasz	16
2002/03	VKT-13	10	3	francia, horvát, olasz	13
2003/04	VKT-14	11	4	horvát, kínai, olasz, román	15
2004/05	VKT-15	11	2	német, olasz	13
2005/06	VKT-16	12	1	olasz	13
2006/07	VKT-17	10	0	–	10
2007/08	VKT-18	7	1	német	8
2008/09	VKT-19	10*	0	–	10
2009/10	VKT-20	15	0	–	15
2010/11	VKT-21	9	2	német, ukrán	11
2011/12	Nem indult		0	–	
2012/13	FVKT-22	13	0	–	13
2013/14	FVKT-23	9	4	kínai, német, olasz, orosz	13
2014/15	FVKT-24	14	1	kínai	15
2015/16	FVKT-25	10	3	algériai, kínai, olasz	13
2016/17	FVKT-26	12	2	kínai, német	14
2017/18	KFSZTSZ-27	11	2	algériai, német	13
2018/19	KFSZTSZ-28	13	1	kínai	14
2019/20	KFSZTSZ-29	10	2	kínai, német	12
2020/21	KFSZTSZ-30	12	1	kínai	13
2021/22	KFSZTSZ-31	13	0	–	13
2022/23	KFSZTSZ-32	8	1	német	9**
Összesen:		364	44		408

Megjegyzés: * 1 fő magyar polgári hallgató (Csampa Zsolt); ** a kiadvány nyomdába adása előtt kezdték meg tanulmányaikat

2. függelék

Az „újrakezdés” időszakának tematikai programjai

A tanfolyam megnevezése	Tanfolyam- parancsnok	Tanév	Tanfolyam száma	Képzési terv típusa	Képzési terv nyit. száma	Képzési terv jóvá- hagyója	Tanóraszám	
							Kontakt	Önálló hallgatói munkaóra
Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam		1993/94	VKT-1		ZMKA Szolg. Könyvtár 734/246.		1050	n. a.
			VKT-2					
		1994/95	VKT-3		ZMKA Szolg. Könyvtár 734/475.	Zrínyi Miklós Katonai Akadémia	1178	n. a.
Vezérkari Tanfolyam	Héjja István ezredes*		VKT-4	Tematikai program				
		1995/96	VKT-5		ZMKA Szolg. Könyvtár 734/574.**	parancsnok	1130	n. a.
			VKT-6					
		1996/97	VKT-7		ZMKA Szolg. Könyvtár 734/650.***		780	n. a.

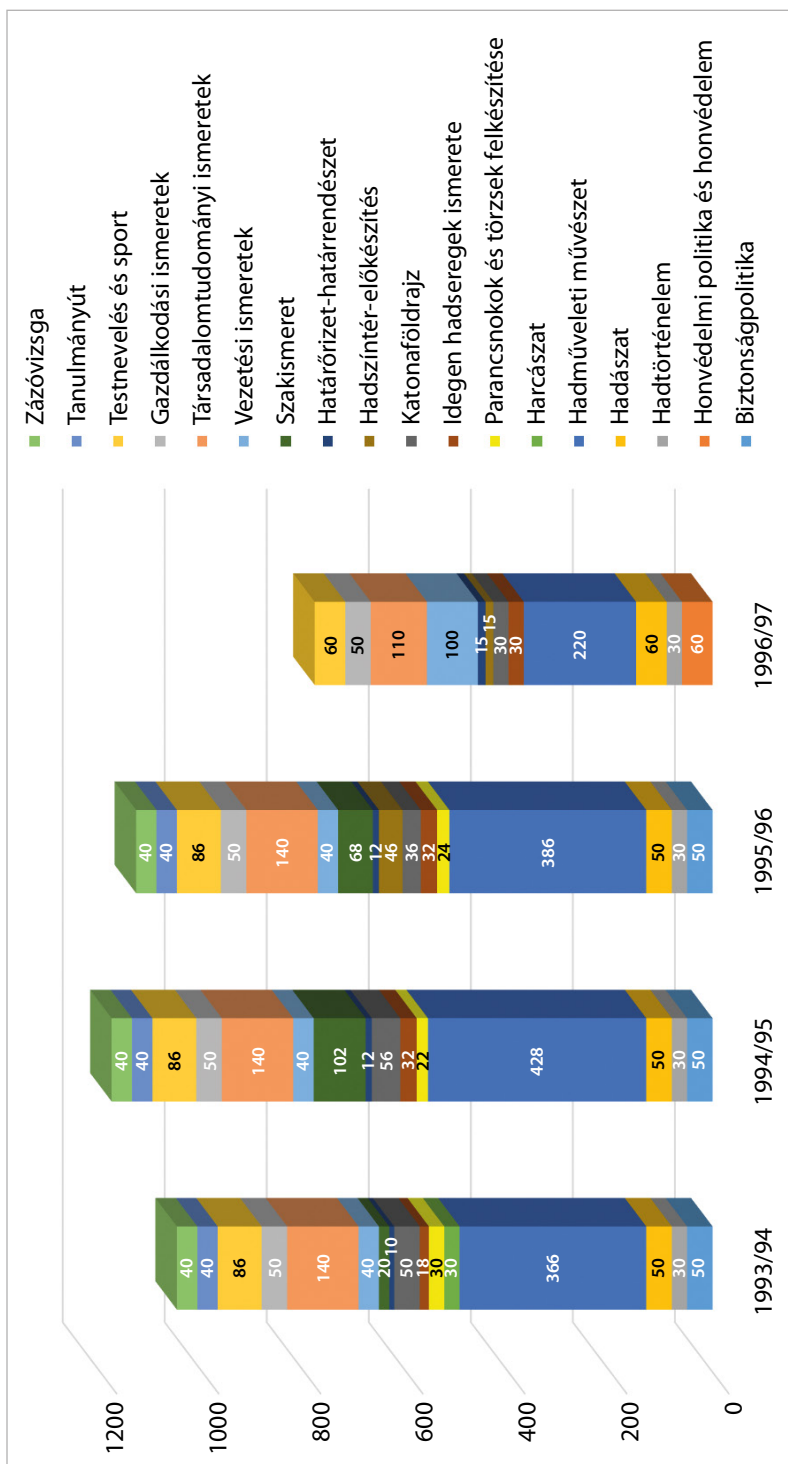
Megjegyzés: * 2000-től dr. habil. Héjja István ezredes.

** A tematikai program módosítva: Módosított tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1995–96 tanulmányi időszakra (ZMKA Szolg. Könyvtár 734/5924).

*** A tematikai program módosítva: Tematikai program módosítása a felsőfokú vezetőképzésben (vezérkari) résztvevők részére az 1996–1997 tanév második felévére. (Nyt. szám: 952/4). Budapest, ZMKA, 1996

3. függelék

A tantárgyak és a tanórák száma 1993 és 1997 között

4. függelék

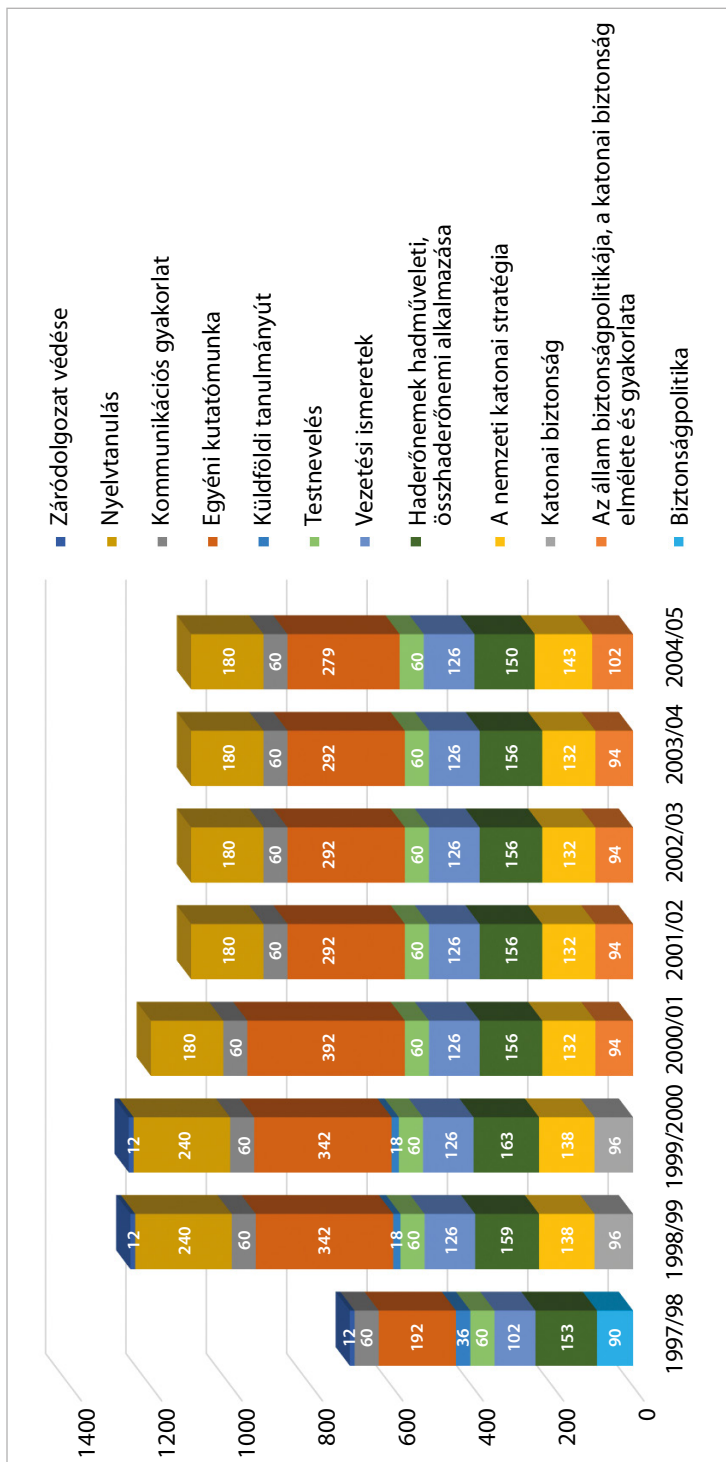
A „NATO-integráció” időszakának tematikai programjai

A tanfolyam megnevezése	Tanfolyam-parancsnok	Tanév	Tanfolyam száma	Képzési terv típusa	Képzési terv ny.t. száma	Képzési terv jóváhagyója	Tanóraszám		
							Kontakt	Önálló hallgatói munkaóra	Összegeztett hallgatói munkaóra
Vezérkari Tanfolyam		1997/98	VKT-8		ZMNE Szolg. Könyvtár 952/53.		660	180	840
		1998/99	VKT-9		ZMNE Szolg. Könyvtár 952/109.		981	270	1251
		1999/2000	VKT-10		ZMNE Szolg. Könyvtár 952/162.		985	270	1255
	Szternák György alezredes*	2000/01	VKT-11	Tematikai program	ZMNE Szolg. Könyvtár 952/247.	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi	808	392	1200
		2001/02	VKT-12		ZMNE Szolg. Könyvtár 952/345.	Egyetem rektor	802	298	1100
		2002/03	VKT-13		ZMNE EKK** 952/484.		802	298	1100
		2003/04	VKT-14		ZMNE EKK 952/511.		802	298	1100
		2004/05	VKT-15		ZMNE EKK 952/528.		821	279	1100

Megjegyzés: * Ezredes és egyetemi tanár (professzor dr.) 1998-tól; ** EKK: Egyetemi Központi Könyvtár

5. függelék

A tantárgyak és a tanórák száma 1997 és 2005 között

6. függelék

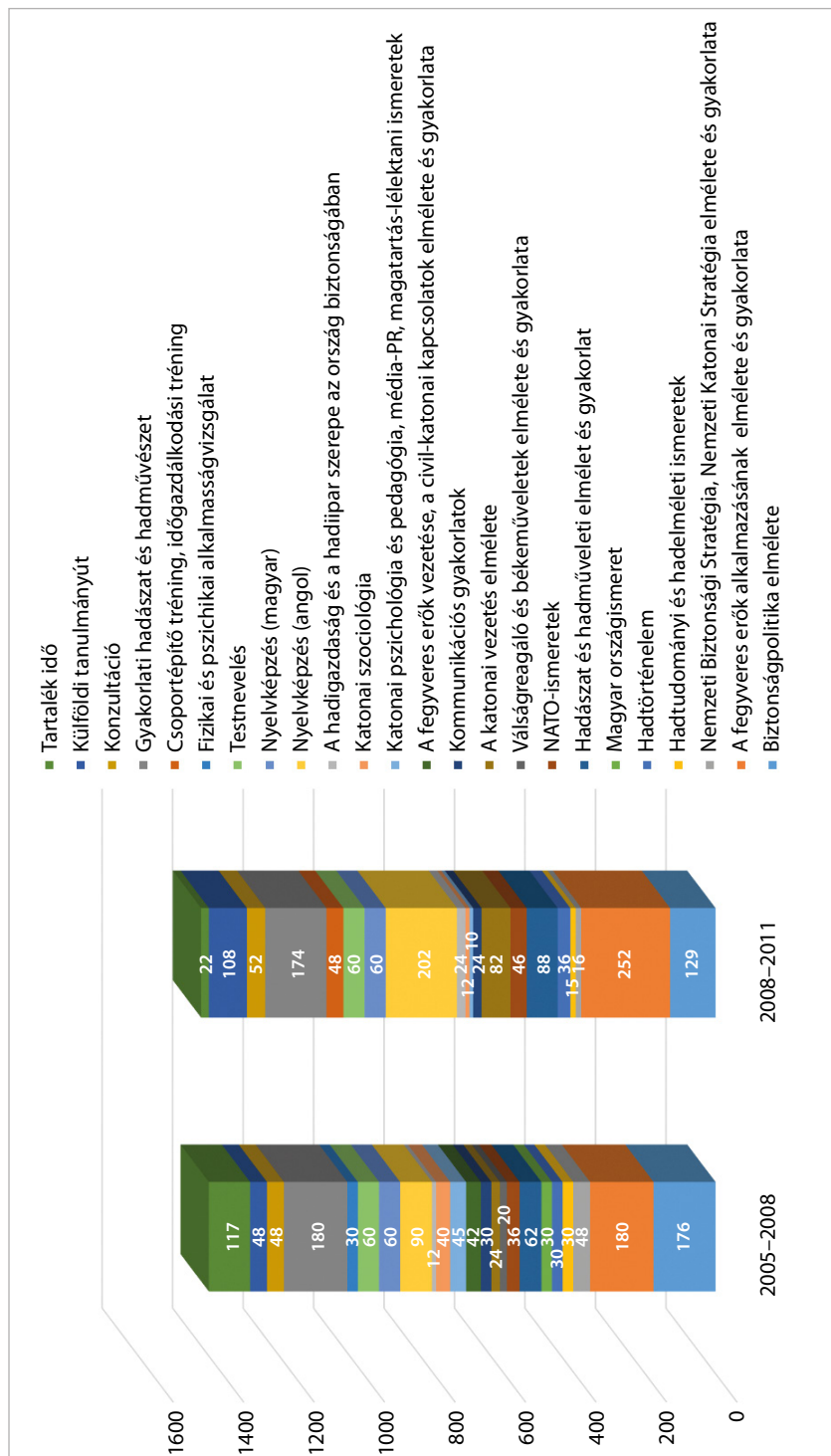
A „stratégiai kitekintés” időszakának tematikai programjai

A tanfolyam megnevezése	Tanfolyam- parancsnok	Tanév	Tanfolyam száma	Képzési terv típusa	Képzési terv száma	Képzési terv nyvt. jóváhagyója	Tanóraszám		
							Kontakt	Önálló hallgatói munkaóra	Összesített hallgatói munkaóra
Vezérkari Tanfolyam	Resperger István alezredes*	2005/06	VKT-16		ZMNE EKK 952/533.		1438	n. a.	n. a.
		2006/07	VKT-17		n. a.		1438	n. a.	n. a.
		2007/08	VKT-18	Tematikai program	n. a.	Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem rektor	1438	n. a.	n. a.
		2008/09	VKT-19		n. a.		1460	n. a.	n. a.
		2009/10	VKT-20		n. a.		1460	n. a.	n. a.
		2010/11	VKT-21		n. a.		1460	n. a.	n. a.

Megjegyzés: * Ezredes 2008-tól, habilitált doktor 2014-től, egyetemi tanár 2018-tól

7. függelék

A tantárgyak és a tanórák száma 2005 és 2011 között

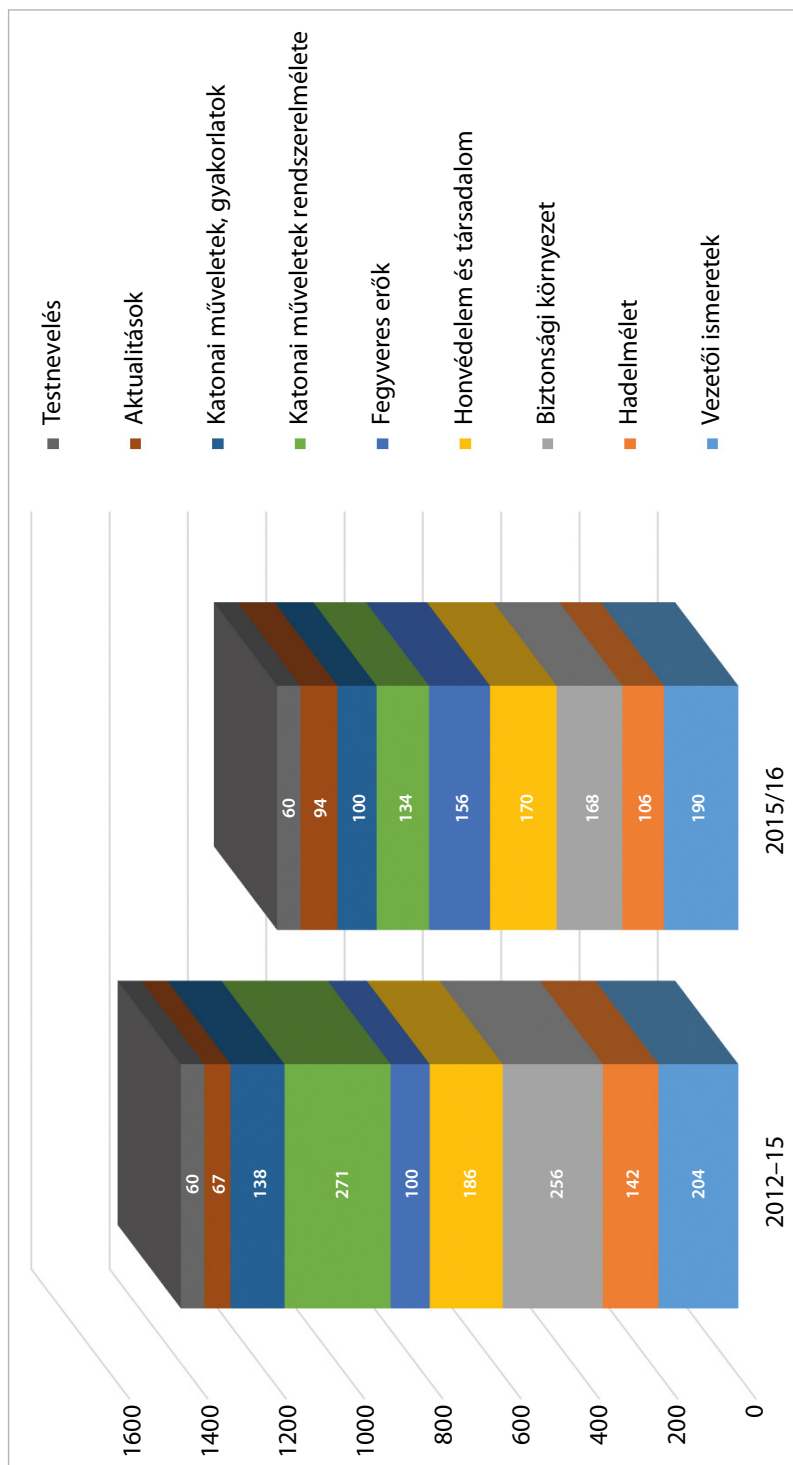
8. függelék

AZ „útkeresés” időszakának képzési programjai

A tanfolyam megnevezése	Tanfolyam-parancsnok	Tanév	Tanfolyam száma	Képzési terv típusa	Képzési terv nyit. száma	Képzési terv jóváhagyója	Tanóraszám		
							Kontakt	Önálló hallgatói munkaóra	Összegzett hallgatói munkaóra
Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam	Szegedi Péter alezredes	2011/12	Nem indult képzés						
		2012/13	FVKT-22						
	Balogh Péter ezredes	2013/14	FVKT-23	Képzési program	164–14/2012. HHK	Honvéd Vezérkar főnök	1424	276	1700
		2014/15	FVKT-24						
		2015/16	FVKT-25		HHK/43-49/2015.		1178	422	1600

9. függelék

A tantárgyak és a tanórák száma 2012 és 2016 között

10. függelék

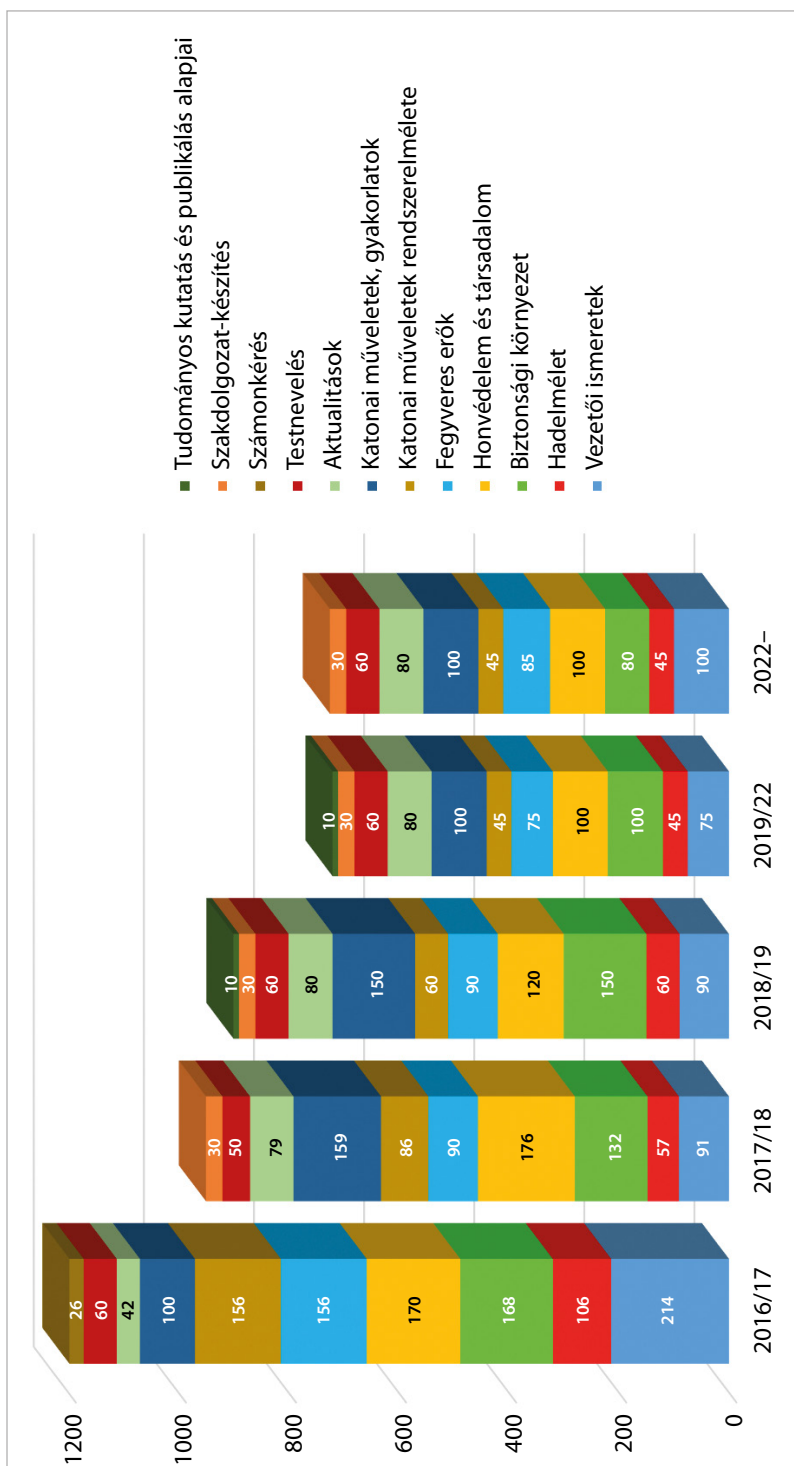
Az „egyetemi továbbképzési szak” időszakának képzési programjai

A tanfolyam megnevezése	Tanfolyam-parancsnok	Tanév	Tanfolyam száma	Képzési terv típusa	Képzési terv nyit. száma	Képzési terv jóváhagyója	Tanóraszám	
							Kontakt	Önálló hallgatói munkaóra
Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak	Balogh Péter ezredes	2016/17	KFSZTSZ-26		n. a.	NKE Szenátusa	1198	638
	Tamási Béla ezredes*	2017/18	KFSZTSZ-27		HHK/25-176/2016.	NKE Szenátusa	950	n. a.
		2018/19	KFSZTSZ-28		HHK/560-36/2017.	NKE Szenátusa	900	1800
	Tamási Béla ezredes / Szilágyi Tibor ezredes**	2019/20	KFSZTSZ-29	Képzési program				
		2020/21	KFSZTSZ-30		n. a.	NKE Szenátusa	720	1080
		2021/22	KFSZTSZ-31					
Kovács Ferenc ezredes		2022/23	KFSZTSZ-32		NKE/7279/2022.	NKE Szenátusa	725	1075
								1800

Megjegyzés: * † 2019. december 11.; ** megbízva 2019. december és 2020. július között

11. függelék

A tantárgyak és a tanórák száma 2016-tól

Vákát

Felhasznált irodalom

- Balogh Péter – Cserjési Ferenc: *Felsőfokú vezetőképzés a haza szolgálatában*. Budapest, Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, 2016.
- Csikány Tamás: A magyar katonai felsőoktatás 200 éve – dióhéjban. *Nemzet és Biztonság*, 1. (2008), 10. 76–85. Online: <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/handle/20.500.12944/1008>.
- Héjja István – Oroszi Antal: *A vezérkari tisztképzés múltja, jelene és jövője Magyarországon*. Budapest, MH Zrínyi Miklós Katonai Akadémia Hadászati Tanszék, 1994.
- Móricz Lajos: Adalékok a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia történetéhez. *Honvédelem*, 38. (1987), 11. 75–83. Online: https://adt.arcanum.com/hu/view/Honvedelem_1987_2/?query=Dr.%20M%C3%B3ricz%20Lajos%3A%20Adal%C3%A9kok%20a%20Zr%C3%ADnyi%20Mikl%C3%B3s%20Katonai%20Akad%C3%A9mia%20t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9hez&pg=608&layout=s
- M. Szabó Miklós – Oroszi Antal: *A Zrínyi Miklós Katonai Akadémia története 1990–1996*. Budapest, Zrínyi Kiadó, 2012.
- Oroszi Antal: A vezérkari tiszti értékrendek alakulása 1920–1950 között. *Új Honvédségi Szemle*, 51. (1997a), 9. 43–54. Online: https://adt.arcanum.com/hu/view/HonvedsegiSzemle_1997_02/?query=Dr.%20Oroszi%20Antal%3A%20A%20vez%C3%A9rkari%20tiszti%20%C3%A9rt%C3%A9krendek%20alakul%C3%A1sa%201920-1950%20k%C3%B6z%C3%B6tt&pg=358&layout=s
- Oroszi Antal: Ötven évvel ezelőtt... *Új Honvédségi Szemle*, 51. (1997b), 12. 58–67. Online: https://adt.arcanum.com/hu/view/HonvedsegiSzemle_1997_02/?query=dr%20oroszi%20antal%20%C3%B6tven%20%C3%A9vvel%20ezel%C5%91tt&pg=881&layout=s
- Oroszi Antal: *A Magyar Királyi Honvéd Hadiakadémia története (1920–1945)*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2001.
- Oroszi Antal: *A rendszerváltás és a vezérkari tisztképzés története: 1993–2002*. Budapest, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2002.
- Resperger István: Vezérkari tanfolyam, quo vadis? *Hadtudományi Szemle*, 5. (2012), 1–2. 73–87.
- Sólyom László: Az új Hadiakadémia. *Honvéd*, 2. (1947), 12. 29–33. Online: https://adt.arcanum.com/hu/view/Honved_1947/?query=honv%C3%A9d%20hadiakad%C3%A9mia&pg=924&layout=s
- Szabó Miklós: A Honvéd Hadiakadémia története (1947–1949). *Új Honvédségi Szemle*, 56. (2002), 3. 70–76. Online: [https://adt.arcanum.com/hu/view/HonvedsegiSzemle_2002_01/?query=Szab%C3%B3%20Mikl%C3%B3s%3A%20A%20Honv%C3%A9d%20Hadiakad%C3%A9mia%20t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9%20\(1947-1949\)&pg=399&layout=s](https://adt.arcanum.com/hu/view/HonvedsegiSzemle_2002_01/?query=Szab%C3%B3%20Mikl%C3%B3s%3A%20A%20Honv%C3%A9d%20Hadiakad%C3%A9mia%20t%C3%B6rt%C3%A9net%C3%A9%20(1947-1949)&pg=399&layout=s)
- Szegedi Péter: Fedezd fel, tanuld meg, csináld, tanítsd! Örök körforgás. *Hadmérnök*, (2013), 4. 258–264. Online: http://hadmernok.hu/134_24_szegedip.pdf
- Szegedi Péter: „Ötlet! ... Roham!” Egy „csináld és tanítsd” folyamat elindításához, a katonai felsővezető képzés lehetséges fejlesztési iránya. *Hadmérnök*, 9. (2014), 2. 400–408. Online: http://hadmernok.hu/142_35_szegedip.pdf
- Tömböl László: A légierő helyzete és fejlesztésének fő irányai. *Repüléstudományi Közlemények*, 20. (2008). 1. (Különszám). Online: http://epa.oszk.hu/02600/02694/00044/pdf/EPA02694_rtk_2008_01_Tombol_Laszlo.pdf
- Zrínyi Miklós: Vitéz Hadnagy. In Padányi József (szerk.): *Zrínyi Miklós hadtudományi munkái*. Budapest, HM Zrínyi Nonprofit Kft. – Zrínyi Kiadó, 2021. 29–134.

Felhasznált képzési dokumentumok

- Az NKE Szenátusának 56/2015. (IX. 30.) határozata (Nyt. szám: NKE/2810-56/2015.).
- Az NKE Szenátusának 69/2017. (V. 31.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-69/2017.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjáról, amely érvényes: a 2017/2018-as tanévtől felmenő rendszerben.
- Az NKE Szenátusának 120/2017. (XI. 15.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-120/2017.).
- Az NKE Szenátusának 141/2017. (XII. 13.) határozata (Nyt. szám: NKE/33-141/2017.) a Katonai felsővezető szakirányú továbbképzési szak képzési programjáról (Nyt. szám: HHK/560-36/2017.), amely érvényes: 2018/2019-es tanévtől felmenő rendszerben.
- Az NKE Szenátusának 29/2019. (III. 27.) határozata (Nyt. szám: 34000/2232-30/2019.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjának módosításáról, amely érvényes: a 2019/2020-as tanévtől felmenő rendszerben.
- Az NKE Szenátusának 36/2022. (III. 23.) határozata (Nyt. szám: NKE/6050-8/2022.) a Katonai Felsővezető Szakirányú Továbbképzési Szak képzési programjáról (Nyt. szám: NKE/7279/2022.), amely érvényes: 2022/2023-es tanévtől felmenő rendszerben.
- Az NKE HHK dékáni állásfoglalás a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam átalakításáról (HHK/175-10/2014.).
- A felsőfokú vezetőképzés felülvizsgálata, NKE HHK dékán (Nyt. szám: 34000/17164/2018.).
- Képzési program módosítása, NKE HHK dékán (Nyt. szám: HHK/34000/23216/2018.).
- Elgondolás a vezérkari tisztképzés céljáról és tematikai programjáról (Nyt. szám: n. a.). Budapest, ZMNE, 1997.
- Felsőfokú vezetőképző tanfolyam képzési program (Nyt. szám: 164-14/2012/HHK). Budapest, NKE HHK, 2012.
- Felsőfokú vezetőképző tanfolyam képzési program (Nyt. szám: HHK/43-49/2015.). Budapest, NKE HHK, 2015.
- Képzési követelmények, tantárgy- és óraelosztás a Felsőfokú Vezetőképző Tanfolyam hallgatói részére az 1993/94. tanulmányi évre (Nyt. szám: 734/247.). Budapest, ZMKA, 1993.
- Módosított tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1995–1996 időszakra (Nyt. szám: 807/1015.). Budapest, ZMKA, 1994.
- Tematikai program a felsőfokú vezetőképző tanfolyam hallgatói részére (Nyt. szám: 734/246.). Budapest, ZMKA, 1993.
- Tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1994–1995 időszakra (Nyt. szám: 734/475.). Budapest, ZMKA, 1994.
- Tematikai program a vezérkari tanfolyam hallgatói részére az 1995–1996 időszakra (Nyt. szám: 734/574.). Budapest, ZMKA, 1995.
- Tematikai program módosítása a felsőfokú vezetőképzésben (vezérkari) résztvevők részére az 1996–1997 tanév második felévére (Nyt. szám: 952/4.). Budapest, ZMKA, 1996.
- Tematikai program a felsőfokú vezetőképzésben (vezérkari) résztvevők részére az 1996–1997. tanulmányi időszakra (Nyt. szám: 734/650.). Budapest, ZMKA, 1996.
- Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére az 1997–1998. tanévben (Nyt. szám: 952/53.). Budapest, ZMNE, 1997.
- Tematikai program a Hadtudományi Kar felsőfokú vezetőképző tanfolyama részére az 1998–1999. tanévben (Nyt. szám: 952/109.). Budapest, ZMNE, 1998.
- Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére az 1999–2000-es tanévben (Nyt. szám: 952/162.). Budapest, ZMNE, 1999.

Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2000/2001-es tanévben (Nyt. szám: 952/247.). Budapest, ZMNE, 2000.

Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2001/2002-es tanévben (Nyt. szám: 952/345.). Budapest, ZMNE, 2001.

Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2003/2004-es tanévben (Nyt. szám: 952/511.). Budapest, ZMNE, 2003.

Tematikai program a Hadtudományi Kar vezérkari tanfolyama részére a 2004/2005-ös tanévben (Nyt. szám: 952/528.). Budapest, ZMNE, 2004.

Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar VKT-16 vezérkari tanfolyama részére a 2005/06-os tanévre (Nyt. szám: 952/533.). Budapest, ZMNE, 2005.

Tematikai program a Kossuth Lajos Hadtudományi Kar katonai felsővezetőképző (vezérkari) tanfolyama (VKT-19) részére, a 2008/09-es tanévre (Nyt. szám: n. a.). Budapest, ZMNE, 2008.

A katonai továbbképző tanfolyamok képzési, be- és kimeneti követelményei (Nyt. szám: HVKF 4/437). Útjelentés a KFSZTSZ részvételéről a CJEX–18 gyakorlaton (Nyt. szám: 34000/15267/2018.).

Felhasznált jogszabályok

A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról.

79/2011. (VII. 29.) HM utasításhoz (A Magyar Honvédség humánstratégiája a 2012–2021. közötti időszakra) tartozó 1. számú melléklet. *Honvédelmi Közlöny*, (2011). 12.

14/2000. (HK 9.) HM határozat a költségvetési szerv megnevezéséről és tevékenységének meghatározásáról. Online: https://adt.arcanum.com/hu/view/MagyarKozlony_2009_Hivatalos_01-08/?query=honv%C3%A9d%20hadiakad%C3%A9mia&pg=961&layout=s

68/1991. (HK 6/1992.) Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről. *Honvédségi Közlöny*, (1992), 6. 209.

18/1994. Magyar Honvédség parancsnokának intézkedése a Zrínyi Miklós Katonai Akadémia új képzési rendszerének bevezetéséről szóló 68/1991. (HK 6/1992.) MHPK intézkedés módosításáról. *Honvédelmi Közlöny*, (1994), 8. 541.

636/2011. Honvéd Vezérkar főnökének parancsa a tisztképzés átalakításával kapcsolatos feladatokról. *Honvédelmi Közlöny*, (2011), 16. 1505.

A Honvéd Vezérkar főnökének parancsa a tisztképzés átalakítására (Nyt. szám: SZCSF/53-136/2011.).

A Felsőfokú Vezetőképzés felülvizsgálata, Honvéd Vezérkar Főnökének koordinációs helyettese (Nyt. szám: 3646-20/2018.).

Tiszti továbbképző tanfolyamok képzési, kimeneti követelmények, Honvéd Vezérkar hadművelleti csoportfőnökség (Nyt. szám: HDMCSF/19-644/2011.), 8–12.

A felsőfokú vezetőképző tanfolyam átalakításának vizsgálata, Honvéd Vezérkar személyzeti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1571/780/5-101/2014.), 1.

5.013/el. Kat. – 1947. számú közrendelet. Vezérkari továbbképzésre pályázati felhívás. *Honvédségi Közlöny*, (1947), 12. Online: https://adt.arcanum.com/en/view/HonvedsegiKozlony_1947/?pg=4&layout=s

A felsőfokú vezetőképző tanfolyam ellenőrzésének tapasztalatai, Honvéd Vezérkar hadművelleti csoportfőnökség (Nyt. szám: 1518/162/66-n. a./2015.), 1–3.

Oktatási Hivatal határozata (ügyszám: FF/2519-3/2015.) nyilvántartásba vételről.

Vákát

Az 1993-ban újraindult magyar katonai felsővezető-képzés 2023-ban ünnepi harmincéves fennállását. E jeles évforduló kapcsán a szerzők arra vállalkoztak, hogy bemutassák a legmagasabb szintű magyar katonai képzés két világégés közötti, a II. világháborút követő rövid és a rendszerváltoztatás után újraindult időszakait.

A képzés mindig igazodott az adott kor elvárásaihoz és kihívásaihoz, tervezői, szervezői és oktatói pedig mindig arra törekedtek, hogy a hallgatókat a legfrissebb stratégiai tudással vértessék fel. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a képzés története során számos végzett hallgatót neveztek ki tábornoki rendfokozatba, illetve felsővezetői beosztásba a Honvédelmi Minisztériumban, a Magyar Honvédség, illetve a Honvéd Vezérkar állományában, valamint többen töltöttek, töltenek be a közigazgatásban felelős munkaköröket. A kötetben található információk alapján kijelenthető, hogy a magyar katonai felsővezető-képzés a rendszerváltoztatás utáni három évtized katonai felsőoktatásának egyik sikertörténete.

ISBN 978-963-531-876-6

9 789635 318766